

TÜRK DÜNYASININ ÖNCÜLERİ

Türk Kültür ve Sanatına
Yön Verenler

CİLT 1

2018

TÜRK DÜNYASININ ÖNCÜLERİ

Türk Kültür ve Sanatına
Yön Verenler

CİLT 1

2018

TÜRK DÜNYASININ ÖNCÜLERİ

Türk Kültür ve Sanatına
Yön Verenler

© Copyright 2018, TÜRKSOY

Bu kitabın basım, yayın, hakları TÜRKSOY'a aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü veya bölümleri fotokopi yoluyla, mekanik, elektronik, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Fırat Purtaş

Şehnaz Burhaneddin

Cavid Mövsümlü

Metin Redaksiyon

Sancar Mülazımoğlu

Dr. Murat Yılmaz

Fotoğraf

Güler Fedai

Döküman

TÜRKSOY Arşivi

Tasarım - Baskı Hazırlık

COMMUNICATIONS STRATEGY AGENCY

Mustafa CİNGÖZ

info@mg.biz.tr

ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞKİLATI

Ferit Recai Ertuğrul Caddesi No. 8 Oran 06450, ANKARA / TÜRKİYE

Telefon: +90 312 491 01 00 pbx Faks: +90 312 491 01 11
www.turksay.org.tr

Baskı:

Uzman Matbaası

İvedik Org. San. Bölgesi Matbaacılar Sitesi 558 Sk. No:44 İvedik / Ankara

Telefon: 0 312 394 43 64 • Faks: 0 312 395 37 45

İÇİNDEKİLER

AZERBAYCAN

NİZAMİ GENCEVİ.....	10
MİRZA FATALİ AHUNDZADE	16
FİRİDUN BEY KÖÇERLİ.....	24

KAZAKİSTAN

JAMBİL JABAYEV	34
DİNA NURPEYİSOVA	40
KASIM AMANJOLOV	44

KIRGIZİSTAN

YUSUF HAS HACİB	52
ALIKUL OSMONOV	62
CENGİZ AYTMAOV	70

ÖZBEKİSTAN

ALİ ŞİR NEVATİ	78
----------------------	----

TÜRKMENİSTAN

MAHTUMKULU FİRÂKÎ	86
-------------------------	----

TÜRKİYE

YUNUS EMRE	100
OSMAN HAMDİ BEY	112
HALTUN TANER	116

TÜRK TOPLULUKLARI

BAŞKURT

ZEKİ VELİDİ TOĞAN	126
-------------------------	-----

HAKAS

NİKOLAY KATANOV	139
-----------------------	-----

TATAR

ABDULLAH TUKAY	149
----------------------	-----

KIRIM

İSMAİL GASPIRALI	167
------------------------	-----

KARAÇAY

İSMAİL SEMENOV	177
----------------------	-----

UYGUR

ZİYA SAMEDİ	185
-------------------	-----

ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞKİLATI
INTERNATIONAL ORGANIZATION OF TÜRKIC CULTURE

Düsen KASEİNOV

TÜRKSOY GENEL SEKRETERİ

Önsöz

Türk dili konuşan halklar ve ülkeler arasında dostane ilişkiler kurarak, ortak Türk kültürünü, dilini, tarihini, sanatını, gelenek ve göreneklerini araştırmak, geliştirmek, korumak ve gelecek kuşaklara aktararak kalıcı kılmayı hedefleyen TÜRKSOY Teşkilatı, gerek üye ülkelerde, gerekse dünyanın önemli kültür ve sanat merkezlerinde pek çok etkinlik düzenlemiştir. Yine bu amaçlar doğrultusunda Teşkilatımız, Türk kültür ve sanatına hizmet etmiş önemli şahsiyetlerin doğum ve ölüm yıldönümlerini kutlamak suretiyle, onların adlarını ve bıraktıkları kültürel mirası yaşatmaya çalışmaktadır.

Büyük bir kültürel birikime sahip olan Türk toplumları, kadim kültürün oluşumuna, gelişmesine ve zenginleşmesine katkı sağlayan önemli şahsiyetler yetiştirmiştir. Kadim Türk kültürünün mihenk taşları kabul edilen bu değerli şahsiyetler, toplumlara yön vermiş, halkların bilimsel, kültürel ve manevi gelişimine büyük katkı saylayan çalışmalar yapmışlardır. Edebiyattan kültür-sanata, felsefeden sosyal ve pozitif bilime kadar birçok alanda yapmış oldukları çalışmalarla bu zengin kültürel birikimi ve eserlerini değerli bir miras olarak bizlere bırakmışlardır.

TÜRKSOY Genel Sekreterliği olarak Türk kültür tarihinde iz bırakan mümtaz şahsiyetleri anmak, bırakmış oldukları kültürel mirası yaşatmak, eserlerini tanıtmak ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak amacıyla çeşitli çalışmalar yürütmekteyiz. Bu kapsamda önemli şahsiyetlerin doğum ve ölüm yıldönümleri dikkate alınarak,

Türk Dili Konuşan Ülkeler Kültür Bakanları Daimi Konseyi (TÜRKSOY Daimi Konseyi) tarafından alınan karar doğrultusunda her yıl, belirlenen birkaç şahsiyetin anma yılı olarak ilan edilmektedir. 2010 yılından itibaren başlatılan bu çalışma ile Zeki Velidi Togan, Abdullah Tukay, Mirza Fatali Ahundzade, Nikolay Katanov, Mukan Tölebayev, Mahtumkulu Firâkî, Toktogul Satılğanov, Semen Kadışev, Haldun Taner, Yusuf Has Hacıb ve Molla Penah Vagif gibi pek çok önemli şahsiyetler yıl boyunca üye ülkelerde düzenlenen anma toplantıları, panel, konferans ve sempozyumlarla anılmış, eserleri üye ülkelerin dillerine tercüme edilerek yayınlanmıştır.

Bu çalışmaya ek olarak, üye ülke kültür bakanlıkları ve üniversiteler ile işbirliği içerisinde anma yılı ilan edilmeyen önemli şahsiyetlerin ve eserlerinin tanıtılması için pek çok konferans ve anma toplantıları düzenlenmiştir. Yine bu kapsamda Teşkilatımız, 2017 yılında başlatılan "Türk Dünyası Öncüleri" isimli konferans dizisi ile alan uzmanı akademisyenler aracılığıyla Türk Dünyasının mutasavvıf şair ve düşünürlerinden Hoca Ahmed Yesevi, Azerbaycanlı şair Muhammed Hüseyin Şehriyar, Kırgız klasik şairi Alıkul Osmonov, Çuvaş şairi Konstantin İvanov, Kırım Tatar milli şairi ve Türkolog Prof. Dr. Bekir Sıtkı Çobanzade, Kumuk şairi Zeynalabid Batırmurzayev, büyük Özbek şairi ve bilgin devlet adamı Ali Şir Nevaî'nin ve daha birçok önemli şahsiyetin Türkiye'de tanıtılmasına öncülük etmiştir.

Tüm bu etkinliklerde anılan değerli şahsiyetlerin hayat ve eserlerini kalıcı hale getirmek için "Türk Dünyasının Öncüleri" kitabında bir araya getirdik. TÜRKSOY Genel Sekreterliği olarak bu çalışmayı siz değerli okuyucuların takdirlerine sunarken düzenlenen anma toplantısı, konferans ve sempozyum katılımcılarına ve bu kitabın yayınlanmasında emeği geçenlere teşekkür ederim.

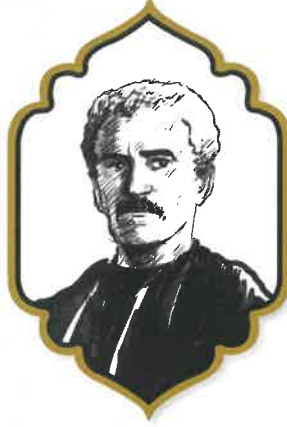

TÜRK DÜNYASI ÖNCÜLERİ

Nizami Gencevi

1141 - 1209

Mirza Fatali Ahundzade

1812 - 1878

Firidun Bey Köçerli

1863 - 1925

Jambıl Jabayev

1846 - 1945

Dina Nurpeyisova

1861 - 1952

Kasım Amanjolov

1911 - 1955

Yusuf Has Hacib

1017 - 1077

Alıkul Osmonov

1915 - 1950

Cengiz Aytmatov

1928 - 2008

Ali Şîr Nevaî
1441 - 1501

Mahtumkulu Firâkî
1733 - 1797

Yunus Emre
1241 - 1321

Osman Hamdi Bey
1842 - 1910

Haldun Taner
1915 - 1986

Zeki Velidi Togan
1846 - 1945

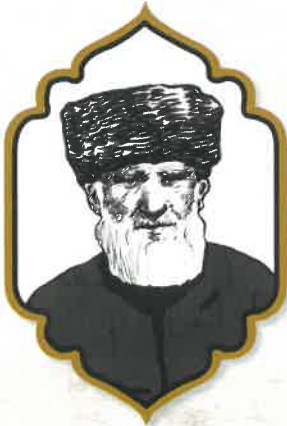
Nikolay Katanov
1862 - 1922

Abdullah Tukay
1886 - 1913

İsmail Gaspiralı
1851 - 1914

İsmail Semenov
1891 - 1981

Ziya Samedi
1914 - 2000

AZERBAYCAN

- **Nizami Gencevi**

Bilim Adamı, Düşünür ve Şair

- **Mirza Fatali Ahundzade**

Modern Azerbaycan Edebiyatının Kurucusu, Türk-İslam Dünyasının İlk Dram Yazarı, Alfabe Islahatçısı, Şair, Eleştirmen ve Filozof

- **Firidun Bey Koçerli**

Azerbaycan Edebiyatının İlk Profesyonel Eleştirmeni, Edebiyat Tarihçisi ve Yazar

Nizami Gencevi

1141-1209

Özgeçmişi

Şair ve düşünür Nizami Gencevi 1141 yılında Azerbaycan'ın Gence şehrinde dünyaya geldi. Tam ismi Nizameddin İlyas Bin Yusuf olan şair, ailesini çok erken yaşta kaybetti ve dayısının elinde büyüdü. Dönemin ağır şartlarına rağmen çok iyi eğitim gördü. Astronomi, coğrafya, tıp, felsefe ve matematiğin yanı sıra, Fars, Arap, Pehlevi, Süryani, İbrani ve Gürcü dillerini iyi derecede öğrendi. Ayrıca müziğe ilgi duyan Gencevi'nin İslam bilimine ve Antik Çağ Yunan felsefesine de hakim olduğu bilinmektedir.

Gencevi, edebiyata lirik şiirler yazarak başladı. Şiirlerinde aşkı farklı boyutlarla ele alarak insan ve insan tabiatının güzelliğini anlattı. Ardından toplumsal, terbiyevi ve felsefi içerikli gazeller, kasideler, rubailer yazdı. Eserlerinde devrin kültür dili olan Farsçayı kullandı. Bu nedenle Gencevi, klasik Fars edebiyatının şahı sayıldı. Sadi-i Şirazi, Mevlana Celaleddin Rumi, Emir Hüsrev Dehlevi, Arif Erdebili, Ali Şîr Nevaî, Abdurrahman Cami, Fuzuli gibi dünyaca ünlü şair ve düşünürler onun eserlerini örnek aldı.

Gencevi, üç kez evlendi ve üç eşi de genç yaşta hayatını kaybetti. Fakat onun en büyük ilham kaynağı ilk eşi Kıpçak kızı Afak oldu. Bu evliliğinden olan Muhammed isimli oğlu ve eşine ithafen birçok eserler kaleme aldı.

Büyük Türk şairi Nizami Gencevi, doğduğu ve hayatını sürdürdüğü Gence şehrinde 1209 yılında vefat etti.

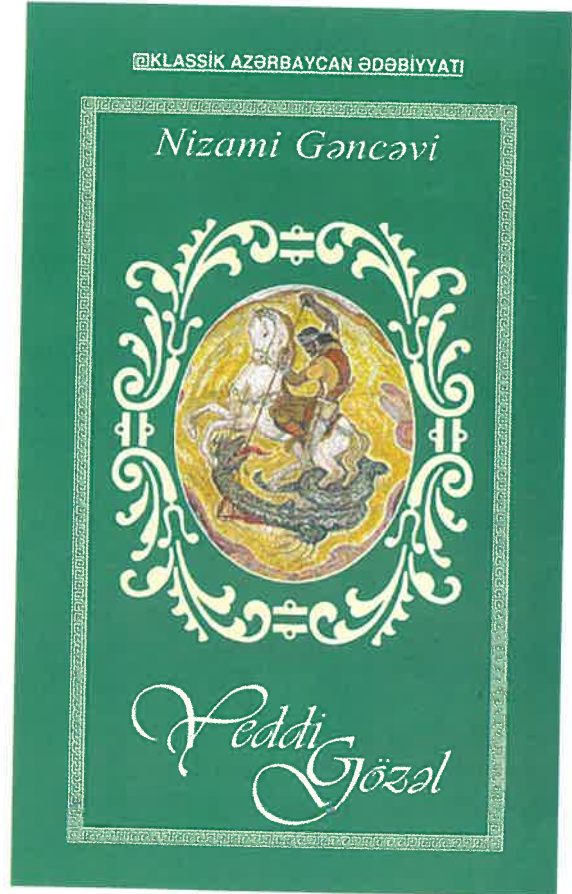
Nizami Gencevi, her dönemde sevgi ve saygıyla anıldı. Dünyanın farklı ülkelerinde ona ithafen birçok anıtlar dikildi. Eserleri çeşitli beste, opera, bale, tiyatro oyunları ve sinemaya uyarlandı. 1991 yılında UNESCO tarafından Nizami Gencevi'nin doğumunun 850. yıldönümüne özel "Nizami Gencevi Yılı" olarak ilan edildi. 2013 yılında ise Mısır'ın eski kütüphanelerinin birinde Türkçe divanı bulunarak Azerbaycanlı bilim adamları tarafından yayımlandı.

Seçilmiş Eserleri:

Günümüze kadar ulaşan tek eseri 35 bin beyitten meydana gelen “Beş Mücevher” adlı hamsesidir. Eserin çeşitli kütüphanelerde yüzlerce yazması bulunmaktadır. Eser; İran, Hindistan, Avrupa’da basıldı, manzum ve mensur çevirileri yapıldı. Kaynaklarda şairin 20.000 beyitlik bir divanı olduğundan bahsedilirse de orijinal nüshası günümüze kadar ulaşmadı.

“Hamse”

1. “Sırlar Hazinesi” (مخزن الاسرار Makhzan al-Asrār; 1176). Erzincan’daki Mengüçlü Beyliği’nden Behramşah bin Davud’a armağan etmiştir.
2. “Yedi Güzel” (هفت پیکر Haft Paykar; 1196). Sasanî Hanedanı’nın V. Behram ve eşlerini anlatan manzume. Maraga hükümdarı Alaaddin Kızıl Arslan için yazmıştır.
3. “Leylâ ile Mecnun” (لیلی و مجنون Laylâ o Majunân; 1188). Şirvanşah Aksitan’ın isteği üzerine kaleme alınmıştır.
4. “Hüsrev ve Şirin” (خسرو و شیرین Khusraw o Shîrîn; 1177 - 1181): Sasanî Hanedanı’nın I. Hüsrev ile prensesi Şirin arasında yaşanan aşkı anlatan bir manzume. İldenizliler hükümdarı Cahanşah Pehlivan, kardeşi Kızıl Arslan ve Selçukluların son sultanı III. Tuğrul Bey’e armağan edilmiştir.
5. “İskendername” (اسکندرنامه Iskandar Nâma): “Şerefname” (شرفنامه Sharaf Nâma; 1196-1200) ve “İkbalname” (اقبالنامه Iqbal Nâma 1200-ölüm) olmak üzere iki bölümden oluşan ve “İskender Zülkarneyn”in hayatını anlatan manzume. Ahar meliki Nusretdin Biskin bin Muhammet Piştekin’e armağan edilmiştir.

Qəzəl

Gecə xəlvətə bizə sevgili yar gəlmiş idi,
Üzü aydan da gözəl nazlı nigar.

Tər axıb gül yanağından, bulud örtmüşdü ayı,
Onu düşmənmə qovub, könlü qubar gəlmiş idi?

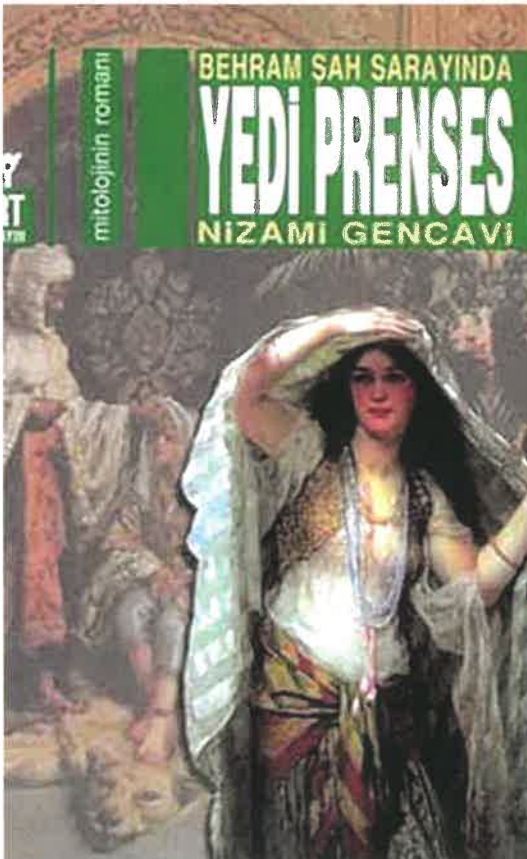
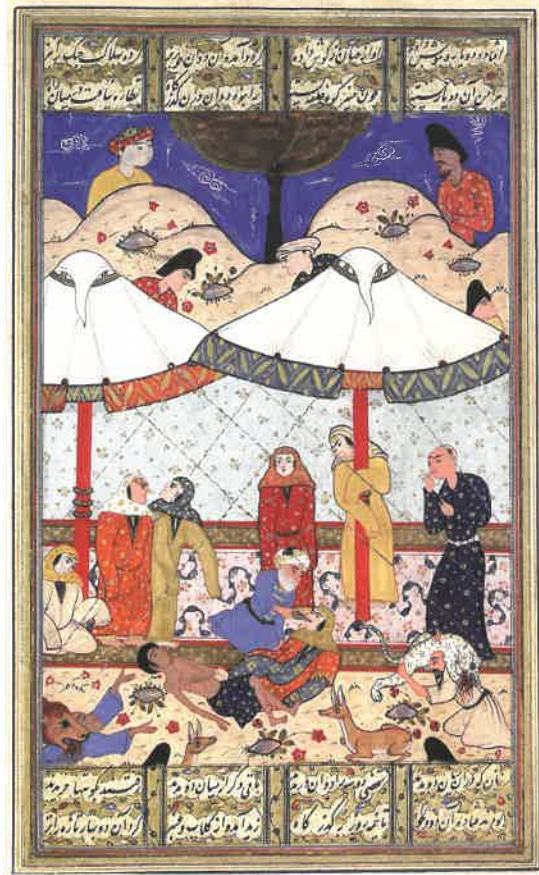
Ona mən göz yetirib xəlvəti baxdım-baxdım,
Ovçunun ovlağına körpə şikar gəlmiş idi.

Uyuyub hər ikimiz rahat olub bir yatdıq,
Bəxtimin baxçasına güllü bahar gəlmiş idi.

Dedi: "Getmək dəmidir, söylə, nə istəyirsən yar?"
Bir öpüş istədim ondan...Yeri var gəlmiş idi.

Ağlayıb getdi o yar, göz yaşı yandırdı məni,
Odlara yandı dilim, sanki şərər gəlmiş idi.

"Ey Nizami!" - dedi... Birdən ayılıb gördüm o yox
Demə rəyada bizə çeşmi-xumar gəlmiş idi.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

TÜRK DÜNYASI EDEBİYATININ ÖNDE GELEN İSMİ “NİZAMİ GENCEVİNİN DOĞUMUNUN 870. YILI PANELİ” TÜRKSOY’DA DÜZENLENDİ

Azerbaycan Kültür Günleri kapsamında “Nizami Gencevi’nin Doğumunun 870. Yılı Paneli” 19 Haziran 2012 tarihinde TÜRKSOY’da düzenlendi.

Panele, AMEA Akademik Aday Üyesi, Azerbaycan Atatürk Merkezi Başkanı, Milletvekili Prof. Dr. Nizami Ceferov, Azerbaycan Bestekârlar İttifakı Başkanı, Azerbaycan Devlet Sanatçısı Prof. Firengiz Alizade, Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi, Yeni Azerbaycan Yardımlaşma ve Kültür Derneği (YAYDER) Genel Başkanı, Azerbaycan Devlet Sanatçısı Prof. Dr. Eflatun Neimetzade ve Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi, Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı Doç. Dr. Yakup Ömeroğlu panelist olarak katılırlarken, Azerbaycan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Faig Bağirov da panelde hazır bulundu.

Açılış konuşmasını gerçekleştiren TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Fırat Purtaş, Azerbaycan’ın ilk defa bu kadar geniş bir sanatçı topluluğu ile Türkiye’de tanıtılmasının altını çizdi ve Azerbaycan’ın TÜRKSOY’un etkinliklerine en aktif olarak katılan üyelerinden biri olduğunu belirtti. Purtaş “Nizami Gencevi büyük bir şair, Türk Dünyasının ortak şairi Nizami Gencevi’yi

anmak için Türk Dünyasının ortak çatısı TÜRKSOY’da toplanmamızdan büyük memnuniyet duyuyorum. Nizami Gencevi’nin yeteri kadar tanınması için birlikte çalıştığımız Azerbaycan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği, Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Yeni Azerbaycan Yardımlaşma ve Kültür Derneği’ne teşekkürlerimi sunuyorum” dedi.

TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Fırat Purtaş’tan sonra kürsüye gelen Azerbaycan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Faig Bağirov da “Bugünler Azerbaycan’ın ilk defa bu kadar geniş kapsamlı tanıtımının yaşandığı çok önemli günlerdir. Halkları birbirine daha yakın eden kültür mirasımızın paylaşımıdır. Dost ve kardeş Türk cumhuriyetlerinin ortak değeri Nizami Gencevi’nin TÜRKSOY’da anılmasından büyük memnuniyet duyuyorum. TÜRKSOY, Türk Dünyasının dâhi şahsiyetlerinin tanıtılmasında büyük rol oynuyor. TÜRKSOY’a ve emeği geçen tüm kişi ve kurumlara en derin teşekkürlerimi sunuyorum” diye konuştu.

Açılış konuşmalarının ardından panele geçildi. Panelde ilk olarak sözü AMEA Akademik Aday

Üyesi, Azerbaycan Atatürk Merkezi Başkanı, Milletvekili Prof. Dr. Nizami Ceferov aldı ve Nizami Gencevi'nin Türk Dünyasındaki önemini anlatan bir sunum gerçekleştirdi. Ceferov "Türk Dünyasının büyük düşünce adamlarını herkes bilmeli, tanımalı" şeklinde konuştu.

Prof. Dr. Nizami Ceferov'un ardından söz alan Azerbaycan Bestekârlar İttifakı Başkanı, Azerbaycan Devlet Sanatçısı Prof. Firengiz Alizade ise Nizami Gencevi ve musiki konulu sunumunu gerçekleştirdi. Nizami Gencevi'nin eserlerini seslendiren yeni kuşaklardan bahseden Alizade "Bu geçmiş ile günümüz arasında bir köprü yaratmaktadır" dedi.

Daha sonra söz alan, Prof. Dr. Eflatun Neimetzade de Nizami Gencevi'nin eserlerinin birçok önemli şahsiyete ilham verdiğine değinerek, Nizami Gencevi'nin Türkiye'de bir

heykelinin bulunması yönündeki dileklerini dile getirdi.

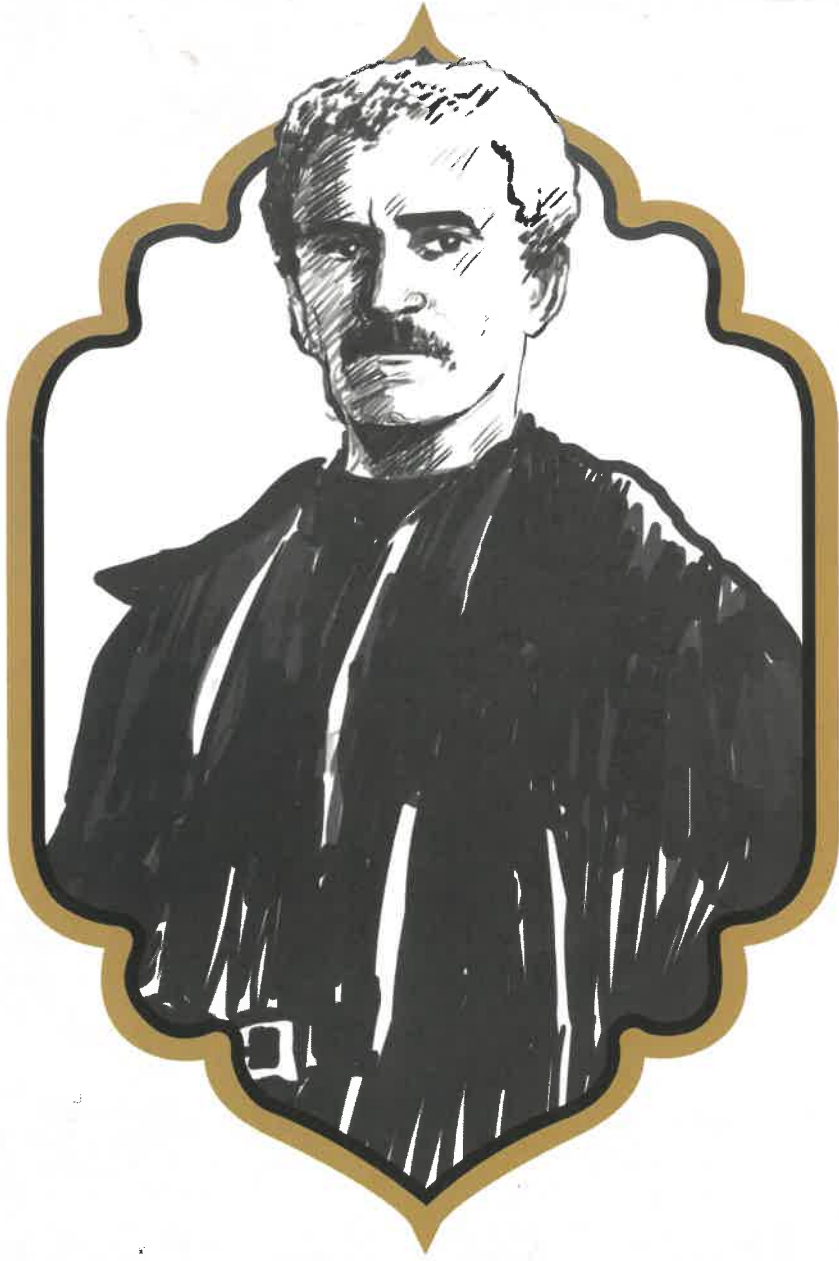
Neimetzade ayrıca Azerbaycan Cumhuriyeti Moskova Büyükelçisi Polad Bülbüloğlu'nun panele göndermiş olduğu "Nizami Gencevi'nin sırlarla dolu söz hazinesi hala yaşamakta ve bizlere ilham vermektedir" şeklindeki mesajını da katılımcılarla paylaştı.

Panelde son olarak söz alan Doç. Dr. Yakup Ömeroğlu Azerbaycan Kültür Günleri'nin Türk cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarının 21. yılında gerçekleşiyor olmasının önemine değinerek, Türk Dünyasının önemli şahsiyetlerinin anılması ve ihmal edilmemesi gerektiğini vurguladı.

Soru cevap şeklinde devam eden panelin sonunda mini bir müzik dinletisi gerçekleştirildi. Panel, hatıra fotoğraflarının çekilmesinin ardından son buldu.

Doğumunun 875. Yıldönümü Münasebetiyle
Nizami Gencevi TÜRKSOY'un 2016 Takviminde Yer Aldı

Mirza Fatali Ahundzade

1812 - 1878

Özgeçmişi

M

odern Azerbaycan edebiyatının kurucusu, Türk-İslam dünyasının ilk dram yazarı, alfabe ıslahatçısı, şair, tenkitçi ve filozof Mirza Fatali Ahundzade, 1812 yılında Şeki Hanlığı'nın merkezi Şeki'de dünyaya geldi. Önce Gence şehrinde medrese eğitimi alan Ahundzade, daha sonra eğitimini Şeki'deki Rus okulunda tamamladı. Gence'deyken kendisinden ders aldığı mütefekkir Mirza Şefi Vazeh, genç Fatali'nin dünya görüşünün şekillenmesinde derin iz bıraktı. 1834 yılında okulu bitince Erdebilli Ahund Alesger'in yardımıyla Tiflis'e gitti ve orada Kafkasya Başkomutanlığı'nda doğu dilleri tercümanı olarak görev yaptı.

Tiflis'te 1836-1840 yılları arasında Türkçe ve Farsça öğretmenliği de yaptı. Genç Ahundzade'nin 1837'de büyük Rus şairi Aleksandr Puşkin'in düelloda öldürülmesi üzerine "Sebuhi" takma adı ile yazdığı "Puşkin'in Ölümüne Şark Manzumesi" devrin Rus edebi muhitinde büyük ilgiyle karşılandı.

Azerbaycan Türkçesi, Osmanlı Türkçesi, Rusça, Farsça ve Arapçayı ileri derecede bilen Ahundzade, Rusya'nın doğu siyaseti oluşumunda da aktif rol aldı. Örneğin; 1840'ta Rusya ile Türkiye arasındaki sınır ihtilaflarını araştıran komisyonda, 1846'da Rusya ile İran arasındaki diplomatik görüşmelerde, 1848'de yeni tahta çıkan İran hükümdarı Nasireddin Şah'a, Rus İmparatoru'nun tebrik mektubunu götüren delegelerin arasında görevlendirildi. Bu geziler, yalnız onun siyasî görüşlerinin şekillenmesinde değil, eserlerinin konusunun belirlenmesinde de etkili oldu.

Mirza Fatali Ahundzade sanat hayatına Azerbaycan Türkçesi ve Farsça yazdığı şiirlerle başladı. Şiirleri içerisinde tecnislere, gazellere, manzum hikayelere, hicivlere de rastlamak mümkündür.

Milletin önündeki büyük problemlerin kısa zamanda çözülmesi, halkın manevî ve kültürel açıdan çağdaşlaştırılması için şiirin imkanlarını yeterli saymayan Mirza Fatali Ahundzade, dram sanatına el attı ve 1850-1855 yılları arasında bu türün bütün İslâm dünyasında ilk örnekleri olan altı şaheser komedisini yazdı. "Hekayet-i Molla İbrahimhalil Kimyager", "Hekayet-i Müsyö Jordan, Hekimi - Nebatat ve Derviş Mesteli Sah, Cadügün-i Meşhur", "Sergüzeşt-i Vezir-i Han-i Lenkeran", "Hekayet-i Hırs Kuldurbasan", "Hekayet-i Merd-i Hesis" (Hacı Kara), ve "Mürافیe Vekillerinin Hekayeti" adındaki bu komedilerde o dönemdeki toplumsal hayatın bütün yönlerini başarıyla aksettirdi.

1857'de tamamladığı ve Azerbaycan edebiyatında birçok araştırmacı tarafından ilk roman olarak kabul edilen "Aldanmış Kevakib" eserinde de yazar aynı amaçları takip etti. Mirza Fatali'nin komedileri ve "Aldanmış Kevakib" adlı eseri 1859'da Tiflis'te "Temsilat" adı ile yayınlanarak kısa zamanda hem İslâm dünyasında, hem de Batı'da yazara büyük ün kazandırdı.

1857'den önce Arap alfabesinin ıslahı, sonrasında ise Arap alfabesinden ayrı olarak Türk dillerinde Latin alfabesi kullanılmasıyla ilgili birkaç proje hazırladı. Fakat bu projeler hiçbir yerden destek görmedi. 1863 yılında alfabe ıslahatıyla ilgili olarak İstanbul'a geldi. Daha önceden hazırlamış olduğu alfabe projesini dönemin Osmanlı Sadrazamı Fuat Paşa'ya sundu. Edebi ve bilimsel alanda Türk-İslam dünyasına yaptığı katkılardan dolayı padişah fermanıyla kendisine "Mecidiye" nişanı takdim edildi.

1873 yılında Azerbaycan'da Hasan Bey Zerdabi'nin editörlüğü ile yayınlanan ilk Türk dili gazetesi olan "Ekinçi"de yazılar yazmaya başladı. Aynı yıl Rusya İmparatorluğu tarafından Albay rütbesi verildi ve ilk kez "Hacı Kara" komedisi Bakü'de sahnelendi.

Mirza Fatali Ahundzade, bütün hayatını Rusya İmparatorluğu'nun devlet hizmetinde geçirse de, bu hizmetten Türk-İslâm dünyasının gelişmesi için yararlanmaya çaba gösterdi.

Hayatta olduğu dönemde eserleri Fars, Gürcü, Ermeni, Rus, Alman, Fransız ve İngiliz dillerine çevrildi. Tiyatro eserleri Tiflis, St.Petersburg, Bakü gibi şehirlerde sahnelendi.

Mirza Fatali Ahundzade, 10 Mart 1878 tarihinde Tiflis'te hayatını kaybetti.

Seçilmiş Eserleri:

Mirza Fatali Ahundzade'nin birçok eseri ölümünden sonra yayınlandı. Örneğin:

"Kemalüddövlə Mektubları" (Bakü, 1926), "Seçilmiş Eserleri" (Bakü, 1938),

"Komediylər" (Bakü, 1962, 1975, 1982),

"Piyeslər" (Bakü, 1968),

"Bedii və Felsefi Eserləri" (Bakü, 1987),

"Seçilmiş Felsefi Eserləri" (Rusça, Bakü, 1951, 1963, 1987, Moskova, 1962),

"Con Stüart Mili Azadlıq Hakkında",

"Hekim-i İngilis Yuma Cəvab",

"Molla-i Rumi'nin və Onun Tesnifinin Babında",

"Yek Kelime Hakkında" vs.

MÜXƏMMƏS

Zivər nə səzadır sənə, ey dilbəri-zibə!

Binəqs yaratmış səni ol xaliqi-yekta!

Deş bağrını dürdanələrin, boynuna asma!

Et vəsməyə sən qəşü qabaq, ey qədi mina!

Yum gözünü həm sürmədən, ey gözləri şəhla!

Kirşan, sənəma, ayineyi-ruyun edər tar,

Qoy həsrəti-vəchində ərisin onu zinhar.

Gər qazə dəxi meyli-rüxun eyləsə izhar,

Tök qanını öz dəstin ilə, ey büti-əyyar!

Axır nəçidir vəslini o edə təmənnə?!

Hüsniün sözü hər fırqəyədir türfə fəsanə,

Salmış bu zaman mehri-rüxun şölə cəhanə.

Döndərdi sənin rəşki-ləbin badəni qanə,

Düşsün tora, ya rəb, girə gör zülfünə şanə,

Onun nə rəvadır düşə başına bu sövdə?!

Əngüştərinin gözüne barmaq ola hər dəm,

Gör meyl qıla kim ola dəstində mükərrəm,

Əlbəttə edərsən kəmərin qamətini xəmə,

Bundan sora ta edə miyanın həvəsini kəm,

Lütfü nəzərin kəsmə vəfadardan əmma!

Tiflis müsəxxər sənə, ey düxtəri-tərsa!

Aşıqlərinə məbəəd olub deyriü kəlisə!

Məndən sənə vəsf istədi sıxlı Əli Ağə,

Dedim: səni vəsf etməyə mənəndi-Məsiha,

Ruhülqüdüsi imdadı gərək nitqi-Məsiha.

Mühəmməs

Ey süslü dilber! Seni Tanrı eksiksiz yaratmış, sana süs gerekmez.

İnci tanelerinin bağrını deş, boynuna asma.

Ey billur şarap şişesi boyu güzel!

Sen rastığa karşı kaşlarını çat, öfkelen.

Ey şehlâ gözlü güzel! Sürmeye karşı gözlerini yum.

Ey tapılacak kadar güzel sevgili! Pudra, senin yüzünün parlaklığını karartır. Aman bırak o senin yüzüne hasret duyarak erisin.

Ey hilekâr sevgili!

Eğer kader dahi yanaklarına, yüzüne tutulmak ister ve bunu açıklarsa, kendi ellerinle onun kanını dök. Çünkü o nedir, kimdir ki sana kavuşmak istiyor?

Senin güzelliğinden söz etmek şimdi her topluluğa yeni bir efsane sayılıyor.

Bu devirde yanağının güneşi dünyaya ışık saçmış.

Senin dudaklarının kıskançlığı vücudumu kana döndürdü.

Ya Rab! Eğer sevgilinin zülüflerine tarak girerse tuzağa, ağa düşsün.

Onun, yeni tarağın başına bu sevdanın düşmesi uygun değildir.

Senin elinde değerli olan ne varsa eğer sana meylederse yüzüğünün gözüne parmak olsun.

Elbette ki, bundan sonra bele heves eden, arzu duyan kemerin boyunu eğilterek onun hevesini azaltırsın.

Ancak sana vefa gösteren âşığından iyiliklerini ve bakışını eksik etme.

Ey Hristiyan kızı! Tiflis şehri senin yüzünden büyülenmiş.

Kilise ve manastır senin âşıklarına ibadet yeri olmuş.

Şıhlı Ali Ağə, seni tasvir etmeni istedi.

Ben de "Seni tasvir etmek için Hz.

İsa gibi Cebrail'in yardımıyla söyleme özelliği kazanmak gerekir" dedim.

“HEKAYET-İ MÜSYÖ JORDAN HEKİM-İ NEBATAT VE DERVİŞ MESTELİ ŞAH CADİGÜN-İ MEŞHUR” KOMEDİSİ

Konusu: Karabağ asilzadelerinden birinin oğlu olan Şahbaz Bey, hem eski medresede hem de Ruslar tarafından yeni açılan devlet okulunda tahsil yapmış; Arap, Fars ve Rus dillerini öğrenmiştir. O, Karabağ'ın zenginlerinden birisi olan amcası Hatemhan Ağa'nın kızı Şerefnise Hanım ile nişanlıdır. Her ikisi de birbirini sevmekte olup, düğünlerinin tez vakitte olmasını isterler. Bu arada Karabağ'a Mösyö Jordan adlı bir Fransız seyyahı ve alimi gelir. Hatemhan Ağa'nın misafiri olur. Genç ve yetenekli Şahbaz Bey ile ilgilenir. Onu Paris'e götürmek, burada Fransızcaya ve çağdaş ilimleri öğrenmesine yardımcı olmak ister. Şahbaz Bey de Paris'e gitmek arzusu ile yaşamaktadır. Hatta Mösyö Jordan'la birlikte amcasından izin bile alır. Fakat nişanlısı Şerefnise Hanım ve Hatemhan Ağa'nın eşi Şehrebanu Hanım, onun Paris'e gitmesini istememektedirler. Onlar düşünürler ki, genç ve yakışıklı Şahbaz Bey Paris'e giderse bir daha bu sade hayata dönmeyecektir. Şahbaz Bey'in Fransa yolculuğunu engellemek için kadınlar büyücü Derviş Mestelişah'a müracaat ederler. Mestelişah, yüz altın karşılığında sihir ve büyü yapacağını ve Paris'i dağıtacağını bildirir.

Şehrebanu Hanım rıza gösterir. Mestelişah ağaç parçalarından Paris'in maketini yapar ve vurup onu dağıtır. Mestelişah çadırdan uzaklaşmaya fırsat bulamamışken Mösyö Jordan deli gibi Hatemhan Ağa'yı arayarak Paris'in yerle bir olduğunu ve Fransız kralının geleceğinin çok karanlık olduğunu bildirerek Paris'e gitmek için at ister. Yazar burada 1848 yılı Fransız İhtilali'nden faydalanmıştır. Böylece Şahbaz Bey Fransa'nın başkentine gidememiştir.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

“2012 AHUNDZADE YILI” AÇILIŞ TÖRENİ

“2012 Mirza Fatali Ahundzade Yılı” açılışı
26 Ocak 2012'de Ankara'da TÜRKSOY Genel
Sekreterliği'nde gerçekleştirildi.

Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanları, Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanı ve Kosova Kamu Yönetimi Bakanı'nın teşrifleriyle gerçekleştirilen tören, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanı Ebulfes Garayev, Gürcistan Kültür ve Anıtları Koruma Bakanı Nikoloz Rurua, Kosova Kamu Yönetimi Bakanı Mahir Yağcılar ve Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay'ın açılış konuşmalarıyla başladı.

TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, açılış konuşmasında TÜRKSOY'un etkinliklerinden bahsederek “TÜRKSOY Genel

Sekreterliği Toplantı Salonunda düzenlenen anma etkinlikleri artık geleneksel bir nitelik kazandı. Resul Rıza, Dina Nurpeysova, Kazım Meçi, Mahtumkulu'nu ve daha pek çok önemli kültür insanını TÜRKSOY sayesinde Türkiye halkı tanıdı. Benzer şekilde diğer üye ülkelerde de yapılan faaliyetlerle bu tanıtım gerçekleştirilmektedir. Bundan maksadımız aynı dili, kültürü, tarihi paylaşan halklarımızın birbirine daha da yakınlaşmasıdır." Kaseinov konuşmasında Ahundzade'nin sanatçı kişiliğine de değinerek şunları söyledi: "Ahundzade çok yönlü bir insan. Ancak TÜRKSOY olarak biz daha ziyade edebiyat ve tiyatro ile ilgili öncülüğüne vurgu yapmaktayız. Türk Dünyasının ilk dramaturgu olan Ahundzade, komedi ile toplumun aydınlanmasına, ana dilin güzelleştirilmesine çalıştı. Batı'yı Doğu'ya, Doğu'yu da Batı'ya tanıttı."

Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanı Ebulfes Garayev de böyle bir toplantıda bulunmaktan duyduğu mutluluğu dile getirdi. Böyle toplantılarla TÜRKSOY ve Azerbaycan arasındaki dostluk köprülerini pekiştirdiklerini belirtti. TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov'a teşekkürlerini ileten Garayev, bakanlığı ile TÜRKSOY arasındaki işbirliğinin olumlu sonuçlarını görmekten büyük sevinç duyduğunu kaydetti.

Gürcistan Kültür ve Anıtları Koruma Bakanı Nikoloz Rurua ise Ahundzade'nin Gürcüce'ye çevrilmiş eserlerinin bulunduğunu, Ahundzade'nin Doğu'nun Molière'i olduğunu söyledi. Rurua ayrıca, Ahundzade'nin eserlerinin dünya dillerine çevrilmesinin önemine de değindi.

Kosova Kamu Yönetimi Bakanı Mahir Yağcılar ise Türkiye ziyareti kapsamında böylesi önemli bir etkinliğe katılmaktan mutluluk duyduğunu ifade

ederek Kosova'da Türk dilinin yaşatılması için gerekli olan her şeyi yaptıklarını belirtti.

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay da bu törenin, son bir ay içinde TÜRKSOY salonunda katıldığı ikinci büyük etkinlik olduğunu hatırlatarak, TÜRKSOY'un son dönemde başarılı işlere imza attığını ifade etti. TÜRKSOY etkinliklerine gösterilen yoğun ilgiden son derece memnun olduğunu belirten Günay, "TÜRKSOY Nevruz'u ABD'de kutlamış, dünyanın önemli kültür merkezlerinde önemli toplantılar düzenlemiş bir teşkilattır. TÜRKSOY, bu değerli toplantıları daha geniş, güzel ve kutlu bir mekân olan Resim ve Heykel Müzesi'nde düzenleyebilir" dedi. Ahundzade'nin kültürümüzdeki yerine de değinen Günay; "Alfabe ve edebiyat alanındaki çalışmalarıyla Ahundzade çok önemli izler bıraktı. Bu tören Ahundzade'nin ruhunu şad edecek olan bir törendir. Böyle etkinliklerin TÜRKSOY'un şemsiyesi altında devam etmesini dilerim. Bunlar yılla kapanacak işler değil, aslında yeni kapılar açan işlerdir" dedi.

Açılış konuşmalarının ardından Ahundzade'yi daha yakından tanıtmak amacıyla hayatına ilişkin bir kısa film gösterimi yapıldı.

Daha sonra Ahundzade ile ilgili önemli çalışmalara imza atan Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Şube Müdürü, edebiyatçı Zaman Askerli ve Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Yavuz Akpınar'ın konuşmalarının da yer aldığı programda Azerbaycan Mugam Üçlüsü de mini bir müzik dinletisi sundu.

Tören fotoğraf çekiminin ardından TÜRKSOY Genel Sekreterliği giriş katında bulunan "Ahundzade'nin Memleketi Azerbaycan" fotoğraf sergisinin açılışı ile son buldu.

MİRZA FATALİ AHUNDZADE'NİN ESERİ ADANA, KARAGANDI VE ŞEKİ'DE SAHNELENDİ

Mirza Fatali Ahundzade'nin "Meşhur Bitki Bilimci Mösyö Jordan ile Meşhur Büyücü Derviş Metseli Şah'ın Hikâyesi" adlı tiyatro oyunun, "2012 Mirza Fatali Ahundzade Yılı" projesi

kapsamında 18 Mayıs 2012 tarihinde Adana (Türkiye), 6 Haziran 2012 tarihinde Karagandı (Kazakistan) ve 22 Eylül 2012 tarihinde Şeki'de (Azerbaycan) sahnelendi.

Karagandı Eyalet S. Sayfullin Kazak Dram Tiyatrosu, M. F. Ahundzade'nin "Müsyö Jordan ve Derviş Mesteli Şah" Oyunu ile Karagandı Sahnesinde, 6 Haziran 2012, Karagandı / Kazakistan

Karagandı Eyalet S. Sayfullin Kazak Dram Tiyatrosu, M. F. Ahundzade'nin "Müsyö Jordan ve Derviş Mesteli Şah" Oyunu ile Şeki Açık Hava Sahnesi'nde, 22 Eylül 2012, Şeki / Azerbaycan

“2012 MİRZA FATALİ AHUNDZADE YILI” KAPANIŞ TÖRENİ

Zengin Türk kültür ve sanatının tanıtılması, evrensel boyutlara ulaştırılması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla uluslararası çapta kültürel

etkinlikler düzenleyen TÜRKSOY Genel Sekreterliği, 2012 yılını Azerbaycan halkının yetiştirdiği ünlü şair, yazar, filozof, modern Azerbaycan edebiyatının kurucusu “Mirza Fatali Ahundzade Yılı” olarak ilan etmişti.

Bu anlamlı yılın açılışı 26 Ocak 2012 tarihinde T.C. Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Ertuğrul Günay ve Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanı Ebulfes Garayev’in teşrifleriyle TÜRKSOY Genel Sekreterliği’nde gerçekleştirilmiştir. İlan edilen bu yıl kapsamında paneller, anma etkinlikleri, film gösterimleri ve tiyatro oyunlarının sergilenmesi gibi pek çok etkinlik gerçekleştiren TÜRKSOY, 14-18 Aralık 2012 tarihleri arasında Ankara, İstanbul ve Gazimagusa (KKTC) olmak üzere üç ayrı şehirde “Mirza Fatali Ahundzade Yılı”nın kapanış etkinliklerini gerçekleştirdi.

TÜRKSOY Genel Sekreterliği, KKTC Doğu Akdeniz Üniversitesi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Kütüphane ve İstanbul Aydın Üniversitesi’nin organizasyonlarıyla gerçekleştirilen etkinlikte, Mirza Fatali Ahundzade’nin doğumunun 200. yıl dönümünde, Mirza Fatali Ahundzade Paneli ve Ahundzade’nin hayatını konu alan Azerbaycan Film Stüdyosu’nun 2012 yapımı “Sübhün Sefiri” (Sabahın Elçisi) filminin gösterimleri yapıldı.

**2012 Mirza Fatali Ahundzade Yılı
Kapanış Etkinlikleri**
14 - 18 Aralık 2012

**Doğumunun 200. Yıldönümünde
Mirza Fatali Ahundzade Paneli**

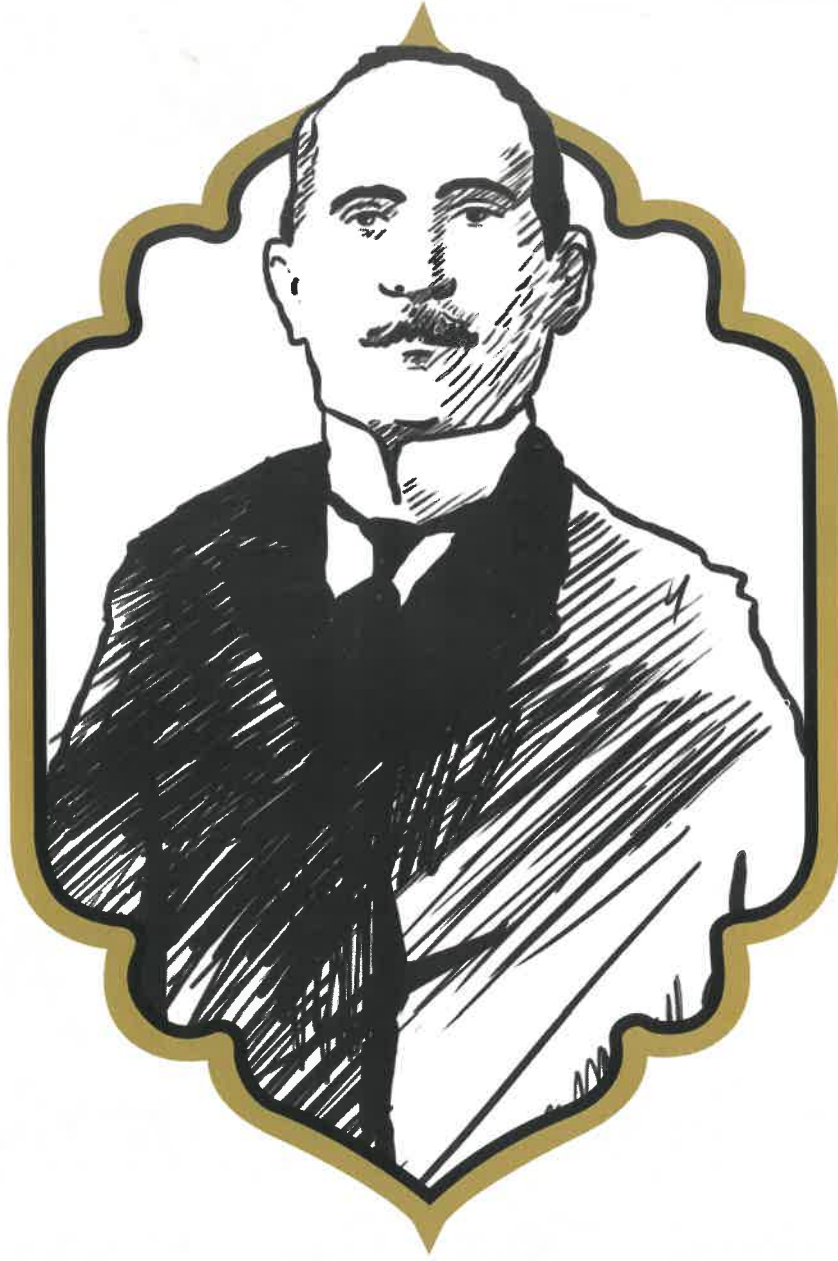
**Mirza Fatali Ahundzade’nin
Hayatını Konu Alan
“Azerbaycanfilm” Stüdyosunun
2012 Yapımı “Sübhün Sefiri”
(Sabahın Elçisi) Filminin Gösterimi**

Senaryo: ANAR

Yönetmen: Ramiz HASANOĞLU

Baş Rolde Rasim BALAYEV

14 Aralık 2012 - Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC - Saat: 15.00
 17 Aralık 2012 - Milli Kütüphane, Ankara - Saat: 10.00
 18 Aralık 2012 - İstanbul Aydın Üniversitesi - Saat: 13.00

Firidun Bey Köçerli

1869-1925

Özgeçmişi

Azerbaycan edebiyatının ilk profesyonel eleştirmeni, edebiyat tarihçisi ve yazar Firidun Bey Köçerli 1863'te Azerbaycan'ın Karabağ bölgesinin merkezi Şuşa'da dünyaya geldi. Babası Ahmet Ağa Köçerli Karabağ'ın aydınlarından biriydi. İlk eğitimini Şuşa'da Mirze Kerim Münşüzâde'nin mektebinde aldı. 1876'da ise babasının isteği üzerine eğitimini Rus okulunda devam ettirdi. 1879'da Gori'deki Transkafkaz Öğretmen Okulu'nu kazanan Köçerli, 1885'te okuldan mezun oldu. 1885-1895 yılları arasında İrevan Ortaokulunda şeriat ve Azerbaycan Türkçesi öğretmeni olarak çalıştı. Rus dilini ve Rus edebiyatını ileri derecede bildiği için bu yıllarda Rus şairlerinden Puşkin, Lermontov, Tolstoy'un eserlerini Azerbaycan Türkçesine çevirmeye başladı.

1895'te, Transkafkaz Öğretmen Okulu'nun Azerbaycan Bölümü Gözlemcisi görevine atanan Firidun Bey Köçerli'nin, Tiflis'te çıkan "Noviye Obozreniye" gazetesinde Azerbaycan millî dram sanatının tahminen yarım asırlık gelişmesini kapsayan "Tatar Komedileri" dizisi yayınlandı. Azerbaycan edebiyat tarihini konu alan "Azerbaycan Tatarlarının Edebiyatı" eseri de Rus dilinde 1903'te yayınlandı. Azerbaycan Edebiyatı tarihi üzerine bu ilk ilmî araştırma, bu dönemde yalnız Azerbaycan aydınları arasında değil, Rusya'da yaşayan bütün Türkler arasında da büyük ilgiyle karşılandı.

1905'te birinci Rus ihtilâlinde sonra, Köçerli çalışmalarını daha da yoğunlaştırdı. Geçmiş ve Çağdaş Azerbaycan Edebiyatıyla ilgili Kaspi, Kavkaz, İrşat, Hayat, Terakki, Açık Söz, Rehber gibi araştırmaları gazete ve dergilerde yayınlandı.

1908'de, ilkokul öğrencileri için hazırlanan "Balalara Hədiyyə" (Çocuklara Armağan), ders kitabını hazırladı. Fakat kitap çeşitli engeller nedeniyle 1912'de yayınlandı.

Firidun Bey Köçerli, 1918'de Gori Öğretmen Okulunun Azerbaycan Bölümünü Kazah'a naklederek bağımsız bir öğretmen okulu kurdu ve okulun ilk müdürlüğünü kendisi yaptı.

Köçerli, Rus şovenizmini yakından tanıyordu ve bu yüzden de Rus İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra asla tereddüt etmeden, millî değerleri destekleyen ve Azerbaycan-Türk milliyetçiliğini savunan aydınların tarafına geçti.

1920 yılının Mayıs ayında, Bolşeviklere karşı Gence'de başlayan isyan bastırıldıktan sonra, Firidun Bey Köçerli de tutuklandı. Silahlı isyanla hiçbir ilişkisinin olmamasına rağmen Köçerli, Kızıl Ordu'nun Ermeni ve Rus asıllı komutanları tarafından mahkemesiz kurşuna dizildi.

Firidun Bey Köçerli, 1911'den sonra bütün çabalarına rağmen "Azerbaycan Edebiyatı Tarihi" eserini yayınlamamıştı ve eserin büyük bir kısmı ÇK-KGB arşivlerinde kaybolmuştu. 1925'te ölümünden sonra yazarın adı belirtilmeden diğer bölümleri "Azerbaycan Edebiyatının Tarihine Dair Belgeler" adıyla yayımlandı.

Firidun Bey'in eserleri Stalin öldükten sonra 1950'lerde araştırılmaya ve onun hakkında kitaplar yayınlanmaya başlandı.

Seçilmiş Eserleri:

“Tarih-i Mukaddes” (Mahmut Efendizade ile birlikte Tiflis-1899), Fatali Ahundzade Hezretlerinin Tevellüdünden Yüz İl Mürur Etmesi Münasebeti ile Yazılmış “Risaley-i Yadigârane” (Tiflis-1911), “Literatura Azerbidjanskix Tatar” (Azerbaycan Türkleri'nin Edebiyatı, Tiflis-1903), “Seçilmiş Eserleri” (Bakü-1963), “Azerbaycan Edebiyatı” (c. I-II, Bakü, 1978-1981).

BİR NECE SÖZ

Azerbaycan Türklerinin dexi özlerine mexsus edebiyatları vardır. Bu Türkler Zaqaqaziya'mn şerq ve cenubundal süknâ eden Seki, Şirvan, Salyan, Gence, Bakı, Qazax, Çarabağ, İrevan ve Naxçıvan ehalisinden ve İran dövlətinin şimâl-i şerqinde güzəran eden eqvâm ve tevâifden ibaretdir. Azerbaycan Türklerinin danışdıqları dilin şivesi çox ise de, binası ve kökü birdir.

Yüz sene insan üçün, bir esr ve ve lisan üçün bir dövrdür. Esr ü zamanlar mürur etdikce he'yetictimaiyye-yi insan ve onunla müttəfiq lehçe ve şive-yi islâm dexi neçe-neçe tebdilât ve teğyîrâta düçar olur. Edib-i fâzil Ahmet Cövdet Efendinin buyurduğuna göre "ebkar-i efkar sanki her mövsimde bir güne qeba-yi letafetnümaye bürünüyor ve her cəmiyyetde milel nüket ile ve mezaye ile görölüyor. Binaünileyh her lisanın üsul-i telim-i edebiyatı mazac-i dövre teqsim tövfiq olunmaq lazım gelir". Buna göre Azerbaycan Türklerinin dili dexi, mürur-i eyyam ile deyişdirilib. Özge bir terkib ve qaydaya düşüb de. Bele ki, indi istemal olunan Türk-i cedid ezelki Türk-i gedime oxşamaz. Hal-hazırda danışılan dilin başqa üslubu olduğundan elave Türk-i qedime nisbet bu dil hem dövlətli de, şirin lehceli ve güzel şiveli bir dil hesab olunur. Din-i mübin-i islamm Türklere yetirdiyi şerafet-i e'tiqadiyesinden eleve böyük bir xeyri de bu olubdur ki, onun feyz ve bereketinden Türkler Ereb ve Fars lisanından tedricli çox sözler, güzel

ibareler alıb öz dillerini dövlətləndiriblər və mürur-i eyyam ilə exz ü iqtibas olunan kəlmələr və istilahlər o qədər işlənilib təhrif və təşrif olunubdur ki, Türk dili ilə onlar qaynayıb qarışdır və onlarsız Türk dili bir mə'nəni ifadə etməkdə acizdir. Ereb və Fars dillerindən götürülmüş sözlər və ibarelər bir dərəcədə Türkləşibdir ki, savadlı az olan adamlar onları mehiz Türk sözləri hesab edib esla güman etmezler ki, "sohbet" və "zehmet" sözləri Ereb-cə'dən, "reneber", "kefğir", "Xakendaz" sözləri Farsça'dan alınıb. Ereb və Fars dillerindən götürülmüş sözlərin çoxu Türkləşib, evvelki tərkibindən özge bir hala düşübdür. Bu nehv ilə Azərbaycan Türklerinin dili Ereb və Fars sözləri ilə mexlut və memzucis olmaqla belə, bir lisan-i letiferesən olubdur ki, onunla zül və fünuna dair hər qisim metalib-i efkare-aliyyə və hekemiyyəni və mesail-i siyasiyyə və edliyyəni şərh və beyan etmək mümkündür. Bu yolda Osmanlılar bizim Azərbaycan Türklerine sibqet ediblər və daha ziyadə öz dillerini Ereb və Fars lüğət və elfazı ilə dövlətli qılıblar.

Ve lakin Ereb və Fars kəlmə və ibarelərinin şövg və hevesində olub, ehtiyac olmadığı halda onları ana dilinə qatıb-qarışdırmaq bizim eqidemizcel, böyük sehvdır. Vəqta ki, ana dilində şeyin özünün mexsusı adı var və yəinki ana dili ilə bir mə'nəni beyan etmək və bir ehvalatı nece ki, lazımdır söylemək mümkün olur, insaf deyil ki, elm göstərmək və mollahıq izhar etmək iddiasına düşüb kəlamı qeliz ibarelər ilə və çətin anlaşılan Ereb və Fərsi sözlər ilə doldurub, esil mə'nəni daha da derinə salmaq və onun üzərinə Ereb və Fars dillerindən behmə gəlmiş qelizmügləq ibarelər ilə toxunmuş perdə çəkmək. Ol cəhətdəndir ki, bizim vaizlərin ekseri məscidlərdə vəz və nesihət etdiyi esnada ibareperdəzlıq edib öz və vəz nesayəhlərini o qədər qeliz və çətin ifadələr ilə söyləyirlər ki, onlara qulaq asanın çoxu bir şey anlamayıb esiləb nədən ibarət olduğunu başa düşmürlər və heyretlə qalırlar. Hasil-i kəlam bu olur ki, ne vəz edən və ne moizəyə qulaq asan-ne öyredən və ne öyrenən esil məqsədə yetişməyib gözəl vaxtlarını bəhude sərf edirlər. Habelə qəzetlərimizdə dəre olunan qeliz ibarə ilə yazılmış be'zi siyasi, edəbi və fənni məqalələri oxuyanlar anlamayıb mə'yus olurlar və qəzet oxumaqdan ikrah edirlər. Bu açıq həqiqəti nədənsə qəzet və jurnal verənlər başa düşmürlər və Osmanlı qəzetçilərinə müqəllidlikdən el çəkmirlər.

Dil ne qədər açıq, sadə və güşadə olsa, bir o qədər gözəl, göyçək və məqbul olar. Ahmet Hikmet Bey'in verdiyi mə'lumata görə Türk dili özlüyündə xeyli mətin, revan və dövlətli bir dildir. Vəli qədrini bilənlər olmayıb da, be'zi səbəplərdən dolayı unudulurdu və onun yerini Ereb və Fərs kəlmələrinin bir xəlitesini tuturdu. Bir dərəcədir ki, esil Türk dili ancaq kəndlərdə və ümməio arvadlar arasında mühafizə ediləbildi. Dövr-i intibahdanlı sonra Türkler'də və başqa millətlərdə olduğu kimi, bir hiss-i milli, bir vicdanimilli doğulub böyüməkdədir. Türkərdə damarlarında esi bir qanm axdığındı duyduqlar və öz xalis dillərinə rövneq verməki fikrinə düşdülər. Milli dilin tərəfdarları gündən-günə artıb çoxalmaqdadırlar və onların himməti ilə İstanbul'da "Türk deməyi", "Türk yurdu" və "Xalqa doğru" və Osmanlı'nın be'zi yerlərində milli ceridələr təb və nəşr olunmaqdadır.

Azərbaycan Türklerinin edəbiyatı az zamandan beri başlayıbdır ki, kök və kişə salıb bina tutmağa. Keçmişdə şövkət və qüvvət sahibi olan İran dövləti müddət-i müteməddiyyə ilə temami Azərbaycan vilayətinə sahiblik və hökmranlıq etmişdir. Azərbaycan Türkleri bu dövlət-i ezimənin təht-i hökumətində xeyli zindəganlıq etmişlər. Bu cəhətə İran'ın nüfuz və tə'siri Azərbaycan Türklerine həddən ziyadə olubdur. Zaqafqaziya'da ana dili ancaq az vaxtdan beridir ki, Azərbaycan Türklerinin diqqətini cəlb edib, özü üçün bir növ hörmət və əhəmiyyət kəsib etməyə başlayıbdır.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

“FİRİDUN BEY KÖÇERLİ'Yİ ANMA TOPLANTISI” GERÇEKLEŞTİ

20 Aralık 2013 tarihinde Azerbaycan'ın ünlü bilim adamı, edebiyatçı ve yazarı Firidun Bey Köçerli'nin doğumunun 150. yıldönümü münasebetiyle “Firidun Bey Köçerli Anma Toplantısı” Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Konferans Salonunda gerçekleştirildi.

Saygı duruşu, Türkiye ve Azerbaycan Milli marşlarından sonra, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. İlhami Ünlüoğlu ve TÜRKSOY Azerbaycan Ülke Temsilcisi Elçin Gafarlı açılış konuşmalarını yaptı.

Açılış konuşmalarından sonra, Firidun Bey Köçerli'nin hayatını anlatan kısa film gösterimi gerçekleştirildi.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

Filmin ardından Firidun Bey Köçerli ile ilgili panel düzenlendi.

Panelde ana konuşmacı olarak Azerbaycan Bilimler Akademisi Şube Müdürü Prof. Dr. Zaman Askerli, Firidun Bey Köçerli'nin yaratıcılığını anlattı.

Daha sonra sırasıyla Prof. Dr. Müzeyyen Buttanrı "Firidun Bey Köçerli'nin M.F.Ahundov Hakkında Araştırmaları", araştırmacı ve yazar Muharrem Kubat, "Firidun Bey Köçerli ve Nihat Sami Banarlı", Cennetgül Altuntaş, "Firidun Bey Köçerli'nin Karabağ Şairleri", Prof. Dr. Tamilla Aliyeva, "Firidun Bey Köçerli ve Türk Dünyası", Azerbaycan Devlet Köçerli Çocuk Kütüphanesi Müdürü Şahla Gemberova, "Firidun Bey Köçerli'nin Çocuklara Yönelik Çalışmaları" konularında görüşlerini bildirdi.

Firidun Bey Köçerli'nin kitap tanıtımı yapıldı

Anma etkinliği kapsamında, 1912 yılında Firidun Bey Köçerli'nin kaleme aldığı "Balalara Hediye" (Çocuklara Armağan) adlı kitabının yeni

versiyonu, TÜRKSOY Genel Sekreterliği'nde ilk defa tanıtıldı.

Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın siparişi ve Azerbaycan Devlet Köçerli Çocuk Kütüphanesi'nin teklifiyle dili korunarak Latin alfabesiyle yeniden hazırlanan baskısı Ankara'da büyük ilgiyle karşılandı.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

FİRİDUN BEY KÖÇERLİ CUMHURİYET ÇOCUK KÜTÜPHANESİ'NİN KURULUŞUNUN 50. YILI

22 Aralık 2015 tarihinde, Azerbaycan Devlet Firidun Bey Köçerli Cumhuriyet Çocuk Kütüphanesi'nin kuruluşunun 50. yılı Bakü'de kutlandı. Bakü Mugam Merkezi'nde gerçekleştirilen etkinliğin açılışını Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanı Ebülfes Garayev gerçekleştirdi.

Etkinliğin onur konuğu olan TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov açılış konuşmasında, Türk Dünyasının önder çocuk kütüphanelerinden olan Azerbaycan Devlet Firidun Bey Köçerli Cumhuriyet Çocuk Kütüphanesi'ni ve Azerbaycan'ın küçük kitapseverlerini tebrik ederek kütüphanenin genç nesillerin gelişimindeki ve ortak Türk kültürüne hizmetindeki benzersiz rolünü vurguladı. Akabinde Düsen Kaseinov, Azerbaycan Devlet Firidun Bey Köçerli Cumhuriyet Çocuk Kütüphanesi'nin Başkanı Şahla Gamberova'ya TÜRKSOY plaketi takdim etti.

Azerbaycan Devlet Firidun Bey Köçerli Cumhuriyet Çocuk Kütüphanesi'nin kuruluşunun 50.yılı kutlamaları, Azerbaycanlı çocuklar tarafından hazırlanan "Masal Dünyasına Yolculuk" gösterileri ve çeşitli halkların danslarıyla son buldu.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

TÜRKSOY'DAN ÇOCUKLARA YENİ BİR ARMAĞAN

Türk Dünyasının 29 farklı bölgesinden derlenerek, TÜRKSOY tarafından Azerbaycan ve Türkiye Türkçelerinde yayımlanan "Türk Dünyasının Masal Bahçesi" kitabı Azerbaycan'da tanıtıldı.

TÜRKSOY ve Azerbaycan Devlet Firudin Bey Köçerli Çocuk Kütüphanesi'nin işbirliği ile yayımlanan ve Türk halklarına ait 29 farklı masalın yer aldığı kitabın tanıtımı, 8 Aralık 2017 tarihinde başkent Bakü'deki Azerbaycan Halı Müzesi'nde yapıldı.

Azerbaycanlı çocukların Türk Dünyasına özgü danslarıyla başlayan tanıtımda, miniklerin gösterileri katılımcıların beğenisini kazandı.

Tanıtım töreninde açılış konuşmasını gerçekleştiren Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Ebülfes Garayev, projenin genç kuşaklar için önemine vurgu yaparak, "Masallar, insanları çocukluk yaşlarından yüksek manevi ruh ile terbiye ediyor ve iyilik yapmayı öğretiyor. Türk Dünyasının birlik ve beraberliğinin çocuklara, büyümekte olan nesle aşılınması sevindiricidir ve önem arz etmektedir. İnanıyorum ki, çocuklarımız, kitapta yer alan Türk Dünyası masalları ile tanıştıkça bizim ortak geleneklerimizi ve kültürümüzü daha yakından tanıma fırsatı bulacaklar" dedi. Bakan Garayev ayrıca, Türk Dünyası çocukları için önemli olarak nitelendirdiği bu projeye desteklerinden dolayı TÜRKSOY Teşkilatına teşekkürlerini sundu.

Törende konuşan TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov da kurumun desteği ile yayımlanan bu kitabın önemini vurguladı.

Kaseinov, yayınladıkları yeni kitabın, çocukların dünya görüşünün geliştirilmesine sağlayacağı katkının yanı sıra, Türk halklarının kültürünün, folklorunun daha da derinden öğrenilmesine olanak sağlayacağını belirtti. TÜRKSOY Genel Sekreteri projenin amacının, Türk halklarının şifahi halk edebiyatı örnekleri olan masalları, gelecek nesillere aktararak yaşatmak olduğunu dile getirdi.

Azerbaycan Atatürk Merkezi Başkanı, projenin bilimsel danışmanı Ord. Prof. Dr. Nizami Caferov, böyle bir kitabın yayınlanmasının ortak değerlere verilen en yüksek kıymet olduğunu altını çizdi. Caferov, "Türk Dünyasının Masal Bahçesi" kitabı, çocukları Türk halklarının sosyal, iktisadi ve kültürel yaşamını yakından tanımaya sevk ederek onların entellektüel inkişafına olumlu etki yapacaktır." diye konuştu.

Azerbaycan Devlet Firudin Bey Köçerli Çocuk Kütüphanesi'nin Müdürü Şahla Gamberova yaptığı konuşmasında, kitabın yayınlanmasına verdiği desteklerden ötürü TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov'a ve emeği geçen herkese teşekkür ederek kitabın Türk Dünyası çocuklarına güzel bir armağan olduğunu bildirdi.

Akabinde TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Ebülfes Garayev ve katılımcılar, Bakü'nün çeşitli ortaokul öğrencileri tarafından resmedilen ve "Türk Dünyasının Masal Bahçesi" kitabının illüstrasyonunda kullanılan resimlerden oluşan sergiyi ziyaret etti.

KAZAKİSTAN

- **Jambıl Jabayev**

Kazak Halkının Büyük Şair ve Ozanı

- **Dina Nurpeyisova**

Kazakistan'ın İlk Kadın Bestecisi, Tanınmış Dombıra Sanatçısı ve Ozanı

- **Kasım Amanjolov**

Ünlü Kazak Şairi

Jambıl Jabayev

1846-1945

Özgeçmişi

Kazak halkının büyük şairi ve ozanı Jambıl Jabayev, 28 Şubat 1846 tarihinde Kazakistan'ın Jambıl Eyaletinde dünyaya geldi. Şairliğe ve dombıra sanatına merakı küçük yaşlardan başlayan Jambıl, geleneklerine bağlı şekilde yetiştirildi. Doğaçlama sanatının sırlarını büyük Kazak ozanı Süyinbay Aronulı'ndan öğrendi. Aytıs (Atışma) sanatında da çok başarılı olan Jambıl, genç yaşlarından itibaren Aykümis, Baktıbay Sarı, Sarbas, Dosmagambet, Şaşubay, Kulanayan Kulmanbet gibi Kazakların önde gelen ozanlarının yanı sıra, Toktogul, Balık, Tımbek, Kalıgul, Naymanbay, Katagan, Arıstanbek, Sagımbek gibi Kırgızların tanınmış ozanlarıyla da atıştı. Jambıl'ın ozanlıkta şöhretini artıran atışma ise Kulanayak Kulmambet ile yaptığı atışmadır.

Atışmanın yanında destan söylemede de çok yetenekli olan Jambıl, "Kobılandı Batır", "Köroğlu", Rüstem", "Yusuf ile Züleyha" gibi destanları halk arasında sabahlara kadar dombırayla söyledi. Daha sonra Güney Kazakların Kokan Hanlığı'na karşı özgürlük savaşındaki Bahadır Suranşı'nın, Kalmuklara karşı Büyük Vatan Savaşı'ndaki Savrık ve Ötegen gibi kahramanların hayatını destanlaştırdı.

1936 yılında Jambıl'ın "Tugan Elim" (Ana Yurdum) eseri yayınlandı ve daha sonra Rus diline tercüme edilerek Pravda Gazetesinde yayınlandı. 26 Mayıs 1936 tarihinde Jambıl Jabayev Kazak edebiyatına yapmış olduğu katkılarından dolayı Sovyetler Birliği'nin en büyük nişanı sayılan "Kızıl Bayrak Nişanı"na layık görüldü.

1938'de Jambıl'ın edebi hayatının 75. yıl dönümü dolayısıyla Şairler Atışması düzenlendi. Bu yıldönümü ülkenin her yerinde kutlandı ve şair "Lenin Nişanı" ile ödüllendirildi. 1939'da kendisine "Şeref Belgesi" madalyası verildi.

1941'de Büyük Vatan Savaşı başlayınca Jambıl şiiriyle halkı yüreklendirdi. Oğlu Algaday'ı da savaşa gönderdi. 1942 yılında Algaday cepheye şehit düştü.

Büyük ozan 22 Haziran 1945 tarihinde 100 yaşının tamamlamasına 8 ay kala Almatı şehrinde vefat etti.

Vefatından sonra Jambıl'ın adı değişik yerlere verildi hakkında bilimsel çalışmalar yapıldı. Adına bir ödül kondu. Hayatını anlatan filimler çekildi.

Seçilmiş Eserleri:

Şiirleri

“Atanın Aldeyi” (Babanın Ninnisi),
“Balalarga” (Çocuklara),
“Balama Hat” (Oğluma Mektup),
“Besik Jırı” (Beşik Türküsü),
“Jastık Jırı” (Gençlik Türküsü),
“Jana Jıl” (Yeni Yıl),
“Jenis Jırın Sayrandar” (Zafer Şarkısını Söyleyin),
“Jüz Jasagan Jürekter” (Yüz Yıl Yaşayan Kalpler),
“Lenin”,
“Sıylık” (Ödül),
“Tuiskan El”, (Kardeş Halk) v.s.

Atışmaları:

“Jambıl İle Aykümis”,
“Jambıl ile Kulmanbet”,
Jambıl ile Şaşubay”,
Jambıl ile Dosmagambet” v.s.

Destanları:

“Ötegen Batır” (Kahraman Ötegen),
“Suranşı Batır” (Kahraman Suranşı),
“Köroğlu” v.s.

Жаныс акынға

Менің пірім - Сүйінбай,
Сөз сөйлемен сыйынбай!
Сырлы, сұлу сөздері
Маған тартқан сыйындай!
Сүйінбай деп сөйлесем,
Сөз келеді бұрқырап
Қара дауыл құйындай!
Екпініме кезіккен
Кетер ме екен жығылмай!
Құлаштап бір кетейін,
Көбен құсап тығылмай.
Қашсаң, қуып жетейін,
Бізге жабы бұйым ба-ай!
Деп келдің бе Жамбылды
Күнде жеңген Шыбылдай.

Ozan Canıs'a

Benim pirim, Süyinbay,
Söz söylemem sığınmadan!
Sırlı, güzel sözleri,
Bana verilen hediye gibi!
Süyinbay deyip söylesem,
Söz gelir tozu dumana katıp,
Kara güçlü kasırğa gibi!
Şiddetine kapılan
Kalır mı ki yıkılmadan!
Kulaçlayıp bir gideyim,
At kuşanıp gizlenmeden.
Kaçarsan, takip edip yetişeyim,
Bize uyuz at, mal mı hey!
Deyip geldin mi Cambıl'a
Her gün yenen ekmek gibi!

Өсиет

Ой-хой, дүние серуен!
 Адам бір көшкен керуен.
 Дүниені қызық қалдырып,
 Асамыз өмір белінен.
 Кірсе лебіз - шықса жоқ,
 Қауіп етіндер өлімнен.
 Қылышбайдан таралып,
 Сөз нұқсасы келінген.
 Дос-жаранға, кемтарға
 Қайырлы бол делінген!
 Қылған қайыр болмаса,
 Не әкетесің өмірден?!
 Дәулетіңнен не пайда
 Таусылмастай көрінген?!
 Жалғыз мұраң сол болар –
 Қол қайырың берілген.
 Басқа дүние бірі де
 Көмілмейді кебінмен.

Vasiyet

Hey, hey! Dünya serüven!
 İnsan göçüp giden bir kervan.
 Dünyaya merakla sarılıp,
 Aşarız ömür belinden.
 Giren nefes çıkınca yok,
 Kaybedersiniz ölümle.
 Kılıçlarla taranan,
 Sözün nüshası gelmiş.
 Dost yârene garibe,
 Hayırlı ol denilmiş!
 Yaptığın hayır olmazsa,
 Ne götürürsün ömürden?
 Malından ne fayda
 Azalmaz gibi görünen?!
 Tek mirasın budur inan
 Elle yaptığın hayrın?
 Başka dünya hiçbir
 Gömülmez kefen ile.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

JAMBIL JABAYEV'İN DOĞUMUNUN 150. YILDÖNÜMÜ

TÜRKSOY, 19 Ekim 1996 tarihinde Kazakların büyük ozanı Jambıl Jabayev'in doğumunun 150. yıl dönümü münasebetiyle anma toplantısı düzenlendi.

Ankara'da gerçekleştirilen toplantıda Kazakistanlı Prof. Dr. Şakir İbrayev ve Türkiye'li birçok bilim adamları tarafından Jambıl Jabayev'in hayatını ve eserlerini konu alan bildiriler sunuldu.

ULUSLARARASI "JAMBIL VE TÜRK HALKLARININ EPİK MİRASI" KONFERANSI

TÜRKSOY, T. Jurgenov Kazak Ulusal Sanat Akademisi, Almatı Valiliği ve Kazakistan Cumhuriyet Kitap Müzesi ile işbirliğinde Jambıl Jabayev'in doğumunun 165. yıldönümü ve Kazakistan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının 20. yıldönümüne ithafen, 11-12 Nisan 2011 tarihlerinde Uluslararası "Jambıl ve Türk Halklarının Epik Mirası" düzenlendi.

Konferans öncesinde Otıraz Sazı konseri ile "Eski Türk Destanlarının Kazak Tasvir Sanatındaki Yeri" sergisi, ayrıca geleneksel moda gösterimi gerçekleştirildi. Bununla birlikte Türk tarihi severlerine Hakas işadamı Sergey Narılkov'a ait "Hakas Ülkesi Taştık Dönemi Ölü Maskeleri"

özel koleksiyonundan oluşturulan "Eski Türkler: 2000 Yıl Önce" adlı bir fotoğraf sergisi sunuldu.

Aynı zamanda "Jambıl'ın Bilgelik Sözleri" adlı kitabın tanıtımı ve bu tanınmış Kazak söz mimarını anlatan belgesel filmi gösterimi gerçekleştirildi.

Akabinde T. Jurgenov Kazak Ulusal Sanatlar Akademisi Rektörü Arıstanbek Muhamediulı ve TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov açılış konuşmalarını gerçekleştirdi.

Açılış konuşmalarının ardından konferans çalışmaları aşağıdaki beş bölüm halinde gerçekleştirilmiştir: 1. Tarih ve Kültür Bilimi, 2. Dilbilimi/ Edebiyat Bilimi, 3. Tasvir ve Dekorasyon-Uygulama Sanatı, 4. Tiyatro, Sinema ve Koreografi Sanatları, 5. Müzik Sanatı.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

İKİ MİLLETİN ULU ŞAİRLERİ: JAMBİL İLE TOKTOGUL ULUSLARARASI MÜZİK FESTİVALİ

Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Başkurdistan (R.F.), Saha (Yakut) (R.F.), Tıva (R.F.) ve Türkiye'den birçok sanatçının sahne aldığı festivale TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Kırgızistan Yazarlar Birliği Başkanı Akbar Riskulov, Kırgız bestekâr Tügelbay Kazakov, Jambıl İlçe Başkanı Jandarbek Dalabayev'in yanı sıra Kazakistanlı pek çok şair, yazar, akademisyen, diplomat ve iş adamları katılım sağladı.

Kazakistan'ın Jambıl ilçesinde gerçekleştirilen festival, halk tarafından yoğun ilgiyle karşılandı.

Dina Nurpeyisova

1861-1952

Özgeçmişi

Kazakistan'ın ilk kadın bestecisi, tanınmış dombra sanatçısı ve ozanı, Dina Nurpeyisova, 1861 yılında Batı Kazakistan eyaleti Janakala ilçesine bağlı Beketay Kumı köyünde dünyaya geldi. Dombra çalmayı dombıracı olan babası Kenje'den öğrendi. Dina Nurpeyisova, henüz çocukken Kazakların en tanınmış dombra sanatçıları olan Kurmangazi, Deuletkerey, Musirali, Uzak, Alikey, Türkeş, Esjan, Bayjuma, Balamaysan'ın ezgilerini çok güzel icra ettiği için "Dombıracı Kız" ismiyle çağrılmaya başlandı.

Dina Nurpeyisova'nın şöhreti ünlü sanatçı Kurmangazi'ye kadar ulaştı. Bunun üzerine Kurmangazi onu dinlemeye geldi. Küçük kızın yeteneğine hayran kalan Kurmangazi, daha sonra kendisi ona ders verdi.

Nurpeyisova, sadece ustasının "küy"lerini (ezgi), öğrenmekle kalmayıp, onun müzisyenlik, icracılık sanatının sırlarını, üslubunu ve tekniğini öğrendi. Onun yolunu devam ettirdi. Çocukluğundan gelen müzik yeteneğine sahip olmak ve Kazak halkının ünlü bir bestecisi Kurmangazi'nin okulundan geçmek, Nurpeyisova'nın "dombıra" çalma tekniğini zirvelere yükseltti. 9 yaşındayken kendisine ait ezgiler yazdı.

Nurpeyisova, 1880 yılında Kanas isimli bir yiğit ile evlendi ve onların Nurpeyis isminde bir erkek çocukları oldu. Ama aradan çok geçmeden 1885 yılında eşini kaybetti. Daha sonra başka biriyle hayatını birleştiren Dina Nurpeyisova, ilk evliliğinden olan Nurpeyis'i de henüz 14 yaşındayken kaybetti. Beklenmedik kaybın ardından Dina, oğlunun ismi Nurpeyis'i soyisim olarak kullandı.

Evlat acısı, 1. Dünya Savaşı ve 1917 Ekim Devrimi Dina'yı derinden yaraladı. Onun ağırlı ve acılı hayatı sanat hayatında da etkili oldu. Sanatçının bu olaylara ithafen yazdığı "1916. Yıl" eserinde, karanlık günlerin izleri en net şekilde hissedilmektedir.

Sanatçının "dombıra" sanatında kemale erdiği, müzik ve icra açısından zirveye ulaştığı dönem Sovyet dönemidir. 1937'de Dina, halk sanatçılarının eyalet çapındaki müsabakasına katılarak birincilik ödülüne sahip olurken, 1939'da ise Moskova'da düzenlenen halk müzik çalgılarında oynama alanında "Tüm Orduluk" yarışmasında yine birinciliği elde etti. Böylece, "Dombıranın Jambılı" (Dombıranın Kalesi) ilan edildi. 1944 yılında Dina Nurpeyisova'ya "Kazakistan SSC Halk Sanatçısı" unvanı verildi.

Sanatçının doğanın güzelliğini gösteren "Asem Konır" (Güzel Konır) eseri ile, dağ eteğindeki ırmağın dalgaları gibi coşkulu. "Toybastar"(Düğün Başlar) eseri, Kazak halkının milli desen ve nakışları gibi çeşitlilik göstererek Kazak halkının yeni dönem ezgilerinin temelini atan başarılı eserlerden biridir.

Dina Nurpeyisova kendisinin son konserini 1952 yılında 91 yaşındayken verdi. Kazak halkının kalbinde taht kuran büyük sanatçı 31 Ocak 1955 tarihinde 94 yaşındayken Almatı şehrinde hayata veda etti.

Dina Nurpeyisova'nın sanatsal hayatı hakkında 1963'te yazar S. Bakbergenov "Kayran Şeşem" (Ah Annem) romanını kaleme aldı. 1946'da ressam A.Çerkaskiy tarafından "Jambıl Jabayev ile Dina Nurpeyisova'nın portreleri, 1963'te ressam G.İsmayilova tarafından "Dina Nurpeyisova'nın portresi yapıldı. Daha sonra Kazakistan'ın Atırâu şehrinde Dina Nurpeyisova'nın ismini taşıyan "Kazak Halk Çalgıları Orkestrası" kuruldu.

Seçilmiş Eserleri:

“Jenis” (Zafer),

“Ana Buyruğu” (Ana Buyruğu),

“8 Mart”,

“Saunşı” (Süt Sağıcı),

“Enbek Eri” (Emektar),

“Bülbül”,

“Bayjuma”,

“Kerbez” (Zarafet),

“Kosalka” (Çift Kolye) v.s.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

DİNA NURPEYİSOVA AKADEMİK KAZAK HALK ÇALGILARI ORKESTRASI KONSERLERİ

TÜRKSOY, Dina Nurpeyisova'nın doğumunun 150. yıldönümüne ve Kazakistan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının 20. yıldönümüne ithafen Dina Nurpeyisova Akademik Kazak Halk Çalgıları Orkestrasını Ankara ve İstanbul'da sanatseverlerle buluşturdu.

TÜRKSOY, orkestranın Ankara'daki konserini Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı,

Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği ve Etimesgut Belediyesi işbirliğinde 18 Ekim 2011 tarihinde Ankara Resim ve Heykel Müzesi'nde düzenledi.

Konsere, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Kemal Fahir Genç, Etimesgut Belediye Başkanı Enver Demirel, Kazakistan'ın Ankara Büyükelçiliği

Müsteşarı Serik Jumagulov ve Ankaralı sanatseverler katıldılar.

Açılış konuşmaları TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov ve Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Kemal Fahir Genç tarafından gerçekleştirildi.

Konuşmasında Kazakistan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının 20. yıl dönümünün önemine değinen TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Nurpeyisova'nın sanatçı kimliğiyle, yaşadığı dönemde birçok ilke imza attığını belirtti. TÜRKSOY'un Türk Dünyası kültür ve sanatında yer etmiş önemli şahsiyetleri anmaya devam edeceğini söyleyen Kaseinov "Dina Nurpeyisova'nın doğumunun 150.yıldönümünde böyle bir etkinlik sebebiyle konuşmamı yapıyor olmaktan büyük mutluluk duyuyorum" dedi.

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Kemal Fahir Genç de konuşmasında Türk Dünyasının, Dina Nurpeyisova gibi çok önemli şahsiyetleri yetiştirmiş büyük bir dünya ve millet olduğunu, böyle önemli isimler için TÜRKSOY'un yürüttüğü faaliyetleri her zaman gönülden desteklediğini belirtti.

Konuşmaların ardından "Dina Nurpeyisova Akademik Kazak Halk Çalgıları Orkestrası" konuklara unutulmayacak bir müzik ziyafeti yaşattı. Orkestranın dombıra, kopuz, saz, akordeon, prima şerter, kaval gibi çeşitli enstrümanlarının ezgilerinden oluşan konserleri Ankaralı sanatseverlerin yoğun ilgisiyle karşılandı ve dakikalarca ayakta alkışlandı.

DİNA NURPEYİSOVA PARKI

Kazakistan'ın ilk kadın bestecisi Dina Nurpeyisova'nın adı, Etimesgut'ta yeni yapılan bir parka verildi.

19 Ekim 2011 tarihinde gerçekleştirilen açılış törenine TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Kemal Fahir Genç, Etimesgut Belediye Başkanı Enver Demirel, Kazakistan'ın Ankara Büyükelçiliği Müsteşarı Serik Jumagulov ve çok sayıda Etimesgutlu katıldı.

Açılıшта Nurpeyisova'nın adının, bir parka verilmesinin çok anlamlı olduğunu kaydeden TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, sanatçının, ilk kez Kazakistan dışındaki bir etkinlikle anıldığını belirtti. Bu bağlamda Etimesgut Belediyesi'ne teşekkür ederek kardeşlik bağlarının güçlendirilmesinden duyduğu memnuniyeti dile getirdi.

Etimesgut Belediye Başkanı Enver Demirel, Dina Nurpeyisova'nın 150. doğum yıldönümü olduğunu hatırlatarak; "TÜRKSOY tarafından bir parkımıza Nurpeyisova'nın adının verilmesi

yönünde bir teklif geldiğinde, bundan büyük onur duyduk. Belediye meclisimizde görüştük. Bütün partilerimiz destek verdiler. Kazakistan'ın ilk kadın bestecisi olan Nurpeyisova adını bu parkımızda yaşatmaktan dolayı çok mutluyuz" dedi.

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Kemal Fahir Genç, parkın açılışında, Türk Dünyasının Dina Nurpeyisova gibi çok önemli şahsiyetleri yetiştirmiş büyük bir dünya ve millet olduğunu, böyle bir milletin evladı olmaktan gurur duyduğunu belirtti.

Kazakistan'ın Ankara Büyükelçiliği Müsteşarı Serik Jumagulov da son 20 yılda Türkiye ve Kazakistan arasındaki ilişkilerin geliştiğini anımsatarak, iki ülke arasındaki en sağlam ilişkilerin kültür ve sanat alanında olduğunu ifade etti. Jumagulov, Türkiye'nin kültürel değerlerini ve zenginliklerini paylaşarak, Kazakistan'ın da zenginleştiğini kaydetti.

Konuşmaların ardından, "Dina Nurpeyisova Akademik Halk Çalgıları Orkestrası" tarafından sanatçının eserleri seslendirildi.

Kasım Amanjolov

1911-1955

Özgeçmişi

Kasım Amanjlov, 1911'de Karagandı Bölgesinin Kızıl Karkaralı ilçesine bağlı Kızılaray köyünde dünyaya geldi. Çok küçük yaşlarda anne ve babasını kaybeden Kasım Amanjlov, yetimhanede büyüdü. 1920 yılında abisi Ahmetjan, Semey şehrindeki ortaokula kaydını yaptırdı. Okulu bitirdikten sonra yine Semey şehrindeki Veterinerlik Teknik Okulu'nda eğitimini devam ettirdi. 1930'da Almatı şehrine giden Amanjlov, orada ülke çapında yayınlanan 'Lelinşi Jas Gazetesi'nde çalışmaya başladı. 1931 yılında Leningrad Ormancılık Enstitüsü'nü kazandı ancak sağlık sorunları nedeniyle okulunu devam ettiremedi.

Oral şehrine döndükten sonra Ekpindi Kuruluş Gazetesi'nde çalışmaya başladı. Kasım, ilk şiirlerini Semey'de eğitim görürken kaleme aldı. Daha sonra onlar Kabırğa, Leniñşil Jas, Kızıl Asker ve Pioner gazetelerinde yayımlandı. Şairin o ilk şiirlerini yazdığı defter daha sonra kaybolduğu için 1930 yılına kadarki yazdığı şiirleri korunamadı.

Kasım Amanjlov'un edebi şahsiyetinin oluşmasında Oral şehrinin etkisi çok büyük olup, bu şehirde şair aşk ve gençlik hakkındaki şiirlerini yazmıştır.

1935 yılında askerden dönünce Oral şehrinde tiyatro stüdyosu kurdu ve sanat yönetmenliği yaptı. Bu tiyatro stüdyosunda yazdığı oyunlar halk tarafından büyük ilgiyle karşılandı. Böylece Kasım Amanjlov, şair, oyuncu ve ses sanatçısı olarak tanınmaya başladı.

1936-1941 yılları arasında Amanjlov, "Sosyal Kazakistan", "Leniñşil Jas" gazetelerinde ve Kazakistan Yazarlar Birliği'nde çalıştı. Bu dönemlerde Kasım, şiirle beraber çeşitli makaleler, denemeler ve tefrikalar yazdı.

1938 yılında şairin ilk seçme şiirleri "Ömür Sırri" adıyla yayınlandı. 1939-1941 yılları şairin kariyerindeki en parlak döneminin başlangıcıydı. Bu dönemlerde yazdığı şiirlerinde şairin fikirleri, derin duyguları ve dilin zengin kullanımı net bir şekilde fark edildi. Ayrıca Puşkin, Lermontov, Şevçenko, Bayron ve Mayakovski'nin eserlerini Kazakçaya çevirdi.

Kasım Amanjlov, halk arasında sadece şair, tercüman sıfatıyla değil, besteciliğiyle de tanınıyordu. Ayrıca dombra, keman, akordeon, piyano, mandolin gibi çalgıları da ustalıkla çalabiliyordu.

Kasım, sadece lirik şair değil, aynı zamanda epik şairdi. Edebiyatta Mahambet Ötemisulı'nın şairlik geleneğini devam ettirdi.

1941-1945 yılları arasında Büyük Vatan Savaşı'na katılarak düşmana karşı hem kalemiyle hem de elindeki silahla savaştı. Uzun süreli çetin hastalıklarına rağmen şair çok sayıda şiir, oyun, hikâye ve eleştirel makaleler yazdı ve bu yazılar şair hayatı boyunca yayınlandı.

Kasım Amanjlov, 18 Ocak 1955 tarihinde, henüz 44 yaşındayken Almatı'da hayata veda etti.

Seçilmiş Eserleri:

"Nar Teuekel" (Tevekkel),
"Daul" (Fırtına),
"Kökşetau",
"Zaula Zaula Turksib",
"Sultanmahmut Turalı Ballada" (Sultanmahmut Hakkında Türkü),
"Düniye Kanday Jap-Jark" (Aydınlık Dünya),
"Akın Ölimi Turalı Anız" (Şairin Ölümü Hakkında Efsane),

"Bizdin Dastan" (Bizim Destan),
"Jambıl Toyında" (Jambıl'ın Düğününde),
"Koştasu" (Vedalaşmak),
"Beysekeştin Bes Ulı" (Beysekeş'in Beş Oğlu),
"Sarıarka",
"Baykal",
"Ötüp Bara Jatırmin" (Geçip),
"Martbek",
"Jenis Dausı" (Zafer Sesi),
"Ertis",
"Sibir",
"Özüm Turalı" (Kendim Hakkında) v.s.

Оралым

Оралым, шықтың алдымнан,
Оралым менің, Оралым!
Қол созып қызыл вагоннан,
Үстіңнен өтіп барамын.

Оралым, сенің қойнында,
Ойнақтап өткен жылдарым.
Жарқылдап Жайық бойында
Достармен сайран құрғамын.

Шағанның бойы көк шалғын,
Шалқамнан жатқам шаңқай түс
Гүл болып менің құшағым,
Кеудеме қонған бұлбұл құс.

Өмірдің алтын кесесін,
Тосқанмын айдың нұрына.
Кезгенмін Совет көшесін,
Кеудемді ашып құрбыма.

Сонау бір шетте сонау үй,
Кетер ме, сірә, көңілден?
Алушы ед тартып мені ылғи,
Махаббат, жастық лебімен.

Терезе алды - жас терек,
Тұр екен кімдер сүйеніп?
Жүр екен кімдер еркіндеп,
Жүрегін ұстап үйге еніп?..

Сағындым сені, Оралым,
Күндер жоқ бейбіт бұрынғы.
Келгенше қайтып оралып,
Алып қал осы жырымды.

Қош болшы енді, Оралым,
Күле бер шалқып, сайранда!
Айтпақшы, қайда бораның?
Кетейін алып майданға!

1943

Оралым

Oral, ықтін өнүме,
Oral'ım benim, Oral'ım,
El uzatıp kızıl vagondan,
Yanıdan geçip gidiyorum.

Oral'ım senin koynunda,
Oynadım, yıllar geçirdim.
Parlayıp Yayık boyunda,
Dostlarla seyre çıktım.

Su kenarların yeşil çalılık,
Sırt üstü yatayım tam öğle vakti.
Çiçekle dolar benim kucağım,
Üstüme konar bülbüller.

Ömrün altın kâsesini,
Beklerim parlak ışığında,
Geçmişim Sovet sokağını,
İçimi açıp yaşıtıma.

Bu kenarda, işte bir ev,
Gider mi acaba gönülden?
Çekip alacak beni her zaman,
Muhabbet, gençlik isteğiyle.

Pencerenin önündeki yeşil ağaca,
Kimler yaslanıp durmuş?
Kimler yaşamış hür olarak,
Yüregini tutup eve girmiş?...

Özledim seni Oral'ım,
Önceki gibi barış günleri yok,
Tekrar dolaşıp gelince
Sen kabul et bu şiirimi.

Hoşça kal şimdi, Oral'ım,
Gülüver salın da seyrânda!
Nerde, anlatacak kasırgan?
Alıp da cepheye gideyim.

1943

Нұрлы дүние

Нұрлы дүние-сырлы сарай,
Айқара ашып есігіңді,
Ендім аңсап алтын арай,
Арманым жоқ осы күнді.

Нұрлы дүние, от бердің сен,
Көкірегімде мәңгі лаулар.
Бердің қуат, бір сілкінсем,
Арқама орнар асқар таулар..

Нұрлы дүние, қадіріңді
Білемін де жырлаймын ғой.
Әнмен қарсы ап әрбір күнді,
Түн-түнекке ұрмаймын бой.

Нұрлы дүние-туған елім,
Жарқылдайсың жас айбынмен;
Бір сен үшін туған едім,
Бір сен үшін жасаймын мен.
1950

Nurlu Dünya

Nurlu dünya, sırlı saray,
İki kanadıyla açıp kapını,
İndim özleyip altın ışığı,
Arzunun olmadığı bir gündür.

Nurlu dünya, ateş verdin sen,
Göğsümde ebedî alevler.
Kuvvet verdin, bir silkinsem,
Sırtıma yerleşir yüce dağlar..

Nurlu dünya, kıymetini
Bilirim de şiir söylerim ya,
Şarkıyla karşılayıp her bir günü,
Gece karanlığına atmam kendimi.

Nurlu dünya, doğduğum il,
Parlıyorsun genç heybetinle:
Bir senin için doğduğum ilim,
Bir senin için yaşıyorum ben.
1950

Türkiye Türkçesine Aktaran: Doç. Dr. Nergiz Biray

TÜRKSOY

Etkinlikleri

KASIM AMANJOLOV ANMA ETKİNLİKLERİ

Kazak şair, besteci, eleştirmen ve gazeteci Kasım Amanjолоv'un doğumunun 100. yıldönümünde Uluslararası Türk Kültürü TÜRKSOY tarafından Kazakistan'ın Karagandı, Karkaralı, Türkiye'nin Ankara, İstanbul ve Yalova şehirlerinde çeşitli etkinlikler düzenlendi.

Karagandı ve Karkaralı

8-11 Eylül 2011 tarihleri arasında Kazak şair Kasım Amanjолоv'un doğumunun 100. yıldönümüne ithafen Kazakistan'ın Karagandı şehrinde anma etkinliği düzenlendi. Etkinlik 8 Eylül 2011 tarihinde, Kasım Amanjолоv hakkında belgesel film gösterimi ve "Ozanlar Atışması" ile başladı.

9 Eylül 2011'de Kasım Amanjолоv'un eserlerinden oluşan "Kasım" adlı edebi kültür

dergisinin sunumu ve ardından konser programı düzenlendi. Ayrıca programda, "Kasım Amanjолоv ve Yeni Devir Nazmı" konulu bilimsel uygulamalı konferansı, "Sen Ne Kadar Şanslıydın" adlı şiir yarışması, Kasım Amanjолоv şiirlerine ithaf edilen "Şiir Yazarım Kalbimden" adlı şarkı yarışmaları da gerçekleştirildi. 10 Eylül 2011 tarihinden itibaren etkinlikler şairin memleketi olan Karkaralı şehrinde devam etti.

Yalova

Kasım Amanjолоv'un Anısına II. Türk Lehçeleri Arası Çeviri Sempozyumu ve Atölyesi 13-15 Eylül 2011 tarihleri arasında Yalova'da düzenlendi.

Sempozyum, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Ukrayna,

Gagavuz Yeri (Moldova), Saha Yakut (R.F.), Başkurdistan (R.F.), Tataristan (R.F.), ve Türkiye'den, lehçeler arası uzman çevirmen, akademisyen ve kültür adamlarının katılımı ile Yalova Belediyesi Raif Dinçkök Kültür Merkezi'nde gerçekleştirildi. Resmi açılış törenine TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Yalova Vali Yardımcısı Saim Eskioglu, Yalova Belediye Başkanı Yakup Bilgin Koçal, Karkaralı (Kazakistan) Belediye Temsilcisi Rauşan Jiltıbayeva, Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı Yakup Ömeroğlu ve Yalova Üniversitesi Rektörü Prof. Dr M. Niyazi Eruslu katıldı.

TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, konuşmasında Kazak şiirinde Kasım Amanjlov'un rolünün büyüklüğünü vurguladı. Konuşmasının sonunda, katkıda bulunan ve emeği geçen katılımcılara hatıra olarak "Kasım Amanjlov'un Doğumunun 100. Yılı" madalyasını sundu.

Açılış konuşmalarının ardından, farklı ülkelerden gelen sempozyum katılımcıları, Kasım Amanjlov'un şiirlerinden bölümleri kendi ana dillerinde okudu. Sempozyum oturumlarında Kasım Amanjlov'un edebi kişiliği hakkında ve Türk Lehçeleri Arası Çeviri Sorunları ve Çözüm Yolları hakkında raporlar sunuldu. Ayrıca, Kazakistan'dan gelen ünlü sanatçı Meyirhan Adambekov'un Kasım Amanjlov şiirlerinden bestelenmiş olan şarkıları ve Türk Dünyası Müzik Topluluğu'nun performansları da sempozyumda yer aldı.

Etkinlik kapsamında, Kasım Amanjlov'un hayatını anlatan bir film gösterimi, Esat Kabaklı'nın konseri ve Bursa gezisi de gerçekleştirildi.

İstanbul-Ankara

Kasım Amanjlov'u Anma Toplantısı, 25 Kasım 2011 tarihinde İstanbul'da, 26 Kasım 2011 tarihinde ise başkent Ankara'da gerçekleştirildi.

Ankara'daki anma toplantısının açılış konuşmasını yapan TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Kasım Amanjlov'un tüm Türk Dünyası için yeri doldurulamayacak bir edebiyatçı olduğunu belirtti.

Toplantıya Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma Eğitim Genel Müdürü Ahmet Arı, bakanlık olarak TÜRKSOY'un çalışmalarını takdirle izlediklerini ve desteklerinin süreceğini belirtti. Arı, Amanjlov gibi şahsiyetlerin daha geniş kitlelerce tanınmasının önemini vurguladı.

Kazakistan'dan katılan Kazakistan Yazarlar Birliği Başkan Yardımcısı Galym Jaylıbay ise 44 yaşında hayatını kaybeden Amanjolv'un eserlerinde, yaşadığı yüzyılın sosyal sorunlarına yer verdiğini hatırlattı. Jaylıbay, Kazakistan edebiyatının Kasım'dan önce ve Kasım'dan sonra olarak ikiye ayrılabilirliğini belirtti. Jaylıbay, eserlerinde milli duyguları dile getiren Amanjolv'un yaşadığı döneme damgasını vurduğunu kaydetti.

Konuşmalardan sonra Kasım Amanjolv'un hayatını anlatan bir kısa film gösterimi yapıldı. Film gösteriminden sonra ise, onun eserlerini ve edebi

kişiliğini geniş kitlelere tanıtmak için çaba gösteren isimlere madalya ve plaket takdim töreni gerçekleştirildi.

Program Türk Dünyasının değerli sanatçılarının konseriyle son buldu.

Anma etkinlikleri kapsamında, Kasım Amanjolv hakkında 3 ciltlik kitap yayınlandı ve 2 belgesel film çekildi. Ayrıca, 2010 yılında TÜRKSOY'un ve Avrasya Yazarlar Birliği'nin destekleriyle Kasım Amanjolv'un anısına "Kardeş Kalemler" dergisinde özel bir sayı yayınlandı.

Kasım Amanjolv • Marjan Erşu • Amankos Erşuov • Ferhat Tamir • Serik Kıyrabayev
Abdulvahap Kara • Tölegen Kajıbay • Ali Kaymak • Nurlan Orozali • Şahnoza Burhanidinova
Sabırbay Maulenov • Ufuk Tuzman • Yakup Ömeroğlu • İslam Beytullah Erdi • Denka İliyeva
Fevzi Kadioğlu • Hacer Öztürk • İslamcan Yakubov • Lütviyye Asgerzade • Ferhat Tamir
Kaçkınbay Artıkbayev • Mayramgül Dıykanbayeva • Sührobti Bobokalonov • Ramazan Yigit

Kardeş Kalemler

Genel Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürü : Ali Akbaş

Kasım Amanjolv'un Doğumunun 100. Yılı Anısına

KIRGIZİSTAN

- **Yusuf Has Hacib**

Büyük Düşünür, Yazar ve Şair

- **Alıkul Osmonov**

Kırgız Edebiyatının Klasik Şairi

- **Cengiz Aytmatov**

İsmi Hayattayken Efsaneye Dönen Dünyaca Ünlü Yazar

Yusuf Has Hacib

1017-1077

Özgeçmişi

Büyük düşünür, şair ve Türk-İslam tarihi ile kültürü açısından son derece önemli olan Kutadgu Bilig “Kutlu Kılan Bilgi” eserinin yazarı Yusuf Has Hacib’in kesin olarak doğum tarihi bilinmemektedir. Kaynaklara göre M.S. 1017-1019 yılları arasında Balasagun şehrinde dünyaya geldi. Türk tarihi kaynaklarında Karahanlılar dönemi hakkında yeterli bilgi olmadığı gibi; “Balasagunlu Yusuf” hakkında bilgiler de yok denecek kadar azdır. Adı “Kutadgu Bilig” eserinin son kısmında “Kitap sahibi Yusuf, Büyük Has Hacib, kendi kendine nasihat eder.” şeklinde geçmektedir.

“Has Hacib” kelime anlamı olarak halkla ilişkilerden sorumlu kişi demektir. Döneminde “vezir” anlamında da kullanılmıştır.

Yusuf Has Hacib, Karahanlı Devleti’nin hüküm sürdüğü dönemde yaşadı. Eğitimini de Balasagun şehrinde aldı. İleri düzeyde Arapça ve Farsça biliyordu. İyi bir eğitim aldığı, Kutadgu Bilig eserinin içeriği ve dilinin kullanış biçiminden de anlaşılmaktadır.

Yusuf Has Hacib’in, Kutadgu Bilig, Türk dili ve edebiyatı için temel bir eserdir. Kutadgu Bilig aynı zamanda ilk siyasetname ve ilk mesnevi örneğidir.

Bu eseri Yusuf Has Hacib, Balasagun şehrinde başlayıp, 18 aylık bir çalışmanın sonucunda 1070 yılında Kaşgar şehrinde bitirdi. Bitince Karahanlı Devleti Hükümdarı Ulu Kara Buğra Han’a sundu. Ulu Kara Buğra Han, eseri okuduktan sonra Yusuf Has Hacib’e “Ulu Has Hacib” unvanını vererek, onu Kaşgar’da vezir yardımcılığı görevine atadı.

“Mutluluk Veren Bilgi ya da Devlet Olma Bilgisi” anlamına gelen bu eser, 6645 beyitten oluşmaktadır. Allah’a hamd, peygambere ve dört halifeye şükürle başlayan eserde Yusuf Has Hacib, bilimin değerini de tartışır. Ona göre, âlimlerin ilmi, halkın yolunu aydınlatır, “İlim, bir meşale gibidir; geceleri yanar ve insanlığa doğru yolu gösterir. Bu nedenle âlimlere hürmet göstermek ve ilimlerinden yararlanmaya çalışmak gerekir. Eğer dikkat edilirse, bir âlimin ilminin diğerinin ilminden farklı olduğu görülür. Mesela hekimler hastaları tedavi ederler, astronomlar ise yılların, ayların ve günlerin hesabını tutarlar. Bu ilimlerin hepsi de halk için faydalıdır. Âlimler, koyun sürüsünün önündeki koç gibidirler, başa geçip sürüyü doğru yola götürürler.”

Bir siyasetname veya bir nasihatname olarak nitelendirilebilecek Kutadgu Bilig, Yusuf Has Hâcib ve içinde yetiştirdiği çevrenin ilmî ve felsefî birikimi hakkında çok önemli bilgiler vermektedir. O, Platon’un devlet ve toplum anlayışını çok iyi bilmekte ve uygulamaya çalışmaktadır. Eserde bilimin ve bilginlerin değeri anlatılmış ve bilim, güvenilir bir rehber olarak görülmektedir.

1077 yılında Kaşgar şehrinde vefat eden Yusuf Has Hacib’in türbesi de bu kentte bulunmaktadır.

Seçilmiş Eserleri:

Kutadgu Bilig: Yazıldıktan bir müddet sonra unutilan ve iki kere ortaya çıkarılan eserin bugün elimizde üç nüshası bulunmaktadır:

1. Herat Nüshası: Kutadgu Bilig'in bilinen ilk nüshasıdır. Arap harfleriyle yazılmış bir nüshadan Uygur harflerine çevrilmiştir. Herat Nüshası, Fatih Sultan Mehmed Han devrinde Tokat'tan İstanbul'a getirtilmiştir. 1910'da Radloff, transkripsiyonunu ve Alman dilindeki tercümesini neşretmiştir. Türkiye'de ilk defa 1942'de basılmıştır. Nüsha günümüzde Avusturya'nın Viyana şehrinde muhafaza edilmektedir.

2. Fergana Nüshası: Kutadgu Bilig'in ele geçen en önemli nüshasıdır. Zeki Velidi Togan, eser hakkında genel bilgi vermiştir. İstinsahı meçhul kalmıştır. Baş ve son kısmı eksik olan bir nüshadır. Nüsha günümüzde Özbekistan İlim Akademisi Doğu Bilimler Enstitüsü'nün Elyazma Eserleri Vakfı'nda muhafaza edilmektedir.

3. Mısır Nüshası: Bu nüsha Kahire'de, Hidiv Kütüphanesi'nin o zamanki müdürü Alman bilgin Moritz tarafından 1896'da bulunmuştur. 1943'te bu nüshanın da tıpkıbasımı Türk Dil Kurumunca yayınlanmıştır. Nüsha günümüzde Mısır'ın başkenti Kahire'de muhafaza edilmektedir.

Kutadgu Bilig'den:

Sözüm söyledim men bitidim bitig
Sunup iki ajunni tudgu elig
Kitap atı urdum Kutadgu Bilig
Kutadsu olıgıka tutsu elig
Kişi iki ajunni tutsa kutun
Kutadmış bolur bu sözüm çın bütün
Bu Kün-Togdı ilig tidim söz başı
Yörügin, ay ayın ay edgü kişi!

Günümüz Türkçesiyle:

Sözümü söyledim ben kitabı yazdım
Uzanıp iki dünyayı tutan bir eldir
Kitabın adını koydum Kutadgu Bilig
Kutlu olsun okuyana, elini tutsun
Kişi iki dünyayı kutla tutarsa,
Kutlanmış olur, bu sözüm doğru, бүтүндүр
Önce Kün-Togdı beyden söze başladım.
Yorarak açıklayım, ey iyi kişi!

TÜRKSOY

Etkinlikleri

2016 ÜNLÜ MÜTEFFEKİR VE ŞAİR YUSUF HAS HACİB YILI

Yusuf Has Hacib'in doğumunun 1000. yıldönümüne ithafen TÜRKSOY tarafından 2016 yılı "Türk Dünyasında Yusuf Has Hacib Yılı" olarak ilan edildi. Karar, Türk Dili Konuşan Ülkeler Kültür Bakanları Daimi Konseyi 33. Toplantısı'nda oy birliğiyle alındı.

Daimi Konseyde alınan karar, Mayıs 2015'te Kırgızistan Cumhurbaşkanı Almazbek Atambayev'in "Yusuf Has Hacib Anma Etkinlikleri" kararı ile de örtüşmektedir. Kararda; "Kırgızistan UNESCO Millî Komisyonu, TÜRKSOY, Türk Akademisi ve başka uluslararası kuruluşlarla ortaklaşa Yusuf Has Hacib'in doğumunun 1000. yılına ithafen çeşitli faaliyetlerin düzenlenme konusu ele alındı.

“2016 YUSUF HAS HACİB YILI” AÇILIŞ TÖRENİ

“Yusuf Has Hacib Yılı”nın açılış töreni 19 Şubat 2016 tarihinde İstanbul’da gerçekleştirildi. Kırgızistan’dan törene Kültür Enformasyon ve Turizm Bakanı Altınbek Maksudov öncülüğünde 35 kişiden oluşan resmî heyet iştirak etti.

Açılışa, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Kırgızistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi İbragim Cunusov, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Hüseyin Yayman, Eskişehir Valisi Güngör Azim Tuna, Türk Dünyası Belediyeler Birliği Başkanı ve Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim Karaosmanoğlu, İstanbul Zeytinburnu Belediye Başkanı Murat Aydın katıldı. Ayrıca üniversite rektörleri, Türk-Kırgız Derneği ve Türk Dili Konuşan Ülkelerin temsilcilerinin de katıldığı törende, Yusuf Has Hacib’in Türk Dünyasına ve insanlığa kattığı manevi mirasları konuşuldu. Etkinliğin sanatsal bölümünde, Kırgız Halk

Sanatçısı Kırgızbay Osmanov’un Yusuf Has Hacib ile ilgili tiyatro gösterisi, “Ordo-Sahna” Müzik Etnografik Topluluğu, Kırgız Halk Sanatçısı Gülnur Satılganova, Bakıt Şatenov, Ömürzak Kayıpov’un besteleri ve “Ak-Maral” Devlet Dans Topluluğunun dansları seyirciler tarafından büyük ilgiyle karşılandı.

“Yusuf Has Hacib’in Türk Dünyası Kültürüne Katkıları” Uluslararası Bilimsel Konferansı

12-13 Nisan 2016 tarihlerinde Kazakistan’ın Almatı şehrinde El-Farabi Üniversitesi tarafından “Yusuf Has Hacib’in Türk Dünyası Kültürüne Katkıları” konulu uluslararası bilimsel konferans gerçekleştirildi.

Konferansta TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov ve Abdılcaan Ahmataliyev’in öncülüğünde Kırgızistanlı akademisyenlerden oluşan 5 kişi konuşma yaptı.

“Kırgız ve Karahanlılar Kağanlıkları: Kutlu Bilim ve Devlet” Uluslararası Konferansı

Bişkek şehrinde Yusuf Balasagun Kırgız Millî Üniversitesi’nde “Kırgız ve Karahanlılar Kağanlıkları: Kutlu Bilim ve Devlet” konulu uluslararası konferans düzenlendi.

Kırgızistan Cumhurbaşkanlığı himayelerindeki Tarih Bilimini Geliştirme Komisyonu iç planına uygun “Miras” Vakfı tarafından organize edilen konferansa, Kırgızistanlı bilim adamlarının yanı sıra yurt dışından çok sayıda Türkolog, arkeolog, etimolog katıldı.

Konferansta Kırgızistan Cumhurbaşkanının tebrik mektubu da okundu. Cumhurbaşkanı, büyük Kırgız Kağanlığı 9.-10.yy ile Karahanlılar Kağanlığı dönemi Kırgız tarihinin en parlak dönemi olduğunu; şair, yazar ve düşünür olan Yusuf Has Hacib’in de aynı zamanda bu dönemin en bilinen devlet adamı olduğunu mektubunda ifade etti.

“Yusuf Has Hacib’in Türk Dünyasındaki Yeri” Uluslararası Bilimsel Konferansı

25 Nisan 2016 tarihinde TÜRKSOY ve Vizyon Uluslararası Üniversitesi işbirliğiyle Makedonya’nın Gostivar şehrindeki “Yusuf Has Hacib’in Türk Dünyasındaki Yeri” konulu uluslararası bilimsel konferans düzenledi.

Konferansın açılış konuşmalarını Makedonya Devlet Bakanı Hadi Nezir, Türkiye Cumhuriyeti’nin Makedonya’daki Büyükelçiliği’nin İkinci Katibi Yusuf Ziya Kenar, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Prof. Dr. Fırat Purtaş, Vizyon Uluslararası Üniversitesi Rektörü Fadıl Koca, Üsküp şehrindeki Yunus Emre Kültür Merkezi’nin Müdürü Mehmet Samsakçı yaptı.

Konferansın panel bölümünde, konuşmacıların sunumu büyük ilgi uyandırdı.

“Yusuf Has Hacib’in Türk Dünyasına Katkıları” II. Uluslararası Bilimsel Konferansı

“Yusuf Has Hacib’in Türk Dünyasına Etkileri” adlı ikinci uluslararası bilimsel konferans, 18 Mayıs 2016 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Girne Amerikan Üniversitesi Milenyum Kongre Salonu’nda düzenlendi.

Konferansta Girne Amerikan Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kutsal Öztürk ve TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov açılış konuşmasını yaptı. Düsen Kaseinov konuşmasında, Yusuf Has Hacib’in bilim dili olarak kullandığı Türk dilinin uluslararası konferansta kullanılmasından dolayı gurur duyduğunu dile getirdi.

KKTC başta olmak üzere Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan ve Türkiyeli bilim adamlarının sunumlarıyla gerçekleşen konferansın sonunda “Türk Dünyası” konseri verildi. Bilim adamlarının konferans sırasında sunmuş olduğu sunumları daha sonra kitap haline getirildi.

“Gençlerin Gelecek ile İletişimi” Uluslararası Göçmen Semineri

20-22 Mayıs 2016 tarihlerinde TÜRKSOY, TİKA Türkiye Cumhuriyeti Radyo Televizyon Üst Kurulu “RTÜK” İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığı işbirliğiyle “Gençlerin Gelecek ile İletişimi” Uluslararası Göçmen Semineri, “Yusuf Has Hacib Yılı” kapsamında Kırgızistan’da düzenlendi. Türk Dünyasından 84 kişi Kırgızistan’da buluştu.

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleşen açılış töreninde Kırgız Cumhuriyeti Başbakanı Sooranbay Ceenbekov’ın kutlama mesajını, Kırgızistan Cumhuriyeti Kültür Enformasyon ve Turizm Bakan Yardımcısı Aynura Temirbayeva okudu. Açılış konuşmalarını, Manas Üniversitesi Rektörü Asılbel Kulmurzayev, RTÜK Başkanı İlhan Yerlikaya, TÜRKSOY Kırgızistan Temsilcisi Kojogeldi Kuluyev yaptı.

Etkinlik çerçevesinde, Bişkek’teki Yusuf Has Hacip, Cengiz Aytmatov ve Manas Anıtlarına ziyaret, Ata-Beyit Müze-Kompleksine, Yusuf Has Hacib’in doğum yeri olan eski Balasagun, şimdiki Tokmok şehrine, “Burana” minaresinin bulunduğu bölgeye ziyaretler düzenlendi.

Ziyaret daha sonra Çolpon-Ata şehrindeki Cengiz Aytmatov Ruh Orda Kompleksi’nde devam etti. Türk Dünyasından gelen misafirler için Çolpon-Atalılar konser ve ağaç dikme etkinliği

düzenledi. Ağaç dikme etkinliği, gençlerin gelecek ile iletişimi, Uluslararası Göçmen Semineri geleneksel etkinliklerinden biridir.

Aynı gün akşam düzenlenen oturumda gençler, ziyaret hakkındaki düşüncelerini birbirleriyle paylaştı. Gençlerin bu görüşleri daha sonra ülkelerindeki gazete ve dergilerde yayındı.

Yusuf Has Hacib'in Mirası Gelecek Nesillere Aktarılıyor

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Kırıkkale Üniversitesi ve Çin Şıncan Ekonomi ve Finans Üniversitesi işbirliğinde gerçekleştirilen Kutadgu Bilig Araştırmalar Tarihi projesinin tanıtım ve değerlendirme toplantısı için Ankara'da bulunan Türkologlar, TÜRKSOY'a bir ziyaret gerçekleştirdi.

Prof. Dr. Suzuki Tadashi, Prof. Dr. Peter Zieme, Prof. Dr. Hu Fanzhu ve Prof. Dr. Kamil Veli Nerimanoğlu gibi değerli Türkologlardan oluşan grubu, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov kabul etti.

Buluşmada konuşan TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, 2016 yılının TÜRKSOY tarafından tüm Türk Dünyasında Yusuf Has Hacib Yılı olarak ilan edildiğini, bu kapsamda çeşitli etkinliklerin gerçekleştirilmeye devam ettiğini belirterek, TÜRKSOY'un önümüzdeki günlerde Yusuf Has Hacib'in başyapıtı Kutadgu Bilig'den seçilmiş beyitlerin yer aldığı, farklı Türk dil ve lehçelerinde yayınlanacak yeni bir çalışmanın da müjdesini verdi.

Kutadgu Bilig Araştırmaları Tarihi projesi kapsamında, Türk edebiyatında siyasetname türündeki ilk eser olan Kutadgu Bilig üzerine yapılan araştırmalar ele alındı. Türkiye'den Kırıkkale Üniversitesi ve Çin'den Şıncan Ekonomi ve Finans Üniversitesi'nin işbirliği ile gerçekleştirilen proje kapsamında dünyanın çeşitli ülkelerinde Kutadgu Bilig ile ilgili yapılan araştırmalar bir kitapta toplandı. Kitap Türkçe, İngilizce ve Çince olarak okuyucularla buluşturuldu.

“YUSUF HAS HACİB YILI” KAPANIŞ TÖRENİ

2016 Yusuf Has Hacib Yılı kapanış etkinliği 14 Ekim 2016 tarihinde Kırgızistan'ın Tokmok şehrinde gerçekleştirildi. Törene Kırgız

Cumhuriyeti Başbakanı Sooronbay Ceenbekov, Cumhurbaşkanlığı Genelsekreteri Farid Niyazov, milletvekili Sadık Şer Niyaz, Kültür,

Enformasyon ve Turizm Bakanı Tügölbay Kazakov ve TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Prof. Dr. Fırat Purtaş katıldı.

Törende konuşan Kırgız Cumhuriyeti Başbakanı Sooronbay Ceenbekov: Yusuf Has Hacib'in sadece Kırgız halkı için değil, tüm dünya için önemli olduğunun altını çizdi. "Bu şehri Yusuf Has Hacib keşfetti" diyerek konuşmasına devam eden Sooronbay Ceenbekov: "Karahanlılar döneminde bu şehir Karahanlılar Devleti'nin başkentiydi. Bu mirasa sahip çıkmak bizim görevimizdir. Bu kapsamda Karahanlılar Devleti'ne ait eserler, tarihi kalıntılar ve Yusuf Has Hacib'in eserlerinin yer aldığı "Yusuf Has Hacib ve Karahanlılar İmparatorluğu Müzesi"ni açarak sahip olduğumuz mirası gelecek nesillere aktarmaktan dolayı büyük memnuniyet duyuyoruz. "2016 Yusuf Has Hacib Yılı"nı ilan eden ve gerçekleştirdiği etkinliklerle Yusuf Has Hacib'in anılmasına vesile olan TÜRKSOY'a teşekkürlerimi sunarım" dedi.

Etkinlikte konuşan TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Prof. Dr. Fırat Purtaş ise; Yusuf Has Hacib'in birleştirici gücünün altını çizerek: "İslami Türk edebiyatının bilinen ilk büyük eseri olan Kutadgu Bilig'i kaleme alan Yusuf Has Hacib, sadece Türk Dünyası için değil tüm dünya için önemli bir düşünürdür. 2016 yılını Türk Dünyasında "Yusuf Has Hacib Yılı" ilan ederek yüzyıllarca bizlere yol göstermiş, bizleri bir araya getirmiş olan bu yüce şahsiyeti anmak ve onun

bizlere bıraktığı kültürel mirası yeni nesillere ulaştırmak istedik. Bundan 1000 yıl önce yaşamış olan Yusuf Has Hacib sayesinde, bugün sizlerle bir arada bulunmaktan dolayı kıvanç duymaktayım. İlk Türk İslam devleti olan Karahanlılar'ın bizlere bırakmış olduğu mirasa sahip çıkan Kırgız halkına ve yöneticilerine de ayrıca teşekkür etmek isterim" dedi.

Gerçekleştirilen konuşmaların ardından kapanış etkinlikleri kültürel program ile devam etti. Yöresel sanatçıların sahne aldığı kapanış gösterisinde Yusuf Has Hacib'in hayatı tiyatral bir şekilde izleyicilere aktarıldı.

ULUSLARARASI YUSUF HAS HACİP ANMA SEMPOZYUMU ŞEKİ'DE GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanlığı, TÜRKSOY, Şeki Valiliği, Uluslararası Türk Kültürü ve Mirası Vakfı ve Azerbaycan Milli Kütüphanesi tarafından, 2016 Türk Dünyası Kültür Başkenti seçilen Azerbaycan'ın Şeki şehrinde "Uluslararası Yusuf Has Hacıp Anma Sempozyumu" düzenlendi.

Yusuf Has Hacıp'in doğumunun 1000. yılı münasebetiyle düzenlenen sempozyuma Azerbaycan, Kazakistan, Makedonya ve Türkiye'den önde gelen bilim adamları ve kanaat önderleri katıldı.

2 Kasım 2016 tarihinde ise Şeki'de gerçekleştirilen sempozyumun açılışında Azerbaycan Milli Kütüphane Müdürü Prof. Dr. Kerim Tahirov, Şeki Valisi Elhan Usubova, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Prof. Dr. Fırat Purtaş, Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız, Şekli ünlü şair Vagif Aslan konuşmalar gerçekleştirdi.

Sempozyumun açılışında konuşan TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Prof. Dr. Fırat Purtaş söz konusu sempozyumun Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ın 25. bağımsızlık yılı kutlamaları kapsamında yapıldığını belirterek, "Memnuniyetle söyleyebiliriz ki Türk halklarının gönül birlikteliği, kültürel entegrasyonu noktasında son derece güzel faaliyetler gerçekleştiriliyor. Kültür alanındaki işbirliğimiz istikrarlı şekilde devam ediyor. Bunun diğer

alanlarda da gelişerek devam edeceğine inanıyoruz." şeklinde konuştu.

Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız ise, sempozyumun açılışında yaptığı konuşmada, Yusuf Has Hacıp'in Türk Dünyasında Türk aklının oluşmasında tarihe geçmiş önemli şahsiyetlerden biri olduğunu söyledi. Yusuf Has Hacıp'in Kutadgu Bilig eserinin bir siyasetname ve nasihatname eseri olduğunu söyleyen Yıldız, eserde sadece dünya saadetine değil, İslam inancındaki diğer dünya saadetine de anlatıldığını vurguladı. Eserin bir diğer özelliğinin ise bilimin değerinin vurgulanması olduğunu ifade eden Yıldız, "Yüce dinimiz İslam'ın ilk emri 'oku'. Peygamber Efendimiz bütün sözlerinde bilime teşvik ediyor. Yusuf Has Hacıp de eserinde bilim vurgusu yapmaktadır. Ona göre bilim bir meşaledir" dedi.

Konferansın panel bölümünde ise, Yusuf Has Hacıp'in hayatı, yaratıcılığı ve en kıymetli eseri olan Kutadgu Bilig ile ilgili Azerbaycan Devlet Üniversitesi'nden Prof. Dr. Ramiz Asker, Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi'nden Prof. Dr. Elman Guliyev, Ankara Üniversitesi'nden Prof. Dr. Zülfikar Güngör, Makedonya Bilimler Akademisi'nden Prof. Dr. Numan Aruç ve TÜRKSOY Kazakistan Temsilcisi Doç. Dr. Askar Turganbayev tebliğlerini sundu.

Uluslararası sempozyum çerçevesinde Azerbaycanlı yazar Ramiz Asker'in Kutadgu Bilig Bibliyografyası kitabının tanıtımı da yapıldı.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

TEMMUZ Июль July

TÜRKSOY
ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞKİLATI
INTERNATIONAL ORGANIZATION OF TURKIC CULTURE

2016

1009 - 1066
Türk Dönemleri Rıdvanı Mustafa ve Dönemleri Hacı Mustafa'nın Ölümünün 852. Yılıdır.

1009 - 1066
852nd Anniversary of the Death of Khagani Mustafa, the Great Master Philosopher of the Turkic World

1009 - 1066
852-й юбилей со дня смерти великого туркского мыслителя Хасана Ахмедовича

1016 - 1077
Türk Dönemleri Rıdvanı Seli, Hacı ve Dönemleri Yusuf Has Hacib'in Doğumunun 1000. Yılıdır.

1016 - 1077
1000th Anniversary of the Birth of the Great Turkic Master and Philosopher of the Turkic World Yusuf Has Hacib

1016 - 1077
1000-летие со дня рождения великого туркского мыслителя и философа туркского мира Юсуфа Хаси Хаджи

Pazartesi Понедельник Monday	Salı Вторник Tuesday	Çarşamba Среда Wednesday	Perşembe Четверг Thursday	Cuma Пятница Friday	Cumartesi Суббота Saturday	Pazar Воскресенье Sunday
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

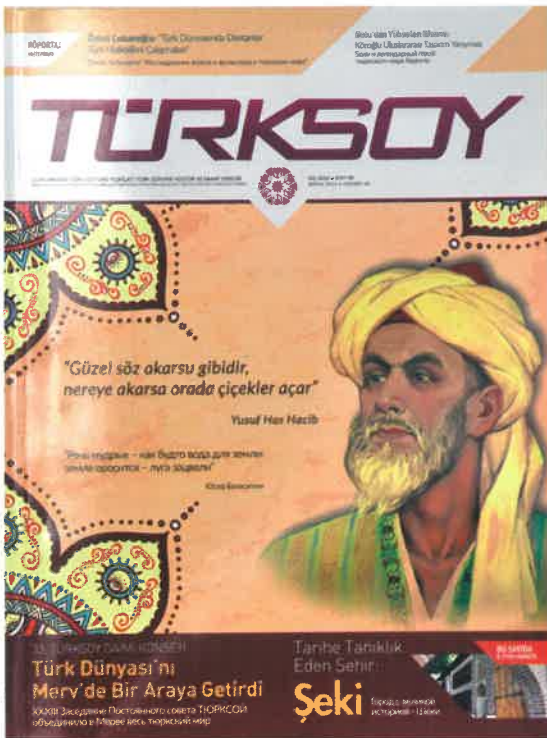
Fatih Recai Ertuğrul Caddesi No: 8 OR-AN / 06450 Çankaya - ANKARA • Tel: +90 312 491 0100 • Fax: +90 312 491 0111 • www.turksoy.org

@turksoyorg

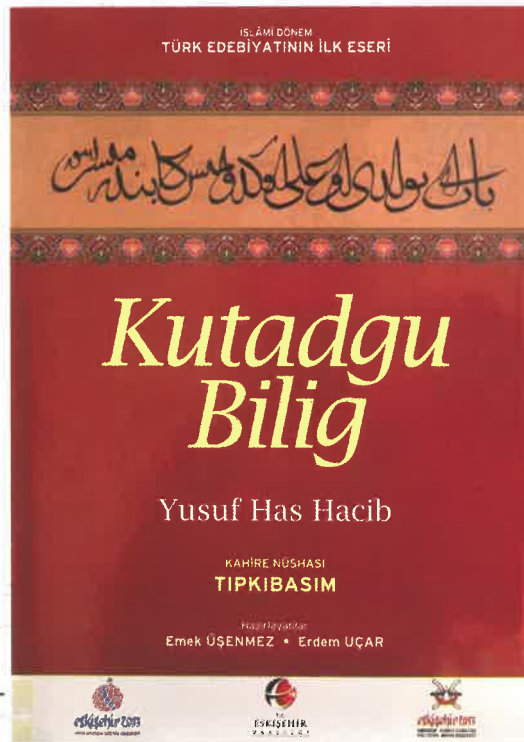
f/turksoyorg

Doğumunun 1000. Yıldönümü Münasebetiyle

Yusuf Has Hacib TÜRKSOY'un 2016 Takviminde Yer Aldı

TÜRKSOY Dergisi 48. Sayısı

Yusuf Has Hacib Kutadgu Bilig

Hazırlayan

: Emek Üşenmez
Erdem Uçar
İstanbul - 2014

Alıkul Osmonov

1915-1950

Özgeçmişi

Kırgız edebiyatının klasik şairi Alıkul Osmonov, 21 Mart 1915 tarihinde Çüy ili Panfilov ilçesine bağlı Kaptal-Arık köyünde çiftçi bir ailede dünyaya geldi. Babasının adı Osmon, annesinin adı Altınay. Annesini henüz bebekken, babasını ise 3 yaşındayken kaybetti. Çok küçük yaşında yetim kalan Alıkul, çocukluğunu açlık ve kıtlıkta geçirdi. 1920 yılında henüz beş yaşındayken akrabaları tarafından Bişkek'teki yetimhaneye yerleştirildi. 1925 yılında Tokmok'taki yatılı okula kaydedildi. Maddi ve manevi açıdan yatılı okul hayatı onun için daha iyiydi. Burada okumayı, yazmayı öğrendi. Edebiyatla ilk defa burada tanışan Alıkul Osmanov, ilk şiirlerini burada yazdı. Çocuk yurdundaki öğretmenlerden biri olan Grunya Savelevna Alıkul'u öz çocuğu gibi yetiştirdi. Alıkul, yıllar sonra Grunya Savalevna'ya ithafen şiirler kaleme aldı.

Alıkul Osmonov, 1929-1932 yılları arasında Bişkek Eğitim Yüksek Okulu'nda öğrenim gördü. 1929'da Aleksandr Puşkin'in "Kış Akşamı" şiirini Kırgız Türkçesine çevirdi. 1930'da Sabattuu Bol Gazetesi'nde şairin "Kızıl Cük" (Kırmızı Yük) adlı ilk şiiri yayınlandı. Öğrencilik yıllarından sonra 1932'de Çabuul Dergisi, 1933'te Leninçil Caş Gazetesi'nin yazı kurulunda çalıştı. 1934-1936 yılları arasında Kırgızmambas Yayınevi'nin editörlüğünü yaptı. "Tandagı Irlar" (Şafak Şiirleri) isimli ilk şiir kitabının ardından, "Cıldızduu Caştık" (Yıldızlı Gençlik), "Çolponistan" isimli şiir kitapları yayınlandı. 1937 - 1940 yılları arasında Kırgızistan Yazarlar Birliği'nde görev aldı. 31 Ocak 1939 tarihinde SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı Mihail Kalinin'in onayıyla "Onur Madalyası"na layık görüldü. 9 Nisan 1939 tarihinde SSCB Yazar Birliği'nin üyesi oldu. Aynı yıl Nisan ayının sonunda Şota Rustaveli'nin, "Kaplan Derisini Giyen Bahadır" eserini çevirdi.

1941 yılının ağustos ayında çocukluk aşkı Zeynep Sooronbayeva ile evlendi. 1942 yılında çiftin Cıpar isimli bir kızları oldu. Fakat Cıpar 15 gün sonra hayatını kaybetti. Bu üzücü olay 1943 yılında iki gencin evliliğinin sona ermesine neden oldu. 1945 yılında yayınlanan "Mahabat" (Aşk) şiir kitabı, şaire Kırgız edebiyatında büyük bir ün kazandı. 1947'de "Canı Irlar" (Yeni Şiirler), "Menin Cerim - İrdin Ceri" (Benim Vatanım, Şiirler) şiir kitapları yayınlandı. 1948'de Puşkin'in "Evgeniy Onegin", 1949'da Shakespeare'in "Othello" eserlerini Kırgızca olarak yayınlandı. 1950'de Moskova'da "Menini Üyüm" (Benim Evim) şiir kitabı yayınlandı.

Alıkul Osmonov, 12 Aralık 1950 tarihinde henüz 35 yaşındayken Bişkek'te hayatını kaybetti.

Seçilmiş Eserleri:

Şiirleri:

“Bükön”,
“Otuz Caş” (Otuz Yaş),
“Böbökkö” (Bebek Taziyenamesi),
“Men Emneden Uyalam” (Ben Neden Utanırım),
“Süyü cana Men” (Aşk Ve Ben),
“Maga Külbö” (Bana Gülme),
“Adamzat’ (İnsanlık),
“Katına Coop” (Mektubuna Cevap),
“Kayındı”,
“Oorulu Akın” (Hasta Şair),
“Suluuga” (Güzele),
“Kelsem Coksun” (Geldim Yoksun),
“Ceneme” (Yengeme),
“Kırgız Kölü” (Kırgız Gölü),
“Akkan Su” (Akan Su),
“Tirülük” (Hayat),
“Saancı Cene” (Sağıcı Yenge),
“Eskerme” (Anıt),
“Cibek Kiygen Erke Kız” (İpek Giyen Şımarık Kız),
“Birge Cürdük” (Birlikte Dolaştık),
“Uyan Kelin” (Utangaç Gelin),
“Düynö” (Dünya),
“Kolhoz Bakçası’ (Köyün Bahçesi),
“Tolkun Emes, Al Akku” (Dalga Değil, Kuğudur),
“Ayalga” (Kadına),

“Akın” (Şair),
“Süyünün Türlörü” (Aşkın Türleri),
“Komuz” (Kopuz),
“Kırgız Tooloru” (Kırgız Dağları),
“Ömürgö” (Ömür),
“Ata Curtum” (Ata Yurdum),
“Ak Kayın”, (Huş Ağacı)
“Köldün Keçki Körünüşü” (Gölün Akşam Manzarası),
“Koştoşu” (Veda),
“Grunya Savelevna’ga”, (Grunya Savelevna’ya İthaf)
“Men Kölüme Kelgende” (Ben Gölüme Gelince),
“Sagınu” (Özlem),
“Menin Künüm” (Benim Günüm),
“Bul Kandayça?” (Bu Nice?),
“Közüm Ötkür” (Gözüm Keskin),
“Men Kırgızdın Akını” (Ben, Şairi Kırgız’ın),
“Ata - Curt” (Vatanım),
“Menin Üyüm” (Benim Evim),
“İssık – Köl” (Isık Göl),
“Özümdü- Özüm” (Ben Kendimi),
“Muzika” (Yarım Kaşık Müsiki),
“Bilbeym Kanday...” (Bilmem Nasıl...),
“Küngö” (Gün’e),
“Fzodogu İnime” (İşçi Kardeşime),
“Malyar” (Boyacı),
“Sagınuu” (Özlemek) v.s.

Мен кыргыздын акыны

Ким берсе да жакшы берген бактымды,
Ким койсо да жаман койгон атымды.
Ушакчыдан: не кылам деп сурам,
–Беш тыйынга мага сат дейт даңкыңды!

Сатам!

Алсын!

Кайдан билсин баркымы?

Чайга салып жутар кезде-

Заар тилин куйкалачу

Мен кыргыздын акыны!

Карлуу күнү берсе керек бактымды,

Аяз күнү койсо керек атымды.

Ичи арамдан не кылам деп сурам,

-Бир тыйынга мага сат дейт даңкыңды!

Сатам!

Алсын!

Кайдан билсин баркымы?

Кантка салып жутар кезде-

Кара көңүлүн куйкалачу,

Мен кыргыздын акыны!

Таш идишке куйса керек бактымды,

Татты идишке куйса керек атымды.

Кароолчудан не кылам деп сурам,

- Балам алсын бекер бер дейт даңкыңды.

Берем!

Алсын!

Сатпайм кадыр-баркымды,

Уйчу, койчу, кетменчинин

Менмин кымбат акыны!

Баалай келсе тең келе албайт,

Бул ааламдын алтыны!

15.10.1948. Чолпон-Ата

Ben, Şairi Kırgız'ın

Kim vermişse güzel vermiş bahtımı,
Kim koymuşsa güzel koymuş adımı.
Açgözlüye ne yapsam diye sorunca,
“Beş tıyına* bana sat.” der, namımı!

Satayım!

Alsın!

Nerden bilsin farkımı?

Çaya katıp içecekken

Yakacağım dilini;

Ben, şairi Kırgız'ın!

Karlı günde vermişlerdir bahtımı,

Ayaz varken koymuşlardır adımı.

Kötü kalpli birine ben sorunca,

“Bir tıyına bana sat.” der, namımı!

Satayım!

Alsın!

Nerden bilsin farkımı?

Ekmek gibi yiyecekken:

Yakacağım kalbini;

Ben, şairi Kırgız'ın!

Taş kazana koymuşlardır bahtımı,

Tatlı yiyerek koymuşlardır adımı.

Bir bekçiye, netsem diye sorunca,

“Oğlum alsın beleş ver.” der, namımı.

Vereyim!

Alsın!

Satmam asla hayalimi,

Çoban, çiftçi, fakirlerin

Benim bir tek şairi!

Ölçmek için yetmez bana,

Dünyanın tüm cevheri!

15.10.1948 Çolpon Ata

*Tıyın:Kırgız para biriminde kuruş.

Ата-Журт

Жылуу кийин, жолуң кыйын, үшүүрсүң,
Кыш да катуу... бороон улуп, кар уруп...
Суугунду өз мойнума алайын,
Жол карайын, токтой турчу, Ата-Журт!

Түндөр жаман... кырсык салып кетпесин,
Наалат келип, ат тизгинин шарт буруп...
Азабыңды өз мойнума алайын,
Из карайын, токтой турчу, Ата Журт!

Жаз да башка... Жел тийбесин абайла,
Көпкө турбас мобул турган сур булут.
Бүт дартыңды өз мойнума алайын,
Сен ооруба, мен ооруюн, Ата-Журт!
24.10.1948 . Чолпон-Ата

VATANIM

Kalın giyin, yolun zorlu, üşürsün,
Kış çok soğuk... fırtına var, boran var...
Soğuşunu ben boynuma alayım,
Yol açayım, biraz bekle, Vatanım!

Gece kötü... bir felaket olmasın,
Lanet gelir, atlar ürker de kaçır...
Çileleri ben boynuma alayım,
İz açayım, biraz bekle, Vatanım!

Bahar deme... yel çarpmasın, dikkat et,
Elbet gider, gökten kara bulutlar...
Her derdini ben boynuma alayım,
Hasta olma, ben olayım, Vatanım!
24.10.1948. Çolpon Ata

Türkiye Türkçesine Aktaran: İbrahim Türkhan

TÜRKSOY

Etkinlikleri

BÜYÜK KIRGIZ ŞAİRİ ALIKUL OSMONOV'UN DOĞUMUNUN 100. YILDÖNÜMÜ

**Alıkul Osmonov'un Seçilmiş Şiir
Kitabı Türkiye Türkçesinde
Yayınlandı**

Doğumunun 100. yılı vesilesi ile Kırgız halkının
ünlü şairi Alıkul Osmonov'un "Ben, Şairi

Kırgız'ın" seçilmiş şiir kitabı, TÜRKSOY ve
Kırgızistan'ın Ankara Büyükelçiliği işbirliğiyle
yayınlandı. İlk kez Türkiye Türkçesinde yayınlanan
kitabın tanıtımı Türkiye'de düzenlenen anma
etkinlikleri kapsamında yapıldı.

Şiirler, Dr. Kalmamat Kulamşayev, Karabük Üniversitesinden Doç. Dr. Cıldız İsmailova, Ankara Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi Nurabübü Borbukeyeva ve Kırgızistan'daki "Cetigen" dergisinin uzmanı Dinara Asilbekova'nın katkılarıyla Türkiye Türkçesine aktarıldı. Şiirlerin editörlüğünü, şair ve gazeteci Kenan Çarboğa ve edebiyatçı İbrahim Türkhan yaptı.

Alıkul Osmonov Anma Etkinlikleri

Kırgız şairi Alıkul Osmonov'un doğumunun 100.yılına ithafen anma etkinlikleri, 12 Ekim 2015 tarihinde Amasya'da, 13 Ekim 2015 tarihinde Ankara'da ve 21 Kasım 2015 tarihinde ise Bışkek'te düzenlendi.

12 Ekim 2015 tarihinde Amasya Üniversitesi'nde yapılan törende Kırgızistan Cumhuriyeti Kültür Enformasyon ve Turizm Bakanı Altınbek Maksutov, Kırgızistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi İbragim Cunusov, Amasya Valisi İbrahim Çomaktekin, TÜRKSOY Kırgızistan Ülke Temsilcisi Kojogeldi Kuluyev, Amasya Üniversitesi Rektörü Metin Orbay, Dr. Kalmamat Kulamşayev, Alıkul Evi Müzesi'nin Müdürü Pamirbek Kazıbayev ve şair Kenan Çarboğa açılış konuşmalarını yaptı.

13 Ekim 2015 tarihinde Ankara'daki TÜRKSOY Genel Sekreterliği binasında yapılan anma töreninde Kırgızistan Cumhuriyeti Kültür Enformasyon ve Turizm Bakanı Altınbek Maksutov, Kırgızistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi İbragim Cunusov, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Yıldırım Ak, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Prof. Dr. Fırat Purtaş, şair İbrahim Türkhan, Karabük Üniversitesi'nden Doç. Dr. Cıldız İsmailova, Kırgızistan Halk Yazarı Melis Abakirov, Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Gülzura Cumakunova ve TÜRKSOY

Kazakistan Ülke Temsilcisi Malik Otorbaev açılış konuşmalarını yaptı.

Her iki törende de Kırgızgıstan halk sanatçısı Kırgızbay Osmonov, Kırgızistan kültürüne emeği geçen sanatçı unvanı sahibi Cıparisa İsabaeva, solist Ömürzak Kayıpov, oyuncu Dinara Abdilkadırova'nın yanı sıra Türkiye'de eğitim görmekte olan Kırgızistanlı öğrenciler Alıkul Osmonov'un şiirlerini Kırgız ve Türkiye Türkçesinde seslendirdi. Törenlerde, film yönetmeni Tınay İbragimov'un Alıkul Osmonov'un hayatını konu alan kısa film gösterimi seyircilerle buluştu.

21 Kasım 2015 tarihinde TÜRKSOY ve Manas Üniversitesi işbirliğiyle düzenlenen tören, Kırgızistan'ın başkenti Bışkek'te yapıldı.

Törenin açılış konuşmalarını, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Rektörü Asilbek Kulmurzaev, TÜRKSOY Kırgızistan Temsilcisi Kojogeldi Kuluyev, Prof. Dr. Osmonakun İbragimov, Kırgızistan Kültür Enformasyon ve Turizm Bakanlığı Daire Başkanı Mirlan Samıkojo, Kırgızgıstan Halk Yazarı Melis Abakirov, Kırgızistan Halk Şairleri Mayramkan Abılkasımova ve Ramis Rıskulov yaptı. Konuşmalarda, şairin özelliğine, "Ben, Şairi Kırgız'ın" kitabının başarısına ve "Alıkul Osmonov'un Doğumun 100. Yılı" kapsamında düzenlenen etkinliklerin önemine dikkat çekildi.

Akabinde, Kırgızistan halk sanatçısı Kanıkey Eraliyeva, Kırgızistan kültürüne emeği geçen sanatçı unvanı sahibi Bakıt Şatenov Alıkul Osmonov'un şiirlerinden bestelenmiş eserlerini icra etti. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi öğrencileri de şairin şiirlerini Kırgız ve Türkiye Türkçesinde seslendirdi.

Ayrıca, Kardeş Kalem Dergisi, Ekim sayısını Alıkul Osmanov'un doğumun 100. yılına ithaf

etti. Dergide, şairin Türkiye Türkçesindeki seçilmiş şiirleri ve eserlerine yer verildi.

Bir de, Alıkul Osmonov'un doğumunun 100. yılı kutlamaları için Kırgızistan Cumhuriyeti tarafından Milli Komisyon oluşturuldu. Milli Komisyon tarafından düzenlenen etkinliklerin kapanış töreni 2015 yılının Kasım ayında gerçekleşti. Toktogul Satılganov Kırgız Milli Filarmonisinin ev sahipliğinde gerçekleşen törende, TÜRKSOY Kırgızistan Ülke Temsilcisi

Kojogeldi Kuluyev açılış konuşmasını gerçekleştirdi.

Türk Dünyasının Öncüleri Konferansı – Alıkul Osmonov

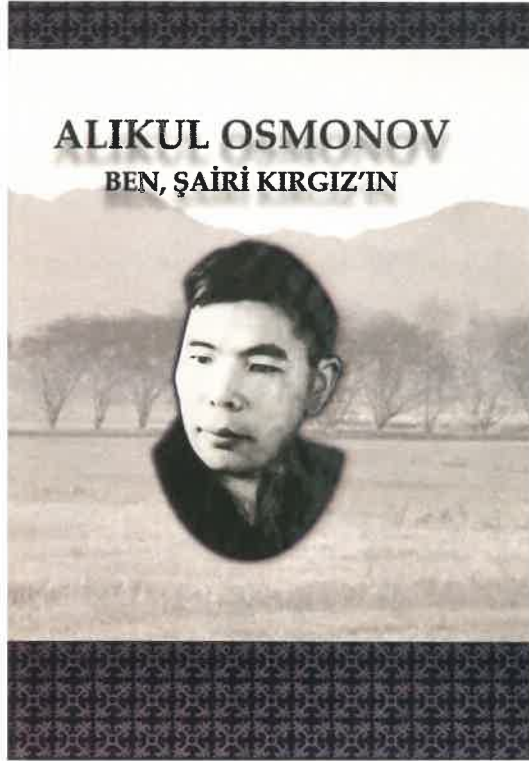
17 Mart 2017 tarihinde Türk Dünyasının Öncüleri Konferansı'nın 3.sü, TÜRKSOY ve Kırgızistan Ankara Büyükelçiliği işbirliğiyle TÜRKSOY Genel Sekreterliği'nde düzenlendi.

Büyük Kırgız şairi Alıkul Osmonov'un hayatını konu alan konferansa, Kırgızistan'ın Ankara'daki Büyükelçisi İbragim Chunosov, Kırgızistan-Türkiye Fahri Konsolosu Dr. Mustafa Kurt, Kazakistan Büyükelçiliği Mazlahatguzarı Alimhan Yessegeldiev'in yanı sıra Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Kırgız Edebiyatçı Yrd. Doç. Dr. Mairamgul Diykanbaeva, şair Kenan Çarboğa çok sayıda yazar, medya mensupları ve öğrenciler katılım sağladı.

Konferansta Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi, Kırgız edebiyatçı Yrd. Doç. Dr. Mairamgul Diykanbaeva'nın Alıkul Osmanov'un hayatını ve edebi kişiliğini konu alan sunumu seyirciler tarafından yoğun ilgiyle karşılandı.

Konferans Kırgızistan'ın tanınmış sanatçılarından Dinara Akulova'nın mini konser sunumu, plaket töreni ve fotoğraf çekimi ile son buldu.

Alıkul Osmonov Ben, Şairi Kırgız'ın

Düzenleyen ve

Yayına Hazırlayan : Kojageldi Kuluyev

Gözden Geçiren

: Kalmamat Kulamşayev

Türkiye Türkçesi

Aktaran

: Kenan Çarboğa
İbrahim Türkan
Ankara-2015

MART *Mapm March*

TÜRKSOY
ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞRATİ
INTERNATIONAL ORGANIZATION OF TURKIC CULTURE

21 Mart 1915-12 Aralık 1950
Kırgız Şairi Alıkul Osmonov'un
Doğumunun 100. Yıldönümü

*March 21, 1915-December 12, 1950
100th Anniversary
of the Birthday of the Kirgiz
Poet Alıkul Osmonov*

21 Март 1915 - 12 Децембер 1950
100-й юбилей дня рождения
кыргызского поэта
Аликула Осмонава

Pazartesi <i>Дүйнөбүтүнчү Monday</i>	Salı <i>Бизинин Tuesday</i>	Çarşamba <i>Чукус Wednesday</i>	Perşembe <i>Шөккөт Thursday</i>	Cuma <i>Дарыя Friday</i>	Cumartesi <i>Дүйнө Saturday</i>	Pazar <i>Бөксөчү Sunday</i>
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24/31	25	26	27	28	29

Şubat *Февраль February*

Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma	Cumartesi	Pazar
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

Nisan *Апрель April*

Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma	Cumartesi	Pazar
1	2	3	4	5		
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

2015
www.turksoy.org

Doğumunun 100. Yıldönümü Münasebetiyle

Alıkul Osmonov TÜRKSOY'un 2015 Takviminde Yer Aldı

Cengiz Aytmatov

1928-2008

Özgeçmişi

Dünyaca ünlü yazar Cengiz Aytmatov, 12 Aralık 1928 tarihinde Talas ili Kara-Buura ilçesine bağlı Şeker köyünde dünyaya geldi. Babası Törökül Aytmatov, Moskova'da devlet memuruydu. 1935'te Aytmatov, annesi Nagima Hanım ve kardeşleriyle birlikte babasının yanına taşındı ve ilk eğitimini Moskova'da aldı. Ancak 1937'de Aytmatov ailesi, ana vatanlarına geri döndü. Törökül ise aynı yıl sürgüne gönderildi ve 1938'de Stalin'in temizleme hareketinin kurbanı oldu.

Büyük Vatan Savaşı (1941-1945) yıllarında annesi Nagima Hanım çeşitli işlerde çalışıp 4 çocuğun geçimini sağladı. Aytmatov'un ilham kaynağı babaannesi Ayıkman Hanım ise torunlarını ninni, masal ve efsanelerle büyüttü.

14 yaşındaki Cengiz, eğitimini bırakıp annesinin yanında saf tuttu. Okuma yazma ve Rusça bildiği için köy meclisinde sekreter olarak çalıştı. Daha sonra maliyeci ve Rusça öğretmeni olarak görev yaptı.

Savaş bittikten sonra Aytmatov eğitimine kaldığı yerden devam etti. 1945-1946'da Petrovka köyünde ortaokulu tamamlayınca Jambıl'daki Veterinerlik Teknik Okulu'nu kazandı. Hocaları sayesinde eğitim hayatı içinde farklı yazarların eserlerini okuyarak edebiyat sevdasını besledi. 1948'de Bışkek Tarım Enstitüsü'nde okurken yazmaya da başlayan Aytmatov, Edebiyat Kulübüne üye olup Rus yazarların eserlerini Kırgızcaya çevirdi. 1952'de Kırgız Komsomolu Gazetesi'nde yayınlanan Japon çocuğu hakkındaki "Gezitçi Dzoyo" (Gazeteci Cyudo) kısa öyküsü Aytmatov'un edebiyattaki ilk adımıydı. 1953'te okulunu bitirip yönetici olarak çalışmaya başladığı Kırgız Bilimsel Hayvan Araştırmaları Enstitüsü'nde "Sosyalist İşçi" unvanını almaya hak kazandı.

1956'de "Betme Bet" (Yüz Yüze), 1958'de "Camiyla" (Cemile) adlı eseri yayınlandı. Batı edebiyatının temsilcisi Fransız eleştirmen ve büyük yazar Louis Aragon "Cemile"yi Fransızcaya tercüme etti ve "Dünyadaki En Güzel Aşk Hikâyesi" olarak tanımladı. Ardından "Cemile" bütün dünya dillerine çevrilerek meşhur olmaya başladı.

1960'ta Maksim Gorki Edebiyat Enstitüsü'ndeki 2 yıllık eğitimini tamamladıktan sonra Cengiz Aytmatov, "Kırgızistan Edebiyatı", "Pravda", "Noviy Mir", "Literaturnaya Gazeeta" gibi gazete ve dergilerde çalıştı. Sovyet Yazarlar Birliği'nin yayın ve yönetim kurulunda aktif görev aldı ve Kırgızistan Sinemacılar Birliği'nin başkanlığını yürüttü. Aynı anda Kırgızları dünyaya tanıtan eserlerini de yazmaya devam etti.

1963'te "Toolor Cana Talaalar Bayanı" (Dağlar ve Steplerden Masallar) hikâye koleksiyonu ile henüz 35 yaşında olan Aytmatov, Sovyetler Birliği'nin en büyük ödülü "Lenin Edebiyat Ödülü"ne layık görüldü.

1964'te "Kızıl Alma" (Kızıl Elma), 1966'da "Koş Bol Gülsarı"yı (Elveda Gülsarı) kaleme alan Aytmatov, 1973'te Kazak dramaturg Kaltay Muhammedcanov'la birlikte ilk ve tek tiyatro eseri olan "Fudziyamadagı Kadir Tün"ü (Fuji-Yama) yazdı. Birçok dile çevrilerek sahnelenen bu eser, beyaz perde de yerini aldı. 1980'de dünya edebiyatını sarsan, çağdaş romancılığın başyapıtlarından biri olan "Kılım Karıtkan Bir Kün" (Gün Olur Asra Bedel) romanını kaleme aldı. 1980'den sonra siyasete de adım atan Aytmatov, Sovyetler Birliği döneminde "Komünist Parti'nin en aktif üyelerinden biri oldu. Glastnost ve Perestroyka döneminde Mihail Gorbacov'un beş danışmanından biri olarak görev yaptı. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla, bir süre Rusya adına çeşitli Avrupa ülkelerinde, son yıllarda Kırgızistan'ın Lüksemburg, Hollanda ve Belçika gibi Avrupa ülkelerinde büyükelçilik görevlerini yürüttü. Ayrıca Avrupa Birliği, NATO, UNESCO ve Benelüks ülkelerinin Kırgız delegeliğini üstlendi.

1998'de yazdığı "Kıyamet" (Dişi Kurdun Rüyaları) ve 2007 yılında yayınlanan "Toolor Kulaganda / Kayıp Koluktu" (Dağlar Devrildiğinde / Edebi Nişanlı) Aytmatov'un son armağanlarıdır.

Cengiz Aytmatov, "Gün Olur Asra Bedel" romanının film çekimleri için gittiği Kazan'da 16 Mayıs 2008 tarihinde rahatsızlandı ve 10 Haziran 2008 tarihinde tedavi gördüğü Almanya'nın Nuremberg kentinde hayatını kaybetti. Naaşı Bışkek'teki "Ata Beyit" mezarlığına defnedildi.

Seçilmiş Eserleri:

“Obon” (Ses),

“Ak Caan” (Beyaz Yağmur),

“Asman Köprü” (Yüksek Köprü),

“Trudnaya Pereprava” (Zorlu Geçit),

“Soperniki” (Rakipler),

“Verblyujny Glaz” (Deve Gözü),

“Kızıl Colukçan Delbirim” (Selvi Boylum, Al Yazmalım),

“Birinçi Mugalim” (İlk Öğretmen),

“Samançının Colu” (Saman Yolu),

“Kızıl Alma” (Kızıl Elma),

“Atadan Kalgan Tuyak” (Babadan Kalan Yedigâr),

“Ak Keme” (Beyaz Gemi),

“Svidaniya” (Buluşma),

“Erte Kelgen Turnalar” (İlk Turnalar),

“Deniz Boyloy Jortkon Ala Döböt” (Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek),

“Kassandra Tamgası” (Kassandra Damgası),

“Çingizhandın Ak Bulutu” (Cengiz Han'a Küsen Beyaz Bulut), v.s.

En Güzel Aşk Hikâyesi Cemile

Bu hikâye bir Kırgız köyünde, savaş zamanında yaşanan bir aşkı anlatmaktadır. Hikâyeyi olayın başkahramanı Cemile'nin kocası Sadık'ın kardeşi anlatmaktadır. Cemile köyün en güzel kızlarından. Güzelliği ile bütün gençlerin gözdesidir. Cemile erkek gibi yetiştiğinden, ağzı çok iyi laf yapan, en zor işlerin üstesinden gelebilen, cesur biridir. Cemile bir at bakıcısının kızı olduğu için çok iyi at binmektedir. Bir ilkbahar günü Sadık, Cemile'yi geçememiş, bu ona pek ağır gelmiş ve bu yüzden Cemile'yi kaçırmak için evlenmiştir. Yani severek evlenmemişlerdir. Savaş başlayınca, ancak dört ay beraber yaşayabilmişler ve Sadık askere alınmıştır.

Uzun süredir savaşta olan kocasından ayrı kalan Cemile, yalnız kaldığı için köyün gençlerinin sarkıntılıklarına maruz kalmıştır. Sadık gönderdiği mektuplarda Cemile'ye çok az yer vermektedir. Cemile de kocasının bu yaptığına az da olsa bozulmaktadır. Cemile her gün kayını ile istasyona tahıl taşımaktadır. Onlara yardım için de Danyar adlı adam da katılır. Danyar, cepheden gelmiş bir savaş gazisidir. Tek ayağı topaldır, Cemile gelişen olaylar doğrultusunda Danyar'a aşık olur ve her şeyi göze alarak beraber kaçarlar.

Gün Olur Asra Bedel

Yedigey, cân dostu Kazangap'ın naaşını vefa borcunu ödemek üzere küçük bir cenaze konvoyuyla Ana Beyit'e götürmektedir. Ancak, destan kahramanı Nayman Ana'nın mezarının bulunduğu Ana Beyit'te, Sovyet yönetimince bir uzay üssü kurulmuştur. Nayman Ana, mankurt olan oğlunu kurtarmaya çalışan, umut ve korku arasında yaşayan bir Kırgız anasıdır. Romanda geçmiş ile bugün, gerçekler ile efsaneler iç içedir.

Juan Juanlar, Sarı Özek bozkırında yaşayan Naymanların topraklarını istilâ eder. Tutsak aldıkları Nayman gençlerinin kafalarına yaş deve derisinden bir başlık geçirirler. Güneş altında kurumaya ve daralmaya başlayan deri, esirlere korkunç acılar verir. Tutsaklar bu işkencenin sonunda ya ölürler ya da mankurtlaşırlar; yani belleklerini ve bilinçlerini yitirirler. Juan Juanlar, tutsakların anılarını belleklerinden silmekte, insanlığın bilincini yok etmekle bilinen acımasız bir topluluktur. Mankurtlaşan tutsak, artık efendisinden başkasını tanımaz. Ne anasını, ne babasını, ne de bir başka şeyi hatırlar. Ağzı var, dili yoktur artık; itaatsizliği hiç düşünmeyen tek varlıktır yeryüzünde.

Yedigey'in Kazangap'ı gömmek istediği yer, Nayman Ana'nın mezarı artık uzay üssüdür. Romanda yerleşik sistemin değerlerini simgeleyen Kazangap'ın oğlu Sabitcan ise babasının cenazesine dahi zorla gelmiştir; herhangi bir sorun çıkmadan bir an önce törenin bitmesini ve şehre dönmeyi istemektedir. Üsse yaklaşan

cenaze konvoyunu durduran nöbetçiler, buranın askerî bölge olduğunu söyleyerek cenaze konvoyunun Ana Beyit'e girmesine izin vermek istemezler. Tartışma sürerken nöbetçi subay gelir. Nöbetçi subay Kırgız kökenli bir delikanlıdır. Kendi halkından bir muhatapla karşılaşan Yedigey sorunu çözeceği inancıyla konuyu açıklamaya başlar. Nöbetçi subayın cevabı çok kısa ve çarpıcıdır: "Yoldaş, Rusça konuş." Yedigey afallayarak niçin Kırgızca konuşmadığını sorar. Kırgız subay görevde olduğunu, görevde iken Kırgızca konuşamayacağı cevabını verir. Konvoy çaresizlik içinde, kutsal topraklardan uzaklaşır.

Yedigey cenazeyi başka bir yere defneder; ancak Kırgız geleneklerini uygulayamadan gömmek onu çok rahatsız etmiştir.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

ULUSLARARASI "CENGİZ AYTMATOV VE GÜNÜMÜZ" FORUMU

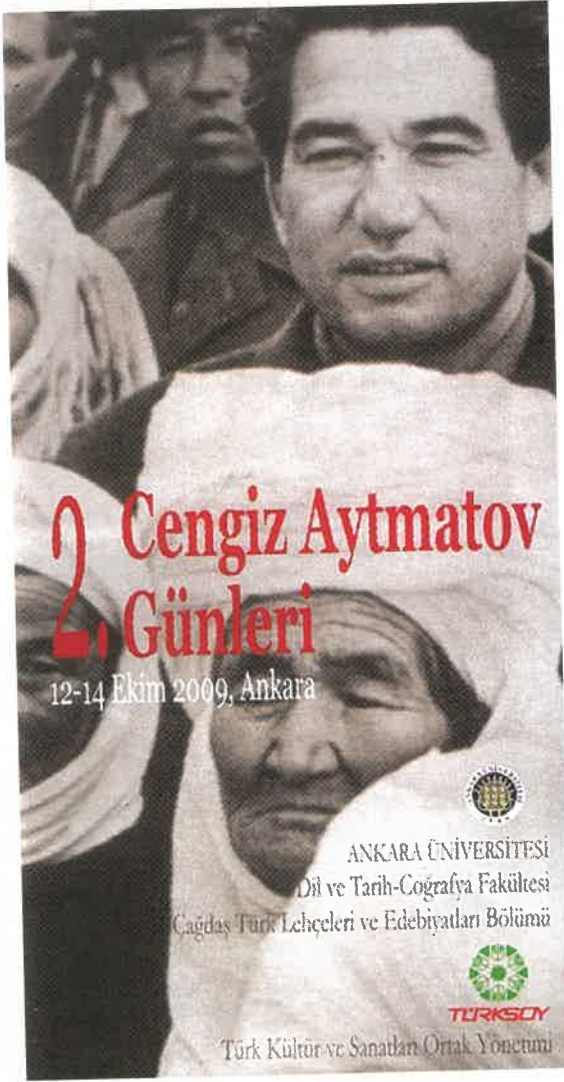
Cengiz Aytmatov ve Günümüz, konulu uluslararası forum, 16-17 Ekim 2008 tarihlerinde Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te düzenlendi.

Kırgızistan Kültür Bakanlığı ile Diyalog Avrasya Platformu (DA) tarafından düzenlenen foruma Kırgızistan Devlet Genel Sekreteri Dosbol Nuruulu, Kırgızistan Kültür ve Enformasyon Bakanı Sultan Rayev, akademisyenler, DA platformu yetkilileri, yazarlar ve çok sayıda davetli katıldı.

Forumun açılış töreni Bişkek Toktogul Satılğanov Devlet Filarmonisi'nde gerçekleştirildi.

Forumda söz alan Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay "Kardeş Kırgızistan'da Kırgız kardeşlerimle bir arada olmaktan mutluluk duydum" diyerek sözlerine başladı. Türk Dünyasının dünyaca ünlü yazarı Cengiz Aytmatov'dan övgüyle söz eden Bakan Günay, yazarın dünya için büyük kayıp olduğunu kaydetti. Türk Dünyasının ve Kazakistan'ın önde gelen yazarlarından Muhtar Şahanov'un Aytmatov hakkında yazdıklarından kesitler aktaran Günay, "Kazak şair Muhtar Şahanov dünyada iki Cengiz'in yaşadığını söylüyor. Şahanov, birinci Cengiz'in kılıcıyla dünyayı kana bulayan Cengiz Han olduğunu söylüyor. İkinci Cengiz'in ise kalemle dünyayı doğuya, iyiye ve

milli değerlere sahip çıkmaya yönlendiren Cengiz Aytmatov olduğunu belirtiyor.” diye konuştu.

Ayrıca açılış törenine, Hollywood sinemasının ünlü aksiyon filmi aktörlerinden, Şanghay İşbirliği Örgütü ülkelerinin 2. Film Festivali'ne katılmak üzere Kırgızistan'da bulunan Mark Dacascos da onur konuğu olarak katıldı. Dacascos yaptığı kısa konuşmasında ileride çekilebilecek bir Aytmatov filminde başrol oynamak istediğini dile getirdi. Dacascos ayrıca, Kırgızistan'a ilk kez geldiğini ve Kırgızistan'ın da bir doğa harikası bir ülke olduğunu söyledi.

"Cengiz Aytmatov ve Günümüz" adlı uluslararası forum üç ayrı üniversitede "Cengiz Aytmatov ve Günümüz", "Cengiz Aytmatov'un 80. Yıldönümü Kutlaması", "Cengiz Aytmatov ve Türk Dünyası" ve "Cengiz Aytmatov ve Sanat" konulu oturumlarla devam etti.

Forumun sonunda Türk Dünyasının ünlü yazarı için görkemli bir tören düzenlendi.

Bişkek Devlet Flarmoni Salonu'ndaki tören, Türk Dünyasının milli yazarı Cengiz Aytmatov'un eserlerinin sahnelenmesi ile başladı.

Eserleri 150 dile çevrilen Cengiz Aytmatov'un Cemile adlı romanından bir bölüm de sahnede canlandırıldı.

Törende Türkçe Konuşan Ülkeler Kültür Bakanları Daimi Konseyi TÜRKSOY'un Dönem Koordinatörü Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, 3. Uluslararası TÜRKSOY ödülünü kazanan, ancak 10 Haziran'da hayata veda eden Cengiz Aytmatov adına ödülü eşi Maira Aytmatov'a takdim etti.

Kırgızistan Kültür Bakanlığı ile Diyalog Avrasya Platformu tarafından doğumunun 80'inci yılı anısına düzenlenen "Cengiz Aytmatov ve Günümüz" konulu uluslararası forum, Kırgız sanatçıların konseriyle sona erdi.

2. Cengiz Aytmatov Günleri

"2. Cengiz Aytmatov Günleri" 12-14 Ekim 2009 tarihleri arasında TÜRKSOY ile Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü tarafından Ankara'da düzenlendi.

"2. Cengiz Aytmatov Günleri"nin açılış konuşmasını TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü Başkanı Prof. Dr. Sema Barutçu Özönder, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Sekine Karakaş, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Cemal Taluğ yanında, Aytmatov ailesinden Roza Aytmatova, Kırgızistan Büyükelçisi Mambetcunus Abilov ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Ertuğrul Günay yaptı.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay açılış töreninde yaptığı konuşmada, yazar Aytmatov'un, "Türk soyları ve özellikle de Kırgız halkının büyük evlatlarından biri" olduğunu söyleyerek, "Kırgız halkı bu evladiyla çok iftihar edebilir. Kırgız Cengiz, Cengiz Kırgız demektir sözü bir atasözü gibi bu salondan dışarıya taşacak. Biz de hem Kırgız halkını kendimizin parçası hem de kendimizi Kırgız halkının bir parçası, Aytmatov'u Türkiye'nin bir parçası, Türkiye'yi Aytmatov'un bir bütünü olarak ayırmadan kavırıyor ve kucaklıyoruz" dedi.

Açılış konuşmalarının ardından "Eve Dönüş Yolunda Beyaz Düşler" adlı Aytmatov'un hayatını anlatan belgesel film gösterildi.

Akabinde "Anılarla Cengiz Aytmatov" konulu yuvarlak masa oturumları, "Beyaz Gemi" filminin gösterimi gerçekleştirildi.

Sempozyumun sürdüğü üç gün boyunca fotoğraf sanatçıları Hamit Yalçın, Atilla Küntüz ve Memduh Ekici'nin eserlerinden oluşan "Göktürklerin İzinde Kırgızistan" konulu fotoğraf sergisine yer verildi.

Sempozyumun ikinci gününde ise “Cengiz Aytmatov ve Türk Dünyası Edebiyatı” başlıklı oturumla başlayan toplantı, son günkü “Cengiz Aytmatov Mirası Üzerinden Bir Gelecek Değerlendirmesi” başlıklı oturumla sona erdi.

Etkinlikte son olarak Eskişehir Şehir Tiyatrosu oyuncularından “Mankurt” adlı oyun sahnelendi.

himayesinde 24-25 Mayıs 2012 tarihinde Kırgızistan’da gerçekleşti.

Etkinlik Türkiye ve Kırgızistan milli marşlarının okunmasıyla başladı. Ardından dünyaca ünlü Kırgız yazarı merhum Cengiz Aytmatov hakkında belgesel gösterildi. Kongreye bir mesaj gönderen Cumhurbaşkanı Atambayev, Aytmatov’un sadece Kırgızların değil, tüm Türk Dünyasının gururu olduğunu vurguladı.

Kırgızistan Cumhurbaşkanlığı İdaresi Başkanı Cantoro Satıbaldiyev de konuşmasında, Aytmatov’un miras bıraktığı eserlerin ve fikirlerin bugünkü nesillere büyük katkısının olacağını söyledi. Aytmatov’un ana dilinin bilinmesine büyük önem verdiğini belirten Satıbaldiyev, “Aytmatov, Kırgız halkı ve Tanrı Dağları ile bu büyük kongreye katılanlar olduğu sürece asla unutulmayacak” diye konuştu.

Kazak Milli Yazarı Muhtar Şahanov, Aytmatov’un yazdığı eserlerin 177 farklı dile çevrildiğine dikkat çekerek, dünyada hiçbir yazarın eserlerinin bu kadar fazla yabancı dilde yayımlanmadığını söyledi. Şahanov, Kırgız dilinin öğrenilmesinin önemini vurgulayarak, “Öğrenilmezse ve öğretilmezse Kırgız halkı yok olur” şeklinde konuştu.

TÜRKSOY’un faaliyetlerinden bahseden TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Fırat Purtaş, 2009 yılında Ankara’da düzenlenen 2. Aytmatov Günleri sırasında yapılan konuşmaya atıfta bulunarak “Cengiz demek Kırgız demek, Kırgız demek Cengiz demektir. Bütün Türkiye kendini Kırgızların bir parçası, Kırgızları ve Cengiz’i de Türkiye’nin bir bütünü olarak görmektedir” şeklinde konuştu.

“Cengiz Aytmatov ve Türk Uygarlığının Rönesansı” Uluslararası Kongresi

“Cengiz Aytmatov ve Türk Uygarlığının Rönesansı” Uluslararası Kongresi Kırgızistan Cumhurbaşkanı Almazbek Atambayev’in

“Cengiz Aytmatov ve Issık Göl” Forumu

14 Kasım 2013 tarihinde Kırgızistan'ın başkenti Bişkek ve Issık Göl şehirlerinde "Cengiz Aytmatov ve Issık Göl" konulu forum gerçekleştirildi.

Aytmatov'u anma etkinlikleri kapsamında Kırgız yazarın Ata-Beyit Anıt Mezarlığı'ndaki türbesinin açılışında konuşan Cumhurbaşkanı Almazbek Atambayev, Kırgızistan'ın Aytmatov'u yitirmesiyle çok şey kaybettiğini söyledi. Adalet ve özgürlük için canlarını veren Kırgız halkının geleceğine inandığını ifade eden Atambayev, halkın içinden Ata Manas ve Cengiz Aytmatov gibi büyük isimlerin çıkacağından umutlu olduğunu belirtti.

Forum'un açılışına ise Kırgız bakanlar ve milletvekillerinin yanı sıra, aralarında Türkiye, Rusya, İran ve ABD'nin de bulunduğu 18 değişik ülkenin temsilcileri katıldı.

Forumda konuşan Kırgızistan Meclis Başkanı Asilbek Ceenbekov, Aytmatov'un Kırgız halkını ve Kırgızistan'ı temsil etmesiyle gurur duyduklarını dile getirdi.

Foruma, Sovyetler Birliği'nin son Devlet Başkanı Mihail Gorbacov da bir mesaj gönderdi. Gorbacov mesajında, 1986'da ilki düzenlenen Issık Göl Forumu'nda ele alınan konuları hala hatırladığını belirterek, Kırgız halkının gururu olarak nitelediği Aytmatov'un hatırlanmasından duyduğu memnuniyeti dile getirdi.

Atatürk, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanı Prof. Dr. Derya Örs de forumda, Aytmatov'un geride bıraktığı hayat hikâyesi, eserleri ve örnek şahsiyetiyle Kırgız toplumu kadar dünyayı da etkilediğini söyledi. Örs, her zaman barış, kardeşlik ve dostluktan yana olan Aytmatov'un insanlığa bir arada yaşayabilmenin anahtarlarını sunduğunu belirtti.

Forum çerçevesinde Kırgızistan'da "Art Orda" isimli tiyatro festivali de düzenlendi. Festivalin açılışında Saha Cumhuriyeti Oyunsky tiyatrosunun sahnelediği Aytmatov'un eserinden uyarlanan "Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek" adlı tiyatro oyunu gösterildi.

17 Kasım'a kadar devam edecek olan Forumun ikinci gününde tüm katılımcılar Issık Göl'de çalışmalarını sürdürdüler.

Cengiz Aytmatov'un İsmi Ankara'da Yaşatılacaktır

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi kararıyla ünlü Kırgız yazar Cengiz Aytmatov'un adı Batıkent'te bulunan 1800. Cadd'e verildi. Büyükşehir Belediyesi'nce yaptırılan Cengiz

Aytmatov büstü de 4 Haziran 2014 tarihinde açıldı.

Batıkent 1800. Cadd'e'nin isminin Cengiz Aytmatov Caddesi olarak değiştirilmesi ve Cengiz Aytmatov büstünün açılışı nedeniyle düzenlenen törene Kırgızistan Cumhurbaşkanı Almaz Atambaev, Başbakan Yardımcısı Emrullah İşler ile Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek katıldı.

Törende ayrıca Kırgızistan elçiliği mensupları, Ankara'da öğrenim gören Kırgız öğrenciler, bürokratlar ile çok sayıda vatandaş hazır bulundu.

Kırgızistan Cumhurbaşkanı Almazbek Atambayev yaptığı açılış konuşmasında, Aytmatov'un adının Ankara'da yaşatılmasından duyduğu mutluluğu dile getirdi. Kırgızistan ve Türkiye'nin iyi ve kötü günlerde daima birbirine destek olduğunu anımsatan Atambayev, iki ülke arasındaki bu yakınlığın gelecekte de devam

edeceğini söyledi. Atambayev, "Türkiye, bizim için her zaman bir kutup yıldızı, dost bir yıldız gibi. Yıldızlar görünmüyorsa da var olduğunu bilirsiniz. Biz de 5 bin kilometre uzakta, biliyoruz ki burada ana vatanımız var. Siz de biliniz ki orada ata yurdunuz var" diye konuştu.

Başbakan Yardımcısı Emrullah İşler ise Cengiz Aytmatov'un, eserlerinin tamamının Türkçe'ye çevrildiğine, kitaplarının Türkiye'de en çok okunan eserler arasında yer aldığına işaret etti. Aytmatov'un eserlerini okuyanların kendilerinden bir şeyleri mutlaka bulacağını ifade eden İşler, bunun Kırgız-Türk kültürünün bir olmasından kaynaklandığını söyledi. İşler, Türkiye'nin, Türk cumhuriyetleriyle yakın işbirliği içinde olduğunu, Türkiye ile Kırgızistan

arasındaki iyi ilişkilerin daha da geliştirileceğini kaydetti.

Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek de Aytmatov'un, dünya edebiyatına değerli eserler bırakan önemli bir yazar olduğunu vurguladı. İki ülke arasındaki kültürel bağların daha da güçlenmesi için çaba harcadıklarını kaydeden Gökçek, gelecekte de Kırgızistan ile her türlü işbirliğine katkı sunmaya devam edeceklerini sözlerine ekledi.

Konuşmaların ardından, Cengiz Aytmatov anıtının kurdelesini Atambayev, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Başbakan Yardımcısı Emrullah İşler ve Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek tarafından birlikte kesildi.

TÜRKSOY
ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ YAKINLAŞTIRICI
INTERNATIONAL ORGANIZATION OF TURKIC CULTURE

Pazartesi Понедельник Monday	Salı Среда Tuesday	Çarşamba Среда Wednesday	Perşembe Четверг Thursday	Cuma Пятница Friday	Cumartesi Суббота Saturday	Pazar Воскресенье Sunday
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

12 Aralık 1929 - 10 Ocak 2008
Büyük Türk Cengiz Aytmatov'un
Doğumunun 89. Yıldönümü

15 Aralık 1929 - 10 Ocak 2008
Büyük Türk Cengiz Aytmatov'un
Doğumunun 89. Yıldönümü

12 Aralık 1929 - 10 Ocak 2008
89 years on this anniversary mark the
anniversary of the birth of the
great Turkic writer

15 Aralık 1929 - 10 Ocak 2008
89 years on this anniversary mark the
anniversary of the birth of the
great Turkic writer

Doğumunun 90. Yıldönümü Münasebetiyle

Cengiz Aytmatov TÜRKSOY'un 2018
Takviminde Yer Aldı

Aytmatov Anlatılarında Ötekileşme Sorunu ve Dönüş İzlekleri

Prof. Dr. Ramazan Korkmaz
Ankara-2004

ÖZBEKİSTAN

- **Ali Şîr Nevaî**

Çağatay Edebiyatına Yön Veren Büyük Özbek Şair ve Devlet Adanı

Ali Şîr Nevaî

1441-1501

Özgeçmişi

ağatay edebiyatına yön veren büyük Özbek şair ve devlet adamı Ali Şîr Nevaî 9 Şubat 1441 tarihinde Herat'ta dünyaya geldi. Ali Şîr Nevaî'nin yaşadığı dönemde Herat, Timurlu Devleti'nin en önemli kültürel ve entelektüel merkezlerinden biriydi. Ailesi Çağatay Sülalesinden olan Ali Şîr Nevaî'nin babası Giyosiddin "Kıçkina" (Küçük)" ismiyle biliniyordu. Hem anne hem babası tarafından dedeleri de Timurlu Devleti'nin saraylarında üst düzey görevlerde görev aldı.

Ali Şîr Nevaî, daha küçük yaşta iken babasını kaybetti. Babasının vefatından sonra, Timurlu sülalesinin bir üyesi Ebül-Kasım Babür Mirza bin Baysungur Beg onu vesayetine aldı. Meşhur şair, devlet adamı Hüseyin Baykara onun yakın dostuydu ve ikisi aynı okulda eğitim aldı.

1447'de Şahruh'un ölümünden sonra siyesi sebeplerden dolayı Ali Şîr Nevaî, Hüseyin Baykara ve Ebül-Kasım Babür Mirza bin Baysungur Beg Meşhed'e kaçmak zorunda kaldı. Ali Şîr Nevaî, Herat'tan sonra Semerkant'ta Nizamiye Medresesi'nde eğitim gördü, daha sonra Semerkant Medresesi'nde müderrislik yaptı. Bu dönemlerde Ali Şîr bütün şark klasikleriyle tanıştı. Şiir, felsefe, sanat ve kültür tarihini iyice öğrendi.

Ali Şîr Nevaî'nin şiirdeki manevi ustası Lutfi'ydi. Lutfi, Nevaî'i daha on iki yaşında keşfederek yüreklendirdi ve yeni şiirler yazması için teşvik etti. On dokuz yaşında meşhur mutasavvıf Abdurrahmân Câmî ile tanıştı ve onun öğrencisi oldu. Câmî, Nevaî'nin hem şair, hem devlet adamı olarak yetişmesinde mühim rol oynadı.

Hüseyin Baykara, 1469'da Herat'ı alarak Timurlu Devleti'nin tahtına oturdu. Bunun üzerine Ali Şîr Nevaî, Semerkant'taki medrese görevini bırakıp Herat'a döndü. Sultan Hüseyin Baykara'nın yanında önce mühürdarlık, hayatının son dönemlerinde ise vezir, hükümdar danışmanı olarak görev yaptı.

Şair ve devlet adamı Nevaî, memleketin kültürel, ekonomik bakımdan gelişmesi için çok emek verdi. Hüseyin Baykara ve Ali Şîr Nevaî döneminde Herat, büyük bir kültür merkezi haline geldi. Nevaî'nin teşebbüsüyle çok sayıda bina, su yolları, köprü, medrese, kütüphane, hastane, kervansaray, vakıf ve cami gibi imaretler yapıldı.

Bu imar eserleri arasında en önemlileri 13.yüzyılda ünlü tasavvuf şairi olan Feriduddin Attâr için Kuzeydoğu İran'ın Nişabur şehrinde inşa edilen türbe ve Herat'ta bulunan Halasiya Mederesi'dir.

Nevaî, kurdurduğu medreselerde okuyan talebe ile hocalara kendi parasından maaş bağladı ve şifahanelerde ücretsiz tedavi hizmeti verilmesini sağladı.

Çağatay edebiyatının gelişmesinde büyük rolü olan Nevaî, eserlerini genel olarak Türk ve Fars dillerinde kaleme aldı, bunun dışında Arap, Hint dillerinde de eserler bıraktı.

Farsça'nın resmi dil olduğu bir dönemde Nevaî, Türkçe'nin Farsça'dan üstün bir dil olduğunu savunarak, 1499 tarihinde Türk Dünyası için önemli bir yapıt olan "Muhakemet-ül Lügateyn" eserini yazdı. Ayrıca yine bu dönemlerde kaleme aldığı, beş mesneviden meydana gelen "Hamse"si, Türkçe'de bir ilktir. Bu eserde şiirleri yaşamının değişik dönemlerine göre sınıflandırıp kronolojik olarak toplanmıştır.

Kendisini bir ömür ülkesine, halkına ve Türk edebiyatına adanmış Nevaî, hiç evlilik yapmadı. 3 Ocak 1501'de 60 yaşındayken hayata veda etti.

Seçilmiş Eserleri:

Ali Şîr Nevaî'nin "Bedâi'ül-Bidâye" (1470)

"Nevâdirü'n-Nihâye" (1476 – 1483yy.)

"Ghara'ib al-Sighar" (Garâibü's-Sığar),

"Navadir al-Shabab" (Nevâdirü's-Şebâb),

"Bedâi'ül-Vasat" (Orta Yaş Harikaları),

"Fawa'id al-Kibar" (Fevâ'idü'l-Kibar),

"Mizan-ül-Evzan" (Vezinlerin Terazisi),

"Hamset-ül-Mütehayyirin",

"Târîh-i Mülûk-i 'Acem" (1488)

"Mecalis-ün-Nefais",

"Divân-ı Fânî",

"Nazm-ül-Cevahir" (1485),

"Tuhfet-ül-Müluk",

"Münşeat" (1498),

"Sirâcü'l-Müslimin" (1488),

"Tarih-i En-biya ve Hükema",

"Mahbub-ül-Kulub fil-Ahlak" (1500),

"Seyf-ül-Hadi", "Rekabet-ül-Münadi",

"Mekârimü'l-Ahlâk",

"Vaq-fiye" (1482),

"Risâle-yi Tir Endâhten",

"Seb'at Abhur" (Yedi Deniz) "Lisan-üt-Tayr" (1499),

"Nesâimü'l-Muhabbet" v.s.

"محكمة اللغتين", Muhâkimât al-lugatin";
Muhakemet-ül-Lügateyn

Muhakemetü'l-Lügateyn'den Alıntı

"...Türk'ün Fars'tan daha üstün, daha kabiliyetli, daha açık ve parlak olduğunun şundan kuvvetli delili olur mu: Bu iki milletin gençleri, ihtiyarları, büyükleri, küçükleri arasında kaynaşma aynı derecededir. Aış-verişleri, işleri, güçleri, düşüp kalkmaları, oturup durmaları, birbirinden hiç farklı değildir. Aynı hayat şartları içinde yaşarlar... Böyle olduğu halde Türklerin hepsi Farsça'yı kolayca öğrenir ve konuşur. Oysa Farsların hiçbirisi Türkçe konuşamaz. Yüzde, belki binde biri Türkçe öğrenir ve konuşursa da, onun Türk olmadığı daha ilk sözünden belli olur... Türkün Fars'tan kabiliyetli olduğuna bundan daha kuvvetli tanık olamaz ve hiçbir Fars bunun aksini iddia edemez..."

G'azallar

Kecha kelgumdur debon, ul sarvi gulro' kelmadi,
 Ko'zlarimga kecha tong otquncha uyqu kelmadi.
 Lahza-lahza chiqtim-u chektim yo'lida intizor,
 Keldi jon o'g'zim'g'a-yu ul sho'xi badxo' kelmadi.
 Orazidek oydin erkonda gar etti ehtiyot,
 Ro'zg'orimdek ham o'lg'onda qorong'u kelmadi.
 Ul parvarash hajridinkim yig'ladim devonavor,
 Kimsa bormukim, anga ko'rganda kulgu kelmadi.
 Ko'zlaringdin necha suv kelgay, deb o'lturmang meni,
 Kim bori qon erdi kelgan, bu kecha suv kelmadi.
 Tolibi sodiq topilmas, yo'qsa kim qo'yida qadam,
 Yo'lgakim, avval qadam ma'shuqa o'tru qilmadi.
 Ey Navoiy, boda birla xurram et ko'nglung uyin,
 Ne uchunkim, boda kelgan uyga qayg'u kelmadi.

Türkiye Türkçesine Aktaran: Prof. Dr. Hüseyin Özbey

Tuyuqlar

Yo rab,ul shahdu shakar yo labdurur,
 Yo magar shahdu shakar yo labdurur.
 Jonima payvasta novak otqali,
 G'amza o'qin qoshiga yolabdurur.
 Necha dedim ul sanam'g'a: Bormog'in!
 Qilmadi ul tark oxir bormog'in;
 Munchakim xudroyliq ko'rguzdi ul,
 Aql hayrat qildi tishlab barmog'in.

Gazeller

O gül yüzlü servi v 'd ettiği halde meclise gelmedi.
 Seher vaktine kadar gözlerime uyku gelmedi.
 Zaman zaman çıkıp yolunu bekledim,
 Canım ağzıma geldiği halde,
 O kötü huylu şah (bir türlü) gelmedi.
 Erken vakitte gelmekten sakındı ve vakit geçip
 hava karardığı halde gelmedi.
 Onu görüp de (sevinçle) gülmeyen bir kimse var
 mı ki.
 O peri gibi (yârin) ayrılığından, çılgınca ağladım..
 Gözlerinden niçin su geldi diye beni öldürmeyin.
 Bu gece her şey kan oldu, su gelmedi.
 Sevgilisi önceden geçip giderek geri gelmediği
 halde yolundan dönmeyen bir sâdık âşık
 bulunmaz.
 Ey Nevâyî gönül evini şarapla şenlendir. Çünkü
 şarabın geldiği eve kaygı gelmedi.

Tuyuglar

Ya Rabbi, o bal mı, şeker mi, yoksa dudak mıdır?
 Yoksa bal ve şeker mi yalamaktadır?
 Canıma geçen ok ucunu atalı beri, gamze oku
 kaşıma değmektedir.
 O (puta, güzel sevgiliye) ne zaman ki "Gitme"
 dedim, o gitmekten vazgeçmedi.
 Kendi fikrinde bu kadar ısrarlı oluşu karşısında
 insanın akli şaşıp, herkes parmağını ısırdı.

TÜRK DÜNYASI ÖNCÜLERİ KONFERANSI: ÖZBEK ŞAİR ALİ ŞİR NEVAÎ

Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı TÜRKSOY, Türk Dünyası Öncüleri Konferans serisi bağlamında Özbek şair Ali Şîr Nevaî konulu konferans düzenledi.

TÜRKSOY Genel Sekreteri Prof. Düsen Kaseinov'un ev sahipliğinde düzenlenen etkinliğe, Özbekistan'ın Ankara Büyükelçisi Alisher Agzamkhadjayev, TBMM Sakarya Milletvekili Prof. Dr. Mustafa İsen, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanı Prof. Dr. M. Öcal Oğuz, Ali Şîr Nevaî Üniversitesi Dil ve Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Nodirbek Jurakuziyev, Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Oras Sapaşev, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, araştırmacı Dr. Tülay Köseoğlu, İstanbul Aydın Üniversitesi Orta Doğu ve Kafkasya Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Kamil Veli Nerimanoglu, çok sayıda akademisyen, şair, yazar, sanatçı, basın mensubu ve öğrenciler katıldı.

Etkinliğin açılış konuşmasını yapan Genel Sekreter Düsen Kaseinov, TÜRKSOY'un Türk Dünyası şahsiyetlerine verdiği önem ve düzenlediği etkinliklere değinerek, "TÜRKSOY kuruluşundan bu yana Türk kültürüne ve ortak medeniyetimize hizmet etmiş ve ardından ölümsüz eserler miras bırakmış değerli şahsiyetlerin anılması ve gelecek nesillere tanıtılması çalışmalarına büyük önem vermektedir. Her yıl görkemli şahsiyetlerimiz adına anma yılları ilan etmekteyiz ve panelden, konserlere, festivallerden sanat buluşmalarına çeşitli etkinliklerle Türk Dünyasının mümtaz şahsiyetlerini anmaktayız. Ayrıca, Türk Dünyasının öncüsü olan pek çok kültür insanını,

örnek yaşantıları ve bıraktıkları ölümsüz eserlerle yaşatmaya gayret etmekteyiz. Bu çerçevede bugünkü etkinliğimizin de "Gazel Mülkünün Sultanı" olarak da ün kazanan Özbek şairimiz Ali Şîr Nevaî'nin Türk Dünyası için önemi ve Türk şiir sanatına kazandırdıklarının anlaşılması açısından faydalı olmasını diliyorum. Bu vesileyle büyük aydın ve mütefekkir, Özbekistan'ın yetiştirmiş olduğu tüm Türk Dünyasının gururu Ali Şîr Nevaî'yi saygıyla ve minnetle anıyoruz." diye konuştu.

Konferansta konuşan Büyükelçi Agzamkhadjayev, Özbek halkının temsilcisi, Türk Dünyasının ortak değeri şair, yazar, düşünür ve devlet adamı Ali Şîr Nevaî'yi TÜRKSOY'un düzenlediği etkinlikle anmaktan duyduğu memnuniyeti dile getirerek, TÜRKSOY'a teşekkür etti. Nevaî'nin şiir sanatındaki ustalığı, edebiyat alanındaki başarıları ve devletine verdiği hizmetin, kendisinden sonraki nesiller için bir örnek olduğunu ve birçok özelliğiyle Türk Dünyasının öncüsü konumuna yükseldiğini kaydeden Agzamkhadjayev, özellikle Türk diline verdiği önem nedeniyle çalışmalarının nesilden nesile gurur vesilesi yapılarak aktarıldığını ve yazdığı gazellerin günümüzde de dilden dile yayıldığını vurguladı.

Ali Şîr Nevaî'nin Türk Dünyasına kazandırdıklarını, şiir sanatını, edebiyatını, devlet adamı olarak çalışmalarını bir konferansla değil, günlerce uzun uzun anlatabileceğini dile getiren Mustafa İsen, "Eğer dünyada 5 kişilik dahillik listesi yayınlanacak olsaydı bu listeye Türk Dünyasından dahil olacak iki kişiden biri mutlaka Ali Şîr Nevaî olacaktı." diye konuştu.

Nevai'nin, büyük bir şair, edebiyat adamı, bürokrat, alim, halk üstadı ve musikişinas olarak bütün alanlarda örnek olduğunu ve kendi imzasını bıraktığını vurgulayan, Türkçenin ortak bir dile kavuşması konusunda özel hassasiyeti olduğunu dile getiren İsen, şairin edebiyata kazandırdıklarına dikkati çekerek, "Türk edebiyatında birçok ilk Ali Şîr Nevaî'ye aittir. İlk hamse, ilk birden çok divan, divanlara özel isim verme geleneği, Türk dilinin ve edebiyatının itibar kazanması Nevaî'yle başlamıştır. Dünyada başka hiç kimsenin adı bir dille özdeşleşmemiştir. Çağatay Türkçesinden bahsedilirken Nevaî dili diye bahsedilmektedir. 15. yüzyılda yaşayan Nevaî'nin eserlerine 18. yüzyılda bile Türk coğrafyasında çok sayıda nazire ve tefsirler yazılmıştır." şeklinde konuştu.

TÜRKSOY'a Türk Dünyasının mümtaz şahsiyetlerine sahip çıkarak düzenlediği etkinlikler nedeniyle teşekkür eden Mustafa İsen, "Türk Dünyasının ortak zengin birikiminin gündeme geldiği bu günlerde, geçmişte çok büyük bir medeniyet meydana getiren bu

coğrafyanın, şimdi de bütünleşerek bir Türkistan medeniyeti meydana getirebileceği umudunu taşıdığını" söyledi.

Açılış konuşmalarının ardından Türk Dünyasının çeşitli ülkelerinden gelen, Dr. Nodirbek Jurakuziyev, Doç. Dr. Oras Sapaşev, Dr. Tülay Köseoğlu, Prof. Dr. Kamil Veli Nerimanoğlu tarafından sunumların yapıldığı konferansa geçildi.

Konuşmacılar, Ali Şîr Nevaî'nin hayatı, şiirleri ve diğer çalışmaları hakkında bilgi vererek, şairin, sadece Özbekistan'ın değil, Türk Dünyasının ortak değeri olduğunu vurguladılar, öte yandan Nevaî'nin ününün, Türk halklarının yaşadığı coğrafyanın da sınırlarını aşarak dünyaya mal olduğu dile getirdiler.

Konferans kapsamında, Özbekistanlı öğrenciler tarafından Ali Şîr Nevaî'nin şiirlerinin seslendirildiği şiir dinletisi ve ozan Mehmet Sabir Karger tarafından ise şairin sözlerine bestelenmiş şarkılardan oluşan mini konser gerçekleştirildi.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

TÜRKSOY
ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞKİLATI
INTERNATIONAL ORGANIZATION OF TURKIC CULTURE

2016

ŞUBAT

Февраль February

Pazartesi Понедельник Monday	Salı Вторник Tuesday	Çarşamba Среда Wednesday	Perşembe Четверг Thursday	Cuma Пятница Friday	Cumartesi Суббота Saturday	Pazar Воскресенье Sunday
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29						

9 Ocak 1441 - 3 Ocak 1502
Türk Düşüncesinde Mükemmel Bir
ve Şairimiz Ali Şîr Nevaî'nin
Doğumunun 575. Yıldönümü

1881 - 1962
Kıbrıs Türkleri'nin Milli Şairi
Ali Şîr Nevaî'nin
Doğumunun 125. Yıldönümü

Perit Rastay Ertuğrul Caddesi No: 8 06-AN / 06490 Çankaya - ANKARA • Tel: +90 312 495 0100 • Fax: +90 312 491 0111 • www.turksoy.org

[@turksoyorg](https://www.facebook.com/turksoyorg) [f/turksoyorg](https://www.facebook.com/turksoyorg)

Doğumunun 575. Yıldönümü Münasebetiyle

Ali Şîr Nevaî TÜRKSOY'un 2015 Takviminde Yer Aldı

TÜRKMENİSTAN

● Mahtumkulu Firâkî

Türkmen Milli Mutasavvıf Şairi ve Düşünürü

Mahtumkulu Firâkî

1724-1807

Özgeçmişi

T

ürkmen milli mutasavvıf şairi ve düşünür Mahtumkulu Firâkî, 1724 yılında İran'ın Gülistan Eyaleti'nin Günbed-i Kavus şehrinin Hacı Kavuşan köyünde dünyaya geldi. Asıl adı Mahtumkulu olan şair, şiirlerinde kullandığı Firâkî mahlası sebebiyle Mahtumkulu Firâkî olarak bilinmektedir. Türkmenlerin Göklen boyunun Gerkez aşiretinden olan Mahtumkulu'nun babası o dönemin tanınmış şairlerinden ve bilim adamlarından biri Dövlet Memmet Azadi'dir. Mahtumkulu'nun Türkmen klâsik edebiyatını oluşturmada, doğu edebiyatını geliştirmesinde ve Türkmen yazı dilinin temelini atmasında babasının emeği çok büyüktür.

Mahtumkulu, kendisi gibi düşünür olan babası Dövlet Mehmet Azadi'den ilk Arapça ve Farsça derslerini aldı.

Başlangıç eğitimini doğduğu köyde alan Mahtumkulu, eğitimine Lebap vilayetine bağlı Halaç ilçesinin Kızılayak köyünde bulunan İdris Baba Medresesi'nde devam etti. Buhara'daki Göğeltaş Medresesi'ndeki eğitiminin ardından, Hive'de yer alan Şirgazi Medresesi'nde eğitimini tamamladı.

Medresede Farsça, Arapça, Çağatayca dersler alan Mahtumkulu, doğu tarihi, edebiyatı ve şiirini derinlemesine araştırdı. Dünyaca ünlü yazar, şair ve filozofların eserlerini okudu. Doğu ve Batı'nın beşeri ve dini ilimlerini bütün hatlarıyla öğrendi.

Bilgisi ve çalışkanlığıyla dikkatleri üzerine çeken Mahtumkulu, daha ilk yıllarda kalfa durumuna geçti. Medresede Türkmenler için ayrı bir bölüm açılmasını sağladı.

1760 yılında babasının vefatı üzerine köyüne dönen Mahtumkulu, köy medresesinde ders verdi, kuyumculukla uğraştı ve ardından aile kurdu.

Yalnız Mahtumkulu için hayat hiç kolay olmadı. Çok sevdiği iki oğlunu küçük yaşlarda kaybetti. İki abisinin Ahmet Şah tarafından esir alınarak öldürülmesine şahit oldu.

Çok erken yaşlarda şiir yazmaya başlayan Mahtumkulu şiirlerinde; dini motifler, Hz. Muhammed ve diğer peygamberlere duyulan sevgi, evrensel ve millî değerler, sosyal dengesizlik, insan hayatı ve toplumsal olayları kapsayan konuları, sade ve yaşadığı dönemin halk diliyle anlaşılır bir şekilde dile getirdi. Hemen hemen tüm şiirlerinde Türkmenleri birlik ve beraberliğe, bir devlet ve bir bayrak etrafında toplanmaya davet etti, insanların iyiliğe ve doğruluğa ulaşması gerektiğini savundu. Kendi rüyasında dokuz kere bade içmesinden dolayı, Türkmenler tarafından kendisine 'Haktan İçen Şair'de denilmektedir.

Hayatı boyunca birçok ülkeye seyahat eden Mahtumkulu, şiirlerinde Ahmet Yesevi'yi ustası olarak kabul etti, kendisinden önceki mutasavvıflardan yararlanarak eserlerini ortaya koydu.

Millî şair Mahtumkulu Firâkî, 1797 yılında yaşamını yitirdi. Mezarı, İran'ın kuzeybatısındaki Aktokay köyünde bulunmaktadır ve İran hükümeti tarafından anıt mezara dönüştürülmüştür.

Bugün, bilge şairin doğduğu ve yaşadığı ilçe, onun hatrına Mahtumkulu ilçesi olarak adlandırılmaktadır.

Seçilmiş Eserleri:

"Türkmenim"
"Neyleyim!"
"Bahtım Karadır"
"Ağlar Geçer Halime"
"Ahir Zaman"
"Eyledin Beni"
"Mahtumkulu-Zunûbi"
"Magrubi- Mahtumkulu"
"Üstadım"
"Yüz Can, Ey Dost!"
"Ârmanım Kaldı"
"Yâri Yârdan Ayıran"
"Kalasım Gelir"
"İçmeden Câmım"
"İlden Utanmak"
"Neyleyim, Bîcareyim"
"Göntüldür Vıran"
"Dert Oldu"
"Bağrım Delenim"
"Yâr Bize Doğru"
"Yâr Senden"
"Nevruzdan Seni"
"Âşık Olmuşum"
"Buluta Kardı Beni"
"Biryâne Oldum Şimdi"
"Dışta Bellidir"
"Dağ Sayar"
"Tan Atmadan Önce"
"Söz Manasın Bilmeyince"
"Ay-Günümüz Batmaya"
"Tepe Nedir, Düz Nedir"
"Uzak Eyle Özünü"
"Varmayan Kalmaz"
"İhsan Nedir Bilinmez"
"Çok Can Geçmiştir"
"Tutmaya Başladı"
"Zar İçinde Çırpınır"
"Görür Gözün -Halkını"
"Muhtaç Eyleme"
"Ya Muhammet Mustafa"
"Cana Derman, ya Resul"
"O Mihrabınım Geldi"
"İki Dünyanın Sultani"

"Kahrı Kana"
"Hasan ile Hüseyin"
"Miftahü'l Cinan"
"Bağışla Sen Günahımı"
"Beş Namaz"
"Nice Yaşındadır"
"Mar Çıkar"
"Bir Beyan gelir"
"Emri-i Han Gelir"

"Dünya, Elinden"
"Mahım Benim"
"Düşsen Derd-i Belaya"
"Dedi: "Haber Yok Sizden "
"Ordadır"
"Cananlar Ordadır"
"Ses Sedayı Neylerim"
"Cihan Gördüm"
"Bir Nice Misal"

ALDI GİTİDİ

Bu dünyâ bazıgârdır,
Bazasm çaldı gitdi.
Gümrah edip niceni,
Yoldaş diyip aldı gitdi.

Akıl, pikir et her haçan,
Yüz gonan bar, yüz göçen,
Tagtı asmandan uçan,
Süleyman öldi gitdi.

Ya, mürrevvetlişahım,
Umudım, kıblegâhim,
Munça yıgnap ibrahim,
Nemeni aldı gitdi.

Çiğerin dağlay-dağlay,
Zünnarın bağlay-bağlay,
Niceler ağlay-ağlay,
Niceler güldi gitdi.

Niceler güle dönmüş,
Gül yanıp, küle dönmüş,
Niceler gile dönmüş,
Niceler soldı gitdi.

Galar sen görde bağlı,
Belli bir yurda bağlı,
Bihuda, adam oğlu,
Yığnanın galdı gitdi.

Akmaklık bilen özüm,
Bilmedim sözlen sözüm,
Magtımğulı diyip, gözüm,
Gan yaşa doldı gitdi.

ÇALDI GİTTİ

Bu dünyâ bir sahnedir,
Oyunun çaldı gitti,
Yolşaşırtıp niceye,
Yoldaş deyip aldı gitti.

Akıl, fikr et her zaman,
Yüz konan var, yüz göçen,
Taht-ı asmandan uçan,
Süleyman öldü gitti.

Yâ, mürüvvetlişahım,
Umudum, kıblegâhim,
Bunca ağla(yı)pıbrahim,
Neyini aldı gitti.

Çiğerin dağlaya dağlaya,
Kuşağın bağlaya bağlaya,
Niceler ağlaya ağlaya,
Niceler de güldü gitti.

Niceler güle dönmüş,
Gül yanıp küle dönmüş,
Niceler kine dönmüş,
Niceler soldu gitti.

Kalırsın mezarda bağlı,
Belli bir yurda bağlı,
Beyhude, âdem oğlu,
Yığdığın kaldı gitti.

Ahmaklık ile özüm,
Bilmedim söyledik sözün,
Mahtumkulu der, gözüm,
Kan yaşa doldu gitti.

YÂR BİZİM SARI

Gulzumı gır sanıp gırk yol geçer men,
Eğer ki meyi etse yar bizim sarı.
Gadam yerde ganat bağlap uçar men,
Diyse dilber: "Aşık, yör bizim sarı!"

Kırk yıl gol govşurıp, gullukda dursam,
Altı günce görmem altmış yıl görsem,
Bir şunçaklı bolsa, görsem, can bersem.
Cemalin görkezse yar bizim sarı.

Ne layıklı yüzüm bardır tutarga,
Ne ayrı gapım bar andan giterge,
Umıdım bar, goymay bela-beterge,
Dergahından açsa der bizim sarı.

Bir kimse yolukdı desti şeraplı,
Yelden cay namazh, suvdan mehraplı,
Eğni ak rcdalı, yaşıl nıkaplı, Uğraşdı bir
acap er bizim sarı.

Yoldaş bolup, bile yördüm bir meydan,
Meydan içre dolup oturmuş merdan,
Bir eyvan üstünde çırlap dört yerden,
Diydiler: "Golunı ber bizim sarı".

"Pıragı!" diyp çağırdılar, eltdiler,
"Kandadın?" diyp, gulağımdan tuttular,
İstihanım altmış para etdiler,
Diydiler: "Mert bolsan, dur bizim sarı".

Magtımguh, beş gün aşret sürmeğe,
Cay imesdir eğlenmeğe, durmağa,
Kararım yok oturmağa, turmağa,
Ağzın açıp durmuş yer bizim san.

YÂR BİZE DOĞRU

Kızıldeniz'i kır sanıp kırk kez geçerim,
Eğer ki meyi etse yâr bize doğru.
Kadem yerine kanat takıp uçarım,
Dese dilber: "Aşık, gel bize doğru."

Kırk yıl el bağlayıp, kullukta dursam,
Altı gün bile görmem altmış yıl yürüsem,
Bir o kadar olsa, görsem, can versem,
Cemâlin gösterse yâr bize doğru.

Ne lâayıklı yüzüm vardır tutmağa,
Ne ayrı kapım var ordan gitmeğe,
Ümidim var, yâr koynunda yatmağa,
Dergâhından açsa der bize doğru.

Bir kimse rast geldi, eli şaraplı,
Yelden namazgâhh, sudan mihraplı,
Eğni ak giyimli, yeşil nıkaplı,
Uğradı bir garip er bize doğru.

Yoldaş olup, birlikte gittim bir meydan,
Meydan içre dolup oturmuş mertler,
Bir eyvan üstünde ağlar dört yerden,
Dediler: "Elini ver bize doğru."

"Fırâkî!" deyip çağırdılar, ulaştılar, ya
"Nerdeydin?" deyip kulağımdan tuttular,
Kemiklerim altmış parça ettiler,
Dediler: "Mert isen, kalk bize doğru."

Mahtumkulu, beş gün işret sürmeğe,
Yeri değıldir, eğlenmeğe, durmağa,
Karanm yok, oturmağa kalkmağa,
Ağzın açıp durmuş yer bize doğru.

MAHTUMKULU FİRÂKÎ GÜNLERİ

18 -21 Mayıs 2013 tarihleri arasında
TÜRKSOY, Türkmenistan Büyükelçiliği ve
Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya
Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü
işbirliğinde “Büyük Türkmen Düşünürü Mahtumkulu
Firâkı Günleri” düzenlendi.

18 Mayıs Cuma günü T.C. Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz'ın da katılımlarıyla Dikmen Vadisi'nde bulunan Türkmenistan Parkı'nda yer alan Mahtumkulu Firâkî'nin heykeline çelenk konulmasıyla başlayan anma etkinlikleri 21 Mayıs Pazartesi günü Sıhhiye'de DTCF Farabi Salonu'nda düzenlenen açılış töreniyle devam etti.

Törenin açılış konuşmaları; Ankara Üniversitesi, DTCF Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü Başkanı Prof. Dr. F. Sema Barutçu Özönder, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Rahmi Er, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Cemal Taluğ, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov ve Türkmenistan Ankara Büyükelçisi Maksat Dovletsahedov tarafından gerçekleştirildi.

Açılış konuşmaları sonrasında başlayan "Büyük Türkmen Düşünürü Mahtumkulu Firâkî ve Devletmehmet Azadi" konulu panellere özellikle öğrencilerin ilgisi büyüktü.

Ayrıca program kapsamında TÜRKSOY'a bir ziyarette de bulunan Türkmenistan Milli Kolyazmaları E.Başkanı Prof. Dr. Annagurban Aşirov ve Türkmenistan Büyükelçisi Maksat Dovletsahedov, TÜRKSOY aracılığı ile Türkmen kültürünü dünyaya tanıtmaktan çok büyük gurur duyduklarını belirterek, TÜRKSOY'a yapmış olduğu çalışmalarından dolayı teşekkürlerini sundular. TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov ise Türkmenistan'ın TÜRKSOY'un kuruluşundan bu yana sağlamış olduğu desteklerden dolayı teşekkür etti.

"2014 Mahtumkulu Firâkî Yılı" Açılış Töreni

Büyük Türkmen şairi Mahtumkulu Firâkî'nin doğumunun 290. yıl dönümüne ithafen TÜRKSOY tarafından 2014 yılı "Türk Dünyasında Mahtumkulu Firâkî Yılı" olarak ilan edildi.

İlan edilen bu yılın açılışı, Türkmenistan Kültür Bakanı Gunça Mamedova'nın teşrifleriyle, 05 Şubat 2014 tarihinde Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nin tarihi salonunda gerçekleştirildi.

Türkmen halk sanatçılarının sahne alarak ölümsüz eserleri seslendirdiği, Prof. Dr. Abdurrahman Güzel, Prof. Dr. Annagurban Aşirov ve Prof. Dr. Melek Erdem'in dinleyerek Mahtumkulu Firâkî'nin hayatından kesitler sunduğu, ünlü düşünür Firâkî'nin şiirlerinin paylaşıldığı etkinlik izleyenlerin büyük beğenisini kazandı.

Türkmenistan devletinin fikir babası: Mahtumkulu Firâkî

Etkinliğin açılışında konuşan T.C. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Mustafa İsen, Türkmen şairi Mahtumkulu Firâkî'nin doğumunun 290. yıl dönümü dolayısıyla 2014 yılının Türkçe konuşan ülkelerde "Mahtumkulu Yılı" olarak kabul edildiğini bildirerek "Mahtumkulu'nun bütün bunların ötesinde bir başka tarafı vardır ki bugün Türkmenistan diye bir devlet varsa o devletin oluşumunu bir anlamda fikri planda hazırlayan çok büyük isimlerden bir tanesidir." ifadesini kullandı.

Dostluk ve kardeşliğin sembolü Mahtumkulu Firâkî

Etkinliğin açılışında ayrıca Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Abdurrahman Arıcı da konuşma gerçekleştirdi. Bakan Yardımcısı Arıcı: "Mahtumkulu, ülkelerimiz arasındaki hem siyasi hem de sosyal alandaki dostluk ve kardeşliğin sembolüdür" diyerek Türkmen şair Mahtumkulu Firâkî'nin, şiirleri ve felsefesiyle yalnızca Türkmenistan'da değil tüm Türk Dünyasında önemli bir yere sahip olduğunu dile getirdi.

Son olarak konuşmasını gerçekleştiren TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov ise iki ülke arasındaki bağların kültür ve sanatsal etkinliklerle daha da güçlendirileceğini ifade ederek, Mahtumkulu'nun bıraktığı eserlerin Türkmen halkının ruh dünyasına şekil verdiğini,

ilan edilen yıl kapsamında TÜRKSOY'un bu sene pek çok faaliyet gerçekleştireceğini dinleyicilerle paylaştı.

Türkmenistan Devlet Başkanı Gurbanguli Berdimuhamedov'un teşrifleriyle gerçekleştirildi.

Konferansın açılışında konuşan Devlet Başkanı Berdimuhamedov, Türkmen halkının ruhunun mimari olan Mahtumkulu'nun dünyaya tanıtılması için yurtdışında önemli etkinliklerin yapıldığını ifade ederek, TÜRKSOY'un 2014 yılını Mahtumkulu yılı olarak ilan ettiğini ve bu özel uygulama vasıtasıyla da birçok etkinliğin düzenlendiğini dinleyicilerle paylaştı.

Kayseri'de Mahtumkulu Firâkî Anma Etkinliği

Ankara'da gerçekleştirilen 2014 Mahtumkulu Firâkî Yılı açılış töreninin ardından heyet ertesi gün, 06 Şubat 2014 tarihinde Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Konser Salonu'nda Kayseri Valisi Orhan Düzgün'ün ev sahipliğinde Mahtumkulu Firâkî Anma Etkinliği düzenlendi.

"Mahtumkulu Firâkî ve Evrensel Kültürel Değerler" Konferansı

15 Mayıs 2014 tarihinde Türkmenistan'ın başkenti Aşgabat'ta 'Mahtumkulu Firâkî ve Evrensel Kültürel Değerler' konulu uluslararası bir konferans düzenlendi.

TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, UNESCO Genel Sekreteri İrina Bokova, Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanı Ebülfes Garayev, Ermenistan Kültür Bakanı Hasmik Poghosyan, Rusya Federasyonu Astrahan Bölge Valisi Aleksandr Jilkin'in yanı sıra, dünyanın birçok ülkesinden rektörlerin, akademisyenlerin ve bilim adamlarının katıldığı konferansın açılışı

Türkmenistan Devlet Başkanı Berdimuhamedov, gerçekleştirilen açılışın ardından TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, UNESCO Genel Sekreteri İrina Bokova ve Rusya Federasyonu Astrahan Bölge Valisi Aleksandr Jilkin'i Mahtumkulu Madalyası ile ödüllendirdi.

Ayrıca konferans sırasında, Türkmenistan Devlet Başkanı Yardımcısı Maysa Yazmuhammedova, T.C. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün "Uluslararası Mahtumkulu Ödülü"ne layık görüldüğünü belirterek Devlet Başkanı Berdimuhamedov'un kararnamesini okudu.

Türkmen liderin imzasını taşıyan kararda şu ifadeler yer aldı: "Türkmenistan ile Türkiye ilişkileri tarihin eski dönemlerine dayanıyor. Türkiye Cumhuriyeti, Türkmenistan'ın kardeş ülkesidir. İki ülke arasındaki çeşitli alanlardaki münasebetler günümüzde hızla geliyor. Türkmenistan ile Türkiye arasındaki siyasi, iktisadi, kültürel ve diğer alanlardaki ilişkilerin geliştirilmesine sağladığı katkılardan, ayrıca Türkmen medeniyetinin ve Mahtumkulu Firâkî'nin tüm dünyada anlatılmasına yaptığı desteklerden dolayı Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Uluslararası Mahtumkulu Ödülü'ne layık görüldü".

Söz konusu ödül, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün yanı sıra Özbekistan Devlet Başkanı İslam Kerimov'a da verildi.

2014 Mahtumkulu Firâkî Yılı Kapanış Töreni

2014 Mahtumkulu Firâkî Yılı Türkmenistan'ın Aşgabat şehrinde düzenlenen görkemli kapanış etkinlikleri ile son buldu.

"Mahtumkulu Gönüllerin Arzusu" başlıklı uluslararası konferansın açılışında Türkmenistan Devlet Başkanı Gurbanguli Berdimuhammedov'un kararı ile Mahtumkulu Firâkî Devlet Madalyasına layık görülenlere, madalyaların takdimi yapıldı. Konferansın açılışında Devlet Başkanı Gurbanguli Berdimuhammedov'un kutlama mesajı, Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı Sapardurdu Toyluyev tarafından okundu. Türkmenistan Devlet Başkanı Gurbanguli Berdimuhammedov, büyük Türkmen şairinin TÜRKSÖY tarafından ilan edilen Anma Yılı kapsamında yapılan etkinliklerden memnuniyet duyduğunu ifade etti. '2014 Mahtumkulu Firâkî Anma Yılı' kapsamında, şairin eserleri İngilizce'den Japonca'ya, Hintçe'den Farsça'ya pek çok dile çevrildi. TÜRKSÖY'un katkıları ile Mahtumkulu'nun şiirleri Türkçe, Azerbaycan Türkçesi, Kazakça ve Tatarca yayınlandı.

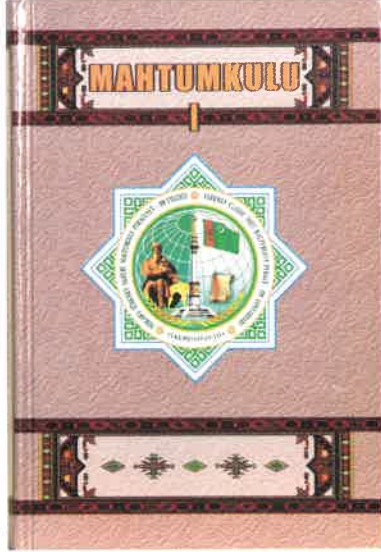
Dünya'nın dört bir yanından akademisyenlerin ve entelektüellerin katıldığı '2014 Mahtumkulu Firâkî Yılı' kapanış etkinliklerinde TÜRKSÖY'u Genel Sekreter Yardımcısı Fırat Purtaş temsil etti. Purtaş, konferansın açılışında yaptığı konuşmada, TÜRKSÖY'un kurucusu olan Türkmenistan'ın özellikle son yıllarda teşkilatın çalışmalarına aktif bir şekilde katıldığı, bu iradenin arkasında Türkmenistan Devlet Başkanı Gurbanguli Berdimuhammedov'un olduğunu belirterek, minnettarlıklarını sundu.

'2014 Mahtumkulu Firâkî Yılı'nın kapanışı, Türkiye ve Azerbaycan'dan gelen sanatçıların da yer aldığı, Türkmenistan'ın sahne sanatları alanındaki zenginliklerini yansıtan muhteşem bir konser ile tamamlandı.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

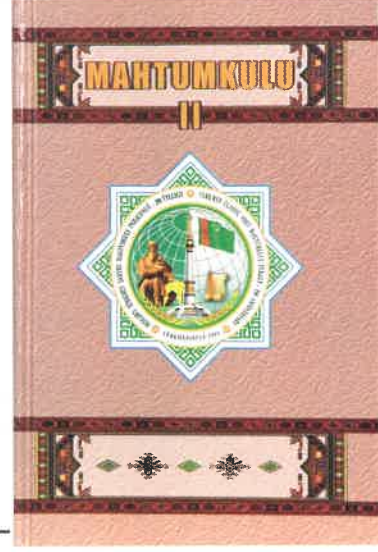
Bütün Eserleri - I

Yayına Hazırlayan : Prof. Dr. Annagurban Aşirov

Türkiye Türkçesine

Aktaranlar

: Prof. Dr. Abdurrahman Güzel
Prof. Dr. Ali Duymaz
Doç.Dr. Berdi Sarıyev,
Doç.Dr. Nergis Biray,
Şadurdy Mederov,
Halil İlteriş Kutlu,
Emrah Yılmaz
Ankara - 2014

Bütün Eserleri - II

Yayına Hazırlayan : Prof. Dr. Annagurban Aşirov

Türkiye Türkçesine

Aktaranlar

: Prof. Dr. Abdurrahman Güzel
Prof. Dr. Ali Duymaz
Doç.Dr. Berdi Sarıyev,
Doç.Dr. Nergis Biray,
Şadurdy Mederov,
Halil İlteriş Kutlu,
Emrah Yılmaz
Ankara - 2014

Seçilmiş Eserleri

Yayını Hazırlayan ve

Azerbaycan Türkçesine Aktaran

Editör

: Ramiz Asker
: Ali Şamil
Bakü - 2010

Mahtumkulu Divanı

Yayın Yönetmeni

Editör

: Emek Üşenmez

: Prof. Dr. Abdurrahman Güzel

İstanbul - 2014

2013 Eskişehir-Türk Dünyası Kültür Başkenti
Projesi Kapsamında Yayımlanan Yayınlar

TÜRKSOY

Etkinlikleri

"Dede Korkut" - Allamurat MUHAMMEDOV (TÜRKMENİSTAN)
100x100 cm Yağlı Boya

MART <i>Mapm March</i>					2014	
Pazartesi <i>Hawedzawa</i> Monday	Salı <i>Başapm</i> Tuesday	Çarşamba <i>Çarba</i> Wednesday	Perşembe <i>Perşempe</i> Thursday	Cuma <i>Humma</i> Friday	Cumartesi <i>Cybilama</i> Saturday	Pazar <i>Boşapawa</i> Sunday
24	25	26	27	28	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24 31	25	26	27	28	29	30

1834
Karagöz-Mahzar ýetdi
Karagöz-Kocak'ın
Dogumunun 180. Yildönümü

1834
180 ýetdi on aňa ýolawçy
karagöz-ko-kocak'ın 180. ýildönümi

1834
180th Anniversary of the Birthday
of the Karagöz-Mahzar Poet
Karagöz-Kocak

TÜRKSOY
Aňlamlaryň Türk Kultury Teskilatı
www.turksoy.org

1724
Türkmen Şairi
Mahtumkulu Firâkî'nin
Dogumunun 290. Yildönümi

1724
290 ýetdi on aňa ýolawçy
mahtumkulu firâkî'nin
Dogumunyň 290. ýildönümi

1724
290th Anniversary of the Birthday
of the Turkmen Poet
Mahtumkulu Firâkî

Doğumunun 290. Yıldönümü Münasebetiyle

Mahtumkulu Firâkî TÜRKSOY'un 2014 Takviminde Yer Aldı

TÜRKİYE

- **Yunus Emre**

Büyük Mutasavvıf ve Şair

- **Osman Hamdi Bey**

Osmanlı Dönemi Arkeolog, Müzeci ve Ressam

- **Haldun Taner**

Tiyatro, Öykü ve Kabare Yazarı, Öğretim Üyesi ve Gazeteci

Yunus Emre

1241- 1321

Özgeçmişi

Anadolu'da yetişmiş büyük mutasavvıf ve şairlerinden olan Yunus Emre'nin doğumu, hayatı ve ölümü hakkında kesin bir bilgi mevcut değildir. Yaşam süresi hususunda elimizde bulunan en temel bilgi 13.yüzyılın ikinci yarısı ile 14.yüzyılın başları arasında yaşadığıdır. Tüm bunlardan hareketle 1241-1321 yılları arasında yaşadığı kabul edilmektedir. Yunus'un yaşadığı yıllar, Anadolu Türklüğü'nün Moğol akın ve yağmalamalarıyla, iç kavga ve çekişmelerle, siyasî otorite zayıflığıyla, dahası kıtlık ve kuraklıklarla perişan olduğu yıllardır. 13. yüzyılın ikinci yarısı, sadece siyasi çekişmelerin değil, çeşitli mezhep ve inançların, batını ve müttezil görüşlerin de yoğun bir şekilde yayılmaya başladığı bir zamandır.

Aşığın nerede doğduğu ve faaliyet gösterdiğine dair çeşitli rivayetler mevcuttur. Kimi rivayetler Bolu ve Sakarya Nehri'ni işaret ederken, ağırlıklı olarak Sivrihisar gösterilmektedir.

Yunus Emre'nin Hacı Bektaş-î Veli ile tanışmasına bir kuraklık ve kıtlık dönemi vesile olur. Yiyecek hiçbir şeyi kalmayan ailesi için, yörenin eli açık insanlarından bir tanesi olan Hacı Bektaş-î Veli'nin yanına giden Yunus Emre, kendisinden buğday ister. Hacı Bektaş ise; Yunus Emre'nin efendi ve saygılı halinden oldukça etkilenerek, kendisini Taptuk Emre'ye yönlendirir ve tanışmalarını sağlar.

Toptuk Emre, bir dervıştır ve dergâhında pek çok kişiyi zaman zaman misafir etmiştir. Yunus Emre ise bu dergâhta odun taşıma ile görevlendirilmiştir. Yunus, Taptuk Emre'nin dergâhında geçirdiği uzun zaman içerisinde kendini sevdirmiş ve dürüstlüğü ile Taptuk Emre'nin de takdirini kazanmıştır. Taptuk Emre, Yunus'un kızı ile evlenmesini ve dergâhta kalmaya devam etmesini söyler. Ancak, ne kadar zaman geçerse geçsin Yunus Emre, bir türlü dervişlik sıfatına ulaşamaz. Bunun üzerine, dergâhtan ayrılır ve kendi yolunda ilerler. Bu dönemde, pek çok insan ile tanışır ve aslında dergâhta ne kadar çok şey öğrendiğini anlar. Büyük ozanın şiirlerinin çoğu da bu dönemde yazılmıştır. Bir bakıma Yunus Emre'nin olgunlaşma dönemi olan bu sürecin ardından, tekrar dergâha dönen Yunus Emre, hocasından özür diler ve hayatının sonuna kadar Taptuk Emre'nin yanında dergâhta yaşar.

Onun şiirlerinde kafiye zoruyla giren Farsça ve Arapça kelimelere, tasavvufi kelimelere ve bilginin getirdiği söz ve terkiplere pek sık rastlanır. Mevlana'nın tesiriyle Divan-ı Kebir'den ve İran'ın en büyük şairi Sadi'den tercüme yapacak kadar Farsça bilmekteydi. Yunus, Kur'an'ı anlayacak kadar Arapça'ya da vakıftı. Kur'an ve hadis kültürünü iyi bildiği anlaşılan Yunus, peygamberler tarihini de çok iyi bilmektedir. Yunus'un, Hind-İran, Yunan-Roma mitolojisinden Kuran-ı Kerim'deki peygamberlerin kıssalarından, hususiyetlerinden, Leyla ile Mecnun, Ferhad ile Şirin gibi klasik edebiyata geçmiş aşıklardan bahsetmesi, onun tüm bunlara vakıf olduğunu göstermektedir.

Aşığın diğer mutasavvıflardan ayıran en önemli özelliği, en ağır tasavvufi hususları dahi halkın anlayabileceği bir dille anlatmasıdır. Bu yönüyle Yunus, Anadolu'da Yesevi geleneğini devam ettiren başlıca şahsiyetlerdendir. Anadolu coğrafyası haricinde Yunus'un Azerbaycan ve İran'a gittiği de bilinmektedir. Aşığın 1321 yılında vefat ettiği tahmin edilmektedir. Mezarının nerede olduğu ise hâlâ bilinmemektedir.

1991 yılı, UNESCO tarafından Yunus Emre'nin doğumunun 750.yılı olarak ilan edildi.

Yunus Emre'ye ait bilinen iki büyük eser mevcuttur. Bunlarda biri Risaletü'n Nushiye diğeri ise Divanı'dır. Risaletü'n Nushiye tasavvufi konuları işleyen, mesnevi türünde nasihat içerikli bir eserdir. 573 beyit olup 1307 senesinde yazılmıştır. Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun'un Makaleler adlı derlemede verdiği bilgilere göre Yunus, fâilâtün fâilâtün, fâilün vezniyle 13 beyitlik başlangıç kısmında toprak, su, hava ve ateşten bahsetmiştir. Ardından mefâilün mefâilün feûlün vezniyle ele aldığı konuları beş bölümde incelemiştir. Bu eserler Yunus'un ölümünden sonra yazıya geçirilmiştir. Divanında 400 şiir mevcut olup, hem aruz hem de hece ölçüsü kullanılmıştır. Şiirlerin çoğunluğu dörtlük şeklindedir. Divandaki şiirlerin tamamının Yunus'a ait olma hususu oldukça şüphelidir. Ord. Prof. Dr. Fuat Köprülü "Yunus bir Divân tertibi maksadını gütmeyerek birçok ilahiler söylemiş ve ayrı ayrı mecmualarda az çok birtakım farklarla tespit edilmiş olan o ilahilerden Divân tertip edilmiştir" demiştir.

Tüm bu yönleriyle Yunus Emre aynı zamanda Batı Türklüğü'nün tarihi gelişiminde de önemli bir rol oynamıştır. Kullandığı üslûpla Türk dilinin önüne yeni ufuklar açtı. Ardından gelen hem halk hem de tekke-tasavvuf şairlerinin en önemli referans kaynaklarından biri olmuştur.

Seçilmiş Eserleri:

"Ah N'ideyim Ömrüm Seni",

"Allah Diyelim Daim",

"Asını Aşk Vermişler",

"Aşk İle Gelen Erenler",

"Aşkın Aldı Benden Ben'i",

"Aşkın Oduna Yanayım",

"Ayırma Beni Senden",

"Baştan Ayağa Yareyim",

"Ben Dost İçin Ağlar İsem",

"Ben Yürürüm Yane Yane",

"Benim Gönü Gözüm",

"Bilenlere Sormak Gerek",

"Bir Kez Gönül Yıktın İse",

"Bir Söz Diyeyim Sana",

"Biz Dünyadan Gider Olduk",

"Biz Sevdik Aşık Olduk",

"Bu Dünyanın Meselesi",

"Bu Dünyaya Gelen Kişi",

"Bu Ne Derttir Acep",

"Canını Aşk Yoluna Vermeyen",

"Dervişlik Dedikleri",

"Döndüm Yine Sana Çalap",

"Ey Dost Seni Severim",

"Gel Dosta Gidelim Gönül",

"Geldi Geçti Ömrüm Benim",

"Gerekmez Dünyayı Bize",

"Gönül Düştü Bir Sevdaya",

"Gözüm Seni Görmek İçin Elim Sana Ermek İçin",

"Hak Tanrı Yar Olsun Ona",

"İlâhi Bir Aşk Ver Bana",

"İşitin Ey Yarenler",

"Kime Gönül Verdim İse",

"N'idem Ben Gönül İle",

"Piştik Elhamdülillah",

"Sana İbret Gerek İse",

"Senden Yüzüm Döndürmezem",

"Sensin Benim Canım Canı",

"Severim Ben Seni Candan İçeri",

"Şöyle Garip Bencileyin",

"Söz Ola Kese Savaşı",

"Taştın Yine Deli Gönül",

"Yar Yüreğim Yar",

"Yine Geldi Aşk Elçisi",

"Yoldaş Olup Bu Yola",

Canını Aşk Yoluna Vermeyen

Canını aşk yoluna vermeyen aşık mıdır?
Cehd eyleyip o dosta ermeyen aşık mıdır?

Aşık kadehinden içip, nefs dileğinden geçip,
Hak yolunda er gibi durmayan aşık mıdır?

Dost sevgisin gönülde can ile berkitmeyen,
Tulı emel defterin dürmeyen aşık mıdır?

Daim riyazat çekip, halvetlere diz çöküp,
Hak didarı eserin görmeyen aşık mıdır?

Aşka tanışık sığmaz, değme can göge ağmaz,
Pervane gibi oda yanmayan aşık mıdır?

Kişi dertli olacak, derman isteyen olur,
Kendi derdin dermanın sormayan aşık mıdır?

Ey Yunus, sen dostunun cefasına katlan gel,
Yüreğine aşk okun vurmayan aşık mıdır?

(Düzenleme ve yorum: Zeki Çalar)

Canını Işk Yolına Virmeyen

Cânını 'ışk yolına virmeyen 'âşık mıdur
Cehd eyleyüp ol dosta ırmeyen 'âşık mıdur

'İşk kadehinden içüp nefs dileğinden geçüp
Hak yolına er gibi turmayan 'âşık mıdur

Dost sevgüsün gönülde cânıla berkitmeyen
Tûl-ı emel defterin dürmeyen 'âşık mıdur

Dâyim riyâzât çeküp halvetlerde diz çöküp
Hak didârı eserin görmeyen 'âşık mıdur

'İşka tanışık sığmaz degme cân göge agmaz
Pervâne gibi oda yanmayan 'âşık mıdur

Kişi dertlü olıcak dermân istegen olur
Kendü derdi dermânın sormayan 'âşık mıdur

İy Yûnus sen dostunun cefâsına katlangıl
Yüreğine 'ışk okın urmayan 'âşık mıdur

(Şiirin aslı)

Severim Ben Seni Candan İçeri

Severim ben seni candan içeri,
Yolum ötmez bu erkandan içeri.

Nere varır isem gönlüm dolusun,
Seni nerde koyam bundan içeri.

Beni sorman bana, bende değilim,
Suretim boş gezer dondan içeri.

Beni benden alana ermez elim,
Kadem kim basa sultandan içeri.

Tecellîden nasip erdi kimine,
Kiminin maksudu bundan içeri.
Kime dokunduysa o dost nazarı,
Onun şulesi var günden içeri.

Senin aşkın beni benden almışken,
Ne şirin dert bu dermandan içeri.

Şeriat, tarikat yoldur varana
Hakikat, marifet ondan içeri

Süleyman kuş dilin bilir dediler
Süleyman var Süleyman'dan içeri

Sülûk seyir eden aşkın erine,
Nice mezhep olur dinden içeri.

Dinin terkedenin küfürdür işi
Bu ne küfürdür imandan içeri

O bir dilberdir ki, yoktur nişanı,
Nişan olur mu nişandan içeri.

Meğer Yunus gözü tuş oldu dostu,
Ki kaldı kapıda ondan içeri.

(Düzenleme ve yorum: Zeki Çalar)

Severem Ben Seni Cândan İçerü

Severem ben seni cândan içerü
Yolum ötmez bu erkândan içerü

Nere varurısam gönlüm tolusun
Seni kanda koyam bundan içerü

Beni sorman bana bende degülem
Sûretüm boş gezer tondan içerü

Beni benden alana irmez elüm
Kadem kim basa sultândan içerü

Tecellîden nasîb irdi kimine
Kiminün maksûdı bundan içerü
Kime dokundısa ol dost nazarı
Anun şu'lesi var günden içerü

Senün 'ışkun beni bende alupdur
Ne şîrîn derd bu dermândan içerü

Şerî'at-Tarîkat yoldur varana
Hakikat-Ma'rifet andan içerü

Süleymân kuş dili bilür didiler
Süleymân var Süleymân'dan içerü

Sülûk seyir iden 'ışkun erine
Niçe mezheb olur dinden içerü

Dinin terk idenün küfürdür işi
Bu ne küfürdür îmândan içerü

O bir dilber durur hiç yok nişânı
Nişân olur mı nişândan içerü

Meger Yûnus gözi tuş oldu dostu
Ki kaldı kapuda andan içerü

(Şiirin aslı)

TÜRKSOY

Etkinlikleri

YUNUS EMRE ORATORYOSU ABD KONSERLERİ

13. yüzyılda Anadolu'da yaşamış Türkmen Dervîşi Yunus Emre'nin çağları sınırları aşan hümanizmini ve evrensel hoşgörü mesajını dünyaya duyurmak isteyen TÜRKSOY, Amerika Birleşik Devletleri'nde dev bir projeye imza attı.

Ahmet Adnan Saygun'un en görkemli eseri Yunus Emre Oratoryosu, 23 Nisan 2012 tarihinde New York'ta, 25 Nisan 2012 tarihinde ise Washington DC'de binlerce sanatsever önünde icra edildi.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Senfoni Orkestrası ve TÜRKSOY üyesi 8 farklı ülkeden genç sanatçıların yer aldığı, TÜRKSOY Gençlik Oda Orkestrası'nın bir araya gelerek oluşturduğu TÜRKSOY Senfoni Orkestrası ve "Jonathan Griffith Singers" isimli 100 kişilik bir Amerikalı koronun katılımıyla Türkçe olarak icra edilen eseri, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürü Prof. Rengim Gökmen yönetirken, Esin Talınlı, Ferda Yetişer, Şenol Talınlı ve Tuncay Kurtoglu projede solist olarak yer aldı.

New York'un, en prestijli sanat merkezlerinden Lincoln Center'in bünyesinde ve New York

Filarmoni Orkestrası'nın evi olarak bilinen "Lincoln Center Avery Fischer Hall" sahnesinde gerçekleştirilen ilk konsere 2200'e yakın izleyici katıldı.

İkinci konser ise ABD'nin başkenti Washington'da Baltimore Senfoni Orkestrası ve James Levine Müzik Okulu'na ev sahipliği yapan "Strathmore Music Center'da" 1200 dinleyici ile gerçekleşti. Konseri Amerikalı izleyicilerin yanı sıra, diplomatik misyonlardan pek çok misafir de izledi. Konserin sonunda düşüncelerini aktaran Amerikalılar, ilk kez bir Türkçe klasik müzik dinlediklerini ve hayran kaldıklarını dile getirdi.

Ahmet Adnan Saygun'un alanında ilk ve en bilinen eseri olan Yunus Emre Oratoryosu 1946'da Ankara'da, bir yıl sonra iki kez Paris'te, 1958 yılında da Birleşmiş Milletler'in kuruluş yıldönümü münasebetiyle New York'ta ünlü şef Leopold Stokowski yönetiminde seslendirildi. TÜRKSOY'un düzenlediği Yunus Emre Oratoryosu konserleriyle birlikte, Ahmet Adnan Saygun'un ölümsüz eseri 54 yıl aradan sonra bir kez daha ABD'de yankılandı.

Yunus Emre Oratoryosu Türkiye Konserleri

Türk Müziğinin ilk oratoryosu olan Ahmet Adnan Saygun'un bestelediği Yunus Emre Oratoryosu, 2012 yılında gerçekleştirilen New York ve Washington DC konserlerinin ardından; Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Cemal Reşit Rey Orkestrası ve Amerikalı Jonathan Griffith Korosu eşliğinde 3-7 Haziran 2013 tarihleri arasında Türkçe olarak ilk kez Türkiye'de icra edildi.

Yunus Emre'nin çağları, sınırları aşan hümanizmini ve evrensel hoşgörü mesajını dünyaya duyurmak için 2012 yılında ABD'de Yunus Emre Oratoryosu konserlerini gerçekleştiren TÜRKSOY bu muhteşem oratoryo eserini, kuruluşunun 20. yılında Türkiye'deki sanatseverlerle de buluşturdu.

ABD'nin farklı eyaletlerinden Yunus Emre Oratoryosu konserleri için bir araya getirilen Amerikalılardan oluşan 80 kişilik Jonathan Griffith Singers Korosu'nun yanı sıra Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ve Cemal

Reşit Rey Orkestrası'nın sahne aldığı konser serisi, 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Eskişehir'de gerçekleştirilen ilk konserin ardından Ankara ve İstanbul'da devam etti.

03 Haziran 2013 tarihinde Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü AKM Opera ve Bale Salonu'nda gerçekleştirilen ilk konserin ardından sanatçılar 04 Haziran 2013 tarihinde Ankara'da, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu'nda ve 07 Haziran 2013 tarihinde İstanbul'da, Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda dinleyicilere unutulmaz bir müzik ziyafeti sundu.

Türkiye konserlerinde, New York'ta gerçekleştirilen konserden ilham alarak, Yunus Emre'nin daha önce bestelenmemiş olan Haktan Gelen Şerbeti isimli şiirini besteleyip TÜRKSOY'a hediye eden Grammy Ödüllü sanatçı Christopher Tin'in yeni eserinin dünya prömiyeri de yapıldı. Gerçekleştirilen prömiyer sırasında TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov eserin solo keman bölümünü icra ederek, Ankara ve Eskişehir'de Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'na, İstanbul'da ise Cemal Reşit Rey Orkestrası'na eşlik etti.

Eseri Türkçe seslendirmek için haftalarca çalışan Jonathan Griffith Singers Korosu, gerek konser öncesi ve sonrasında Türkçe'ye, Türkiye'ye ve özellikle Yunus Emre'ye dair pek çok şey öğrendi. Türkiye'de gerçekleştirilen konserler sayesinde koro üyelerinin birçoğu Türkiye'yi ilk kez ziyaret etti.

Yunus Emre Oratoryosu Kazakistan Konseri

"Yunus Emre Oratoryosu", Amerika Birleşik

**ТҮРКИЯ РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
90 ЖЫЛДЫҚ МЕРЕКЕСІНЕ
БАЙЛАНЫСТЫ «ЮНУС ЭМРЕ»
ОРАТОРИЯСЫ**

**ОРАТОРИЯ «ЮНУС ЭМРЕ»,
ПОСВЯЩЕННАЯ 90-ЛЕТИЮ
СО ДНЯ ОСНОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ ТУРЦИЯ**

Күні : 25.10.2013
Уақыты : 19.00
Іс-шара өтетін орын: Конгресс - Холл, Астана
(БІРУ ТЕТІН)

Дата : 25.10.2013
Время : 19.00
Место проведения: Конгресс - Холл, Астана
(ВХОД БЕСПЛАТНЫЙ)

Композитор: А. Аднан Сангун
Солоисты:
Айхан Уштук (Тенор)
Шебнем Алгын (Мекко-сопрано)
Нурдан Ачукенменли (Сопрано)
Тундай Куртоглу (Бас)

Дирижер: Ибрахим Яллыджы

Devletleri ve Türkiye’de gerçekleştirilen başarılı konserlerin ardından, 25 Ekim 2013 tarihinde Kazakistan’ın Astana şehrinde sanatseverlerle buluştu.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunun 90. yılı kutlamaları çerçevesinde gerçekleştirilen konser TÜRKSÖY, Astana Büyükelçiliği, Astana Valiliği ve Astana Yunus Emre Türk Kültür Merkezi işbirliği ile düzenlendi.

Astana Valiliği Devlet Flarmoni Orkestrası eşliğinde İbrahim Yazıcı’nın şefliğinde solistler Ayhan Uştuk, Şebnem Algın, Nurdan Küçükekmekçi ve Tuncay Kurtoğlu tarafından seslendirilen eser, Yunus Emre Oratoryosu’nu ilk kez dinleyen Astanalı sanatseverlerin büyük beğenisini kazandı.

Oratoryo’nun açılışı öncesinde söz alan T.C. Astana Büyükelçisi Ömer Burhan Tüzel, başta TÜRKSÖY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov olmak üzere, etkinliği düzenleyenlere teşekkür etti.

Yunus Emre Oratoryosu’nun daha önce Dünya’nın önemli şehirleri; İstanbul, NewYork, Paris, Budapeşte, Viyana, Berlin, Vatikan ve Moskova’da sahnelendiğini hatırlatan TÜRKSÖY Genel Sekreteri Kaseinov, gerçekleştirilen konserle birlikte Astanalıların yeni bir tarihe şahit olduklarını dile getirdi.

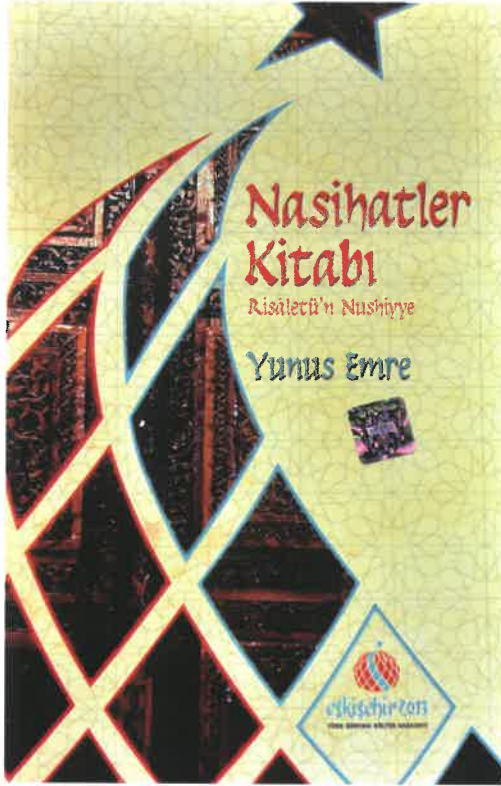

TÜRKSOY

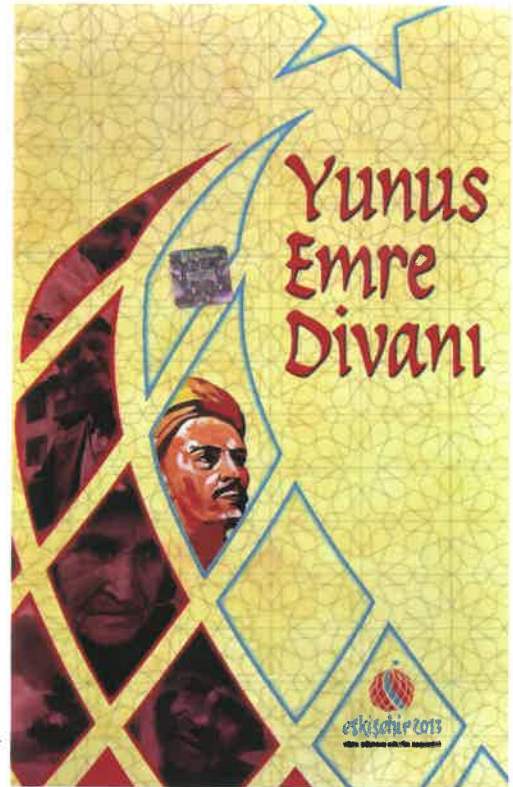
Etkinlikleri

2013 Eskişehir – Türk Dünyası Kültür Başkenti Projesi Kapsamında Yayımlanan Yayınlar

Yunus Emre Nasihatler Kitabı (Risâletü'n Nushiyye)

Hazırlayan : Doç. Dr. Ziya Avcı
Eskişehir - 2013

Yunus Emre Divanı

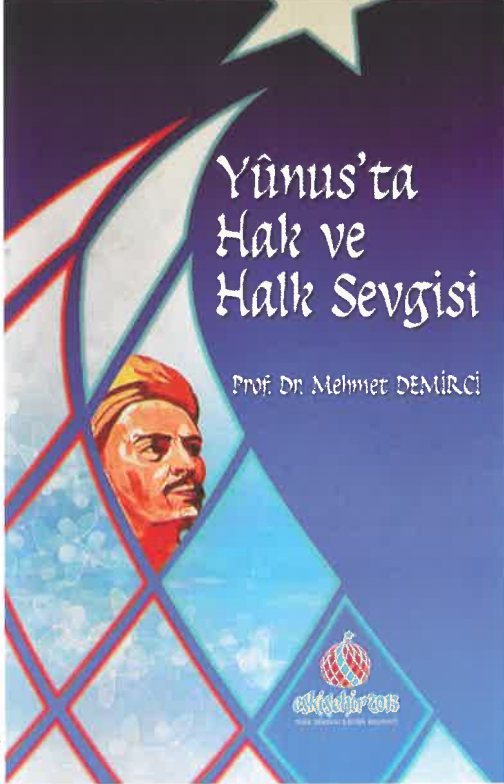
Hazırlayan : Selim Yağmur
Eskişehir - 2013

TÜRKSOY

Etkinlikleri

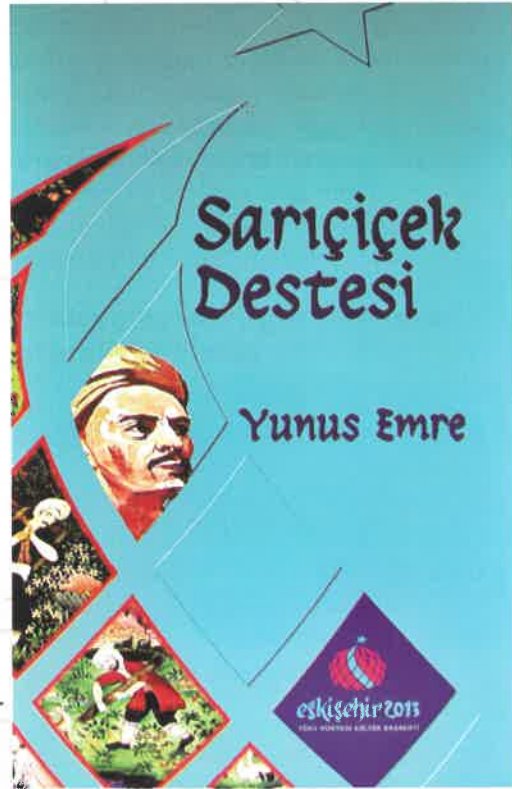
2013 Eskişehir – Türk Dünyası Kültür Başkenti Projesi Kapsamında Yayımlanan Yayınlar

Yûnus'ta Halk ve Halk Sevgisi

Hazırlayan

: Prof. Dr. Mehmet Demirci
Eskişehir - 2013

Yunus Emre Divanı

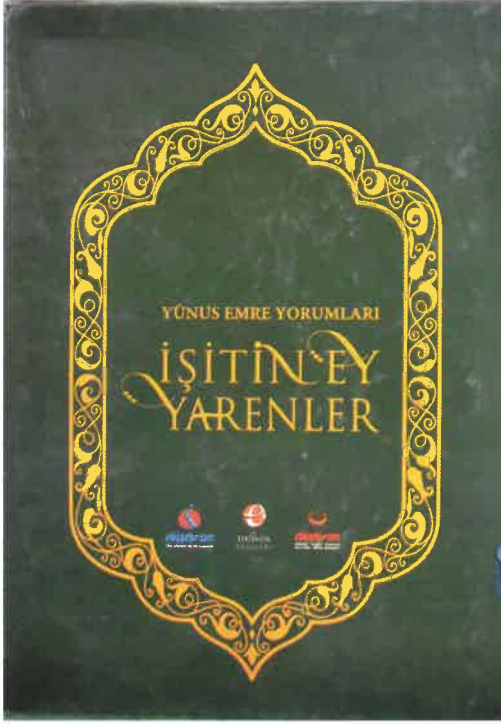
Eskişehir - 2013

TÜRKSOY

Etkinlikleri

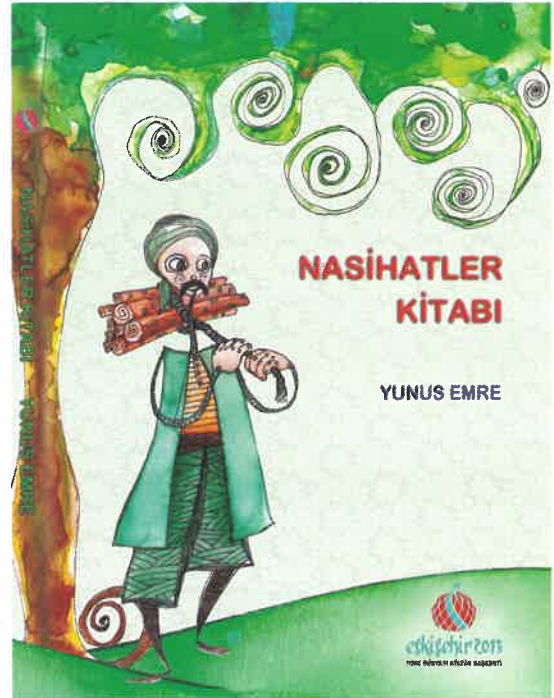
2013 Eskişehir – Türk Dünyası Kültür Başkenti Projesi Kapsamında Yayımlanan Yayınlar

Yunus Emre Yorumları İşitin Ey Yarenler

Hazırlayan

: Mustafa Tatcı
Eskişehir - 2014

Yunus Emre Nasihatler Kitabı

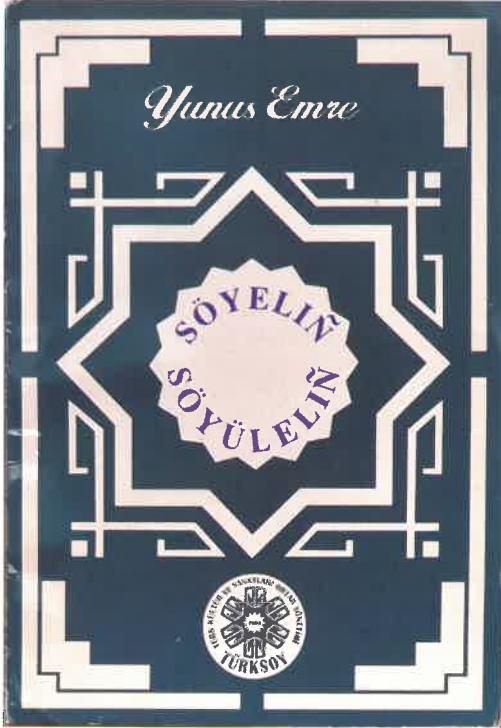
Hazırlayan

: Doç. Dr. Ziya Avcı
Eskişehir - 2013

TÜRKSOY

Etkinlikleri

Yunus Emre Sevelim Sevelelim

Yayına Hazırlayan ve

Türkmen Türkçesine

Türkçesine Aktaran : Oraz Yagmyr

Editör : Ogulnabat Yazmyrat
Ankara - 2000

Yunus Emre Aşkın Sesi Filmi

Yönetmen

: Kürşat Kızbaz

Yayın Yılı

: 16 Ocak 2014 (Almanya)

Yunus Emre'nin Hayatını Konu
Alan Türk Yapımı Sinema Filmidir

Osman Hamdi Bey

1842-1910

Özgeçmişi

Arkeolog, müzeci ve ressam Osman Hamdi Bey, 30 Aralık 1842 tarihinde İstanbul'da dünyaya geldi. Osmanlı Devleti'nin ilk maden mühendislerinden olan babası İbrahim Ethem Bey, 1877'de sadrazamlığa kadar yükselen bir devlet adamıydı. Ailenin ikisi kız, altı çocuğundan en büyüğü Osman Hamdi idi. Osman Hamdi, ilkokul öğreniminin ardından, 1856 yılında Maarif-i Adliye okuluna başladı. Daha 16 yaşındayken yaptığı kara kalem resimlerle çevresinin dikkatini çekti. Oğullarının yurt dışında öğrenim görmesini isteyen babası, onu birkaç yıl sonra hukuk öğrenimi için Paris'e gönderdi. Paris'te kaldığı 12 yıl boyunca hukuk öğrenimini sürdürürken o dönemin ünlü ressamlarından olan Jean-Leon Gerome ve Boulanger'in atölyelerinde çıraklık yaparak iyi bir resim eğitimi aldı.

Osman Hamdi Bey'in "Çingenelerin Molası", "Pusuda Zeybek" ve "Zeybeğin Ölümü" adlı üç yapıtı "1867 Paris Dünya Sergisi"nde sergilendi. Paris'te Marie adlı bir kızla tanışıp evlendi. 10 yıl süren evliliklerinden Fatma ve Hayriye adlı iki kızları oldu.

Yurda döndükten sonra devletin farklı kademelerinde görev aldı. İlk görevi Bağdat İli Yabancı İşler Müdürlüğü oldu. İstanbul'a döndüğünde Saray Protokol Müdür Yardımcısı olan Osman Hamdi ve bu sırada Viyana'da düzenlenen Uluslararası Sergi'ye komiser olarak katıldı. Viyana'da iken tanıştığı adı Marie olan bir başka Fransız hanımla ikinci evliliğini yaptı. Naile Hanım adını alan ikinci eşinden Melek, Leyla, Ethem, Nazlı adlı çocukları dünyaya geldi.

1875 yılında Kadıköy'ün ilk belediye başkanı olarak görevlendirildi ve bu görevi bir yıl sürdürdü.

Osmanlı – Rus Harbi'nden sonra devlet memurluğundan ayrılan Osman Hamdi Bey, 1881'de Müze-i Hümayun (İmparatorluk Müzesi) müdürü Anton Dethier'in ölümü üzerine, padişahın şahsi emri ile müze müdürlüğüne atandı.

1 Ocak 1882'de padişah II. Abdülhamit tarafından Türkiye'nin ilk güzel sanatlar okulu olan Sanayi-i Nefise Mektebi'nin müdürü olarak görevlendirildi. Okul binasını Mimar Vallaury ile birlikte tasarladı. Binanın inşası ve akademik kadronun kurulmasının ardından, okulu 2 Mart 1883'te öğretime açtı.

Müze müdürlüğü sırasında ilk Türk bilimsel kazılarını başlatan Osman Hamdi Bey, Nemrut Dağı, Lagina (Muğla, Yatağan) ve Sayda (Lübnan)'da arkeolojik kazılar gerçekleştirdi.

Osman Hamdi Bey, kazılar neticesinde elde edilen eserleri sergileyebilmek için devrin yöneticilerini ikna ederek, bugünkü İstanbul Arkeoloji Müzesi binasını inşa ettirdi. Müzenin içinde fotoğrafane, kütüphane, modelhane yaptırdı.

Müze-i Hümayun, arkeoloji ağırlıklı bir müze olmuştu. Koleksiyondaki silahlar ve askeri teçhizatlar Aya İrini'de bırakıldı ve "Eslaha-i Askeriye Müzesi" adıyla düzenlendi. Bugünkü Askeri Müze'nin temeli olan bu yeni müze, 1908'de ziyarete açıldı. Osman Hamdi Bey'in İstanbul dışındaki kentlerde kurdurduğu eser depoları ilerde kurulacak bölge müzelerinin temeli oldu. Sanayi-i Nefise Mektebi öğrencilerinin eserlerini mektebin büyük salonunda toplayarak Güzel Sanatlar Müzesi'nin çekirdeğini oluşturmaya başladı. Tüm bu çabaları, onu çağdaş Türk müzeciliğinin kurucusu yaptı.

Osman Hamdi Bey, müzecilik ve arkeoloji çalışmalarını sürdürürken resim yapmayı hiç bırakmadı. Resimlerini genellikle Eskişehir, Gebze'deki evinde geçirdiği yaz aylarında yaptı. Türk resminde ilk kez figürlü kompozisyonu kullanan ressamdı. Resimlerinde okuyan, tartışan, özlemini duyduğu Türk aydın tipini ve dışarıya açılmış kadın imgesini ele aldı. Dekor olarak tarihi yapıları, aksesuar olarak tarihi eşyaları kullandı. "Kaplumbağa Terbiyecisi (1906), "Silah Taciri" (1908) Osman Hamdi'nin en ilgi çeken ve özgün eserlerindendir. Birçok resmi İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, Londra, Liverpool ve Boston müzelerinde sergilenmektedir.

İlk Türk arkeoloğu, çağdaş Türk müzeciliğinin kurucusu ve ilk Türk ressam Osman Hamdi Bey, 24 Şubat 1910 tarihinde İstanbul'da hayatını kaybetti.

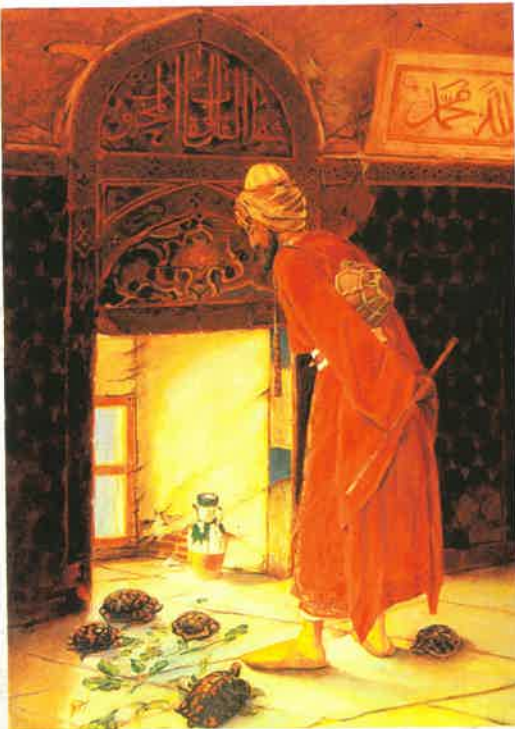
Seçilmiş Eserleri:

“Arzuhalci” (1910),
“Kur'an Tilâveti” (1910),
“Naile Hanım Portresi”(1910),
“Şehzade Türbesinde Derviş” (1908),
“Beyaz Entarili Kız” (1908),
“Kahvedeki Bozayı” (1908),
“Mimozalı Kadın” (1906),
“Feraceli Kadınlar” (1904),
“İlahiyatçı” (1902) ve (1907),
“Pembe Başlıklı Kız” (1904),
“Yaşlı Adam Önünde Çocukların Mezarları”
(1903),
“Mihrap” (1901),

“Türbe Ziyaretinde İki Genç Kız I” (1890),
“Türbe Ziyaretinde İki Genç Kız II” (1890),
“Cami Önündeki Kadınlar” (1882),
“Kız-Tevfika” (1882),
“Vazo Yerleştiren Kız” (1881),
“Leylak Toplayan Kız” (1881),
“Gebze Manzara” (1881),
“Haremnden” (1880),
“İki Müzisyen Kız” (1880),
“Çarşafılanan Kadınlar” (1880),
“Kahve Ocağı”(1879),
“Kökenoğlu Rıza Efendi” (1871),
“Halı Satıcısı”,
“Gebze'de Çoban Mustafa Paşa Külliyesi”
(1980'ler),
“Yeşil Cami Önü” (1882) v.s.

Kaplumbağa Terbiyecisi

Kaplumbağa Terbiyecisi, Osman Hamdi'nin en ilgi çeken ve özgün eserlerinden birisidir. 1906 tarihli eser, özellikle “Lale Devri'ndeki ‘Sadabad Eğlenceleri’nde geceleri bahçelerin aydınlatılması için kaplumbağaların sırtlarına mumlar dikilerek serbest bırakılmalarını konu almıştır. Yani Osmanlı'nın devlet düzeninde “kaplumbağalar” da ‘kapıkulları’ arasında yer almışlardır.

Bu arada birkaç Osmanlı kurumunun (Sanayi-i Nefise, Asar-ı Atika Müzesi, Duyun-u Umumiye, vb.) en üst düzeyinde yönetici olan Hamdi Bey'in kendi iş yapma alışkanlığı ile astlarının yaklaşımlarına ilişkin bir alegori akla gelmektedir. Osman Hamdi'nin kendisi olan terbiyeci elinde neyi, boynunda maşası, sırtında keşkül-ü fıkara'sı, (dervişane bir tevekkülü) akla getirmektedir. Hafif öne eğilmiş olarak yapraklarını yiyen üç kaplumbağaya nezaret etmektedir.

Arkada kalan iki kaplumbağa ise yemeğe yanaşmaya çalışmaktadır. Osman Hamdi Bey'in mesai arkadaşlarına yönelik acımasız, ümitsiz bir hicvi olarak yorumlanabilir bir resim bu... Önemli olan, alçaktaki tek ışık kaynağından gelen ışıqla aydınlanan resmin, öğelerinin ilgiyi konuya odaklayan bir yalınlık ve kurgu ile her tür gereksiz ayrıntının ayıklandığı çok başarılı bir başyapıt olmasıdır.

Tablo bugün Suna Kıraç-İnan Kıraç Vakfı Pera Sanat Müzesi'nde sergilenmektedir.

Silah Taciri

Silah Taciri, Osman Hamdi Bey'in 1908 tarihli tablosu. Ankara Resim Heykel Müzesi'nde yer almaktadır. Kendisini (iki kişi olarak) ve oğlunu bir arada, daha eski bir devrin giysileri içinde resmettiği bir yapıttır. Osman Hamdi, kendisini bir sütun başlığı üstünde oturur şekilde resmetmiştir. Üzerinde oturduğu sütun başlığı ile müze kuruculuğuna gönderme yaptığı düşünülmüştür. El jesti, oğluna öğüt vermekte olduğu şeklinde yorumlanır. Oğlu ise kınından çektiği kılıcı incelerken resmedilmiştir ve gençliği temsil eder. Giydikleri farklı başlıklar ve birinin otururken diğerrinin ayakta, birinin silahları bırakmışken diğerrinin silahla gösterilmesinin kuşak farkını anlattığı şeklinde yorumlanır. Arka planda ise bir elinde kitap tutan yaşlı bir adam ile ona bez parçası uzatan bir bezirgân görülür.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

OSMAN HAMDİ BEY ANISINA "13. TÜRKSOY ULUSLARARASI RESSAMLAR BULUŞMASI"

Osman Hamdi Bey'in ölümünün 100.yıl dönümü münasebetiyle "13.TÜRKSOY Ressamlar Buluşması" Osman Hamdi Bey'e ithaf edildi. Altı ülkeden on dokuz sanatçının atölye çalışmaları sonrasında ortaya çıkardıkları eserler, İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde açılan bir sergiyle sanatseverlerin beğenisine sunuldu. Serginin açılışına T.C. Kültür Bakanı Ertuğrul Günay, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Maltepe Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kemal Köymen, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Rahmi Aksungur, İstanbul Vali Yardımcıları Mustafa Altınbaş ve Hikmet Çakmak'ın yanı sıra çok sayıda sanatsever katıldı.

Serginin açılış konuşmasını yapan TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, TÜRKSOY'un her yıl düzenlemekte olduğu ressamlar buluşmasının 2010 yılında, modern Türk resim sanatının ve müzeciliğinin öncülerinden

Osman Hamdi Bey'e ithaf edildiğini ve on beş günlük yoğun bir tempoyla çalışan sanatçıların eserlerinin bir kısmının Osman Hamdi Bey'in kurduğu Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi atölyelerinde üretildiğini belirtti. Kaseinov, 13. TÜRKSOY Ressamlar Buluşması'na katkılarından ötürü T.C. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Müdürlüğü'ne teşekkürlerini sundu. Seksenin üzerinde resimle serginin açılışını gerçekleştirdiklerini, bu eserlerin, İstanbul'un önemli tarihsel mekanlarını, müzelerini dolaşarak şehrin tarihi ve kültürel dokusunu tanımaya çalışmış olan sanatçılarımızın İstanbul izlenimlerini yansıttığını söyledi. Bu eserlerle sayısı bine yaklaşan TÜRKSOY resim koleksiyonunun daha da zenginleşeceğini, daha önce Türkiye'nin dört bir tarafında, Amerika'da, İngiltere'de, Fransa'da, Rusya'da önemli sanat galerilerinde sergilenen TÜRKSOY resimlerine yenilerinin eklenmesinden mutluluk duyduğunu belirtti. Bu yeni resimlerin de TÜRKSOY resim katalogları arasında yerini alacağını belirtti.

Bakan Günay, son yıllarda yaptığı çalışmalardan dolayı TÜRKSOY'a teşekkürlerini sunarak Teşkilatın, yalnızca yurt içinde değil, uluslararası alanda da önemli projelere, çalışmalara imza attığını, Türk soyundan gelen toplumlar arasında kültürel anlamda bir işbirliği sağladığını belirterek, verdikleri bu emekten dolayı tüm TÜRKSOY çalışanlarına teşekkürü borç bildiğini kaydetti.

Haldun Taner

1915-1986

Özgeçmişi

Tiyatro, öykü ve kabare yazarı, öğretim üyesi ve gazeteci Haldun Taner, 16 Mart 1915'te İstanbul Çemberlitaş'ta dünyaya geldi. Babası son Osmanlı meclisinde İstanbul milletvekili ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi profesörü Ahmed Selahattin'dir. 1920'de henüz beş yaşında babasını kaybetti. Babasının vefatından sonra annesiyle birlikte büyükbaşının konağında yaşadı. 1935'te Galatasaray Lisesi'nde orta öğrenimini tamamladı. Mezun olduktan sonra devlet tarafından burslu olarak Almanya'ya gönderildi ve Heidelberg Üniversitesi Siyasi Bilim Fakültesi'nde eğitimini devam ettirdi. Geçirdiği rahatsızlık nedeniyle eğitimini 1938'de yarıda bırakıp ülkesine döndü.

1946'da Haldun Taner'in gençlik yıllarında yazdığı skeçlerden "Töhmet" adlı ilk öyküsü "Yedigün" dergisinde yayınlandı.

1950'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Filolojisi Bölümü'nde yükseköğrenimini tamamladı.

1950-1954 yılları arasında Sanat Tarihi Kürsüsü'nde asistanlık yaptı. 1955-1957 yılları arasında ise Viyana'daki Max Reinhardt Tiyatro Akademisi'nde tiyatro eğitimi aldı. Haldun Taner, New York Herald Tribune gazetesinin 1953'te İstanbul'da düzenlediği öykü yarışmasında "Şişhaneye Yağmur Yağıyordu" öyküsüyle birinci oldu.

Öykülerinde bireyin toplumdaki yaşam biçimleri üzerinde durdu. Bunların aksayan yanlarını mizah unsurları kullanarak anlattı. Eski ve yeni yaşam biçimi arasında kalmış insanların, sonradan görme zenginlerin yaşamlarını ele aldı. Toplumun değişik kesimlerden seçtiği kişilerin tutarsızlıklarını, çelişkilerini, ikiyüzlülüklerini sergiledi.

"Keşanlı Ali" adlı epik oyunu ile dünya çapında tanındı. 1964'te oyunu, Atıf Yılmaz tarafından sinemaya aktarıldı.

Haldun Taner, 1950'den sonra İstanbul Edebiyat Fakültesi'nde, Gazetecilik Enstitüsü'nde, LCC Tiyatro Okulu'nda binlerce öğrenci yetiştirdi.

1967'de Zeki Alasya, Metin Akpınar ve Ahmet Gülhan ile Türkiye'de ilk kabare tiyatrosu olan Devekuşu Kabare Tiyatrosu'nu, 1978'de Ahmet Gülhan ile Tef Tiyatrosu'nu kurdu.

Haldun Taner'in öyküleri Varlık, Ülkü, Yücel, Yedigün, Küçük Dergi, Yeni İnsan gibi dergilerde ve Yeni Sabah, Milliyet, Tercüman gibi gazetelerde yayınlandı.

Türkiye'de epik tiyatro ve kabare tiyatro denilince akla gelen ilk isim ve Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının en önemli temsilcilerinden biri olan Haldun Taner, 7 Mayıs 1986'da İstanbul'da hayata veda etti.

Seçilmiş Eserleri:

Öyküleri:

- “Yaşasın Demokrasi” (1949),
“Tuş” (1951),
“Ayışığında Çalışkur” (1954),
“On İkiye Bir Var” (1954),
“Konçınalar” (1967),
“Sancho’nun Sabah Yürüyüşü” (1969),
“Kızıl Saçlı Amazon” (1970),
“Yalıda Sabah” (1983).

Oyunları:

- “Günün adamı-Dışardakiler” (1957),
“Ve Değirmen Dönerdi” (1958),
“Fazilet Eczanesi” (1960),
“Lütfen Dokunmayın” (1961),
“Huzur Çıkmazı” (1962),
“Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım” (1964),
“Zilli Zarife” (1966),
“Vatan Kurtaran Şaban” (1967),
“Bu Şehr-i İstanbul Ki” (1968),
“Sersem Kocanın Kurnaz Karısı” (1971),
“Astronot Niyazi” (1970),
“Ha Bu Diyar” (1971),
“Dün Bugün” (1971),
“Aşk-u Sevda” (1973),
“Dev Aynası” (1973),
“Yâr Bana Bir Eğlence” (1974),
“Ay Işığında Şamata” (1977),
“Hayırdır İnşallah” (1980),
“Eşeğin Gölgesi”,
“Haldun Taner Kabare”.

Fıkra-Gezi-Söyleşi:

- “Devekuşuna Mektuplar” (1960),
“Hak dostum Diye başlayalım Söze” (1978),
“Düşsem Yollara Yollara” (1979),

- “Ölürse Ten Ölür Canlar Ölesi Değil” (1979),
“Yaz Boz Tahtası” (1982),
“Çok Güzelsin Gitme Dur” (1983),
“Berlin Mektupları” (1984),
“Koyma Akıl Oyma Akıl” (1985),
“Önce İnsan Olmak” (1987).

Keşanlı Ali Destanı Özeti

Ali, Sineklidağ'da oturan bir gençtir. Zilha isminde bir kızı çok sever. Bir gün Zilha'nın belalı amcası öldürülür ve suç Ali'nin üzerine atılır. Ali, bir türlü suçsuzluğunu ispat edemez. Mahallenin en seilmeyen adamını öldürdü diye herkes tarafından sevilir ve mahallede ünlenir. Hapisten çıkınca muhteşem bir karşılama töreni hazırlanır.

Ali, mahallesine gelir gelmez mahallenin muhtarlığına adaylığını koyar ve muhtar olur. Mahallede kısa sürede çok şeyi değiştirir. Haraç olayını kaldırır ve mahalleyi bir düzene koyar. Zilha, amcasını öldürdü diye Ali'ye yüz vermez. Bu arada, Ali'yi sevmeyen kişiler yavaş yavaş ortaya çıkmakta ve arkasından sessizce kuyusunu kazmaktadırlar. Bir süre sonra Zilha'nın amcasının gerçek katili Cafer ortaya çıkmıştır. Cafer'den Ali'yi öldürmesini isterler.

Zilha, Ali'nin yanına döner ve barışırlar. Beraber mutlu bir hayat süreceklerini zannederler; fakat Cafer, Ali'yi öldürmekte kararlıdır. Cafer, evin önüne gelir; Ali tam evden çıkarken Cafer ateş eder ve Ali vurulur. O acıyla Ali, silahı tuttuğu gibi Cafer'i öldürür. Bu sefer Ali gerçekten katil olur. Böylece Ali, tekrar hapisaneye döner.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

“2015 HALDUN TANER YILI” AÇILIŞ TÖRENİ

Tataristan'ın başkenti Kazan'da gerçekleştirilen TÜRKSOY Daimi Konseyi 32. Dönem Toplantısında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının teklifi üzerine, TÜRKSOY 2015 yılını “Haldun Taner Yılı” olarak ilan etti.

Bu anlamlı yılın açılışı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik'in teşrifleriyle, 24 Şubat 2015 Salı günü, Saat 19.00'da Ankara Opera Sahnesi'nin tarihi salonunda gerçekleştirildi.

Açılış töreni sırasında çalışmalarıyla Türk kültür ve sanat yaşamına katkıda bulunan değerli basın mensuplarına, TÜRKSOY Basın Ödülleri takdim edildi. TÜRKSOY Basın Ödülleri Töreni'ne ödülleri almak üzere Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye, Türkmenistan, Başkurdistan (R.F.), Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Tataristan (R.F.), Hakas (R.F.), Dağıstan (R.F.) ve Makedonya'dan değerli basın mensupları katılım gösterdi.

Etkinlikte, Haldun Taner'in eserlerinden seçilmiş bölümler, Ankara Devlet Tiyatrosu ve Samsun Devlet Opera ve Balesi işbirliğinde sahnelenirken, Haldun Taner'in hayatını konu alan kısa film gösterimi ve sanatçının eserlerinin yer aldığı bir afiş sergisi de gerçekleştirildi.

Haldun Taner Kazakistan'da Anıldı

26 Mayıs 2015 tarihinde Kazakistan'ın Almatı şehrinde Kazakistan Yazarlar Birliği'nin "Edebiyatçılar Evi" Konferans Salonunda Haldun Taner'in doğumunun 100. yıldönümü kutlandı. Ayrıca Haldun Taner Yılı'na ithaf edilerek Türk Dünyası Piyasası Yarışması ilan edildi.

Almatı'da geçen Haldun Taner'i Anma Toplantısında açılış konuşmasını yapan Kazakistan Yazarlar Birliği'nin Başkan Yardımcısı Çalım Jaylıbay: "Bu ana kadar Türk yazarlarından Aziz Nesin ile Nazım Hikmet'in eserleriyle tanışmıştık. Sonraki dönemlerde Haldun Taner'in birçok öykülerinin Rusçaya çevrildiğini gördük. Maalesef bizim coğrafyamızda bu değerli

ҚАЗАҚСТАН
ЖАЗУШЫЛАР ОДАҒЫ
БАСҚАРМАСЫ

TÜRKSOY
ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞKİLATI

Түрік әдебиетінің сөз зергері, жазушы-драматург Халдун Танердің туғанына 100 жыл

yazarı pek tanımıyorlar. Çünkü dönemin konjonktürüne bağlı olarak pek nasihati yapılmamıştır. TÜRKSOY bu eksikliği tamamlayarak adeta bir altın köprü vazifesini görmektedir. Haldun Taner Yılı hepimiz için kutlu ve bereketli yıl olsun. Zira bu sadece bir kişinin değil, edebiyatın, söz denen mukaddes kavramın yılıdır.” diye konuştu.

TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov adına konuşma yapan TÜRKSOY Kazakistan Temsilcisi Malik Otarbayev: “TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov’un adına selamlayarak Haldun Taner Yılı’yla hepimizi kutluyorum. Türk Dünyası edebiyat alanında büyük çalışmalarıyla imza atan ve gelecek nesillere iz bırakan mümtaz şahsiyetlerle doludur. Fakat tüm Türk Dünyasının onuru ve gururu sayılan bu edebiyat abideleri belli bir dönemde anlatılmamış, dünya çapındaki eserleri tercüme edilmemiş ve layıkınca saygı gösterilmemiştir. TÜRKSOY teşkilatının her bir yılı, Türk kültür ve sanat dünyasının gelişmesine katkıda bulunan şahsiyetler adına ilan etmesinin büyük bir çalışma olduğunu söylemek lazım. Haldun Taner Kazak bozkırlarında, Tanrı dağlarının eteklerinde anılıyor. Dilerim bundan sonra Haldun Taner’in eserleri Kazakçaya çevrilecek ve iki kardeş ülke arasındaki ilişkiler daha da çok pekişecektir,” dedi.

Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı Yakup Ömeroğlu, Türk Dünyası Piyas Yarışmasının şartlarını anlatarak Kazakistan Yazarlar Birliği’ne teşekkür etti. İstanbul Kültür Üniversitesi öğretim görevlisi Dr. Bahtiyar Aslan toplantıya

katılan Kazak aydınlarına Haldun Taner’in hayatını ve eserlerini anlatarak Türk edebiyatının zenginliğinden söz etti. Yine son dönemde Haldun Taner’in eserlerini okuyan ve inceleyen Prof. Dr. Temirhan Tebegenov ile tiyatro uzmanı Dr. Amankeldi Mukan, Haldun Taner’in oyun yazarlığıyla ilgili konuşmalar yaptılar.

Daha önce Almatı Akşamı Gazetesinde Kazak yazarı Nurgali Oraz’ın tercümesiyle Haldun Taner’in bir öyküsü yayınlandı. Yine Nurgali Oraz’ın Taner’le Tanışma yazısı Kazak Edebiyatı Gazetesinde Kazak okuyuculara sunuldu.

Etkinliğin sonunda Kazak yazarları Gabbas Kabışev ile Orazakın Askar’a Haldun Taner Madalyası takdim edildi.

Haldun Taner Bişkek’te Anıldı

“Haldun Taner Yılı” kapsamında 27 Haziran 2015 tarihinde, Kırgız Milli Yazarlar Birliği tarafından Bişkek’te yazarın hayatını ve yaratıcılığını tanıtmaya yönelik anma toplantısı düzenlendi.

Toplantıya TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı Yakup Ömeroğlu, edebiyat eleştirmeni Prof. Dr. Bahtiyar Aslan, TÜRKSOY Kırgızistan Ülke Temsilcisi Kojogeldi Kuluyev, Kırgız Millî Yazarlar Birliği Başkanı Akbar Rızkılöv, Kırgızistan Halk Şairleri Mayramkan Abılkasımova, Tölögöv Mamaeyev, Kırgız Halk Yazarı Melis Abakirov Kırgızistan kültürüne emeği geçen uzman unvanı sahibi Tınçtîbek Nurmambetov katıldı.

Açılış konuşmasını yapan TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, TÜRKSOY'un 2015 yılını "Haldun Taner Yılı" olarak ilan ettiğini, "Haldun Taner Yılı" etkinlikleri çerçevesinde yetenekli öykü ve tiyatro yazarının yaratıcılığını geniş biçimde dünyaya tanıtmayı TÜRKSOY'un amaç edindiğini belirtti.

Kırgızistan-Türkiye arasında edebî ilişkilerin güçlendirilmesine dikkat çeken Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı Yakup Ömeroğlu, Haldun Taner'in hayatını ve edebî mirasının özelliklerini anlattı.

2015 Haldun Taner Yılı Kapanış Etkinlikleri

2015 Haldun Taner Yılı'nın kapanış töreni 8 Aralık 2015 tarihinde Ankara'da gerçekleştirildi. Anma yılı kapsamında, sanatçının eserlerini farklı dil ve lehçelerde okuyucularla buluşturmanın yanı sıra üye ülkelerinde pek çok panel, konser, sergi ve festival gerçekleştirdi.

TÜRKSOY Genel Sekreterliği'nde gerçekleştirilen 2015 Haldun Taner Yılı kapanış töreni sırasında, Türk Dünyasında yapılan ilk piyes yarışması olma özelliğın taşıyan Haldun Taner Uluslararası Tiyatro Eseri Yarışması'nda dereceye giren yazarlara ödülleri de takdim edildi.

Haldun Taner Uluslararası Tiyatro Eseri Yarışması'na Rekor Başvuru

Haldun Taner'i ve onun ölümsüz eserleri vasıtasıyla Türkiye'nin tiyatro geçmişini, tiyatro sanatını tanıtmak ve tiyatro alanında Türk cumhuriyetleri arasında var olan mevcut işbirliğini güçlendirmeyi amaçlayan 'Doğumunun 100. Yılında Haldun Taner Uluslararası Tiyatro Eseri Yarışması' 2015 Haldun Taner Yılı'nın öne çıkan etkinliklerinden biri oldu. Türk Dünyası yazarları arasında tiyatro alanında yeni eserlerin ortaya çıkmasını hedefleyen yarışmaya Türkçe, Azerbaycan, Kazak, Kırgız, Türkmen, Özbek, Tatar, Başkurt, Çuvaş, Gagavuz gibi Türk edebî dil ve lehçelerinden çok sayıda başvuru geldi.

Türk Dünyasında yapılan ilk piyes yarışması olma özelliğın taşıyan, toplamda 18 ülke ve bölgeden eser sahiplerinin yarıştığı yarışmada jüri değerlendirmelerin ardından Başkurdistan(R.F), Kazakistan, Azerbaycan, Gagavuzya (Moldova) ve Türkmenistan'dan yarışmaya başvuruda bulunan eser sahipleri ödül almaya hak kazandı. Yazarlara ödülleri T.C.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Nihat Gül, T.C. Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Nejat Biricik, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Kazakistan Ankara Büyükelçisi Janseyit Tuymebayev ve Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı Yakup Ömeroğlu düzenlenen törenle takdim etti.

Yarışmada;

- Meryem Burakayeva, 'Gölge' adlı eserle (Başkurdistan, (R.F.); 15.000 TL Para Ödülü
- Ekrem Ahmetov, 'Kaşgarlı Mahmut' isimli eserle (Uygur/Kazakistan); 10.000 TL Para Ödülü
- Afak Mesud, 'Hallacı Mansur' isimli oyunu ile (Azerbaycan); 5.000 TL Para Ödülü
- Todur Zanet, 'Sistema' isimli eseri ile, (Gagavuzya) 2.500 TL Para Ödülü (Mansiyon)
- Nobatgulu Recepov, 'Nasrettin Hoca, Sen Kimsin?' isimli eseri ile (Türkmenistan) 2.500 TL Para Ödülü (Mansiyon) dereceye girdi.

TÜRKSOY Genel Sekreterliği'nde düzenlenen törenle başlayan kapanış etkinlikleri T.C. Devlet Tiyatroları Küçük Tiyatro sahnesinde, sanatçının "Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım" isimli eserinin temsili ile son buldu.

Haldun Taner'in "Ve Değirmen Dönerdi" isimli eseri Azerbaycan Türkçesi'nde seyircilerle buluştu

Türk tiyatrosunun efsane ismi Haldun Taner'in "Ve Değirmen Dönerdi" adlı eseri '2015 Haldun Taner Yılı' etkinlikleri kapsamında Azerbaycan'da sahnelendi. Daha önce Türkiye de dâhil olmak üzere sahneye koyulmamış olan eseri Azerbaycan Türkçesi'ne Günel Selimli çevirirken, eseri Mirbala Selimli yönetmenliğinde Şeki Devlet Dram Tiyatrosu ekibiyle sahnelendi.

21 Aralık 2015 tarihinde Azerbaycan'ın Şeki şehrinde gerçekleştirilen primiyere TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Şeki Valisi Elhan Usubov, T.C. Gence Başkonsolosu Orhan Işık, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tiyatrolar Genel Müdürlüğünü temsilen Ankara Tiyatrosu oyuncu ve yönetmeni Erdal Küçükkömürcü, Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığını temsilen Şube Müdürü Perviz İsgenderov, TÜRKSOY Azerbaycan Ülke Temsilcisi Elçin Gafarlı ve çok sayıda davetli katıldı.

"Ve Değirmen Dönerdi" adlı oyun Şeki Devlet Dram Tiyatrosunun repertuvarına dâhil edilen ilk Haldun Taner Eseri olurken, oyun 2016 yılı boyunca sahnelenmeye devam etti.

Şeki Tiyatrosu Haldun Taner ile Bartın'da

TÜRKSOY ve Bartın Valiliği'nin işbirliği ile Ünlü Tiyatro Yazarı Haldun Taner'in 'Ve Değirmen Dönerdi' adlı eseri 14 Mayıs 2016 tarihinde Bartın'da sahnelendi.

TÜRKSOY Azerbaycan Temsilcisi Elçin Gafarlı temsil öncesinde yaptığı konuşmada ev sahipliğinden dolayı Bartın Valiliğine ve Bartın Belediyesine teşekkür ederek, TÜRKSOY tarafından 2015 yılının doğumunun 100.yılına ithafen Haldun Taner yılı ilan edildiğini dinleyicilere aktardı. Elçin Gafarlı: 'Ve Değirmen Dönerdi' isimli eser, Haldun Taner Yılı vesilesiyle Azerbaycan Türkçesine çevrilerek ilk kez Şeki şehrinde sahnelendi. Şeki Devlet Dram Tiyatrosu sahnesinde, 2015 yılının Aralık ayında primiyeri yapılan bu güzide temsil ilk kez Türkiye'de sahneleniyor. Bu temsili kültür ve sanat etkinliklerine her daim kucak açan Bartın şehrinde gerçekleştirmekten dolayı büyük memnuniyet duyuyoruz. Öncelikle sanatçılarımıza sonrasında ise ev sahiplerimize teşkilatım adına teşekkür ederim." dedi.

Bartın Belediye Başkanı Cemal Akın ise kültürel ve sanatsal etkinliklere her zaman büyük önem verdiklerini belirterek, TÜRKSOY'u ve Azerbaycan'ın Şeki Devlet Dram Tiyatrosu'nu Bartın'da ağırlamaktan büyük memnuniyet duyduklarını dile getirdi.

Bartınlı seyircilerin büyük beğenisini kazanan temsili, Azerbaycan Şeki Devlet Dram Tiyatrosu Genel Yönetmeni Mirbala Selimli yönetti.

Editör : Kadirbek Kunıpiyaulı
Ankara- 2015

TÜRK TOPLULUKLARI

BAŞKURT

HAKAS

TATAR

KIRIM

KARAÇAY-MALKAR

UYGUR

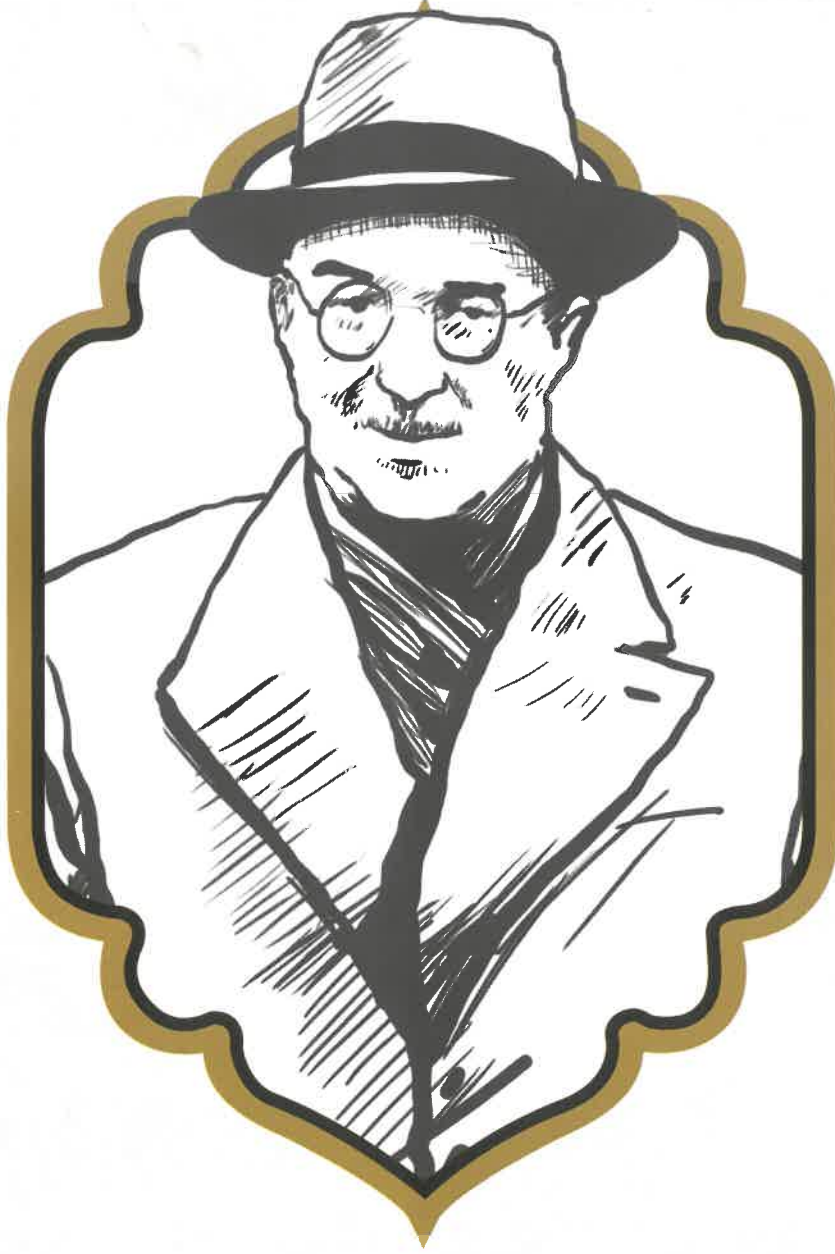

BAŞKURT

- **Zeki Velidi Togan**

Ünlü Türkolog, Tarihçi ve Devlet Adanı

Zeki Velidi Togan

1890-1970

Özgeçmişi

Ü

nlü Türkolog, tarihçi ve devlet adamı Zeki Velidi Togan, 10 Aralık 1890 tarihinde Başkurdistan'ın Sterlitamak şehrine bağlı Küzen köyünde dünyaya geldi. Medresede ilköğrenimini alırken, aynı anda hem Rusça, hem Farsça öğrendi. 1902 yılında Ütek'e gitti ve orada dayısı Habib Neccar'ın medresesinde eğitimine devam etti. Ortaöğretim yıllarında Arapça dersler de alarak dil bilgisini geliştirdi.

1909'da mezun olduğu Kasımiye Medresesi'ne Türk tarihi ve Arap edebiyatı tarihi öğretmeni olarak atandı. 1911'de "Türk ve Tatar Tarihi" adlı kitabı ile meşhur olmaya başladı. Akabinde Kazan Üniversitesi Arkeoloji ve Tarih Cemiyeti'ne üye seçildi.

1913'te Fergana'ya, 1914'te Buhara'ya araştırmalar yapmak için gönderildi. Fergana'da Yusuf Has Hacib'in 11. yüzyıla ait 'Kutadgu Bilig' adlı eserinin bir el yazması nüshasını buldu. Bu seyahat neticelerine ait hazırladığı raporlar, başta Petersburg Arkeoloji Cemiyeti olmak üzere, Kazan ve Taşkent Arkeoloji cemiyetleri mecmualarında yayınlandı.

Zeki Velidi Togan, öğretmenlik ve araştırmacılık kimliğinin yanında siyaseti de yakından takip etti. 1916 yılında Rus Parlamentosu'na Ufa milletvekili olarak seçildi. 1917 yılında gerçekleştirilen Bolşevik İhtilali sonucunda Türklerin hakları için mücadele etti.

Bolşevik Devrimi'nden 22 gün sonra 29 Kasım 1917 tarihinde Başkurdistan İli'nin özerkliği ilan edildi. 18 Şubat 1918'de Bolşeviklerin Orenburg'u işgal etmesi üzerine, mücadelede ön safhada yer alan Zeki Velidi Togan tutuklandı fakat kısa bir süre sonra hapishaneden kaçtı.

Başkurt hükümetinin kurulması üzerine Harbiye Nazırlığı görevine getirildi. Togan, siyasi düşüncelerini Lenin, Stalin ve Troçki ile defalarca görüştü, fakat olumlu sonuç alamayınca Türkistan'a gidip orada mücadeleye devam etme kararı aldı.

Türkistan Milli Birliği'nin kurucusu ve ilk başkanı Zeki Velidi Togan, 1920-1923 yılları arasında "Basmacı Hareketi'ne katıldı, fakat bu mücadelede başarı sağlamadı.

Savaş sonrasında silah arkadaşı Abdullah İnal ile İran'ın Meşhed şehrindeki Ravza Kütüphanesi'nde çeşitli araştırmalar yaptı. Burada yaptıkları araştırmalar sonucunda çok önemli eser keşfedildi. Bu eserlerden biri de Türk Dünyasının önemli eserlerinden biri olan "İbn-i Fadlan Seyehatnamesi'dir. Buradaki araştırmalarını tamamladıktan sonra Zeki Velidi Togan, Afganistan'a giderek Kabil kütüphanelerinde de araştırmalarda bulundu.

Çalışmalarıyla Türk Dünyasında ses getiren Zeki Velidi Togan, Avrupa'daki Orta Asya tarihçileri davet etmesine rağmen, Türkiye'nin daveti üzerine çalışmalarını Türkiye'de sürdürmeye karar verdi. 20 Mayıs 1925 tarihinde Maarif Vekâleti Telif ve Tercüme Encümenliği'ne atandı. Daha sonra Ankara'daki kitap yetersizliği nedeniyle İstanbul Üniversitesi Türk Tarihi Müderris Muavinliği'ne tayin edildi. 1932'de I. Türk Tarihi Kongresi'nde tıp doktoru Reşit Galip'in sunduğu Orta Asya'da iç deniz olduğu ve bunun sonradan kurduğu konusu hakkındaki tebliğini eleştirince, Togan aleyhine bir kamuoyu oluştu. Bunun üzerine Türkiye'yi terk ederek Viyana'ya gitti. 1935'te felsefe üzerine Viyana Üniversitesi'nde doktorasını bitirdi. Almanya'da 1935-1937 yılları arasında Bonn Üniversitesi'nde, 1938-1939 yılları arasında ise Göttingen Üniversiteleri'nde profesör olarak ders verdi.

Zeki Velidi Togan, 7 yıl sonra Milli Eğitim Bakanı'nın daveti üzerine Türkiye'ye yeniden dönüş yaptı. İstanbul Üniversitesi'nde Umumi Türk Tarihi Kürsüsü'nü kurdu.

Daha sonra İslam Tetkikleri Enstitüsü'nü kurdu ve hayatının sonuna kadar da bu kurumun başkanlığını yaptı. 1951 yılında da 21. Müsteşrikler Kongresi'nin başkanlığını yaptı. 1953 yılında İstanbul Üniversitesi'nde İslam Tetkikleri Enstitüsü'nü yönetti. 1967'de Manchester Üniversitesi Togan'a onur doktorası unvanı verdi.

Türk halkalarıyla ilgili yapmış olduğu çalışmaları sayesinde Türk Dünyasının en büyük isimlerinden biri olan Zeki Velidi Togan, 26 Temmuz 1970 tarihinde İstanbul'da hayatını kaybetti.

Seçilmiş Eserleri:

- “Türk Kavimlerinde Dört Mısıralı Şarkılar” (1910),
“Bugünkü Türkistan ve Yakın Mazisi” (1928),
“Moğol Devrinde Anadolu’nun İktisadi Vaziyeti” (1931),
“Türkistan Tarihi” (1939),
“Biruni’nin Dünya Hakkında Tasavvuru” (1940),
“Moğollar, Cengiz ve Türklük” (1941),
“Umumi Türk Tarihine Giriş” (1946),
“Tarihte Usul” (1950),
“Harezmece Tercümeli Mukaddimetü’l Edep” (1951),
“Hatıralar” (1969), “Oğuz Destanı” (1972) v.s.

“Umumî Türk Tarihine Giriş” adlı eserinden alıntı

“... Bence ilmi tetkikat genişledikçe medeniyet aleminin dikkatini çeken ve gün geçtikçe orijinallikleri meydana çıkmakla geniş ilim muhitini derinden ilgilendiren Türk tarihi uydurmalar yoluna girmeğe muhtaç değildir. Onu aydınlatmak yolundaki mesai hakiki ilme ne kadar sadık kalırsa, o nispette takdire mazhar olur...”

“Tarihte Usûl” adlı eserinden alıntı

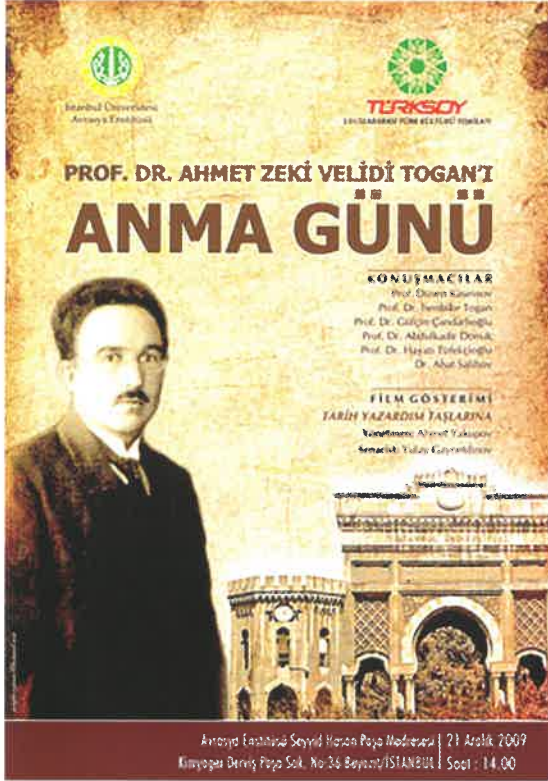
“Daima asker kalacağına inandığım Türk milleti bir defa devleti dinden ayırmıştı, şimdi de devlet idaresini demokrat ve sivil yapacaktır; onun terakkiyatına artık hiçbir engel kalmamıştır, yalnız Tanrı onu dış düşmandan korusun. Türk milleti şuur ve iradesine kavuştu ve artık bundan ayrılmayacaktır. Fakat serbest iradeyi siyasi, içtimai hayatta olduğu gibi, ilmi hayatta da tatbik imkanı hasıl olmakla iş bitmiyor, yaratma zihniyetini benimsemenin yolları ve çareleri tespit edilmelidir.”

TÜRKSOY

Etkinlikleri

AHMET ZEKİ VELİDİ TOGAN İSTANBUL'DA ANILDI

21 Aralık 2009 tarihinde TÜRKSOY ve İstanbul Üniversitesi Avrasya Enstitüsü işbirliğiyle Prof. Dr. Ahmet Zeki Velidi Togan'ı anma etkinliği İstanbul'da gerçekleştirildi.

Açılış konuşmasını yapan İÜ Avrasya Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Hayati Tüfekçiğlu "Bu etkinliğimiz Türk tarihinin gelişmesine en büyük katkıda bulunan bilim adamlarımızdan meşhur tarihçi Ahmet-Zeki Velidi Togan'a armağan edilmiştir" dedi.

TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov ise: "TÜRKSOY, Prof. Dr. Ahmet Zeki Velidi gibi Türk Dünyasının büyüklerine her zaman önem vermektedir. 2003 yılında TÜRKSOY tarafından Ahmet Zeki Velidi Togan'ın 'Başkurtların Tarih'i' adlı eseri yayınlandı. Başkurdistan Kültür ve Ulusal Siyaset Bakanlığının teklifiyle, 2010 yılını TÜRKSOY olarak "Zeki Velidi Togan Yılı" olarak ilan etmeyi düşünüyoruz." şeklinde konuştu.

Akabinde Ahmet Zeki Velidi Togan'ın kızı Prof. Dr. İsenbike Togan konuşmasında, Zeki Velidi Togan'ın Türk halkları arasındaki önemini dile getirdi.

Açılış konuşmalarının ardından Ahmet Zeki Velidi Togan'ı konu alan "Tarih Yazardım Taşına..." belgesel film gösterimi ve Prof. Dr. Abdulkadir Donuk Ziya Gökalp'in oturum başkanlığını yürüttüğü panel gerçekleşti.

Etkinliğe çok sayıda Türk bilim adamı, Başkurdistan ile Tataristan Cumhuriyeti temsilcileri, çeşitli dernek üyeleri ve öğrenciler katıldı.

2010 Zeki Velidi Togan Yılı

2010 yılı TÜRKSOY tarafından ünlü Başkurt Türkoloğu, şarkiyatçı bilim adamı Ahmet Zeki Velidi Togan Yılı ilan edilmesi dolayısıyla, TÜRKSOY'a üye ülkelerde çeşitli etkinlikler düzenlendi.

Zeki Velidi Togan Yalova'da Anıldı

10 Şubat 2010 tarihinde TÜRKSOY ve Yalova Belediyesi işbirliğiyle "Zeki Velidi Togan'ı Anma" paneli Yalova'da düzenlendi.

Panelin açılış konuşmasını yapan Yalova Valisi Dursun Ali Şahin; "Zeki Velidi Togan'a gönül verip, buraya gelen sizleri kalbimle selamlıyorum. Hayat hikâyesini dinlediğimiz zat-ı muhteremin çalışmalarını duyunca etkilendim. 5 dile vakıf ve 5 dilde üç yüzün üzerinde eser veren biri. Eserlerinin sayfalarını böldüğümüzde belki de günde 15-20 sayfa eser yazmış. Bir dakikasını bile değerlendiren o insanların ruhu şad olsun. O insanların çocuklarının da babalarına, dedelerine layık insanlar olacaklarına inanıyorum" dedi.

Panelin oturum başkanlığını Yalova Belediye Başkanı Yakup Koçal yaparken; TÜRKSOY Başkurdistan Ülke Temsilcisi Dr. Ahat Salihov, Zeki Velidi Togan'ın kızı olan Prof. Dr. İsenbike Togan, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nden Prof. Dr. Ahmet Taşağıl da birer konuşma yaptı.

Oturumun ilk konuşmasını yapan Ahat Salihov, 2010 yılının TÜRKSOY teşkilatınca 'Zeki Velidi Togan Yılı' olarak kabul edildiğini belirterek, bu kapsamda yapmış oldukları çalışmalarını anlattı. Görsel bir sunumdan da yararlanan Salihov, düzenledikleri etkinliklerin TÜRKSOY üye ülkelerinde gerçekleştirildiğini dile getirdi.

Prof. Dr. İsenbike Togan ise konuşmasında, babası Zeki Velidi Togan'ın yaşamını anlattı.

Panelin son konuşmacısı olarak söz alan Prof. Dr. Ahmet Taşağıl da "Togan'ın eserleri Türk Dünyası ve gençlik için oldukça önemli. O, sadece tarihle değil, ilahiyatla ilgili de ciddi çalışmalar yapmıştır. Hayatı boyunca birçok ilke imza atmıştır. Günümüze kadar onun Türkistan adlı eseri kalitesinde bir eseri yazan hala çıkmamıştır. Diğer Türk tarihçilerimizin de onun açtığı yolda ilerlemesi lazım" diye konuştu.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

AHMET ZEKİ VELİDİ TOĞAN
VE
TÜRK LÜK BİLİMİ MİRASI

Dr. Ahat SALİHOV

Başkurdistan Kültür ve Ulusal Siyaset Bakanlığı TÜRKSOY Temsilcisi

Yer : Edebiyat Fakültesi Tiyatro ve Konferans Salonu
Tarih : 27/ Nisan / 2010
Saat : 13.30

"Zeki Velidi Togan'ın Eserleri ve Tarihsel Mirası" Konferansı

27 Nisan 2010 tarihinde Hacettepe Üniversitesi'nde "Zeki Velidi Togan'ın Eserleri ve Tarihsel Mirası" konulu bir konferans düzenlendi.

Konferansa TÜRKSOY Başkurdistan Kültür Bakanlığı Temsilcisi Ahat Salihov konuşmacı olarak katıldı. Togan'ın Türk tarihine katkıları, hayatı ve eserlerinin ele alındığı konferansta Ahat Salihov, Başkurtlar ve tüm Türk Dünyası açısından Togan'ın önemini belirten bir konuşma yaptı.

Ahmet Zeki Velidi Togan Azerbaycan'da Anıldı

28-30 Nisan 2010 tarihleri arasında Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı, TÜRKSOY, Azerbaycan Milli Kütüphanesi ve Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Z.M. Bünyadov Şarkiyat Enstitüsü işbirliğiyle Ahmet Zeki Velidi Togan'ın doğumunun 120. yılı münasebetiyle kitap sergisi ve Uluslararası "Ahmet Zeki Velidi Togan" Bilimsel Konferansı M.F. Ahundov Milli Kütüphanesi'nin ev sahipliğinde Bakü'de düzenlendi.

Konferansa TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Fırat Purtaş, TÜRKSOY Azerbaycan Ülke Temsilcisi Elçin Gafarlı, Türkiye Cumhuriyeti Milli Kütüphane Başkanı Tuncel Acar, İstanbul Üniversitesi Profesörü, A.Z.Velidi'nin kızı İsenbike Togan, İ.Gasprinski Kırım-Tatar Kütüphanesi Başkanı Aydar Emirov, Ahmet Zeki Velidi Başkurdistan Milli Kütüphanesi Başkanı Azad İbrahimov, Ahmet Zeki Velidi Başkurdistan Milli Kütüphanesi Elyazmalar ve Nadir Kitaplar Şubesi Müdürü İldar Kireev ve Kazakistan Tarih ve Etnografya Enstitüsü'nün temsilcisi Altın Ualtayeva katıldı.

Konferansı açılış konuşmasını gerçekleştiren Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakan Vekili Sevda Memmedaliyeva katılımcıları selamlayarak, Ahmet Zeki Velidi Togan hakkında düşüncelerini katılımcılarla paylaştı.

TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Fırat Purtaş; 2010 yılının TÜRKSOY tarafından, Ahmet Zeki Velidi Togan Yılı ilan edilmesinden, bununla ilgili üye ülkelerde çeşitli etkinliklerin düzenlenmesinden ötürü büyük mutluluk duyduğunu belirterek, ünlü bilim adamının Türk Dünyasına hizmetlerine değindi.

Açılış konuşmalarının ardından Azerbaycan Milli Bilimler Akademisinin Z.M.Bünyadov Şarkıyyat Enstitüsü Başkanı, Milletvekili, Profesör Gövher Bahşaliyeva; “Prof. Dr. Ahmet Zeki Velidi Togan’ın Hayatı ve İlmi Faaliyeti”, Türkiye Milli Kütüphane Başkanı Tuncel Acar “Ahmet Zeki Velidi Togan’ın Hayatı ve Fikri Mücadelesi”, Ahmet Zeki Velidi Başkurdistan Milli Kütüphane Başkanı Azat İbrahimov “A.Z.Velidi Başkurdistan Milli Kütüphanesi, Başkurt Halkı’nın Manevi-Medeni Mirasının Koruyuculuğunun Merkezi Gibi”, İ. Gasprinski Kırım-Tatar Kütüphanesi Başkanı Aydar Emirov “Zeki Velidi Togan ve Cafer Seydamet Krimer: İki Lider- İki Tale, Paralel Kesişme”, Ahmet Zeki Velidi’nin kızı Profesör İsenbike Togan “Zeki Velidi Togan’ın Tarihçiliği’nde Coğrafyanın Rolü”, Ahmet Zeki Velidi Başkurdistan Milli Kütüphanesi Elyazmalar ve Nadir Kitaplar Şubesi’nin Müdürü İldar Kireev “Başkurdistan Milli Kütüphanesi’nin Faaliyetinde A.Z. Velidi’nin İlmi Mirasının Toplanması ve Korunması” Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Z.M. Bünyadov Şarkıyyat Enstitüsünün temsilcisi Mirza Enserli “Prof. Dr. Ahmet Zeki Velidi Togan’ın Hayatı ve İlmi Faaliyetinin Azerbaycan’da Öğrenilmesi” konulu sunumları katılımcılarla paylaştı.

“Ahmet Zeki Velidi Togan’ın Anavatanı Başkurdistan, Başkurtlar ve Kültürleri” Semineri

13 Mayıs 2010 tarihinde “Ahmet Zeki Velidi Togan’ın Anavatanı Başkurdistan, Başkurtlar ve Kültürleri” konulu bilimsel seminer Gazi Üniversitesi ev sahipliğinde Ankara’da düzenlendi.

TÜRKSOY ve Gazi Üniversitesi işbirliğiyle düzenlenen seminerde TÜRKSOY Başkurdistan Ülke Temsilcisi Ahat Salihov, Gazi Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri Bölüm Başkanı Naciye Yıldız, eğitimci Erkan Karagez ve Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü öğrencisi Mustafa Aydın tarafından Zeki Velidi Togan’ın hayatı ve eserleri, Bakurtların ulusal değerleri, Başkurdistan’ın sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı hakkında bildiriler sunuldu.

Zeki Velidi Togan Parkı Açılışı

26 Ağustos 2010 tarihinde Keçiören Belediye Meclisi’nin aldığı karar uyarınca Keçiören’de Ahmet Zeki Velidi Togan adına bir park açıldı.

Parkın açılışını Rusya Federasyonu Başkurdistan Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı Zuhre Rahmatullina, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Vekili Kemal Fahir Genç, Keçiören Belediye Başkanı Mustafa Ak gerçekleştirdi.

Açılış törenine TÜRKSOY ülke temsilcileri, Türkiye ve Başkurdistan medya mensupları, Keçiören sakinleri ve belediye çalışanları da katıldılar.

Törende konuşan TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, “Ahmet Zeki Velidi Togan Yılı” kapsamında Kazakistan, Azerbaycan ve Türkiye’de çeşitli etkinliklerin yapıldığının altını çizerek açılan parkın, Keçiören Belediyesi ile işbirliklerinin somut bir örneğini temsil ettiğini ve önümüzdeki dönemlerde de belediye ile ortak çalışmaların artarak devam edeceğine inandığını belirtti.

Başkurdistan Başbakan Yardımcısı Prof Dr. Zuhra Rahmatullina: “Başkurtlar ve Türkler kardeş halklardır. Zeki Velidi Togan gibi bilim ve kültür adamları bizim ortak tarih ve kültürümüzün sembolleridirler. Büyük devlet adamımız Zeki Velidi Togan’ın adının yaşatılması doğrultusunda çaba gösteren TÜRKSOY’a üye ülkelerin Kültür Bakanları’na ve özellikle TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov’a teşekkürlerimi sunarım; Keçiören Belediyesi yetkililerini de böylesi bir girişimlerinden ötürü kutlarım” dedi.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Vekili Kemal Fahir Genç de “Zeki Velidi Togan’ın Başkurt halk devriminin önemli bir önderi, önemli bir tarihçi ve bilim adamı olduğunu vurguladı. TÜRKSOY’u ve Keçiören Belediyesi’ni, Türk Dünyasıyla kültürel ilişkilerde etkin bir rol üstlenmelerinden ötürü kutladı. Zeki Velidi Togan’ı saygı ve rahmetle andığını belirtti.

Keçiören Belediye Başkanı Mustafa Ak da “Zeki Velidi Togan bir güneştir. Bu güneşin Keçiörenimizde doğmasını sağlamaktan ötürü mutluluk duyuyoruz. Zeki Velidi Togan’ın adının sonsuza değin yaşatılması ve kardeş Türk halklarıyla işbirliğinin güçlendirilmesi için elimizden geleni yapacağız.” şeklinde konuştu.

Türkiye hükümeti bakanlarının ve başbakanının kutlama mesajlarının okunmasının ardından Başkurdistan Cumhuriyeti Sanat Topluluğu kısa bir dans gösterisi sundu.

“Uluslararası Zeki Velidi Togan ve Türk Kültürü” Bilgi Şöleni

13-14 Ekim 2010 tarihleri arasında TÜRKSOY, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ve Atatürk Kültür Merkezi işbirliğiyle “Uluslararası Zeki Velidi Togan ve Türk Kültürü” bilgi şöleni Afyon Kocatepe Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlendi.

Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) Atatürk Kongre Merkezi’nde düzenlenen şölenin açılışında konuşan Afyonkarahisar Valisi Haluk İmge, Zeki Velidi Togan’ın Türk kültür dünyasının anıt çınarlarından birisi olduğunu söyleyerek, 1908-1920 yılları arasındaki bilimsel faaliyetlerinin Togan’ı yetkin bir bilim adamı haline getirdiğini ve Başkurdistan’daki siyasi faaliyetlerini ise Başkurdistan Cumhurbaşkanlığı’na taşıdığını hatırlattı.

Afyon Kocatepe Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Altuntaş ise; TÜRKSOY’un desteklerinden duyduğu memnuniyeti dile getirdi ve şunları söyledi: Biz Afyon Kocatepe Üniversitesi olarak Türk Dünyası ile ilgili çalışmalara özel önem veriyoruz. Bu konudaki çalışmalarımızda bize her zaman destek olan iki seçkin kuruluşumuz var. TÜRKSOY ve çok değerli Başkanı Düsen Kaseinov ile Türk Dil Kurumumuzun çok değerli Başkanı Şükrü Haluk Akahın. Her ikisine de üniversitem adına şükranlarımı sunuyorum.”

TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, “Bugün Türkiye’nin en saygın üniversitelerinden biri olan Afyon Kocatepe Üniversitesi’nde geçmişten gelen işbirliğimizin sıkı bir devamı olarak bu değerli bilim adamımızı anmaktan bir kez daha mutluluk duyuyoruz. Katılımcılara teşekkür eder, şahsım ve TÜRKSOY Teşkilatı adına en derin saygılarımı sunarım” dedi.

Başkurdistan Hükümeti adına konuşan Prof. Dr. Albert Kurmanov, Zeki Velidi Togan’ın sadece

Türkçe adına değil, birçok alanda önemli çalışmalar yaptığını söyleyerek, “Başkurdistan’da biz onun adını sokaklara, caddelere ve okullara verdik. Öğrenciler ve halk onu çok iyi tanıyor. Bugün burada yapılan sempozyumla ben eminim ki Togan daha iyi tanınma fırsatı bulacak” şeklinde konuştu.

Ahmet Zeki Velidi Togan’ın oğlu Prof. Dr. Sübidey Togan ise babası için düzenlenen törenlerden duyduğu memnuniyeti dile getirerek “Babamın vefatı 1970 yılında gerçekleşti. 40 yıl sonra böyle bir toplantının olması, Azerbaycan, Kazakistan ve diğer Türk cumhuriyetlerinde babamın tarih kitaplarının okutulması, gündemde olması çok güzel bir duygu...” dedi.

Konuşmaların ardından “Uluslararası Zeki Velidi Togan ve Türk Kültürü” bilgi şöleni kapsamında Başkurdistanlı ressamların eserlerinden oluşan bir serginin açılışı gerçekleştirildi.

Sergide 52 resme yer verildi. Vali Haluk İmge ve beraberindeki heyet, sergiyi Rusya Federasyonu Başkurdistan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Temsilcisi Ahat Salihov’un anlatımıyla gezdi. Farklı karelerden oluşan sergiye ilgi yoğundu.

2010 Zeki Velidi Togan Yılı Kapanışı

“2010 Zeki Velidi Togan Yılı”nın kapanışı 14-16 Şubat 2011 tarihinde Başkurdistan’ın Işınbay ve

Ufa şehirlerinde düzenlenen muhteşem etkinliklerle gerçekleştirildi. Başkurdistan Başbakan Yardımcısı Zuhra Rahmatullina ve Kültür Bakanı Askar Abdrazakov'un ev sahipliği yaptığı etkinliklerin ilk gününde Zeki Velidi Togan'ın doğduğu Küzen köyündeki anıtı ve müze evi ziyaret edildi.

Etkinliklerin ikinci gününde düzenlenen konser programında TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, T.C. Kültür ve Turizm Bakanı Müsteşar Yardımcısı Kemal Fahir Genç, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Fırat Purtaş, Azerbaycan'ın TÜRKSOY Temsilcisi Elçin Gafarlı, Kazakistan'ın TÜRKSOY Temsilcisi Askar Turganbayev ve Başkurdistan'ın TÜRKSOY temsilcisi Ahat Salihov ile birlikte, Keçiören Belediye Başkanı Mustafa Ak ve Tarsus Belediye Başkanı Burhaneddin Kocamaz'a Zeki Velidi Togan yılı etkinlikleri sırasında göstermiş oldukları hizmetlerin karşılığı olarak Başkurdistan Bilimler Akademisi'nin hazırladığı madalya takdim edildi.

Kapanış etkinlikleri çerçevesinde Milli Kütüphane'de Zeki Velidi tabelası ve okuma odasının açılışı gerçekleştirildi.

Etnografya Müzesi'nde ise Haziran 2010 tarihinde Başkurdistan'da gerçekleştirilen TÜRKSOY 6. Fotoğrafçılar Buluşması sonucunda ortaya çıkan eserlerden oluşan fotoğraf sergisi açıldı. Etkinlikler çerçevesinde 'Zeki Velidi Oyunu', Mecit Gafuri Devlet Tiyatrosu'nda sahnelendi.

Etkinlikler sırasında ayrıca Keçiören Belediyesi ile Ufa Sovetsky Belediyesi arasında ve Side Belediyesi ile Işınbay Belediyesi arasında 'Kardeş Belediye Protokolleri' imzalandı. Heyette yer alan iş adamları ise Başkurdistan Dış Ticaret Bakanlığı ile görüşmeler yaparak, karşılıklı ticaret ve yatırım imkânlarını araştırdılar.

Başkurdistanlı yetkililer yapmış oldukları görüşmelerde Başkurt kültürünün TÜRKSOY üyesi ülkelerde ve tüm dünyada tanıtılması konusunda TÜRKSOY'un gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerden övgü ile bahsederken, TÜRKSOY Genel Sekreteri Kaseinov ise Başkurdistan'ın TÜRKSOY'un en aktif katılımcılardan biri

olduğunun altını çizdi.

"Ahmet Zeki Velidi Togan" Oyununu Ankara'da Sahnelledi

TÜRKSOY, Mecit Gafuri Başkurt Devlet Akademik Drama Tiyatrosu'nun "Ahmet Zeki Velidi Togan" adlı iki perdelik tarihi dramasını Ankaralı sanatseverlerle buluşturdu.

Konya Devlet Tiyatrosu'nun ev sahipliğinde gerçekleşen "Bin Nefes Bir Ses Tiyatro Festivali" kapsamında, Türkiye'ye gelen Mecit Gafuri Başkurt Devlet Akademik Drama Tiyatrosu'nun "Ahmet Zeki Velidi Togan Oyunu", 18-19 Nisan 2011 tarihleri arasında Ankara'da sahnelendi.

Rusya Federasyonu'na bağlı Türk Cumhuriyetleri'nden Başkurdistan'ın kurucularından ve dünyanın tanınmış tarihçilerinden Prof. Dr. Ahmet Zeki Velidi Togan'ın hayatını anlatan tiyatro oyunu, 18 Nisan 2011 Pazartesi Günü saat 19.00'da Ankara Keçiören'deki Necip Fazıl Tiyatro Salonu'nda; 19 Nisan 2011 Salı günü ise, saat 15.00'de Ankara Beşevler Mesleki Eğitim Fakültesi Muzaffer Turla salonunda sahnelendi.

Necip Asanbayev'in yazdığı, Ayrat Abuşahmanov'un yönettiği, koreografisi Sulpan Askarova'ya ait olan tarihi drama, her iki gösterimde de büyük ilgiyle karşılandı.

Oyunun Keçiören'deki gösteriminde bir açılış konuşması yapan Keçiören Belediye Başkanı Mustafa Ak, TÜRKSOY'un Türk kültürünün tanıtılmasına çok büyük emekleri olduğunun altını çizerek, '2010 Zeki Velidi Togan Yılı' boyunca TÜRKSOY ile ortaklaşa pek çok etkinlik gerçekleştirdiklerini anlattı.

Mustafa Ak'ın konuşmasının ardından madalya törenine geçildi. 14-17 Şubat 2011 tarihinde Başkurdistan'da düzenlenen Zeki Velidi Togan Yılı'nın kapanış törenlerinde Başkurdistan Bilimler Akademisi Togan yılına katkı sağlayan isimleri Ahmet Zeki Velidi Togan Madalyası ile onurlandırıldı. Bu törenlere katılmayan Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Prof. Dr. Mustafa İsen'in madalyası ise oyundan önce Rusya Büyükelçisi Viladimir İvanovsky adına temsilci Aleksandr İbifanov tarafından takdim edildi.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Prof. Dr. Mustafa İsen de Başkurdistan Bilimler Akademisi'nin madalyasına layık görülmeğe mutluluk duyduğunu ifade ederek, TÜRKSOY'un Türk kültürüne hizmet eden isimlerin yaşatılması konusunda gösterdiği çabanın her türlü takdirin üzerinde olduğunu kaydetti. Madalya töreninden sonra sahnelenen oyun ise ayakta alkışlandı.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

Zeki Velidi Togan

Başkurtların Tarihi

Zeki Velidi Togan
Başkurtların Tarihi

Ankara-2003

TÜRKSOY

Etkinlikleri

ARALIK Декабрь December

TÜRKSOY
ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞKİLATI
INTERNATIONAL ORGANIZATION OF TURKIC CULTURE

10 Aralık 1890-26 Temmuz
1970 Başkurt Tarihçi ve Türkolog
Ahmet Zeki Velidi Togan'ın
Doğumunun 125. Yıldönümü

December 10th, 1890- July 26th, 1970
125th Anniversary of the
Birthday of the Bashkort,
historian and turcologist
Ahmet Zeki Velidi Togan

10 декабря 1890г. - 26 июля 1970г.
125 лет со дня рождения
башкирского историка и
тюрколога
Ахмет - Зэки Вәлиди Тогана

2015

www.turksoy.org

Pazartesi Понедельник Monday	Salı Вторник Tuesday	Çarşamba Среда Wednesday	Perşembe Четверг Thursday	Cuma Пятница Friday	Cumartesi Суббота Saturday	Pazar Воскресенье Sunday
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Kasım Ноябрь November

Pazartesi Понедельник	Salı Вторник	Çarşamba Среда	Perşembe Четверг	Cuma Пятница	Cumartesi Суббота	Pazar Воскресенье
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29

Ocak 2016 Январь December

Pazartesi Понедельник	Salı Вторник	Çarşamba Среда	Perşembe Четверг	Cuma Пятница	Cumartesi Суббота	Pazar Воскресенье
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

TÜRKSOY
ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞKİLATI
INTERNATIONAL ORGANIZATION OF TURKIC CULTURE

Doğumunun 125. Yıldönümü Münasebetiyle

Zeki Velidi Togan TÜRKSOY'un 2015 Takviminde Yer Aldı

HAKAS

- **Nikolay Katanov**

Türk Dünyasının İlk Türkoloğu, Hakaslar'ın İlk Bilim Adamı, Halkbilimci ve Dilbilimci

Nikolay Katanov

1862-1922

Özgeçmişi

Türk Dünyasının ilk Türkoloğu, Hakasların ilk bilim adamı, halkbilimci ve dilbilimci Nikolay Katanov (Pora Kızıloğlu) 06 Mayıs 1862 tarihinde Askis bölgesine bağlı, Üzüm köyünde dünyaya geldi. Ailesi okumuş ve aydın insanlar olan Katanov'un babası Sagay, annesi ise Kaçın Aşireti'ne mensuptur. Katanov ilk eğitimini babasından, 1869-1876 yılları arasında Askiz Okulu'ndan aldı. Daha sonra Katanov, eğitimini, altın madalya ile mezun olduğu Krasnoyarsk şehrindeki Erkek Jimnastik Okulu'nda devam ettirdi. 1884'te Sibiry'a'dan Rusya İmparatorluğu'nun başkenti St. Petersburg'a geldi. 1884-1888 yılları arasında St.Petersburg Üniversitesi Doğu Dilleri Fakültesi Farsça, Arapça, Türkçe ve Tatarca Bölümü'nde eğitim gördü.

Öğrencilik yıllarında "Türkolojinin Babası" ve "Türk Dil Biliminin Kurucusu" olarak bilinen V.V. Radloff ve N. İ. Veselevskiy, İ. N. Berezin gibi dönemin en ünlü bilim adamlarından ders aldı. Arap, Fars ve Türk dillerini benimsemesi, onun gençlik yıllarından itibaren iyi bir bilim adamı olarak yetişmesinde büyük rol oynadı.

Üniversiteden mezun olduktan sonra, 1889-1892 yılları arasında İlimler Akademisi ve Rus Coğrafya Cemiyeti tarafından Doğu ve Batı Sibiry, Kuzey Moğolistan, Cuncarya ve Doğu Türkistan'a Türk topluluklarının dili ve yaşam kültürlerini incelemek için gitti.

1893 yılında Kazan Üniversitesi Türk Tatar Dilleri Bölümü'ne yüksek lisans programına kaydoldu ve aynı zamanda bölümde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. 7 Aralık 1903 tarihinde "Uranhay Dilini Araştırma Yolları (Tecrübesi)" adlı doktora tezini savundu ve bu çalışma Türkolojinin altın hazinesindeki yerini aldı. Aynı yıl profesör oldu. 15 Aralık 1907'de Kazan Üniversitesi'nde karşılaştırmalı dilbilimi dalında ikinci doktora derecesini aldı.

Nikolay Katanov eğitim verdiği yıllarda da kendi alanındaki ilmi araştırmalarına devam etti. Bununla beraber iyi bir öğretmen olarak Sergey Malov, Zeki Velidi Togan gibi ünlü Türkologları yetiştirtirdi.

30 Kasım 1911 tarihinden itibaren Katanov, ağırlaşan şartlar gereği Kazan Ruhban Akademisinde ders vermeye başladı ve Rusya'daki Ekim 1917 Devrimi'ne kadar burada çalıştı. Devrim sonrası Kazan Üniversitesi'nde ve diğer yükseköğrenim kurumlarında çalıştı.

1920 yılında Katanov'un toplam dokuz bini aşkın ciltten oluşan kişisel kitaplığına dayanılarak İstanbul Üniversitesi bünyesinde Türkiye Enstitüsü kuruldu.

Yazışmalarında etkin bir biçimde birçok dili kullanabilen bilim adamı Nikolay Katanov, Societe des sciences et lettres (Leven, Belçika) ile Hungarische Ethnographische Gesellschaft (Budapeşte, Macaristan), Rusya İmparatorluk Coğrafya Cemiyeti, Rusya İmparatorluk Arkeoloji Cemiyeti, Rusya İmparatorluk Doğa Bilimleri Antropoloji ve Etnografya Severler Cemiyeti (Moskova), Türkistan Arkeoloji Severler Cemiyeti (Taşkent) gibi önemli bilimsel merkezlerde gerçek üyeliklere; Kazan'daki Arkeoloji, Tarih ve Etnografya Cemiyetinde başkanlık ve gerçek üyeliğe; Kazan ve Semipalatinsk İstatistik Komitelerinde üyeliğe; ayrıca Helsingfors (Helsinki)'taki Fin-Ugor Cemiyeti irtibatı üyeliğine başarılı çalışmaları neticesinde sahip oldu.

Türk Dünyasının araştırılmasında eşsiz yapıtlar bırakan Nikolay Katanov, 9 Mart 1922 tarihinde Kazan şehrinde hayata veda etti.

Seçilmiş Eserleri:

Opit Issledovaniya Uryanhanskovo Yazıka (1903, 2 cilt; Uryanhay Dili Üzerine Araştırma Denemesi)

Opit issledovaniya uryanhayskogo yazıka s ukazaniem glavneyshih rodstvennih otnoşeniy ego k drugim yazıkam tyurkskogo kornya.- Kazan, 1903.-XLII, 1539, LX s.

Nareçiya Uryanhaytsev (Soyotov) Abanskikh, Tatar i Karagasov (1907; Uryanhayların, Abakan Tatarlarının ve Karagasların Lehçeleri)

Nareçiya uryanhaytsev, abanskikh tatar i karagasov // Obraztsı narodnoy literaturı tyurkskikh plemyon, pod red. V. V. Radlova. Ç. IX. SPb., 1907. T. I (tekstı), VI+XXXII+68+XLVIII s.; T. II (perevodı), VI+XXV+658 s.

O religioznih voynah uçenikov şeyha Bagautdina protiv inorodtsev Zapadnoy Sibiri // Uçyonie zapiski Kazanskogo universiteta.-1903.-Kn. XII.-S. 133-146.

Otçet o poyezdke v Vostoçnuyu Sibir, Mongoliyu i severniy Kitay v 1890 i 1891 gg. // Jivaya starina.-SPb., 1892.-S. 111-122, 134-137.

Sagayskie tatarı Minusinskogo okruga Eniseyskoy gubernii // Jivaya starina.-1893.-Vıp. 4, ç. III.-S. 559-570.

Pisma iz Sibiri i Vostoçnogo Turkestana / Predislovie Radlova V. V. // Zapiski İmp. İmperatorskoy Akademii nauk.-1893.-T. XXIII.-S. 1-114.

Sredi tyurkskikh plemen // İzvestiya İmp. Rus. Geografiçeskogo Obşçestva.-1893.-T. XXIX.-S. 519-541.

Kaçinskaya legenda o sotvorenii mira (Zapisana v Minusinskom okruge Eniseyskoy gubernii na kaçinskom nareçii tyurkskogo yazıka 2 iyunya 1890 g.) // İOAİE | İzvestiya Obşçestva arheologii, istorii i etnografii.-1894.-T. HII, vıp. 2.-S. 185-188.

O pogrebalnih obryadah u tyurkskikh plemen s drevneyshih vremen do naših dneı // İOAİE.-1894.-T. XII, vıp. 2.-S. 109-142.

Naradnie primeti i poverıya beltirov // Deyatel.-1896.-No № 8.-S. 424-425.

O poyezdke deystvitelnogo çlena Obşçestva arheologii, istorii i etnografii N.F. Katanova v Minusinskiy okrgu Eniseyskoy gubernii // İOAİE.-1897.-T. XIX, vıp. 2.-S. 219-221.

Otçet o poyezdke, soverşennoy s 15 maya po 1 sentyabrya 1896 goda v Minusinskiy okrug Eniseyskoy gubernii // Uçenie zapiski Kazanskogo universiteta.-1897.-T. 64, kn. III.-S. 1-50.

Materialı k izuçeniyu kazansko-tatarskogo nareçiya. Ç. 1: Obraztsı knijnıy i ustnoy

literaturı kazanskıh tatar // Uçyome zapiski Kazanskogo universiteta.-1897, kn. 12, prilojenie,-S. 1-32.

Predanie tobolskiıh tatar o groznom tsare Tamerlane]] | ssılka= | avtor izdaniye= | izdanie= Ejegodnik Tobolskogo gubernskogo muzeya | tip= sbornik | mesto= Tobolsk | izdatelstvo= | god= 1898 | vipusk= IX | tom= | nomer= | stranitsı= 50-52

Vinokurenıe u abakanskiıh tatar Eniseyskoy gubernii // Deyatel.-1899.-№ 8/9.-S. 312-314.

Narodnie sposobi leçeniya u sagaytsev (Minusinskogo uyezda Eniseyskoy gub.) // Deyatel.-1899.-№ 10.-S. 394-395.

Materialı k izuçeniyu kazansko-tatarskogo nareçiya. Ç. 2: Russkiy perevod obraztsov knijnoy i ustnoy literaturı kazanskıh tatar // Uçyome zapiski Kazanskogo universiteta.-1899.-Kn. 5-6.-S. 1-113.

Otçet o poyezdke v Minusinskiy uyezd Eniseyskoy gubernii, soverşennıy letom 1899 goda // Uçyome zapiski Kazanskogo universiteta.-1901.-T. 63, kn. V-VI.-S. 1-58.

Predaniya prisanskiıh plemen o prejniıh delah i lyudyah // Sbornik v çest 70-letiya G. N. Potanina.-SPb., 1909.-S. 265-288.

Obrabotka soçineniya pisatelya XVII v. N. G. Spafariya «Opisanie pervıya çasti vselennıya, imenuemoy Aziya, v ney je sostoit Kitayskoe gosudarstvo s proçimi ego gorodi i provintsii».-Kazan, 1910.-LVI, 271 s.

Kratkiy tatarsko-russkiy slovar v transkriptsiyah arabskoy i russkoy v obyome I çasti uçebnika M. F. Karimova «Tarihi anbiya (istoriya prorokov)».-Kazan, 1912.-XXIV, 265 s. (litografiya).

Vostochnaya hronologiya, İz kursa lektsiy, çitanıh v Severo-vostoçnom arhelologičeskom i etnografičeskom institute v 1918-1919 uçebn. godu.- Kazan, 1920.-240 s.

Volkskundliche Texte aus Ost-Türkistan. I.- (Sitzungsberichte der Berliner Akademie der Wissenschaften, XXXII.).-Berlin, 1933.

Volkskundliche Texte aus Ost-Türkistan. II. Aus dem Nachlaß von N. Th. Katanov herausgegeben.-(Als Manuskript getruet).-Berlin, 1943.

Hakasskiy folklor (İz knigi «Obraztsı narodnoy literaturı tyurkskiıh plemyon», t. IX. SPb., 1907).-Abakan, 1963.-163 c.

Nikolay Fedoroviç Katanov, Avtobiografiya i bibliografiya / Sost. i red. doktor istor. nauk İ. L. Kızlasov. Moskva- Abakan, 1997.

Tallapalğan pilig toğıstarı. Hakas folklorınıñ paza etnografiyasınıñ tektterı= İzbrannie nauçnie trudi. Tekstterı hakasskogo folklorı i etnografii= Bilimsel eserlerinden seçmeler. Hakas folklorı ve etnografiyası metenleri/ Sost. B. H. Tugijekova, B. E. Maynogaşeva. Perevodı na hakasskiy yazık B. E. Maynogaşevoy i Sost. B. H. Tugujekova, B. E. Maynogaşevoy i S. E. Karaçakova.-Ankara, TÜRKSOY 2000.-550 s.

Folklor sayanskiıh tyurkov XIX veka. İz sobraniya N.F. Katanova/ Sost., perevoi, stihotv. pereloi, lit. obrab., zaklyuçit statya i komment. A. V. Prelovskogo. V 2 t.- M., 2003.-576 s. + 624 s.

İzbrannie trudi o Hakasi i sopredelnıh territoriyah / Sost. Ugdiyekov S.A.- Abakan: İzdvo HGU im. N. F. Katanova, 2004.

Oçerki Uryanhayskoy zemli. Dnevnik puteşestviya, ispolnennogo v 1889 godu / Podg. rukopisi, kommentariy A. K. Kujuget.- Kızıl, 2011.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

“PROF. DR. NİKOLAY KATANOV” KONFERANSI

12 Kasım 2002 tarihinde TÜRKSOY, Türk Dil Kurumu ve İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü işbirliğiyle, Prof. Dr. Nikolay Katanov'un doğumunun 140. yıldönümüne ithafen İstanbul'da “Prof. Dr. Nikolay Katanov” konulu konferans düzenlendi.

Konferansın açılış konuşmalarını Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya, Türksoy Genel Sekreter Yardımcısı Ziya Yılmaz, Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın ve İ.Ü. Rektörü Prof. Dr. Kemal Alemdaroğlu gerçekleştirdi.

Açılış konuşmalarının ardından Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya, Prof. Dr. Ömer Faruk Akün, İsmail Güleç (Türkiye), Prof. Dr. Valentina Tugujekova, Dr. Tatyana Borgoyakova, Dr. Sergey Borgayakov, Prof. Dr. Victor Borgoyakov (Hakasya, R.F.), Prof. Dr. Şakir İbrayev, Dr. Flora Orayezeva (Kazakistan), Dr. İrina Kuleganek, Prof. Dr. İgor Kormişin (Moskova, R.F.) Federasyonu Prof. Dr. Nikolay Katanov ile ilgili bilimsel sunumlarını katılımcılarla paylaştı.

2012 Prof. Dr. Nikolay Katanov Yılı

2012 yılı, TÜRKSOY tarafından Türkolog ve Bilim Adamı Prof. Dr. Nikolay Katanov'un doğumunun 150.yıldönümüne ithafen “Prof. Dr. Nikolay Katanov Yılı” olarak ilan edildi.

İlan edilen yıl kapsamında Türkiye'nin farklı şehirleri ile Türk cumhuriyetlerinde çeşitli anma etkinlikleri ve bilimsel konferanslar gerçekleştirildi.

“Prof. Dr. Nikolay Katanov ve Hakas Kültürü” Konferansı

20 Aralık 2012 tarihinde TÜRKSOY ve Adıyaman Üniversitesi işbirliğiyle “Prof. Dr. Nikolay Katanov ve Hakas Kültürü” konulu konferans düzenlendi.

Eğitim Fakültesi Vehbi Koç Salonu’nda düzenlenen konferansa Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Cemil Kara, TÜRKSOY Hakas Ülke Temsilcisi Timur Davletov, akademisyenler ve çok sayıda öğrenci katıldı.

TÜRKSOY Hakas Ülke Temsilcisi Timur Davletov konferansta Prof. Dr. Nikolay Katanov’un hayatını ve Hakas Türklerinin genel kültürünü konu alan bilimsel bir sunum gerçekleştirdi.

Timur Davletov, konferans başlamadan önce Adıyaman Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mustafa Talha Gönüllü’ye nezaket ziyaretinde bulundu.

Rektörlük makamında gerçekleşen ziyarette Davletov, TÜRKSOY tarafından ilan edilen “2012 Prof. Dr. Nikolay Katanov Yılı” anısına Rektör Prof. Dr. Mustafa Talha Gönüllü’ye üzerinde Prof. Dr. Nikolay Katanov’un resminin bulunduğu plaket hediye etti.

Doğumunun 150. Yıldönümü Vesilesiyle Dünyaca Tanınmış Rusyalı Türkolog,
İlk Hakas Bilimci Prof. Nikolay F. Katanov Yılı Çerçevesinde
**“Prof. Nikolay F. Katanov’un
Bilimsel Mirası ve Türkoloji Sorunları”**
Konulu Anma Toplantısı

PROGRAM
14 Haziran 2012, Perşembe, Saat 15:00
Film Gösterimi: “N.F. Katanov’un Kışkırtıcı İhtidarı”
Açılış Konuşmaları:
Aleksandr N. Hristov - Rusya Federasyonu Kültür Bakanı Özel Kalemci
Cüneyt Kayaş - TÜRKSOY Genel Sekreteri
İsmail A. Sadekov - R.F. Federal Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı-Başbakan Yardımcısı
Erdoğan İslamoğlu - Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanı (Teşkilatı İhtidarı)
15:30 Hakas Hayatı (Edebiyat Müzisi) Oleg Çebodayev ile Konuşma
16:00 “Prof. Nikolay F. Katanov’un ‘Yeni Hakasya’
Fotograf ve Resim Sergisi Açılışı”
16:30 Doğumunun 150. Yıldönümü vesilesiyle “Prof. Nikolay F. Katanov’un
Bilimsel Mirası ve Türkoloji Sorunları” konulu Panel
Prof. Dr. Valentina N. Tuguzhekova - Hakas Dil, Edebiyatı ve Tarih Bilimleri
Araştırma Enstitüsü Müdürü, “N.F. Katanov’un Hımanter Bilimleri
Gelişimine Olan Katkıları”
Prof. Dr. Osman F. Sertkaya - Türk Dil ve Edebiyatı Bölümü, Edebiyat,
Fakültesi, İstanbul Üniversitesi, “N.F. Katanov Hakkında Soru-Cevaplar”
Doç. Dr. Klavdiya İ. Sultanbayeva - N.F. Katanov Hakas Devlet Üniversitesi,
Edebiyat ve Meslek Bilimleri Fakültesi, “Prof. Dr. Nikolay F. Katanov’un
Edebiyatı Üzerine”
Doç. Dr. Ahat G. Salihov - R.F. Başkurdistan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı,
TÜRKSOY Temsilcisi, “Prof. Dr. Nikolay F. Katanov’un Akademi Zeki Vahit
Togay’ın Bilimsel Öğrencisi Olarak Değerlendirilmesi”
Doç. Dr. Gulnara Akh - Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Çağdaş Türk Lehçeleri
ve Edebiyatları Bölümü, “Prof. Dr. Nikolay F. Katanov’un Siberya Türk Dili
Akademi Üyesi Olarak Katkıları”

14 Haziran 2012 Saat: 15:00
TÜRKSOY Genel Sekreterliği Hizmet Binası
Ferit Recai Ertuğrul Caddesi No:8 Öran/ANKARA

“Prof. Dr. Nikolay Katanov’un Bilimsel Mirası ve Türkoloji Sorunları” Anma Toplantısı

Anma Yılı kapsamında 12 Haziran 2012 tarihinde İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde ve 14 Haziran 2012

tarihinde TÜRKSOY Genel Sekreterliği’nde Prof. Dr. Nikolay Katanov’a ithafen ‘Prof. Dr. Nikolay Katanov’un Bilimsel Mirası ve Türkoloji Sorunları’ konulu anma toplantısı düzenlendi.

İstanbul ve Ankara’da toplantıya, Rusya Federasyonu Kültür Bakanı Özel Kalemci Alexander N. Nenashev, Rusya Federasyonu Hakas Cumhuriyeti Başkan Yardımcısı ve Başbakan Yardımcısı İrina G. Smolina, Kültür Bakanı Svetlana A. Okolnikova, Eğitim ve Bilim Bakanı Galina A. Salata, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Faruk Şahin’in yanı sıra pek çok akademisyen, araştırmacı ve öğrenci katılım gösterdi.

TÜRKSOY Genel Sekreterliğinde, 14 Haziran günü gerçekleştirilen toplantıya, Başkurdistan (R.F.) Radyo ve Televizyon Kurumunun TÜRKSOY’un katkılarıyla hazırladığı “Prof. Dr. Nikolay Katanov’un Kitaplığının İzinde” filminin gösterimi ile başladı, film gösteriminin sona ermesinin ardından ise açılış konuşmaları gerçekleştirildi.

Açılış konuşmaları sırasında, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov; “Katanov adı, Hakasya ile özdeşleşmiş, Hakasya denince ilk akla gelen isimlerden biridir. Rusya’daki güçlü Türkoloji geleneğinin önemli temsilcilerinden biri olan Katanov, Türk lehçelerinin karşılaştırmalı tablosunu hazırlayarak, Türk halklarının akrabalığını ve kültürel ortaklığını da bilimsel olarak ortaya koyan ilk Türkologdur” sözleriyle Katanov’un Türk Dünyası için önemini altını çizerken; 2012 Katanov Yılı kapsamında TÜRKSOY üyesi ülkelerde, Prof. Dr. Nikolay Katanov’u tanıtmak ve mirasına sahip çıkmak amacıyla yürütülen çalışmalara dair bilgiler verdi.

Açılış konuşmalarının ardından bilimsel bildirilerin sunulduğu panel; Hakas Dil, Edebiyat ve Tarihi Bilimsel Araştırma Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Valentina N. Tuguzhekova, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nden Prof. Dr. Osman F. Sertkaya, N.F. Katanov Hakas Devlet Üniversitesi Pedagoji ve Mesleki Eğitim Psikolojisi Bölümü’nden Doç. Dr. Klavdiya İ. Sultanbayeva, Rusya Federasyonu Başkurdistan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı TÜRKSOY Temsilcisi Doç. Dr. Ahat G. Salihov ve Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü’nden Doç. Dr. Gülsüm Kili’nin katılımlarıyla gerçekleştirildi.

“Prof. Dr. Nikolay Katanov’un Bilimsel Mirası ve Türkoloji Sorunları” paneli öncesinde Hakas haycı Oleg Çebodayev geleneksel müzik aletleri ile icra ettiği parçalar ile dinleyicileri kendisine hayran bıraktı.

“Prof. Dr. Nikolay Katanov’un Bilimsel Mirası ve Türkoloji Sorunları” Uluslararası Bilimsel Konferansı

29 Mayıs-1 Haziran 2012 tarihleri arasında Batı Kazakistan Humanitarian Akademisi, TÜRKSOY ve Batı Kazakistan Valiliği işbirliğiyle Kazakistan’ın Oral şehrinde Prof. Dr. Nikolay Katanov’un Bilimsel Mirası ve Türkoloji Sorunları” konulu uluslararası bilimsel konferans gerçekleştirildi.

Konferansa Batı Kazakistan Valisi Nurlan Nogayev, TÜRKSOY Kazakistan Ülke Temsilcisi

Doç. Dr. Askar Turganbayev ve Türkiye, Kazakistan, Kırgızistan, Hakasya (R.F.), Tataristan (R.F) ve Başkurdistan’dan (R.F) gelen akademisyenler katıldı.

Vali Nurlan Nogayev, Türk dili konuşan ülkelerin tarih, kültür, etnografya çalışmalarında Prof. Dr. Nikolay Katanov’un ve TÜRKSOY’un katkılarının altını çizdi. TÜRKSOY Kazakistan Ülke Temsilcisi Doç. Dr. Askar Turganbayev ise, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov’u temsilen, Türk Dünyasının manevi mirasının dünya medeniyetinin vazgeçilmez bir parçası olduğunu ve TÜRKSOY’un amacının, Türkçe konuşan halkların ortak kültürel değerlerini, tarihi kültürel mirasını uluslararası düzeyde araştırmak, incelemek, korumak, organize etmek, yükseltmek ve modern kültür ve sanatı başarıya ulaştırmak olduğunu dile getirdi.

İki gün boyunca Türkolog ve bilim adamlarından oluşan heyetler tarafından Prof. Dr. Nikolay Katanov’un Türk dili konuşan halkların etnografya, dil, tarih ve kültür alanlarında yapmış olduğu çalışmalar incelendi.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

Н.Ф. КАТАНОВ
N.F. KATANOV

ТАЛЛАП АЛҒАН ПІЛІГ
ТОҒЫСТАРЫ
BİLİMSEL ESERLERİNDEN
SEÇMELER

ХАКАС ФОЛЬКЛОРЫНЫҢ
ПАЗА
ЭТНОГРАФИЯЗЫНЫҢ ТЕКСТТЕРІ

HAKAS FOLKLORU VE
ETNOGRAFYASI
METİNLERİ

N.F.Katanov
Bilimsel Eserlerinden Seçmeler
Hakas Folkloru ve Etnografyası Metinleri

Yayına Hazırlayan : Doç. Dr. V.E. Maynogaşeva

TATAR

- **Abdullah Tukay**

Tatar Edebiyatının Büyük Şairi, Yeni Tatar Edebiyatının ve Tatar Türkçesi'nin Kurucularından Biri, Edebiyat Eleştirmeni ve Yayıncı

Abdullah Tukay

1886-1913

Özgeçmişi

Tatar edebiyatının büyük şairi, yeni Tatar edebiyatının ve Türkçesi'nin kurucularından biri, edebiyat eleştirmeni ve yayıncı Abdullah Tukay, (Abdullah Mehmet Arif oğlu Abdullah Tukay) 26 Nisan 1886 tarihinde Kazan bölgesinin Menger iline bağlı Kuşlaviç köyünde (şimdiki Rusya Federasyonu'na bağlı Tataristan Cumhuriyeti'nin Arça bölgesi) köklü bir ailede dünyaya geldi. Babasının adı Muhammet Arif, annesinin adı Memdude'dir. Abdullah Tukay, doğduktan beş ay sonra babasını, üç yıl sonra da annesini kaybederek çok küçük yaşta yetim kaldı. Elden ele dolaşarak çocukluk yıllarını sevgiden mahrum, yoksulluk ve sıkıntı içerisinde Sasna, Üçili ve Kırlar köylerinde geçirdi. İlk eğitimini Kırlar köyü medresesinde aldı.

Tukay, 1895 yılında evlatlık olarak verildiği aileden alınarak Azize adlı halasının yanına, Oral (Kazakistan) şehrine götürüldü. Eniştesi Ali Asgar Efendi onu Oral'daki Mutiullah Medresesine gönderdi. Aynı zamanda medresenin yanındaki Rus sınıfına da gitti. Orada Tatar edebiyatı ile halk edebiyatının inceliklerini öğrendi, Arap, Fars, Rus, Başkurt ve diğer halkların edebiyatları, Doğu ve Batı medeniyetleri ile tanıştı. Şark felsefesi ile aruz usulünü Mutiullah Hazretin'den öğrendi. Türk ceditçisi, göçmen Abdülveli onu Türk ve Fransız edebiyatları ile tanıştırdı. Tukay, daha sonra Abdülveli için "Dünyayı tanımak için gözümü açan kişi" cümlesini kullandı. Tukay, medresede okurken şiirler yazmaya başladı. İlk edebi çalışmaları 1904 yılında Yeni Çağ dergisi'nde yayınlandı. Aynı zamanda birçok Rus şairinin eserlerini kendi ana diline çevirmeye başladı.

1905 yılının başında Sosyal - Demokratlar organı olan Oralets gazetesine mürettip olarak girdi. Burada hem şiirlerini hem de siyasi konudaki makalelerini yayınladı. O dönemlerde devam eden ihtilal hareketlerine aktif olarak katıldı. Kamil Muti'nin çıkardığı Fikir, El Asrû Cedit gazetelerinde, Uklar dergisinde faal olarak çalıştı. Bu organlarda hem mürettip, hem musahhih, hem yazar, hem de redaktör olarak görev yaptı. Oral'da Tukay'ın şairliği ve yazarlığı gelişti, şöhreti bütün Rusya'ya yayıldı.

Abdullah Tukay, 1907 yılının güzünde Kazan'a döndü. O zamanki edebi-medeni muhitin merkezinde olgunlaştı. Haziran 1908'de A.Kemal ile birlikte Yesin (Şimşek) adlı mizah dergisini çıkartarak şiir ve nesirlerini yayınladı. 1909 yılının Haziran ayında Yesin dergisinin kapatılması üzerine, 1910 yılının Mart ayında Yalt-Yult dergisini çıkarmaya başladı. El-İslak gazetesinde sık sık yazılar yazdı. Şiir ve tenkid makalelerinde kendi devrinin siyasi, medeni, edebi meselelerini tartıştı. Devrin baskısının da etkisiyle hiciv ve mizah şiirlerine yöneldi. Böylece Tatar halkının en sevgili şairi oldu.

1911-1912 yıllarında Tukay, Tatar, Azerbaycan ve Rus aydınlarıyla memleket meselelerine ışık tutmak için Rusya'nın birçok şehrinde bulundu. Ama sağlığı iyiden iyiye kötüleşince Kazan'a tekrar dönmek zorunda kaldı. Tüm hayatını Tatar halkının hürriyet içerisinde ilerleyip gelişmesine adanmış Abdullah Tukay, 15 Nisan 1913 tarihinde henüz 27 yaşında vefat etti.

Seçilmiş Eserleri:

“Kızık Gıyışık” (Tuhaf Aşk),
 “Üzilgen Ümit” (Kesilen Ümit),
 “Küz” (Güz),
 “Üz-Üzime” (Kendi Kendime),
 “Tilemçi” (Dilenci),
 “Par At” (Çift at),
 “Bir Tatar Şagıyrının Süzleri” (Bir Tatar Şairinin Sözlere),
 “Kıtmıybiz” (Gitmeyiz),
 “Tugan Cirime” (Doğduğum Yere),
 “Tiatr” (Tiyatro),
 “Beyrem ve Sabıylık Vakıtı” (Bayram ve Çocukluk Çağı),
 “Şagıyr” (Şair),
 “Ümid” (Ümit),
 “Mehebbet” (Aşk),
 “Sonra” (Sonra),
 “Tugan Til” (Ana Dili),
 “Milli Munar” (Milli Türkiler),
 “Tugan Avıl” (Doğduğum Köy),
 “Kunıl” (Gönül),
 “Tereddüt ve Şübhe” (Tereddüt ve Şüphe),

“İsimde” (Hatırımda),
 “İşten Çıkarılğan Tatar Kızına” (İşten Çıkarılan Tatar Kızına),
 “Vakti Gacizim” (Acizlik Ânım),
 “Serlevhesız” (Serlevhasız),
 “Cir Yukısı” (Yeryüzü Uykusu),
 “Sabıyga” (Çocuğa),
 “Kayçakta” (Bazen),
 “Ümidsizlik” (Ümitsizlik),
 “Ükiniç” (Pişmanlık),
 “Aktık Tamçı Yaş” (Son Bir Damla Yaş),
 “Üzilgen Ümid” (Kırılan Ümit),
 “Telehhif” (Hasret ve Kederle Yanış),
 “Çitin Hel” (Çetin Hâl),
 “Küzgi Çiller” (Sonbahar Rüzgârı),
 “Dahige” (Dâhiye),
 “Şöhret” (Şöhret),
 “An” (İdrâk),
 “Duşmannar” (Düşmanlar),
 “Buran”, (Fırtına),
 “Heste Heli” (Hastalık Hali),
 “Tatar Yaşleri”, (Tatar Gençleri),
 “İke Koyaş” (İki Güneş),
 “Ata ile Bala” (Baba ve Oğul) v.s.

Туган тел

И туган тел, и матур тел, әткәм-әнкәмнең теле!
Дөньяда күп нәрсә белдем син туган тел аркылы.

Иң элек бу тел белән әнкәм бишектә көйләгән,
Аннары төннәр буге әбкәм хикәят сөйләгән.

И туган тел! һәрвакытта ярдәмең белән синең,
Кечкенәдән аңлашылган шатлыгым, кайгым минем.

И туган тел! Синдә булган иң элек кыйлган догам:
Ярлыкагыл, дип, үзем һәм әткәм-әнкәмне, ходам!

Ana Dilim

Ey ana dilim, ey güzel dil, anamın, babamın dili!
Senin sayendedir, dünyada öğrendiğim her şey

Bu dil ile evvelâ, annem ninni söylemiş,
Sonraları, geceler boyu ninem masal anlatmış.

Ey anadilimi Her zaman yardımınla senin,
Küçüklükten beri hissedirim sevincimi, kederimi.

Ey anadilim! Seninleydi ettiğim ilk duam:
Affet demiştim, beni, annemi ve babamı Tanrı'm.

Туган җиремә

Айрылып китсәм дә синнән гомремнең таңында мин,
И Казан арты! сиңа кайттым сөеп тагын да мин.

Ул таныш кырлар, болыннар тартты әүвәл хиссеми;
Тарта торгач, куймады, кайтарды ахыр җисмеми.

Кысса да синдә фәкыйрьлекләр, ятимлекләр мине,
Изсә дә үз ишләремнән хур кимлекләр мине,-

Үтте инде ул заманнар, очтылар шул кош кеби;
Уйласам, ул көннәрем тик кичтә күргән төш кеби;

Бәрсә дә дулкыннарың, һич алмады, гаркъ итмәде;
Алды дүрт ягымны ялкын, ялмады, харкъ итмәде.

Бу сәбәптән аңладым мин, и туган җирем, синең
Җанга ягымлы икәндер ялкының да дулкының!

Жөмләтән изге икән ич: инешең, чишмәң, кырың,
Юлларың, авыл, әвен, кибәннәрең дә ыңдырың;

Һәр фосулы әрбәгаң: язың, көзең, җәй, кыш көнең;
Барча, барча ак оек, киндер, чабата, ыштырың!

Һәм көтүчең, этләрең, үгез, сыер, сарыкларың;
Барчасы яхшы: бүре, җен, шүрәле, сарикъларың.

Doğduğum Yere

Ayrılıp gitsem de senden, ömrümün tanında ben,
Ey Kazan ötesi! Sana döndüm daha çok severek ben.

O tanıdık kırlar, alanlar çekti evvela hissimi,
Cezbedince, bırakmadı, geri getirdi sonunda cismimi.

Sıkça da, sende yetimlikler, fakirlikler beni,
Ayrırsa da akranlarımdan horluk ve kötülükler beni,

Geçti artık o zamanlar, uçtu şu kuş gibi;
Düşünüyorum, o günler, gördüğüm bir düş gibi.

Çarpça da dalgaların, hiç almadı, boğmadı,
Sardı her tarafımı alev, yakmadı, kavurmadı.

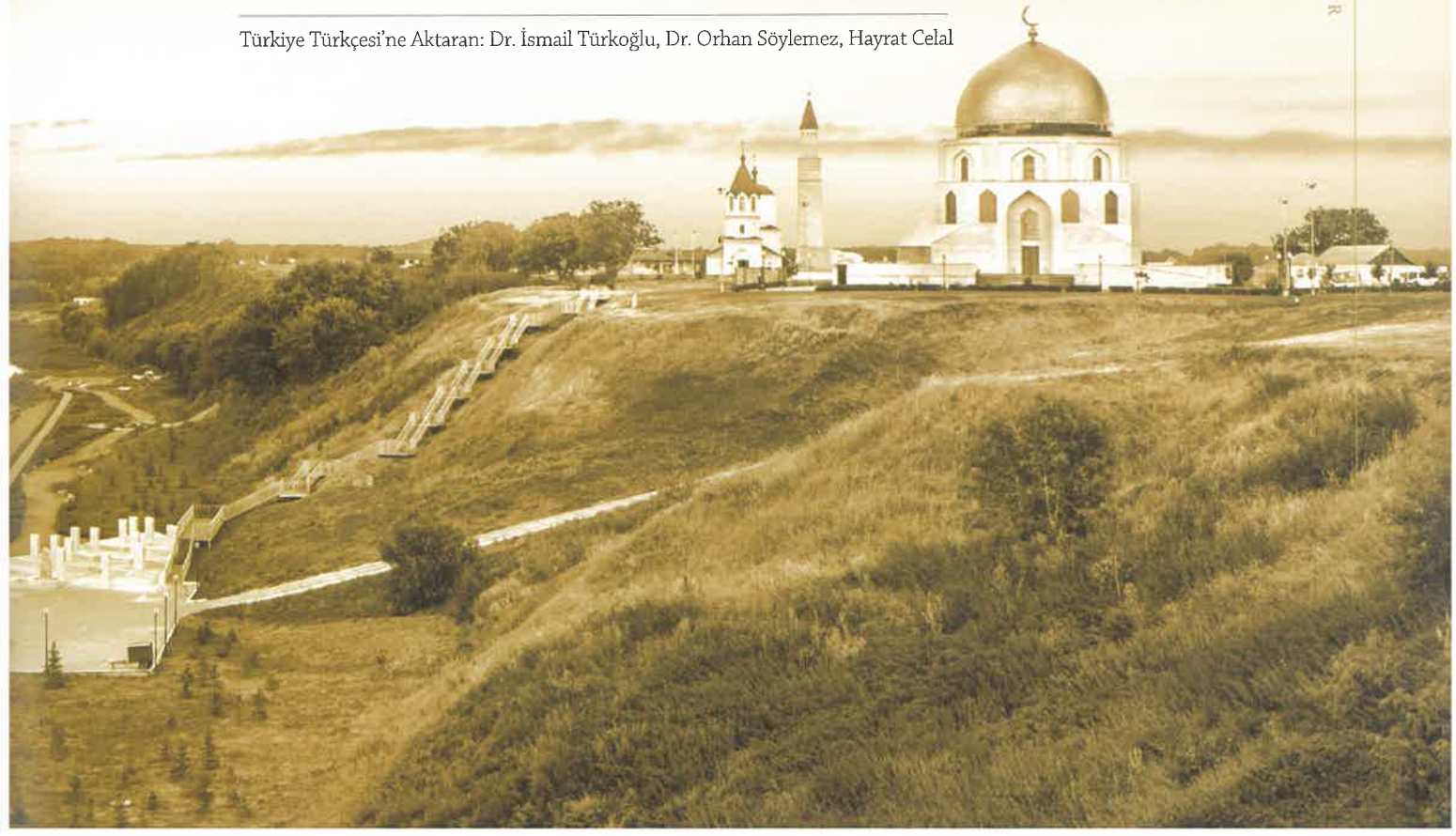
Bu sebeple anladım ki, ey doğduğum yer, senin, .
Cana yakınmış dalgaların ve alevlerin!

Ne kadar güzelmış, deren, çeşmen, kırım,
Yolların, sokağın, evin, ot yığının, ambarın;

Dört mevsimin, baharın, güzün, yaz ve kış günün;
Bütün, bütün ak şalvarın, kendir, çarık, çorabın!

Ve çobanın, köpeklerin, öküz, sığır, keçilerin;
İyidir bütün kötülerin, vardır bence, yokların.

Türkiye Türkçesi'ne Aktaran: Dr. İsmail Türkoğlu, Dr. Orhan Söylemez, Hayrat Celal

TÜRKSOY

Etkinlikleri

ABDULLAH TUKAY'IN DOĞUMUNUN 120. YILDÖNÜMÜ VE SABANTOY ŞENLİKLERİ

TÜRKSOY, Tataristan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından düzenlenen Abdullah Tukay'ın Doğumunun 120. Yıldönümü ve Sabantoy Şenlikleri, 2-4 Haziran 2006 tarihleri arasında İstanbul'da ve Kütahya'da gerçekleştirildi.

Kutlamalara Tataristan Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı, Kültür Bakanı Valiyeva, Yazarlar Birliği Başkanı İlfak İbrahimov, Kazan Utları Dergisi Baş Editörü Ravil Fayzullin, Devlet Güzel Sanatlar Müzesi Müdürü Alfiya Tutayeva, Dünya Tatarları Kongresi Başkanı Rinat Zinnuroviç, Kazan Devlet Üniversitesi Türkoloji Kürsü Başkanı Asiya Rahimova, Kazan A. Tukay Müzesi Başkanı Ramis Aymetov ve yüz on kişilik sanatçı grubu katıldı.

Program dâhilinde İstanbul'da bulunan Ayaz İsaki, Yusuf Akçura ve Sadri Maksudi'nin kabirleri ziyaret edildi. Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda yapılan gösterilere T.C. Kültür ve

Turizm Bakanı Atilla Koç da iştirak etti. Tataristan Devlet Halk Dansları Topluluğu ve Senfoni Orkestrasının sunduğu birbirinden güzel gösteriler, katılımcılar tarafından beğeniyle izlendi.

Mehmet Akif Ormanı'nda düzenlenen Sabantoy Şenlikleri, T.C. Kültür ve Turizm Bakanı Atilla Koç ve Ziya Valiyeva'nın katılımıyla son derece coşkulu bir şekilde kutlandı. Katılımcılara Tatar milli yemekleri ikram edildi ve Tatar Halk Dansları Topluluğu gösterilerini sundu.

Kütahya ili Çavdarhisar ilçesinde devam eden kutlamalarda köy sakinlerinin gösterdikleri misafirperverlik takdire şayandı.

Aynı günlerde Başkurt Kültür Haftası nedeniyle Rusya Federasyonu Başkurdistan Cumhurbaşkanlığı İdaresi Başkanı Radiy Habirov başkanlığında İstanbul'a gelen heyette Başbakan Yardımcısı Kültür ve Ulusal Siyaset Bakanı İldus İlişev ile birlikte yüz altmış sanatçı yer aldı. Kutlamalar Sultan Ahmet Meydanı'nda halk oyunları ve müzik gösterileriyle gerçekleştirildi.

Abdullah Tukay'ın Doğumunun 123. Yıldönümü ve Ana Dili Günleri

Rusya Federasyonu Tataristan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı, TÜRKSÖY ve İstanbul Valiliği katkılarıyla 2009 yılının Nisan ayında İdel-Ural Tatar Kültür ve Yardımlaşma Derneği tarafından Abdullah Tukay'ın Doğumunun 123. Yıldönümü 'Ana Dili Günleri' büyük bir coşkuyla kutlandı.

Buluşmada ulu şairin Tatar halkının kültürüne yapmış olduğu katkılar ve Tatar dilinin gelişmesi üzerindeki önemini anlatan bildiriler sunuldu, şiir ve yapıtlarının Tatar halkının manevi mirası ve tarihi üzerine etkilerinden söz edildi.

Toplantının amacı doğrultusunda, yurt dışında yaşayan Tatarların ana dillerini, kültürünü ve geleneklerini korumaya yönelik yürütülmesi gereken faaliyetler tartışıldı. Bunların arasında, Türkiye'de her sene düzenli olarak kutlanan milli bayramların ve özellikle Tatar Sabantoy kutlamalarının geleneksel bir hal alması, Tatar gençlerine tanıtılması açısından son derece önemli olduğu vurgulandı.

TÜRKSÖY davetlisi olarak Türkiye'de bulunan ve Konya'da düzenlenen 2. Bin Nefes Bir Ses Uluslararası Türkçe Tiyatro Yapan Ülkeler Festivali'ne Tataristan'dan katılan Sabir Amutbaev Tatar Devlet Dram Tiyatrosu, Türkiye'de yaşayan Tatarlar için büyük bir anlam ifade eden bu etkinliğe özel olarak hazırladığı programla ayrı bir renk kattı. Tiyatro oyuncular, seyircilere Tukay'ın hayatı ve sanatı hakkında müzikal bir kompozisyon sundu ve klasik Tatar oyunlarından görüntüler sergiledi.

Kutlamalara katılan sayısız misafir arasında Türkiye Cumhuriyeti Hükümet Danışmanı Birol Dok, Dünya Tatarlar Lıgası Başkanı Gönül Pultar, İdel-Ural İstanbul Tatar Kültür ve Yardımlaşma Derneği Başkanı Atilla Küntüz, İdel-Ural Eskişehir Tatar Kültür ve Yardımlaşma Derneği

Başkanı Abdulvahit Erden, İdel-Ural Kütahya Tatar Kültür ve Yardımlaşma Derneği Başkanı Abdullah Atasever, Rusya Federasyonu Tataristan Cumhuriyeti'nin Türkiye Cumhuriyeti'nde yetkili temsilcisi ve TÜRKSÖY Genel Müdürlüğü yetkilileri ve basın-yayın mensupları vardı.

Etkinlik sırasında Tatar dilinde Abdullah Tukay Müzelerine Seyahat belgesel filmi izlendi ve kutlama geleneksel olarak Abdullah Tukay'ın sözlerine yazılan 'Ana Dili' (Tugan Tel) şarkısıyla son buldu.

Abdullah Tukay'ın Doğumunun 124. Yıldönümü

26 Nisan 2010 tarihinde Abdullah Tukay'ın doğumunun 124. yıl dönümüne ithafen Ankara Devlet Konukevi'nde anma toplantısı düzenlendi.

Anma toplantısına, T.C. Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, Rusya Ankara Büyükelçisi Vladimir Ivanovski, Tataristan Cumhurbaşkanlığı Dışilişkiler Daire Başkanı Timur Akulov, TÜRKSÖY temsilcileri ile akademisyenler, yazarlar katıldı.

Toplantının açılış konuşmasını yapan T.C. Dışişleri Bakanı Davutoğlu, "19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyılın başını iyi anlamak gerekiyor. O dönemde birçok millet için batılılaşma, medeniyetleşme ile otantik kültür, birçok kavim ve devlet için hesaplaşma devridir. Kazan'da yetişen büyük şahsiyetler keşfe çıkıyormuş gibi kendi kültürlerini muhafaza etmek yanında, batı kültürünü, Rus kültürünü yakından tanıma, ayrıca sefere çıkma cesareti gösterdiler. Abdullah Tukay uzun yaşamış olsaydı muhtemelen o da aynı sefere çıkardı. O kültürü yaymanın evrensel bir mesajı da var: Yenilik ve evrensellik arasından çıkamamış hiçbir aydın veya grubu geleceğe bir şey aktaramaz. Eğer kendi kültürünüzü,

tarahinizi muhafaza edemezseniz, ne kadar dolaşırsanız dolaşın, sadece gezgin olursunuz. Eğer değişik kùltürlere açılmayı düşünmezseniz, kendi kùltürünüzü ne kadar muhafaza ederseniz edin, yer kalırsınız. Kazan sosyal hareketliliği yaşamış, doğuyu batıyla, Türkü Rusla buluşturmuş bir mekandır. Onun için Kazan'ın ruhunu keşfetmek gereklidir." Mehmet Akifle milli kùltürün korunması ve savunulması bağlamında eş değer olan Abdullah Tukay'ın bin yıllık kùltürün tüm yükünü taşıdığını, içinde bulunduğu atmosferin tüm duygularını yansıtmaya çalıştığını belirterek "Şiir yazarken edebi eser yazmanın yanı sıra, bir neslin halkını yazıyordu. Bir açıdan Tatar destanı yazıyordu. Sahip olduğu kùltürü her yere aktaracak bilinci taşıyordu. Doğu Batı felsefelerini buluşturdu, bir erdemi, kùltürü yansıttı." ifadelerini kullandı.

Rusya Federasyonu Büyükelçisi Büyükelçisi Vladimir İvanovsk de "Günden güne gelişen ve daha iyi boyutlara erişeceğine inandığı Türkiye-Rusya ikili ilişkilerin, Tukay gibi çağcıl Tatar kùltürünün temel yapıtaşlarından olan ortak değerler aracılığıyla daha da güçleneceğine inandığını belirterek, üç yıl önce vermiş olduğu beyanatta olduğu gibi, karşılıklı vizelerin kaldırılması yönünde önümüzdeki günlerde önemli bir aşama kaydedileceğine inandığını belirtti. Avrasya Yazarlar Birliği adına konuşma yapan Ali Akbaş gibi diğerkonuşmacılar da; "Tukay'ın eserlerinin öze dönüşe ve milli uyanışa olan katkılarını" belirten konuşmalar yaptı.

Konuşmaların ardından Abdullah Tukay'ın şiirlerinden örnekler okundu; bir belgesel gösterimi, Tatar ulusal müziğinden örneklerle birlikte Karim Tinçurin Tiyatrosu tarafından bir

de tiyatro gösterisi sergilendi.

2011 Abdullah Tukay Yılı

TÜRKSOY tarafından Tatar dilinin babası olarak anılan, Türk Dünyasının da yakından tanıdığı Şair Abdullah Tukay'ın doğumunun 125. yılı münasebetiyle 2011 yılı "Abdullah Tukay Yılı" olarak ilan edildi. Anma yılı kapsamında

Türkiye'nin farklı şehirleri ile Türk cumhuriyetlerinde çeşitli anma etkinlikleri ve bilimsel konferanslar düzenlendi.

2011 Abdullah Tukay Yılı Açılış Töreni

25 Ocak 2011 tarihinde TÜRKSOY, T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı ve Tataristan Kùltür Bakanlığı İşbirliğiyle TÜRKSOY Genel Sekreterliğinde "2011 Abdullah Tukay Yılı"nın açılış töreni gerçekleştirildi.

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, Tataristan Başbakan Yardımcısı ve Kùltür Bakanı Ziyla Valeyeva, büyükelçi ve diplomatik temsilciler, edebiyat ve basın mensuplarının katılımlarıyla gerçekleşen tören, Abdullah Tukay'ın hayatını konu alan kısa filmi gösterimi ile başladı.

Kısa film gösteriminden sonra açılış konuşmasını yapan TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, "Tukay, hayatının kısa olmasına rağmen adını hiçbir zaman unutturmayan, yıllar geçtikçe eserlerinin önemi daha da anlaşılmaya başlayan ve gelecek neslin gözünde yeni felsefi anlam ve önem kazanan değerli bir şahsiyettir. Abdullah Tukay'ın adı, Tatar halkının yükselen kùltürel değerlerini belirleyerek, onlara her zaman ışık tutmaktadır. Bu üstün şahsiyet, üzüntü ve elem dolu dramatik yaşanmış kısa hayatında gelecek nesiller için her zaman ahlak, insanlık ve özgürlük timsali olmuştur. Abdullah Tukay'ın eserleri tüm Türk Dünyasının ortak mirasıdır. Böylesine önemli bir kişiliğe ve büyük bir yeteneğe sahip ünlü Tatar şairinin doğumunun 125. yıldönümü münasebetiyle TÜRKSOY "2011 yılını Abdullah Tukay Yılı" olarak ilan etmiştir." dedi ve yıl boyunca TÜRKSOY'un Tukay anısına düzenleyeceği faaliyetlerden örnekler verdi.

Kaseinov'un ardından Muğla Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Çolpan Zaripova Çetin de Tukay'ı anlatan bir konuşma yaptı. Çetin'in konuşmasından sonra ise, Tataristan Yazarlar Birliği Başkanı İrfak İbragimov, Tukay'ın en çok tanınan şiirlerinden biri olan "Ana Dilim" adlı eserini seslendirdi.

Tataristan halk ezgileri eşliğinde sunulan Tataristan Devlet Halk Dansları Topluluğu'nun gösterisi ise izleyenleri büyüledi.

Törenin protokol konuşmalarını yapan Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay ve Rusya Federasyonu Tataristan Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Ziya Valeyeva Tukay'ın bıraktığı izlerden söz ettiler.

Valeyeva, 2011 yılının Abdullah Tukay yılı ilan edilmesinden duyduğu memnuniyeti dile getirdi. Tukay'ın Tatar kültüründe çok önemli bir şair olduğunu ifade eden konuk Bakan Valeyeva, etkinliğe katkılarından dolayı Kültür ve Turizm Bakanı Günay'a ve TÜRSOY'a teşekkürlerini iletti.

Törende yaptığı konuşmada, TÜRKSOY'la ve Tataristan Kültür Bakanlığı ile birlikte 2011 yılında Abdullah Tukay'ı anacaklarını kaydeden Bakan Günay, geçtiğimiz yıllarda da benzer çalışmalar yaptıklarını anlattı. Tukay'ın eserlerini ve hayatını okuduğunda bir 'dahi' ile karşı karşıya kaldığını dile getiren Bakan Günay, sözlerini şöyle sürdürdü: "Genç sayılabilecek bir yaşta 27 yaşında aramızdan ayrılmış. Bugün yazdıkları şiirleri, hayalleri sadece Tataristan'da, Rusya'da değil dünyada evrensel değer taşıyorsa bu dünyadan pırl pırl çağında bir yıldız kaymış demektir. Bu kapsamda Türkiye'de ve Tataristan'da çeşitli etniklikler yapacağız, değerli çalışmalara imza atacağız."

Günay, konuşması sırasında Tukay'ın şiirlerinden birini de okudu.

Protokol konuşmalarının ardından TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, konuklarına günün anısına birer hatıra armağanı sundu.

Abdullah Tukay Doğumunun 125. Yıldönümü Kazan'da kutlandı

"2011 Abdullah Tukay Yılı" kapsamında

Tataristan'ın Kazan şehrinde 26 Nisan 2011 tarihinde Şiir Bayramı, Musa Celil Tatar Akademik Devlet Opera ve Bale Tiyatrosu'nda Gala Gecesi ve Rusya Federasyonu Tataristan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rustam N. Minnihanov'un verdiği bir resepsiyon düzenlendi.

Resepsiyona TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov'un yanı sıra, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nı temsilen Müsteşar Yardımcısı Kemal Fahir Genç de katıldı.

Heyet ziyaretine Kazan Kremlin'i ve Kul Şerif Camisi'ni ziyaret ederek başladı. Kazan Belediye Meclisi ziyaretinin ardından heyetler arası toplantıya geçildi. Abdullah Tukay Yılı ve Sabantuy Şenlikleri münasebetiyle her iki ülkede karşılıklı olarak gerçekleştirilen ve gerçekleştirilecek olan etkinlikler konusunda karşılıklı iyi niyet beyanında bulunuldu. Karşılıklı hediyelerin takdiminden sonra heyet, meclis binasından ayrıldı.

Ziyaretin ikinci günü saat 11.00'de şehir meydanındaki Abdullah Tukay H'eykeline çiçek konulmasıyla başlayan Abdullah Tukay'ı anma programı, opera binası önünde halka açık olarak devam etti.

Tataristan Başbakan Yardımcısı Zilya Valeeva'nın ev sahipliğinde gerçekleşen etkinliklerde,

TÜRKSOY'un 2011 yılı Abdullah Tukay Yılı ilan etmiş olmasının memnuniyet verici olduğu ifade edildi.

Daha sonra protokol, Abdullah Tukay operasını izledi. Programın akşamki kısmında da Cumhurbaşkanı Rustam Minnihanov, misafirler onuruna bir resepsiyon verdi.

Abdullah Tukay Büstü Ankara'da Dikildi

"2011 Abdullah Tukay Yılı" etkinlikleri çerçevesinde, TÜRKSOY'un desteği ile Şair Abdullah Tukay'ın büstü Ankara'da kendi adını taşıyan caddeye dikildi.

22 Mayıs 2011 tarihinde düzenlenen törende açılış konuşmasını gerçekleştiren Tataristan Cumhuriyeti Meclis Başkanı Farid Mukhametshin, konuşmasında Türkiye ile Tataristan arasındaki işbirliğinin artarak devam edeceğini vurguladı. Türkiye ile Tataristan arasındaki gönül köprüsünün dil ile köklü bir geçmişe sahip olduğunu kaydeden Mukhametshin, "Kültürel gelenekler dostluğumuzun kökenidir. Her iki millet arasındaki ilişkilerin güçlenip devam edeceğine inanıyorum" ifadelerini kullandı.

Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek de Türkiye ile Tatar milletleri arasındaki bağın güçlendiğinin altını çizdi. Her iki ülkenin başkentlerinin de ekonomiden kültüre kadar geliştiğini ve arttığını kaydeden Başkan Gökçek,

Abdullah Tukay'ın ülkesi için önemine değinerek, milletin aydınlık geleceği hakkında hiçbir zaman umudunu kaybetmediğini söyledi.

TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov ise konuşmasında, Abdullah Tukay'ın şiirleri ve düşüncelerinin insanları kardeşliğe çağırdığını belirterek, Tukay'ın eserlerinin kültürlerarası köprüler kurduğunu ifade etti.

Konuşmaların ardından protokol üyeleri Abdullah Tukay Caddesi'ndeki büstün açılışını gerçekleştirdi. Tören öncesinde ise Tataristan Devlet Müzik ve Dans Topluluğu geleneksel kıyafetleriyle gösteri yaptı.

Abdullah Tukay'ı Anma Gecesi

26 Mayıs 2011 tarihinde "Abdullah Tukay'ı Anma Gecesi" Ankara'da düzenlendi.

TÜRKSOY ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın

ortaklaşa gerçekleştirdiği etkinliğe TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Rusya Federasyonu'nun Türkiye Büyükelçisi Vladimir Evgenyevich Ivanovskiy, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Cemil Çiçek, Tataristan Cumhuriyeti Meclis Başkanı Farid Mukhametshin ve Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı Nihat Gül de katıldı.

Opera Sahnesi'ndeki konser öncesinde protokol konuşmaları gerçekleştirildi.

TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov konuşmasında, "2011 Abdullah Tukay Yılı" açılışından itibaren TÜRKSOY tarafından gerçekleştirilen etkinliklerden bahsetti ve 27 yaşında vefat eden Tukay'ın ömrünün az, ancak mirasının büyük olduğunu vurguladı.

Rusya Federasyonu'nun Türkiye Büyükelçisi Vladimir Evgenyevich Ivanovskiy ise "Tukay'ı bugün burada anıyor olmamız, Tatar-Rus-Türk halklarının ortaklığını gösteriyor" diye konuştu. Ivanovskiy konuşmasını şairin şu ünlü dizeleriyle sonlandırdı: "Rus toprağında biz iz bırakmışız. Yaşanan yılların parlak aynasıyız. Rus halkıyla şarkı söyledik"

Cemil Çiçek ise bu anlamlı törende bulunmaktan duyduğu memnuniyeti dile getirdi. Türk Dünyasının değerlerinin farkında olunması gerektiğini de vurgulayan Çiçek, "Tukay, Türk Dünyası ve insanlığın ortak değeridir" diye konuştu.

Tataristan Cumhuriyeti Meclis Başkanı Farid Mukhametshin "Her bir halkın gurur duyduğu oğulları vardır. Biz de burada Türk Dünyasının gurur veren oğlu Tukay'ı anmak için toplandık. TÜRKSOY'a ve Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bu güzel organizasyon için çok teşekkür ederim" diye konuştu.

Konuşmaların ardından Tataristan Devlet Müzik ve Dans Topluluğu izleyenlere olağan üstü bir görsel şov ve müzik ziyafeti yaşattı. Dansları ve müzikleriyle seyircileri büyüleyen topluluk büyük bir beğeniyle izlendi. Konser sonunda sanatçılar dakikalarca ayakta alkışlandı.

Abdullah Tukay Parkı

27 Mayıs 2011 tarihinde TÜRKSOY, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Fatih Belediyesi ve Eyüp Belediyesi tarafından ortaklaşa düzenlenen "2011 Abdullah Tukay Yılı" etkinlikleri kapsamında 'Abdullah Tukay Parkı'nın açılışı İstanbul'da gerçekleştirildi.

Açılışa TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Rusya Federasyonu Tataristan Cumhuriyeti Meclis Başkanı Farid Mukhametshin, Tataristan Kültür Bakanı Ayrat Sibgatullin, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş, Eyüp Belediye Başkanı İsmail Kavuncu ve Eyüp Kaymakamı Osman Kaymak katıldı.

Açılış töreni Rusya Federasyonu Tataristan Cumhuriyeti Devlet Dans ve Müzik Topluluğu'nun Volga Dalgaları dans gösterisi ile başladı. Ardından Tatar Halk şarkıları seslendirildi.

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş açılışa yaptığı konuşmada, dünyaca ünlü Tatar şair Abdullah Tukay'ın adının Eyüp'te açılan bu parkla birlikte ölümsüzleşeceğini, iki ülke arasındaki tarihi, kültürel işbirliği ve dostluk ilişkilerinin her geçen gün daha da güçlendiğini söyledi. 2006 yılında İstanbul'da Abdullah Tukay'ın doğumunun 120. yılı kutlamalarını gerçekleştirdiklerini de hatırlatan Başkan Topbaş, TÜRKSOY'nın bu yılı "Abdullah Tukay Yılı" olarak kutlamasının da ayrı bir anlam taşıdığını kaydetti.

Konuşmasında Tatar halkına, Türkiye'de kardeşlik içinde yaşama ve çalışma imkanı verdiği için Türkiye Cumhuriyeti'ne teşekkür eden Tataristan Cumhuriyeti Meclis Başkanı Farid Mukhametshin, "Türk-Tatar hakları arasında çok ortak nokta var ve tarihimiz bir. Kültürlerimiz aynı. Park, gelecekte de halklarımızı birleştiren bir mekan olsun. Geleceğimiz İstanbul Lalesi gibi parlak olsun" şeklinde konuştu.

Törende, Abdullah Tukay'ın şiirlerinden örnekler sunuldu. Açılış, protokol heyetinin birlikte kurdele kesmesiyle son buldu.

Abdullah Tukay Caddesi

22 Eylül 2011 tarihinde, Tarsus'ta Abdullah Tukay Caddesi açıldı. TÜRKSOY'un girişimiyle Tartus Belediyesi tarafından Abdullah Tukay'ın ismi yeni bir caddeye verildi.

Caddenin açılış törenine Tarsus Belediye Başkanı Burhanettin Kocamaz, Rusya Federasyonu Tataristan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Temsilcisi Lilia Sattarova, Rusya Federasyonu Başkurdistan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Temsilcisi Ahat Salihov ve Tarsus Halk Oyunları Dans Topluluğu katıldı.

Tarsus Belediye Başkanı Burhanettin Kocamaz, Abdullah Tukay Caddesi'nin halkın yürümek ve dinlenmek için gidebileceği en güzel cadde olacağını ve bu cadde üzerinde modern alışveriş merkezi, düğün salonu gibi inşaatlarının başladığını söyledi.

2010 yılında yine TÜRKSOY'un girişimiyle Tarsus'ta büyük Başkurt Bilim Adamı Ahmet Zeki Velidi Togan'ın ismi de bir caddeye verilmişti.

“Doğumunun 125. Yıldönümü” Bilimsel Konferansı

18 Kasım 2011 tarihinde IRCICA tarafından İstanbul'da Tatar şair Abdullah Tukay'ın doğumunun 125.yılına ithafen konferans gerçekleştirildi.

Konferans, Rusya Federasyonu Tataristan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rustam Minnihanov'un göndermiş olduğu mesajın okunmasıyla başladı. Açılış törenine aralarında Tataristan Cumhuriyeti Devlet Meclis Başkanı Rimma Ratnikova ve Rusya Federasyonu Tataristan Cumhuriyeti Kültür Bakanı Ayrat Sibagatullin de bulunduğu resmi heyet katıldı.

IRCICA Genel Müdürü Dr. Halit Eren konuşmasında Tataristan (R.F.) ve IRCICA arasında kültürel, bilimsel ve eğitim alanındaki işbirliğinin derinleşmesi üzerinde durdu. Bununla beraber Abdullah Tukay'ın eserlerini daha da çok yayınlacaklarını dile getirdi. TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Fırat Purtaş Abdullah Tukay Yılı'nda TÜRKSOY'a üye ülkeler tarafından şaire olan büyük ilgiden bahsetti.

IRCICA ve Tataristan (R.F.) Kültür Bakanlığı tarafından düzenlenen bilimsel foruma katılmak için, Kazan Federal Üniversitesi'nden Tataristan'ın (R.F.) önemli tarihçileri ve edebiyatçıları İstanbul'da bir araya geldi. Ankara'dan, İzmir'den ve Erzurum'dan üniversitelerin önemli akademisyenleri de konferansa katıldı. Konferansta Rezeda Ganiyeva, Zufar Ramiyev, Tagir Gilazov, Dilariya Abdullina, Türk meslektaşlarından İsmail Türkoğlu, Merthan Dünder, Gülhan Atnur sunumlarını okudu. Abdullah Tukay'ın şiirleri hakkında yorumlar yapıldı.

Konferans süresince akademisyenlerin okuduğu sunumlar vatandaşların ve üniversite öğrencilerinin büyük ilgisini çekti.

"Abdullah Tukay'ın Doğumunun 125. Yıldönümü" Çalıştayı

23 Aralık 2011 tarihinde TÜRKSOY ve Türk Dil Kurumu iş birliğiyle "Abdullah Tukay'ın Doğumunun 125. Yıldönümü" çalıştayı düzenledi.

Ankara'da gerçekleştirilen çalıştay, Türk Dil Kurumu (TDK) Başkanı Şükrü Haluk Akalın'ın konuşmasıyla başladı.

Akalın, Abdullah Tukay'ın sadece Tatar halkının şairi olmadığını, bütün Türk Dünyası'na benimsendiğini ifade ederek, "Dünyada bu kadar kısa yaşamış olmasına karşın ardında bu kadar iz ve etki bırakmış kaç kişi var" dedi.

Akalın, Abdullah Tukay'ın ölümünün Türkiye'de yarattığı yankılara da değindiği konuşmasında, Tukay hakkında ilk ciddi yazının ölümünün

ardından Köprülüzade Mehmed Fuad tarafından kaleme alındığını, ikinci yazının da Ömer Seyfettin'e ait olduğunu anlattı.

Tukay üzerine akademik çalışmaların yürütüldüğünü, yayınların hazırlandığını kaydeden Akalın, TÜRKSOY'un girişimiyle bu yıl Bahçelievler'de bir caddeye Tukay'ın isminin verildiğini ve büstünün konulduğunu belirterek, bunun Türkiye'nin kendisine gösterdiği saygının ifadesi olduğunu söyledi. Akalın, 2013'te Abdullah Tukay'ın ölümünün 100. yılında da anma gerçekleştireceklerini belirterek, aradan geçen bunca yıla rağmen, Tukay'ın sadece Tatarlar'ın değil, tüm Türk Dünyası'nın ve insanların geleceğine ışık tuttuğunu kaydetti.

TÜRKSOY'u temsilen çalıştayda, TÜRKSOY Başkurdistan (R.F.) Ülke Temsilcisi Ahat Salihov ve TÜRKSOY Tataristan (R.F.) Ülke Temsilcisi Liliya Sattarova da söz alarak, Abdullah Tukay Yılı'nda Başkurdistan (R.F.) ve Tataristan (R.F.)'da gerçekleştirilen çalışmalardan bahsettiler.

Tataristan (R.F.)'dan akademisyenlerin ve araştırmacıların da katıldığı çalıştayda; Tukay, sanatçı kişiliği, düşünce adamlığı yönüyle ve eserleriyle ele alındı.

Bakü'de Abdullah Tukay Konferansı

13 Aralık 2011 tarihinde Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanlığı, TÜRKSOY ve Azerbaycan Milli Kütüphanesi işbirliğinde Abdullah Tukay'ın doğumunun 125. yıldönümüne ithafen bilimsel konferans düzenlendi.

Bakü'de düzenlenen konferansa TÜRKSOY'un davetlisi olarak Tataristan (R.F.) Kültür Bakanı 1. Yardımcısı İrada Ayupova, TÜRKSOY Tataristan (R.F.) Ülke Temsilcisi Liliya Sattarova, Tatar Profesör Rezeda Ganiyeva, Tataristan (R.F.) Yazarlar Birliği Üyesi, Şair Garay Rahim, Türkiye Milli Kütüphanesi Şube Müdürleri Nermin Avşar, Demet Aktaş, Başkurdistan (R.F.) Milli Kütüphanesi Başkan Yardımcısı Razil Bikbulatov, Kazakistan Milli Akademi Kütüphanesi Şube Müdürü Nurgayşa Asubek ve TÜRKSOY Azerbaycan Ülke Temsilcisi Elçin Gafarlı katıldı. Ayrıca Azerbaycan'dan akademisyenler, yazarlar ve milletvekilleri de konferansta hazır bulundu.

Açılış konuşmasını gerçekleştiren Azerbaycan Milli Kütüphane Başkanı Kerim Tahirov, TÜRKSOY Teşkilatı'nın birkaç yıl önce böyle güzel bir geleneğe başlamış olduğunu ve her yılı,

bir Türk Dünyası önemli şahsiyetinin yılı ilan etmesini takdirle karşıladığını söyledi. Tahirov, 2012 yılının TÜRKSOY tarafından "Ahundzade Yılı" olarak ilan edileceğini de katılımcıların dikkatine sundu.

Konferansta söz alan Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanı 1. Yardımcısı Vagif Aliyev de Tukay'ın çocukluktan yetim kalmasına, çok kısa bir ömür sürmesine rağmen, yarattığı eserlerin onu Türk Dünyasına tanıttığını belirtti.

Konferansta ayrıca Prof. Ramiz Asker'in çevirisini yapmış olduğu ve TÜRKSOY Kütüphanesi serisinden basılmış olan "Abdullah Tukay'ın Seçilmiş Eserleri" kitabı'nın tanıtımı da gerçekleştirildi.

Abdullah Tukay'dan şiirlerinin okunduğu konferansta Prof. Ramiz Asker'e Tataristan (R.F.) Kültür Bakanı 1. Yardımcısı İrada Ayupova tarafından Tataristan (R.F.) Kültür Bakanlığı Onur Madalyası takdim edildi.

Konferansta, Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yayınlanan kitabın, Kazan kentinde sunum töreninin yapılması teklif edildi.

Başarıyla sonuçlandırılan konferansta katılımcılar Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, TÜRKSOY'a ve Azerbaycan Milli Kütüphanesi yönetimine böyle bir etkinlik düzenlemelerinden dolayı teşekkürlerini sundu.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

TÜRKSOY Dergisi 33. Sayısı

İmtiyaz Sahibi

: Prof. Dr. Fırat Purtaş

Abdullah Turkey - Seçilmiş Eserler

Şiirleri Türkiye

Türkçesine Aktaran : Prof. Dr. Fatma Özkan

Makaleleri Aktaran : Doç. Dr. Asiye Rahimova

Makalelerin Düzeltisi : Prof. Dr. Mustafa Öner

KIRIM

- **İsmail Gaspıralı**

Kırım Tatar Fikir Adamı, Eğitimci ve Yazar

İsmail Gaspiralı

1851-1914

Özgeçmişi

K

ırım Tatar fikir adamı, eğitimci, yazar ve yayıncı İsmail Gaspıralı, 8 Mart 1851 tarihinde Bahçesaray yakınlarında Avcıköy'de dünyaya geldi. İsmail Bey'in babası, Çarlık Ordusu'ndan emekli bir teğmen olan Mustafa Alioğlu, annesi Kırım asilzadelerinden İlyas Mirza Kaytaföz'ün kızı Fatma Hanım'dır.

Gaspıralı, ilköğrenimini Bahçesaray'da bir müslüman mektebinde aldıktan sonra, on yaşlarındayken Akmesjid Erkek Ortaokulu'na başladı. Burada iki yıl okuduktan sonra, önce Voronej'de bir askeri okula, ardından da Moskova'daki Harp Okulu'na girdi. 1867'de altıncı sınıftayken, arkadaşı Mustafa Mirza Davidoviç ile Girit İsyanı'nda Rum asilerine karşı mücadele eden Osmanlı güçlerine katılmak üzere İstanbul'a gitmek için Kırım'a geldi. Buradan gizlice Odessa'ya geçtiklerinde İstanbul'a gidemeden yakalandılar. Bu olay, Gaspıralı'nın askerî öğrenciliğinin sona ermesine sebep oldu. Moskova'ya tekrar dönemedi.

1868'de, daha 17 yaşındayken Bahçesaray'daki Zincirli Medrese'de Rusça öğretmenliğine başladı. Öğretmenliği esnasında Rus edebi ve felsefi eserlerini okudu. 1872'de Kırım'dan ayrılarak İstanbul, Viyana, Münih ve Stuttgart üzerinden Paris'e gitti. Paris'te bulunduğu iki yıl süresince, meşhur Rus edebiyatçısı İvan Turgenyev'in yanında yardımcılık ve bunun yanı sıra tercümanlık yaptı.

Daha sonra, uzun zamandır hayalini kurduğu Osmanlı zabiti olma amacıyla 1874'te İstanbul'a gitti. İstanbul'da kaldığı yaklaşık bir yıllık zaman zarfında, çok istediği zabıt olma fikrini gerçekleştiremedi ve Kırım'a döndü. 1878 yılında Bahçesaray Belediyesi'ne Başkan Yardımcısı seçilen İsmail Bey, bir yıl sonra da başkanlığa getirildi ve 1884 yılına kadar beş yıl boyunca bu görevde bulundu.

1881 yılında Akmesjid'te çıkarılmakta olan Tavrida Gazetesi'nde Genç Molla takma adıyla, daha sonraları kitap haline de getirilen "Rusya Müslümanlığı" adını taşıyan yazılarını yazı dizisi halinde yayınladı. Türkçe bir yayın organı çıkarmak için yaptığı resmi girişimleri reddedildi, ancak gazetenin bütün içeriğinin Rusçasıyla birlikte yayınlanması şartıyla Türkçe bir gazete çıkarma izni aldı. İlk sayısı 22 Nisan 1883'te Bahçesaray'da çıkan ve haftada bir gün yayınlanan bu gazetenin adı, Şinasi Efendi'nin Tercüman-ı Ahvâl'i'nden esinlenilerek konulan Tercümân-ı Ahvâl-i Zaman'dı. Daha sonra 1903 yılında haftada iki gün çıkmaya başlayan gazete, 1912'den itibaren günlük olarak yayınlanmaya başlandı ve 1918'e kadar varlığını sürdürdü.

Gaspıralı, Müslüman Türk kızlarının eğitiminde de öncülük yaptı. İlk Usûl-i Cedîd Kız Mektebi'ni ablası Pembe Hanım Bolatukova'ya 1893'te Bahçesaray'da açtırdı. 1905 yılı sonlarında Bahçesaray'da yayın hayatına giren 'Âlem-i Nisvân' (Kadınların Dünyası), sadece Kırım Tatarları'nın değil bütün Rusya Türkleri'nin tarihlerindeki ilk kadın dergisi oldu ve Gaspıralı'nın sahipliğinde kızı Şefika Gaspıralı'nın idaresinde bir yıl kadar yayınlanabildi. Rusya'daki Türklerin ilk çocuk dergisi olan 'Âlem-i Sıbyân' da ilk defa Mart 1906'da Tercüman'ın ilavesi olarak okuyucuya sunulmaya başlandı. Derginin yayını düzensiz aralıklarla 1915'e kadar sürdü.

Gaspıralı, Türk lehçelerinin yabancı diller yerine birbirlerinden kelimeler alarak zenginleşmesini ve İstanbul Türkçesi esas alınarak ortak bir yazı diline kavuşulmasını sürekli savundu.

Gaspıralı hem yazdı hem de yılmadan, usanmadan Türk Dünyasını gezerek konferanslar verdi. Onun tesirinde yetişen gençler Türk Dünyasının her yanında çeşitli gazeteler ve kitaplar yayınladı.

"Dilde, Fikirde, İşte Birlik" sözüyle tüm Türk Dünyasına çağrı yapan değerli şahsiyet İsmail Gaspıralı, 11 Eylül 1914 tarihinde hayata veda etti.

Seçilmiş Eserleri:

- “Russkoye Musulmanstvo” (Rusya Müslümanları-Simfereopol, 1881),
- “Salname-i Türki” (Bahçesaray, 1882),
- “Mirat-ı Cedit” (Bahçesaray, 1882),
- “Hace-i Sıbyan” (Bahçesaray, 1884; 3.bas. 1892; 7. bas. 1898),
- “Avrupa Medeniyetine Bir Nazar-ı Muvazene” (Bahçesaray, 1885),
- “İslamlara dair Nizamlar ve İmtiyazlar” (Bahçesaray, 1885),
- “Rusya Coğrafyası” (Bahçesaray, 1885),
- “İki Bahadır” (Bahçesaray, 1886),
- “Kıraat-i Türki” (Bahçesaray, 1886; 2. bas. 1894),
- “Maişet Muharebesi” (Bahçesaray, 1886),
- “Kolera Vebası ve Onun Deva ve Darusu” (Bahçesaray, 1887),
- “Bahtiyar Nazım” (Bahçesaray, 1889),
- “Atlaslı Cihannâme” (Bahçesaray, 1889),
- “Medeniyet-i İslamiye” (Bahçesaray, 1889),
- “Garaib-i Adat-i Akvam” (Bahçesaray, 1890),
- “Arslan Kız” (Bahçesaray, 1894),
- “Mektep ve Usul-i Cedit Nedir?” (Bahçesaray, 1894),
- “Risale-i Terki” (Bahçesaray, 1894),
- “Russko-vostochnoe Soglashenie” (Bahçesaray, 1896),
- “Hesab. Muhtasar İlm-i Hesab ve Mesa'il-i Hesabiye” (Bahçesaray, 1897),

- “Her Gün Gerek Zakonlar” (Bahçesaray, 1897),
- “Rehber-i İslamiye” (Bahçesaray, 1898),
- “Şara'it al-Islam” (Bahçesaray, 1897),
- “Rehber-i Mu'allimin” (Mu'allimlere Yoldaş) (Bahçesaray, 1898),
- “Türkistan Uleması” (Bahçesaray, 1901),
- “Mevlud-i Cenâb-ı Hazret-i Ali” (Bahçesaray, 1900),
- “Beden-i İnsan” (Bahçesaray, 1901),
- “Iran. Resimli Mecmua” (Bahçesaray, 1901),
- “Mebadi-yi Temeddün-i İslamiyan-i Rus” (Bahçesaray, 1901),
- “Meşhur Payitahtlar” (Bahçesaray, 1901),
- “Usul-i Edeb” (Şark ve Garb Kaideleri) (Bahçesaray, 1901),
- “Zoraki Tabib” (Bahçesaray, 1901),
- “Malumat-i Nafia” (Bahçesaray, 1901),
- “Tashih-i Akaiden” (Bahçesaray, 1901),
- “Temsilat-i Krilof” (Bahçesaray, 1901),
- “Asya'da Komşularımız” (Bahçesaray, 1903),
- “Dârü-r Rahat Müslümanları” (Bahçesaray, 1906),
- “Müslüman Kongresi” (Bahçesaray, 1909),

Makaleleri

- “Türk Yurducularına” (Türk Yurdu 1: 190-95, 1328 1912),
- “Hind Yolundan” (Türk Yurdu 1: 307-10, 1328, 1912),
- “Hind'den Dönerken” (Türk Yurdu 1: 369-71, 1328, 1912),
- “Muhaceret muntazama” (Türk Yurdu 1: 706-13, 1328, 1913) v.s.

Lisan Meselesi

İzmir'de "İzmir" namında neşrolunan yeni ve güzel gazetenin bir nüshasında "umûm-ı üdebâmıza bir ihtar" ser-levhasıyla bir bent okuduk.

"Türk, 'Arap, 'Acem lisân-ı edebîlerinin hey'et-i mecmu'asından mürekkep enmüzec-i bedî" olan Osmanlı lisânının kısm-ı edebisini nazar-ı tedkikden geçirecek olur isek en evvel nazar-ı dikkatimizi - tenâfûr - bahsi celp eder ki o bahisde de üdebâmızın isti'mâllerini şiddetle men' etmekte oldukları 'istasyon, konsültasyon, sikovastra, kart dö vizit, vapur, şimendöfer, kongre, konferans' gibi soğuk ve mütenâfir kelimeler; görür ve şu hâlin gitgide tekessür ederek lisânımızın teferrukuna bâ'is olacağını anlarız. Dünyâda insanların her türlü menâfi'ine mâni' olan şey'i neş'et-i lisân maddesinden 'ibaret olup bir kavmin bâ'is-i terakkisi olan şey'i de o kavmin efradının his ve lisânda ittihadlarıdır." demişler. Pek doğru söylemişler.

Bugün 'Araplarda Fransız ve İngiliz ve sâ'ir lisânlardan kendi lisânlarına karışmak isteyen kelimeleri der-'akab yakalayıp mukabillerini bulup lisânlarından tard ediyorlar, "vapur"u görür görmez "bahre" nâmını veriyorlar. "Kart dö vizit"i iştir iştir batacate'z-ziyâre nâmını çıkıyorlar.

Şimdi bunu biz de yapmalıyız. Hatta şimdiye kadar yapmadığımız kabahattir.

İşte biz bugün üdebâmızı bu hizmet-i lisâniyeye da'vet ediyoruz.

"Tercüman" Bu da pek doğrudur ve da'vet de güzel da'vettir.

'Osmanlı lisânını sadeleştirmek aslı "Türki" olan bu lisânı oldukça "Türkleştirmek" demektir; bundan matlap ise edebiyattan milleti ya'ni Türkleri müstefid etmektir. Garp dillerinden dilimize karışmak isteyen kelimelerin mukabilini bulup kullanmak ve mukabilini bulamayıp kabul ettiklerimizi kavâ'id ve tab'at-ı Türkiye tabik edip kullanmak lâzım geldiği gibi 'Arap'tan, Fars'tan kabul ettiklerimizi dahi böyle etmelidir. Türkçesi bulunan bir kelime yerine diğer bir lisânın kelimesini isti'mâl etmek cinâyet-i edebiyedir.

Lisân en ibtidâ' "kavmî" olmalıdır ki herkes anlayabilsin. Lisânın yaraşığım letafetini ikinci derecede tutmalıdır. Bu hakikati ben demiyorum hâl ile "Türkler" söylüyorlar. Mizân-ı edebiyeden beş paralık kıymeti olmayan bilmem nerede basılıp çıkan "Âşık Garip"ler, "Şah İsmâ'il"ler, "Koroğlu"lar, "Kerem"ler Edirne'den Bursa'dan başlayıp ta Azerbaycan, Horasan ve Kaşgar Türklerine kadar münteşir olduğu hâlde ma'lum edebîlerin yazdıkları eserler; o meşhur şâ'irlerin "idi" ile "dedfden mâ'ada Türkçesi olmayan ateşli şiirleri Türklerle kapalı kalıyor!

Diyorlar ki Türk lisânında nâzik ahvâl ve hissiyât-ı ruhaniye ifâdesine lâzım kelimeler bulunmuyor; binâenaleyh terkib-i 'Arabî ve Farisî olmadıkça lisân da lisân olmuyor. Belki böyledir, ama hâlâ bu zamana kadar Türk diline mahsûs bir lügatimiz olmadığı hâlde bu kadar kestirici bir hüküm etmeye hakkımız yoktur zann ederim; Türkçe'yi mükemmel bilen kimdir?

Türkçesi bulunmadı da onun için mi "demir yola" "şimendöfer" denilmek 'âdet edildi? Türk dili aranılır ise; tahsili lâzım görölür ise şimdi zann olunduğundan ziyâde zengin olduğu anlaşılır ümidindeyim.

Türk dili Türkçe olmalıdır; ‘Osmanlılar ise âl-i ‘Osman devletine mensup akvama hâkim olan ‘Osmanlı Türkleridir.

“Servet-i Finûn” gazetesinin 680. inci numrasında ‘A. Nadir beyin şâyân-ı dikkat musâhabe-i edebiyesi derc edilmiştir. “Ma’ârif-i edebiyemize hizmet için ne yapmalıyız?” su’alini edip cevâp vermeye çalışıyorlar, fakat yazdıkları güzel mülâhazalar “Ne yazmalıyız”dan ziyâde “Nasıl yazmalıyız” su’âline daha muvafaktır zannederiz.

Ne yazmalıyız? su’âline cevaben akvâm-ı ‘Osmaniye’nin ve ba-husûs ‘Osmanlı Türklerinin ma’lûmâtını tevesü’, efkârını işlek ve ‘âli edecek şeyler yazmalıyız ve nasıl yazmalıyız? Su’âl ekseriyetin okup anlayabileceği bir tarzda ya’ni sade olarak yazmalıyız desek olmaz mı ‘acaba?

‘A. Nâdir bey böyle zannetmiyor. Lisân-ı ‘Osmaniye’yi sadeleştirmek nerede kaldı ki öz Türkiye ile şiir söylemek mümkün olamaz... “Çünkü lisânımız Türkçe değil, “Osmânlıcadır.” diyor.

Hiç iştmedığımız bir şey bu idi, iştittik.

Şinâsi’den evvel yazı yazan ‘Osmanlı Türkleri bugün de herkesçe kullanılan “Osmânlıca”yı ve meselâ Şemseddin Sami Beyin ve Ahmed Midhat Efendi’nin “sade” dil ile yazdıkları edebî ve fennî makaleleri görseler “Osmanlıca”dır demezler idi. Tamâm bunlar gibi zamanımızda dahi “küre-i kalemiye”ye tâbî olanların “Türkçe güzel şiir yazılmaz” “terkîb-i’ Arabîsiz ve Farîsîsiz lisanımız dönmez.” zannettikleri tabî’dir.

Şîve-i ‘Osmâniye’yi sadeleştirmek lisân-ı Türkî’yi ilerletmek mes’elesinin ehemmiyet-i edebîyesinden mâ’ada daha büyük ehemmiyet-i siyâsiyesi vardır. Yazının yalnız güzelliği aranılmamak daha ziyâde umûmîliği matlap edilmelidir.

En eski ‘Osmanlı olan “Türklerden” mâ’ada Devlet-i ‘Osmâniye’ye tâbî bunca akvâm-ı sâ’ire vardır ki bunların lisân-ı hâkimeyi tahsilleri farzdır, halbuki bu farzın edası için uzun senelerce ‘Arabistan çöllerinde ve İran gül bağçelerinde dolanmak lâzım olur ise iş bozulur...

TÜRKSOY

Etkinlikleri

İSMAİL BEY GASPIRALI DOĞUMUNUN 150. YILINDA AKMESÇİT’TE ANILDI

1 -17 Mayıs 2001 tarihleri arasında Kırım Devlet Sanayi Pedagoji Enstitüsü ev sahipliğinde İsmail Bey Gaspıralı’nın doğumunun 150. yıldönümüne ithafen Akmesçid’te uluslararası bir sempozyum düzenlendi.

Sempozyuma Kırım, Ukrayna, Türkiye, Rusya, Tataristan, Özbekistan, Kazakistan, Macaristan, ABD, KKTC ve Belarus’dan yaklaşık 200 bilim adamı katıldı. 3 gün süren sempozyumda 182 bildiri ve tebliğ sunuldu.

TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Ziya Yılmaz’ın katıldığı sempozyumda; “Dilde, Fikirde, İşte Birlik!” ülküsünün sahibi İsmail Gaspıralı’nın tüm Türk Dünyasında, Türklük ve dayanışma bilincini nasıl uyandırdığı, önderlik ettiği anlatılarak Kırım Türkleri savaşı bütün yönleri ile ele alındı.

İsmail Bey Gaspıralı Sempozyumu

Türk Dili Konuşan Ülkeler Kültür Bakanları Daimi Konseyi XV. Dönem Toplantısı’nda; gazeteci, eğitimci ve yazar İsmail Bey Gaspıralı’nın doğumunun 150. yılının kutlanması kararı alındı.

Kutlamalar kapsamında TÜRKSOY, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA), Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği’nin işbirliğiyle, Gaspıralı’nın fikirlerinin ve eğitimci kişiliğinin geniş kitlelere tanıtılması, Türk hakları arasında var olan ortak tarihi bağların pekiştirilmesi, kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi amacıyla, 26-27 Ekim 2001 tarihlerinde Ankara’da yurt içi ve yurt dışından 28 bilim adamının katıldığı uluslararası düzeyde bir sempozyum düzenlendi.

TOBB Büyük Konferans Salonu'nda anılan tarihlerde gerçekleşen sempozyumun açılışında konuşma yapan TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Ziya Yılmaz, TİKA Başkanı Dr. Öner Kabasakal, Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği 2. Başkanı Halil Saylık, Türk Dünyasından Sorumlu Devlet Bakanı Prof. Dr. M. Abdülhaluk Çay ve Devlet Bakanı Prof. Dr. Ramazan Mirzaoğlu özetle; Gaspıralı'nın Türk Dünyasına yapmış olduğu büyük hizmetleri ve gayretleri hakkında bilgi sunarak, düşüncelerinin günümüz Türk halkına ışık tutması ve örnek alınması gerektiğini dile getirdi.

Sempozyumun birinci oturumuna başkanlık eden tarihçi Prof. Dr. Halil İnalçık'ın, "Tarihte dönüm noktası olan önemli olaylarla, Türklüğün maruz kaldığı büyük acı ve asimilasyonlardan kurtuluş ve yeniden diriliş çarelerini arayan, çalışan Gaspıralı'nın gayretlerinin iyi değerlendirilmesi gerektiğini" dile getiren konuşması ilgiyle dinlendi.

Türkiye Cumhuriyeti 9. Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel, sempozyumu 2. gününde onurlandırıp, dünyadaki son gelişmeler ışığında Gaspıralı'nın fikirlerinin daha iyi anlaşıldığını ifade ederek, sempozyumu düzenleyenlere teşekkürlerini sundu.

Türkiye'nin tanınmış bilim adamlarından Prof. Dr. Mustafa Kafalı ve Prof. Dr. İlber Ortaylı'nın oturum başkanı olarak dinleyicilerle yaptıkları tarihi ve pedagojik değerlendirmeler katılımcıları, yoğun bildirilere rağmen akşam saatlerine kadar salonda tuttu.

Sempozyuma Kazan Devlet Üniversitesi'nden katılan Prof. Dr. Mirkasım Osmanov ve Dilara Osmanova ile Kazan Devlet Arşivi'nden katılımcı Cevdet Minnulin'in Tatar Türkçesi'yle sunduğu bildiriler Gaspıralı hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşılmasına sebep oldu.

Ayrıca, Kazakistan'dan Amankos Mektep, Kırım Akmescid'ten Viktor Gankeviç, Doç. Dr. İsmail Kerim, İsmet Zaat, Yrd. Doç. Dr. Zühal Yüksel ve Erdar Seytbekir'in sunduğu bildiriler, Türkiye dışında diğer Türk ülkelerinde de bu büyük şahsiyete kayıtsız kalınmadığını katılımcılara göstermiş oldu.

Sempozyuma Türkiye'den katılan: Prof. Dr. Yavuz Akpınar (Ege Üniversitesi), S. Giray Bozkurt, Doç. Dr. Ahmet Karlıdere, Yrd. Doç. Dr. İsmail Türkoğlu (Marmara Üniversitesi) Prof. Dr. Nadir Devlet (Yeditepe Üniversitesi), Prof. Dr. Timur Kocaoglu (Koç Üniversitesi), Ümit Polat (Yüzüncü Yıl Üniversitesi), Doç. Dr. Hakan Kırımlı (Bilkent Üniversitesi), Doç. Dr. Meryem Kırımlı (Çankaya Üniversitesi), Dr. İbrahim Maraş (Ankara Üniversitesi), Doç. Dr. Mehmet Şahingöz, Fahri Temizyürek (Gazi Üniversitesi), S. Selenga Gökçöz ve Doç. Dr. Ömer Turan (Orta Doğu Teknik Üniversitesi), dinleyicileri, nadir olarak bulabilecekleri birbirinden ilginç ve doyurucu bilgilere ulaştırdı.

VI. Türk Dünyası Edebiyat Dergileri Kongresi

VI. Türk Dünyası Edebiyat Dergileri Kongresi, 2013 yılı Türk Dünyası Kültür Başkenti Eskişehir'de, 16 farklı devlet ve bölgeden 30'un üzerinde edebiyat dergisi temsilcilerinin katılımıyla 16-18 Şubat 2014 tarihleri arasında gerçekleşti.

TÜRKSOY, Eskişehir Valiliği ve Avrasya Yazarlar Birliği işbirliğinde gerçekleştirilen, vefatının 100. yıl dönümünde çağdaş Türk edebiyatının önemli isimlerinden biri olan İsmail Gaspıralı'ya ithaf edilen kongreye akademisyenler, öğrenciler ve edebiyatseverler yoğun ilgi gösterdi.

Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tataristan (R.F.), Başkurdistan(R.F.), Kırım

(Ukrayna), Kosova, Dağıstan(R.F.), Karaçay Malkar(R.F.), Irak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, İran, Türkmen Sahra(İran), Gagavuzya(Moldova) ve Türkiye'nin önde gelen edebiyat dergilerinin genel yayın yönetmenlerinin katıldığı kongrenin açılışında, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Kazakistan Ankara Büyükelçisi Janseyit Tüymabayev ve Eskişehir Valisi Güngör Azim Tuna açılış konuşmalarını yaptı. Gerçekleştirilen açılış konuşmalarının ardından ise İsmail Gaspıralı'nın hayatını konu alan bir film gösterimi gerçekleştirildi.

Zorlu şartlar altında yayın yapan Türk Dünyasının edebiyat dergilerinin arasında işbirliğinin derinleştirilebilmesi amacıyla gerçekleştirilen Türk Dünyası Edebiyat Dergileri Kongresi'nin ilk gün oturumlarında İsmail Gaspıralı İdealleri ile Yerelden Milliye, Milliden Evrensele Türk Dünyası Edebiyatı, Küreselleşme ve Edebiyat Dergiciliği gibi konular ele alındı.

TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, VI. Türk Dünyası Edebiyat Dergileri Kongresi'nin açılış vesilesiyle yapmış olduğu konuşmada, Eskişehir Valisi Güngör Azim Tuna nezdinde Eskişehir Valiliğine, kongreye katılan yazar, edebiyatçı ve yayın yönetmenlerine teşekkürlerini sunarken, bu yıl 6'ncısı gerçekleştirilen kongrenin önemine binaen, "Altıncı kongre pek çok açıdan öncekilerden farklıdır. Bu kongreyle birlikte, Türk Konseyi'ne üye ülkelerin yazarlar birlikleri arasında işbirliğini kurumsallaştırmaya yönelik ortak bir çatı kuruluşun temellerini atacağız. Sayın Cumhurbaşkanlarımız 23 Ağustos 2012 tarihinde Bışkek'te düzenlenen zirve sırasında manevi dünyamızın zenginliklerinin geliştirilmesine yönelik olarak yazarlar birlikleri arasında TÜRKSOY bünyesinde ortak bir yapının kurulmasını kararlaştırmışlardı. Aslında, Cumhurbaşkanlarımızın bu kararı, edebiyat alanında yürütülen çalışmalara ne kadar önem verdiklerini gösteriyordu. İnşallah bu kongreyle birlikte bizler Türk Dili Konuşan Ülkeler Yazarlar Birlikleri Konseyi'nin kuruluşunu gerçekleştireceğiz" dedi.

TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov'un ardından kürsüye çıkan Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı Yakup Ömeroğlu ise; bugün Türkçe'nin farklı renklerinde farklı edebi diller geliştirildiğini kaydederek, "Edebiyat dergilerinin her biri kendi ülkelerindeki Türkçe'nin ayrı güzel diliyle yayınlanıyor. Yazdıklarımızın gönül, fikir, düşünce ve yöneliş dilinin aynı olması dilde birliği ifade eder. Eskişehir, Türk Dünyasının her yerinden yazarları, sanatçıları, şairleri kentte topluyor. Sahip olduklarımızın bilinciyle, değerleriyle geleceğe doğru, dilde, fikirde, iş'te birlik

istikametinde yürüdüğümüzde büyük avantajlarımız var. Her geçen gün birliğe biraz daha yaklaşıyoruz. Edebiyat dergilerinin bir arada oluşu, ortak hareket etmesi, fikir, düşünce ve edebiyat hayatımız için son derece önemlidir." şeklinde konuştu.

Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Janseyit Tüymabayev, yaptığı konuşmada dergilerin milli kültürümüzün korunması ve geliştirilmesindeki önemine değindi.

Konuşmasının ardından Büyükelçi Tüymabayev, Vali Tuna ve Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı Ömeroğlu'na "Kazakistan Dostluk ve İşbirliği Madalyası" takdim etti.

Son olarak açılış konuşmasını gerçekleştirmek üzere kürsüye çıkan Eskişehir Valisi Güngör Azim Tuna, "dilde, fikirde, işte birlik" ifadesinin Türk Dünyasının gönül birliği olduğunu kaydederek şöyle konuştu: "Kültür başkentliğiyle tam da Gaspıralı'nın istediği gibi mesafeleri kaldırdık. Türk Dünyası, ortak kültür mirasımızı güzel ve ümit dolu yarınlara aktarmak için el ele gönül gönüle Eskişehir'de buluştu. 250'yi aşan uluslararası etkinliklerle güzellikler üretilmiş ve geleceğe uzanan gönül bağlarımız Eskişehir'de sağlamlaştırılmıştır. Gönül birliğimiz için azim ve sebatla çalışmaya devam edeceğiz."

Kazak Yazar Abdik'e "Türk Dünyasında Yılın Edebiyat Adamı Ödülü"

VI. Türk Dünyası Edebiyat Dergileri Kongresi'nde Kazak yazar Tölen Abdik'e "Türk Dünyasında Yılın Edebiyat Adamı Ödülü" verildi. Ödülü yazara takdim eden Eskişehir Valisi Güngör Azim Tuna, benliğimizi ve kültürümüzü kaybetmemek yolunda hayatını adan bir yazar olarak tasvir ettiği Abdik'e teşekkürlerini sundu. Eserlerini değerlendirerek, kendisine ödül verenlere teşekkür eden Tölen Abdik ise, duymuş olduğu mutluluğu ifade ederek, "Bu kongrenin gerçekleşmesine katkı sunan Eskişehir Valiliğine, Kazakistan Cumhuriyeti'nin Ankara Büyükelçisi Janseyit Tüymabayev'e, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov'a ve Avrasya Yazarlar Birliği Genel Başkanı Yakup Ömeroğlu'na

şükranlarımı sunuyorum. Edebiyat insanın ruhunu ve manevi boyutunu temizleyen büyük bir olaydır. Bu temizliğe, insanı yetiştiren, değişik ufuklara ulaştıran, bu dünyaya sahip çıktığınız için teşekkür ediyorum. Kültür, edebiyatçılar için büyük bir değerdir. Gelişen ülkeler kültüre ne

kadar önem veriyorsa bizler de Türk Dünyası olarak bu kültüre o kadar, hatta daha fazla önem vermeliyiz." dedi.

TÜRKSOY ve Avrasya Yazarlar Birliği tarafından geleneksel olarak gerçekleştirilen, Türk Dünyasının edebiyat hayatına yön veren yazar, araştırmacı ve bilim insanlarını bir araya getiren etkinlik iki gün boyunca Eskişehir'de devam etti.

TÜRKSOY Arşivi Kongre Kapsamında Sergilendi

Önceki yıllarda İstanbul, Ankara, Lefkoşa ve Astana şehirlerinde gerçekleştirilen Türk Dünyası Edebiyat Dergileri Kongresi kapsamında bu yıl, TÜRKSOY'un geçmiş yıllarda gerçekleştirmiş olduğu etkinliklere ait posterlerden oluşan "TÜRKSOY Arşivi'nden" isimli bir fotoğraf sergisi ve kongreye katılan dergilerin örneklerinin yer aldığı, "Türk Dünyası Edebiyat Dergileri Sergisi" ziyaretçilerin beğenisine sunuldu.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

İsmail Bey Gaspiralı ve Ziya Gökalp Sempozyumları Bildiriler

Yayına Hazırlayan : H. Dünder Akarca
Ankara - 2003

Doğumunun 100. Yıldönümü
Münasebetiyle **İsmail Gaspiralı**
TÜRKSOY'un 2014 Takviminde Yer Aldı

KARAÇAY

• İsmail Semenov

Karaçay Milli Şairi ve Büyük Besteci

İsmail Semenov

1891-1981

Özgeçmişi

Karaçay milli şair ve bestecisi İsmail Semenov, 1891 yılında Elbrus Dağı'nın batı eteklerinde yer alan Üçkulan köyünde dünyaya geldi. Annesi Yıldızhan, yaşadığı çevrede destancı kimliği ve duygusal şarkılarıyla tanınıyordu. Babası Unuh Bey ise Arapça bilen ve Doğu edebiyatı ile ilgilenen biriydi. Bu sebeple, çocukluktan edebiyata çok meraklı olan İsmail'in ilk öğretmenleri anne ve babası oldu. Babası Unuh Bey'i hac ziyareti sırasında kaybeden Semenov, daha sonra eğitimine medresede devam etti. Medresede Arapça okuma yazmayı öğrendi ve ilk şiirlerini yazmaya başladı. Doğup büyüdüğü topraklardan, onun eşsiz tabiat güzelliklerinden ilham alan İsmail, şiirlerinde her zaman Kafkas halkını, vatanını ve milli değerlerini konu aldı.

Edebiyat hayatına halk şairi olarak giren İsmail Semenov, 1917 yılında gerçekleştirilen Bolşevik İhtilali'nden sonra modern şiire de yöneldi. XX. Yüzyıl Karaçay şiirinin son temsilcilerinden olan Semenov, 1939 yılında Ermenistan'ın Başkenti Erivan'daki "David Sosun Destanı'nın 1000. Yılı" kapsamında düzenlenen halk şairleri yarışmasında birinci oldu. Ardından SSCB Yazarlar Birliği'ne üye oldu ve 1940 yılına kadar Sovyetler Birliği tarafından verilen pek çok ödüle layık görüldü.

Fakat 1940'lı yılların başlarında Semenov, Sovyet düzenine karşı yazdığı şiirleri nedeniyle, Sovyet hükümeti tarafından sürekli baskı altında tutuldu. 1944 yılında rejim aleyhine propaganda yapmak ve vatan hainliği iddiasıyla kendi halkı gibi o da ana vatanından sürgün edildi. Sürgün yıllarında halkına karşı uygulanan yasakları her daim şiirlerine konu edinen İsmail Semenov, şiirlerinde kullandığı dil ile halkının hafızasında ana vatanlarını daima canlı kıldı. Yönetim, Semenov'un adı ve eserlerine Karaçay şiir antolojisinde yer vermemeyerek unutturmaya çalışsa da başarılı olamadı.

İsmail Semenov'un şiirlerinin büyük bir kısmı halk şarkısı haline geldi ve "Mingitav" (Elbrus Dağı) adlı şiiri Karaçay Türklerinin adeta milli marşı gibi oldu. Eşi Anisat hanıma ithafen yazdığı '2000' dörtlük uzunluğundaki "Aktamak" bestesi en meşhur bestelerinden biridir.

1957'de onca zorlu süreçlerin neticesinde İsmail Semenov, kendi halkıyla birlikte ana yurduna döndü ve ömrünün sonuna kadar doğduğu Üçkulan köyünde yaşadı.

İsmail Semenov, 1981 yılında 90 yaşında hayata veda etti.

Seçilmiş Eserleri:

“Anam”, “Zorluknu Cin” (Zülmün Şarkısı),
“Kaydadı Revolütsiya” (Nerde Devrim),
“Köçgünçülük Künümde” (Sürgün Günümde),
“Küv” (Ağıt),
“Ayga Karay” (Aya Bakıp),
“Köl Basama” (Teselli Ediyorum) v.s.

Минги Тау

Сен кёкге джете, мийиксе
Ууакъ (Кавказ) таулары ичинде.
Мияла кибик, джылтырай,
Къанга бузларынг юсюнгде.

Юсюнгде барды акъ тонунг,
Сен джай да, къыш да киесе.
Кюн бузулургъа тебресе,
Боран этерге сюесе.

Кюн ариу, чууакъ тургъанлай,
Тохтамайды боранынг.
Джай да, къыш да кетмейле
Юсюнгдеги бузларынг...

Тёгерегинги тогъай отлайла
Алтын мюйюзлю кийикле.
Сени башынга чыкъгъанла -
Бёгекле бла джигитле...

Elbruz Dağ

Sen göğе erişecek kadar yücesin
Kafkas dağlarının içinde
Cam gibi parlayarak
Buzulların üstünde.

Üstünde vardır beyaz kürkün
Sen yaz da, kış da giyersin
Hava bozmaya başlasa
Fırtına çıkarmayı seviyorsun.

Gün güzel ve berrak iken
Durmuyor fırtınan
Yaz da, kış da erimiyor
Üstündeki buzların.

Etrafında halkalaşıp otuyorlar
Altın boynuzlu geyikler
Senin tepene çıkıyorlar
Cesurlar ile yigitler.

Айга

Аи, сен кекню мииигинде тамадаса,
Кебню кере дуниялада аиланаса,
Шагъатса сен кеб телюню кетгенине,
Ургъан джеллеи емюрлени етгенине.

Ашхы, аман, къууанч, бушуу, джашау, елюм...
Барына да джарыкъ бердинг, барын кердюнг...
Алаи бетинг тюрленмеиди, азаимаиды,
Нюр кел бетинг кемеимеиди, таркъаимаиды.

Джылагъанны кере туруб, джыламаиын,
Къарыусузну ерге туруб джакъламаиын,
Унукъгъаннга кел табдырыр мадар этмеи,
Сен къошулуб бир палах да джерден кетмеи...

Не ючюндю джашагъанынг, джарыгъанынг,
Кече саиын башыбыздан къарагъанынг,
Сууукъ къараи дженгил баргъан кюнлерине,
Нек тураса миллетлени кезлеринде?...

Aya Bakıp

Ay, sen göğün yükseğinde hakimsin
Çok şeyi görerek dünyada dolaşıyorsun
Şahitsin sen çok neslin gittiğine
Esen rüzgar gibi ömürlerin geçtiğine.

İyi, kötü, sevinç, üzüntü, hayat, ölüm
Hepsine de aydınlık verdin, hepsini gördün
Fakat yüzün değişmiyor, (aydınlığın) azalmıyor
Nur güzelliğin eksilmiyor, azalmıyor.

Ağladığını görerek, ağlamadan
Güçsüzü, ayağa kalkıp, korumadan
Hayata küsene moral verecek çare bulmadan
Sen katılıp bir bela da yerden gitmeden.

Ne içindir yaşaman, ışıman
Geceleri başımızdan bakman
Soğuk bakıp çabuk gittiğin günlerinde
Niçin duruyorsun milletlerin gözlerinde.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

TÜRKSOY'DA İSMAİL SEMENOV ANISINA KAFKAS GÜNLERİ DÜZENLENDİ

Doğumunun 120. yılı münasebetiyle Karaçay halk şairi İsmail Semenov'un anısına TÜRKSOY'da Kafkas Kültür Günleri düzenlendi. 30 Ocak - 1 Şubat 2012 tarihleri arasında Ankara, Konya ve Eskişehir'de düzenlenen anma etkinliklerinin ilki 30 Ocak 2012 tarihinde TÜRKSOY Genel Sekreterliği'nde gerçekleştirildi.

Programın açılış konuşmaları TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Karaçay - Çerkez Cumhuriyeti Milli Meclis Milletvekili Bibulat Urusov, Kabardin-Balkar Cumhuriyeti Milletvekili Asker Doduyev, Kafkas Akademisi Başkanı Ali Atabiyev, Etimesgut Belediye Başkanı Enver Demirel, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay'ı temsilen Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Kemal Fahir Genç tarafından gerçekleştirildi.

TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov konuşmasında TÜRKSOY hakkında kısa bir bilgi verirken, TÜRKSOY'un artık gelenekselleşmeye başlayan anma toplantılarında emeği geçen herkese teşekkürlerini sundu. Karaçay - Çerkez Cumhuriyeti Milli Meclis Milletvekili Bibulat Urusov ise böylesine coşkulu bir sebeple burada

bulunmaktan büyük mutluluk duyduğunu ifade ederek, bu buluşmaya imkan sağlayan TÜRKSOY'a teşekkürlerini bildirdi.

Konuşmasının sonunda TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov'a Elbruz Dağları'nın resmini armağan eden Urusov, "Elbruz Dağları İsmail Semenov Dağları demektir, bizde bu ulu ödülü TÜRKSOY'a layık gördük" dedi. Urusov ayrıca Meclis adına getirdikleri madalyaları da sahiplerine takdim etti.

Kabardin-Balkar Cumhuriyeti Milletvekili Asker Doduyev de "Geçen yıl yine TÜRKSOY'un ev sahipliğinde Kazım Meçiev'i anmak için burada toplanmıştık ve yeni neslin onu daha iyi tanıması için resmini TÜRKSOY'a hediye etmiştik, Kazım Meçiev'in yanına yalnız kalmaması için Semenov'un resmini takdim etmek istiyoruz. Onlar Mingi-Tau (Elbruz) Dağları'nın iki zirvesi gibidir" dedi.

Kafkas Akademisi Başkanı Ali Atabiyev sözlerine İsmail Semenov'un tanınmış bir dörtlülüğü ile başladı ve TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov'a Kafkas Akademisi Fahri Doktorluk unvanını takdim etti.

Etimesgut Belediye Başkanı Enver Demirel ise konuşmasında Türk halkının birçok büyük değerinin olduğunu, fakat bu değerlerin yeterince farkında olunmadığını belirtti. Demirel, "TÜRKSOY'un önderliğinde bu önemli şahsiyeti anmaktan büyük onur duyuyorum" diye konuştu.

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Kemal Fahir Genç de "Bu salonda çok fazla bilim-sanat adamını andık, TÜRKSOY'dan önce bu toplantılar sadece büyük değerlerimizin kendi memleketinde yapılıyordu,

TÜRKSOY ile birlikte artık dünya çapında yapılıyor" dedi.

Konuşmaların ardından İsmail Semenov'un hayatı konulu film gösterimi gerçekleştirildi. Katılımcılara TÜRKSOY'un teşekkür plaketlerini; Genel Sekreter Düsen Kaseinov, Karaçay-Çerkez Cumhuriyeti Milli Meclis Milletvekili Bibulat Urusov, Kabardin-Balkar Cumhuriyeti Milletvekili Asker Doduyev, Kafkas Akademisi Başkanı Ali Atabiyev, Etimesgut Belediye Başkanı Enver Demirel, Keçiören Belediye Başkanı Mustafa Ak ve Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Kemal Fahir Genç takdim etti.

İsmail Semenov'un şiirlerinden bestelenmiş şarkılar da tüm salon sanatçılara eşlik etti ve Kafkas Halk Dansları da konuklara eşsiz anlar yaşattı.

Programın sonunda "İsmail Semenov'un Anısına Resim ve Fotoğraf Sergisi"nin açılışı da gerçekleştirildi.

Semenov Anma Günleri 31 Ocak 2012 tarihinde Konya'da, 1 Şubat 2012 tarihinde Eskişehir'de devam etti.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

ŞUBAT

Февраль February

TÜRKSOY

KÜLTÜRLERARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞRİATİ
INTERNATIONAL ORGANIZATION OF TURKIC CULTURE

2016

9 Şubat 1442 - 3 Ocak 1500
16th Anniversary of the death of
the Shepherd of the Mountains
Dedemurad 578. Yıldönümü

1 Ocak 1916 - 1 Ocak 1916
100th Anniversary of the founding of the
Great Turk and the birth of the Turk
nation 100th Anniversary

9 Ocak 1924 - 3 Ocak 1924
15th Anniversary of the founding of the
national flag of the Republic of Turkey
15th Anniversary

1 Ocak 1924 - 1 Ocak 1924
100th Anniversary of the death of
the Shepherd of the Mountains
Dedemurad 578. Yıldönümü

1 Ocak 1924 - 1 Ocak 1924
100th Anniversary of the founding of the
Great Turk and the birth of the Turk
nation 100th Anniversary

1 Ocak 1924 - 1 Ocak 1924
15th Anniversary of the founding of the
national flag of the Republic of Turkey
15th Anniversary

Pazartesi
Понедельник
Monday

Salı
Вторник
Tuesday

Çarşamba
Среда
Wednesday

Perşembe
Четверг
Thursday

Cuma
Пятница
Friday

Cumartesi
Суббота
Saturday

Pazar
Воскресенье
Sunday

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29						

9 Ocak 1862 - 3 Ocak 1902
İsmail Semenov'un doğum ve ölüm tarihleri.
Doğum yeri: 125. Yılı Anısına

1 Ocak 1902 - 3 Ocak 1902
İsmail Semenov'un ölüm tarihi.
Ölüm yeri: 125. Yılı Anısına

1 Ocak 1902 - 3 Ocak 1902
İsmail Semenov'un ölüm tarihi.
Ölüm yeri: 125. Yılı Anısına

1 Ocak 1902 - 3 Ocak 1902
İsmail Semenov'un ölüm tarihi.
Ölüm yeri: 125. Yılı Anısına

1 Ocak 1902 - 3 Ocak 1902
İsmail Semenov'un ölüm tarihi.
Ölüm yeri: 125. Yılı Anısına

Fatih İsmail Ertaşlı Cad. No: 8 OR-AN / 06450 Çantaya - ANKARA • Tel: +90 312 491 0300 • Fax: +90 312 491 0111 • www.turksay.org

[turksay.org](https://www.turksay.org) [turksay.org](https://www.turksay.org)

Doğumunun 125. Yıldönümü Münasebetiyle

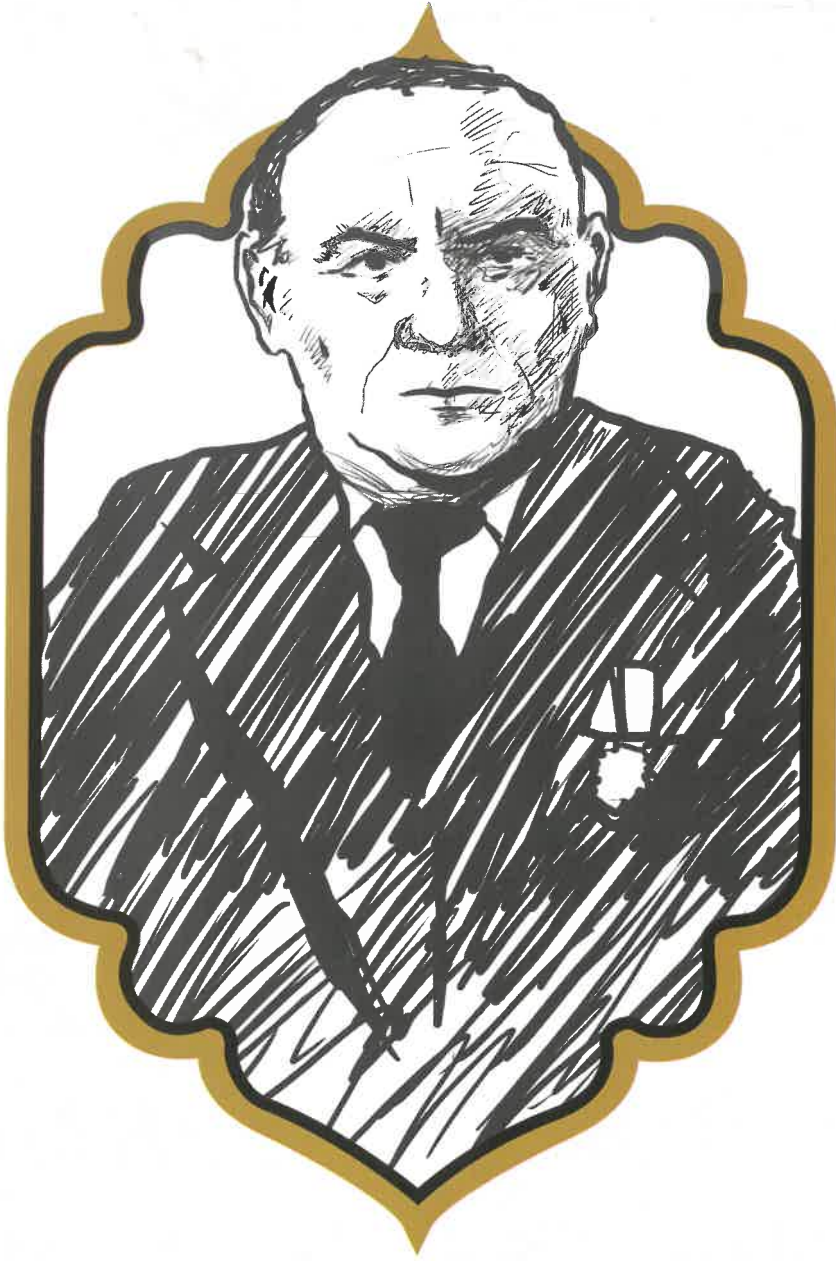
İsmail Semenov TÜRKSOY'un 2016 Takviminde Yer Aldı

UYGUR

- **Ziya Samedi**

Çağdaş Uygur Edebiyatının Büyük Şair ve Yazarı

Ziya Samedi

1914-2000

Özgeçmişi

Çağdaş Uygur edebiyatının büyük şair ve yazarı Ziya Samedi, 15 Nisan 1914 tarihinde Kazakistan'ın Yarkand şehrine bağlı Honihay köyünde dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini doğduğu topraklarda tamamlayıp 1931 yılında ailesiyle birlikte Doğu Türkistan'a yerleşti. 1934 yılında Gulca'daki öğretmen okulundan mezun oldu ve öğretmen olarak çalışmaya başladı. Edebiyat dünyasına ise şiir vasıtasıyla adım attı. 1934 yılında İli Gazetesi'nde ilk şiirleri yayınlandı. 1936 yılında "Ferhat ve Şirin"e benzeyen, Uygurların ünlü epik şiiri "Garip ve Senem", 1937 yılında da "Köyümçan Ana" (Şefkatli Ana) oyunlarını yazdı.

Uygur Türkleri'nin çektiği acıları romanlarında sürekli olarak işlediği ve milliyetçi bir kişiliğe sahip olduğu için Ziya Samedi, 1937 yılında tutuklandı. Çin yönetimi tarafından Şin Şişey Cezaevi'nde tam 7 sene mahkûm oldu. 1944 yılında cezaevinden çıktıktan sonra, Doğu Türkistan Ordusu'na katıldı ve albaylık rütbesine yükseldi. 1950 - 1958 yılları arasında Doğu Türkistan Sincan Uygur Bölgesi'nin Kültür Bakanı oldu.

Ulusal özgürlük taraftarı olduğu için Çin Hükümeti tarafından sürekli takip edilen Samedi, 1961 yılında eğitimini tamamlamasının ardından Kazakistan'a döndü.

Uygur bağımsızlık mücadelelerinde her zaman aktif olarak rol alan Ziya Samedi, kendisine büyük ün kazandıracak birçok eserini Kazakistan topraklarında kaleme aldı.

1980 yılında Uygur edebiyatına kazandırdığı eserleri için "Kazakların Yazarı Ödülü"ne layık görüldü.

Şiir, tiyatro, öykü ve roman türünde eşsiz eserler bırakan Ziya Samedi, 20 Kasım 2000 tarihinde 86 yaşında hayata veda etti.

Seçilmiş Eserleri:

“Cıllar Sırrı” (Yılların Sırrı),

“Kanlık Dağ” (Kanlı Dağ),

“Hitay Zindanlirida” (Çin Zindanlarında),

“Siri Eçildi” (Sırrı Açıldı),

“Sürlük Minutlar” (Tedirgin Dakikalar),

“Zulmezevâl”,

“Laşman”,

“İparhan”,

“Pekin”,

“Gani Batur-Mayimhan”,

“Ahmet Efendi”,

“Bir Tane Sigara”,

“Kaysılar Olgunlaştığı Zaman”,

“Dertlinin İnleyişi”,

“Boynu Kesik”,

“Roşen”,

“İli Nehri Kıyısında” v.s.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

100. YILINDA ZİYA SAMEDİ

Kazakistanlı Uygur yazar Ziya Samedi, doğumunun 100. yılında TÜRKSOY'da düzenlenen etkinliklerle anıldı. 5 Aralık 2014 tarihinde gerçekleştirilen toplantıya

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Müsteşar Yardımcısı Nihat Gül, Kazakistan Ankara Büyükelçiliği Müsteşarı Alimkhan Yessengeldiyev, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Kazakistan Yazarlar Birliği Sekreteri Ahmetcan Aşiri, Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı Yakup Ömeroğlu, Almanyalı Uygur gazeteci Erkin Alptekin, Kazakistan'ın önde gelen ve sanat dünyasına destek veren iş adamı Dilmurat Kuziyev, Kazakistanlı yazar Rabik İsmailov, Kazak şairi Dauletbek Baytursınılı, akademisyen Alemcan Hamrayev, Ziya Samedi'nin oğlu Rıza Samedi ile kızı Bilkız Samedi, Prof. Dr. Hülya Kasapoğlu Çengel, Yrd. Doç. Dr. Aysun Demirez Güneri, Kazakistan'dan gelen araştırmacılar ile Türkiye'den pek çok kişi katılım gösterdi.

Açılış konuşmasını yapan TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, Tanrı Dağları'nın eteklerinde dünyaya gelen, pelin kokulu Kazak bozkırlarında büyüyen ve milli mücadele vererek ölümsüz eserlere imza atan Türk Dünyasının mümtaz şahsiyeti, Kazakistan halkının medarı iftihar, Uygur milletinin evladı Ziya Samedi'nin dağlar gibi uzaklaştıkça yükselen, denizler gibi dalgalandıkça derinleşen, tarihe yön veren çalışmalarıyla ve birbirinden değerli eserleriyle geleceği aydınlatarak yeni nesillerin düşünce ve

Doğumunun 100.Yılında
XX. Yüzyıl Uygur ve Kazak Edebiyatının K. lasığı, Ünlü Oyun Yazarı

ZİYA SAMEDİ'yi
Anma Toplantısı

14.00-14.30 Ziya Samedi'nin hayatı ve eserlerinden oluşan bir fotoğraf ve video sergisi açılacak (Kazakistan - Sarıgöl - Sarıgöl)

14.30 - 14.45 Konuşmacı TÜRKSOY Genel Sekreteri
Ziya Samedi'nin doğumunun 100. yılına ilişkin

Açılış konuşmaları:
Nihat KÜSENOV - TÜRKSOY Genel Sekreteri
Kazakistan Yazarlar Birliği Başkanı
Yakup Ömeroğlu - Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı
Prof. Dr. Hülya Kasapoğlu Çengel - TÜRKAT Örgütlenme ve Araştırma Merkezi Başkanı
Rabik İsmailov - Kazakistan Yazarlar Birliği Başkanı
Dilmurat Kuziyev - Kazakistan Yazarlar Birliği Başkanı

Doğumunun 100. Yılında Ziya Samedi Vakti:
Uygur Yazarları Yazarlar Birliği - Kazakistan Yazarlar Birliği Başkanı
Kazakistan Yazarlar Birliği - Kazakistan Yazarlar Birliği Başkanı
Prof. Dr. Hülya Kasapoğlu Çengel - TÜRKAT Örgütlenme ve Araştırma Merkezi Başkanı
Rabik İsmailov - Kazakistan Yazarlar Birliği Başkanı
Dilmurat Kuziyev - Kazakistan Yazarlar Birliği Başkanı
Yakup Ömeroğlu - Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı
Nihat KÜSENOV - TÜRKSOY Genel Sekreteri

Mük. Dönem:

Yer: TÜRKSOY Genel Sekreterliği
Tarih: 5 Aralık 2014
Saat: 14.00

duygularına güç katan bir yazar olduğunu söyleyerek şöyle konuştu: "Türk kültür ve sanat dünyasının gelişmesine büyük katkıda bulunan bu devasa kamet, sadece Uygur milletinin değil, tüm Türk halklarının büyük bir düşünürü ve yazandır. O, ölümsüz eserleriyle insanlık tarihinde önemli olayları yeni nesillere ustaca aktararak milletler arasındaki barışı ve huzuru her zaman vurgulamıştır. Evet, Ziya Samedi'nin şaheserlerinde Türk milletlerinin kaderi ne kadar önemliyse, Türk Dünyası için onun eserleri o kadar değerlidir."

Türkiye Kültür Bakanı Müsteşar Yardımcısı Nihat Gül, TÜRKSOY'un yaptığı pek değerli çalışmalarından söz ederek, Uygur yazar Ziya Samedi'yi Anma Toplantısı'nın önemli olduğunu ve kardeşlik bağlarının kurulması adına büyük bir katkı sağlandığını ifade etti. Avrasya Yazarlar Birliği Başkanı Yakup Ömeroğlu, Uygur milletinin kaderini ustaca kaleme alan Ziya Samedi'nin Türk kültür ve sanat dünyasına yaptığı katkılarını anlatarak böyle bir toplantının Türkiye'de düzenlenmesinin öneminden söz etti. Kazakistan Ankara Büyükelçiliği Müsteşarı Alimkhan Yessengeldiyev, Kazakistan Büyükelçisi Janseyit Tüymabayev'in selamlarını ileterek Kazakistanlı Uygur yazar Ziya Samedi'nin Kazak edebiyatına yaptığı katkılarından söz ederek

Kazakistan'da bu sene Ziya Samedi'yi anma toplantılarının devlet tarafından organize edildiğini anlattı.

Kazakistan Yazarlar Birliği Sekreteri Ahmetcan Aşiri, bir Uygur yazarının Türkiye'de, özellikle TÜRKSOY'da anıldığını söyleyerek TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov'a teşekkür etti ve bu toplantının Türk cumhuriyetlerinin bağımsızlığa kavuşmasından dolayı düzenlendiğini bir kere daha hatırlattı. Aşiri, "Sizlere engin gönüllerinizle, derin saygılarınızla klasik yazarımız Ziya Samedi'nin 100. yıl kutlamalarını Türk milletinin kutsi topraklarında düzenlediğiniz için şükran duygularımızı arz ederiz. Bugün bizler edebiyat hayatımız itibarıyla en ulvi, en mukaddes bayramımızı yaşıyoruz. Şu yaşadığımız anın Uygur milletinin kültür tarihi açısından, halkımızın kaderi açısından alacağı yer farklıdır. Buna bizler çok sevinçliyiz. Dolayısıyla sımsıcak yürekten memnuniyetimizi ve gönül hoşnutluğumuzu arz etmek isteriz ifadelerini kullandı.

Evet, Uygur halkının ulu yazar Ziya Samedi 100 yaşındadır.

Uygur edebiyatının piyes ve roman yazarı Ziya Samedi'nin "Yılların Sırrı", "Mayınhan", "Ahmet Efendi", "İparhan", "Gani Batur", "Kanlı Leke" gibi eserleri halkımıza miras olarak kalan çok değerli eserlerin birkaçı. Bu eserler, Doğu Türkistan'da yaşayan ve hem toplumsal hem de siyasi çatışmalarının içinde yer alan halkın kaderini, bağımsızlık uğrunda verdiği mücadelelerini resmetmektedir. Uygur milletinin sönmeyen göz nuruna, aydın çehreye dönüşen bu ölümsüz eserler, hem Uygur hem de tüm Türk milletlerinin zengin düşünce geleneğini özünde ve içinde barındıran manevi hazinedir esasında. Yazar Samedi'nin kaleme aldığı bu edebiyat cevherleri sayesinde dünya halkları Uygur milletinin hem uzun hem de zor olan kaderini, kaç asırlık tarihini, kültür mirasını, mümtaz

şahsiyetlerini tanıma imkanı buluyor. Kazakistan Halk Yazarı unvanına sahip olan ve dünyaca büyük bir yazar olarak bilinen Ziya Samedi, her şeyden önce bir Uygur yazardır. Onun öz milletine karşı sevgisi ile samimiyetine hiçbir şey denk olamaz. İşte bu sevgi ve kaderiyle özdeşleşen derin düşünceleri onu sadece bir milletin değil, tüm insanlığın mümtaz şahsiyetine çevirdi. Evet, Ziya Samedi'nin yazarlık mirası milli seviyeden yükselerek dünya edebiyatının bir parçası haline dönüştüğünü ve böylece insanlık düşüncesi zenginliğine eklenen son derece değerli bir katkı olduğunu ifade etmek gerekiyor sanırım. Dolayısıyla Samedi sanatkârlığı, sadece Uygur milletine değil, hem Türk milletlerine hem de dünya halklarına bir armağandır. Onun eserleri dünya dillerine çevrildi.

Ziya Samedi'nin yaşadığı dönem, hem zorluklarla hem de çatışmalarla dolu olan Doğu Türkistan'ın en kanlı zaman dilimiydi. Vatanın değerini, milletin kaderini mahrutı bakışlarıyla değerlendirebilen yazar, çektiği elemeler ile çetin günlerin karanlığında büyüyen bir insandır. İşte böyle bir dönemde Ziya Bey halkını mutlu günlere doğru götüreceği yolların peşine düştü ve kalemlle o kaldırım taşlarını sermeye çaba sarf etti. Yazar düşünce dünyası itibarıyla milletin bir gün aydın geleceğe ulaşacağı ümidini yitirmemiştir. Doğu Türkistan topraklarında, eski Uygur diyarlarında yaşayan milletin bir gün bağımsızlığa kavuşacağı düşüncesiyle yaşadı. Türk milletleri sağ ve salim olsa, büyük yazarımızın hayal ettiği o nurefşan gelecek mutlaka gerçekleşecektir. İşte bu düşünceler hayatini her zaman korumuştur.

Yazar toyu, halkın toyu kutlu olsun! Türk halklarının milli manevi merkezine dönüşen mukaddes Türk topraklarında böyle bir toplantının düzenlenmesi bizleri son derece sevindirdi.

Türk halkları arasındaki barışı ve huzuru tesis etme konusunda öncülüğü sayın Cumhurbaşkanımız Nursultan Nazarbayev yapmıştır. Birlik ve beraberlik ruhunu korumayı, halklar arasındaki dostluğu sağlamayı bizlere eserleriyle öğreten Ziya Samedi olmuştur. Evet, Ziya Samedi, Gabit Müsirepov, Alcebbar Abişev, Abdilda Tacibayev, Oljas Süleymenov gibi birçok Kazak yazarlarıyla kardeşane ilişkiler kurarak dostluk köprüleri oluşturmuştur. Günümüzde halkların desteğini alan, Türk milletleri arasındaki yıkılmaz köprüler kuran, milletler için meyveli ağaçlar diktiren, susuz kalanlara kuyu kazdıran Nursultan Nazarbayev. İşte sayın Cumhurbaşkanımızın çizdiği yollarla buraya kadar geldik. Zira "Nurlu Yol" diyerek halkına sesleniş yapan Cumhurbaşkanımızın yolu pek

değerlidir Uygur milleti için. Devletimizi barış içinde yaşatarak hiçbir çatışmaya sevk ettirmeden yön veren Başkanımız Nursultan Nazarbayev, hiçbir zaman eksik olmasın, uzun ve bereketli hayat yaşamasını temenni ederim! Ulu Türk milletleri selamet içinde yaşasınlar ve manevi ilişkilerimiz ebediyete kadar devam etsin!"

Kazak şairi Dauletbek Baytursınu Ziya Samedi'ye ithaf ederek şiir okudu:

*İnsanda olur özel duygular,
Bir sende vardır farklı kurgular.
Adınız Er-Ziya, nurlara gark olan,
Samedi olarak zamanı dolduran.
Zamanlar geçti kanlara boğulan,
Hayatlar geçti canları doğuran.
Batıyı, doğuyu kucağa sardılar,
Bahadır Türk erler topraklar kattılar.
Asrı fetheden dedelerin oğlusun,
Milletin uğruna can veren ulusun.
Kaleme aldığı ölümsüz eserler,
Tarihe kök salan halkını beslerler.
Kaleminle yıktın ejderha sedleri,
Ormanları yıktın ayılar kentleri.
Uygurların ölmez abidesi oldun,
Kaleminle çetin yürekler dondurdun.
Sabitler, Gabitlerle dostluk kurdunuz,
Zamanlar geçti, hazanlar savurdunuz.
Kazaklar bağımsız olduğu günlerde,
Sevinçten ağlayıp yutkundunuz.
Türklerden neşet eyleyen milletler,
Ankara topraklarına davet ettiler.
Zirveye TÜRKSOY çadırlar kurdu,
Zirveden hiç inmesin atayurdu.*

Gazi Üniversitesi öğretim üyesi, TÜRKİYAT Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin Başkanı Prof. Dr. Hülya Kasapoğlu Çengel, Uygur edebiyatıyla ilgili bildiri sunarak kapsamlı bir şekilde Uygur yazarlarını tek tek tanıttı ve Ziya Samedi'nin eserleriyle ilgili yaptığı analiz çalışmalarını anlattı. Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Aysun Demirez Güneri, Ziya Samedi'nin eserlerini tek tek tahlil ederek Samedi sanatıyla ilgili bildiri sundu ve birçok eserinin hala Türkçe'ye çevrilmemiş olmasını dile getirdi. Etkinliğin sonunda Ziya Samedi'nin oğlu Rıza Samedi, TÜRKSOY Genel Sekreterine ve toplantıya katılan herkese teşekkür etti.

"Doğumunun 100. Yılında Ziya Samedi" anma etkinlikleri, Ankara ile sınırlı kalmadı. TÜRKSOY ve Niğde Üniversitesi işbirliğinde "Türkistan

Edebiyatı'nda Ziya Samedi" konulu bir panel de düzenledi.

Niğde Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi Salon 1923'de gerçekleşen panele Niğde Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Adnan Görür, Rektör Yardımcıları Prof. Dr. Murat Alp, Prof. Dr. Mustafa Bayrak, Prof. Dr. Mehmet Şener, Genel Sekreter Doç. Dr. Ethem Akyol, dekanlar, enstitü, yüksekokul, meslek yüksekokulu müdürleri, akademik ve idari personel ile üniversite öğrencileri katıldı.

Niğde Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Adnan Görür açılıшта gerçekleştirdiği konuşmasında; "Merhum Ziya Samedi'nin şapkasını takmış olmaktan duyduğum mutluluğu belirtmek istiyorum. Kıymetli misafirler, biraz önce hediye edilen Kuran-ı Kerim'i alırken üzerinde gördüğüm bir yıldız vardı. Bu yıldız Türk'ün olduğu her yerde var. Bu, Kazakistan'da da var, Doğu Türkistan'da da var, Anadolu'da var ve hatta Balkanlar'da da var. Yani zamanında söylenen Adriyatik'ten Çin Setti'ne kadar Türk Dünyasının çok somut göstergelerinden biridir.

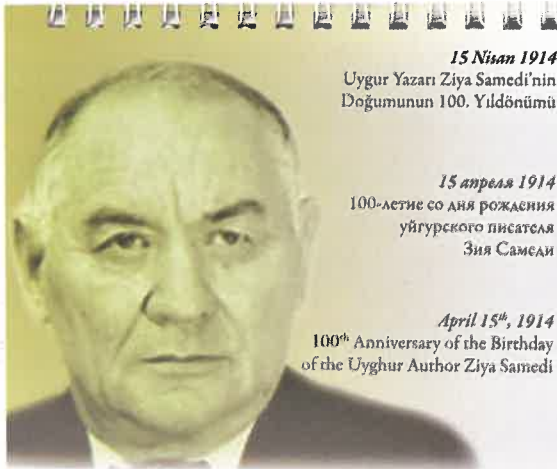
Bundan 30 yıl öncesine giderseniz bu çok kıymetli misafirlerimizle bir araya dahi gelemiyorduk. Ne haberleşme, ne birbirimizi görme, ne selamlaşma, ne birlikte olma, ne hal hatır sorma bunlar bile mümkün değildi. Bugüne geldiğimizde Cenab-ı Allah'ın takdiri ile bugün kendimizden olan, özümüzden olan, kendi kanımızdan olan, kendi canımızdan olan insanlarla kardeşlerimiz ve soydaşlarımızla bir arada olabiliyoruz. Herhalde bundan daha büyük mutluluk, bundan daha güzel bir şey olmasa gerek. İnşallah bundan sonraki süreçte bu tür programlarla sık sık bir araya gelir, yine birlikte olur ve burada olduğu gibi güzel şeyler paylaşarak hasret gideririz. Tekrar kıymetli misafirlerimize teşekkür ediyorum hepsine saygılarımı sunuyorum. Merhum Ziya Samedi'ye Allah'tan rahmet diliyorum" dedi.

Panelde toplam 7 Uygur-Kazak Bilim insanı ve yazar, Ziya Samedi'nin çeşitli yönlerinden bahsederek, hazırladıkları bildirileri paylaştı.

TÜRKSOY

Etkinlikleri

TÜRKSOY
KÜLTÜRBAĞI TÜRK KÜLTÜRÜ EĞİTİMİ
KÜLTÜRBAĞI TÜRK KÜLTÜRÜ EĞİTİMİ

Adres: Feri Bezar Ertugrul Caddesi No:8
Oran - Ankara / TÜRKİYE
Telefon: +90 (312) 491 01 00 • Faks: +90 (312) 491 01 11
info@turksoy.org • www.turksoy.org

NİSAN Апрель April 2014						
Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma	Cumartesi	Pazar
Понедельник	Вторник	Среда	Четверг	Пятница	Суббота	Воскресенье
Monday	Tuesday	Wednesday	Thursday	Friday	Saturday	Sunday
31	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	1	2	3	4

MAYIS Май May 2014						
Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma	Cumartesi	Pazar
Понедельник	Вторник	Среда	Четверг	Пятница	Суббота	Воскресенье
Monday	Tuesday	Wednesday	Thursday	Friday	Saturday	Sunday
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Doğumunun 100. Yıldönümü Münasebetiyle

Ziya Samedi TÜRKSOY'un 2014 Takviminde Yer Aldı